

Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
I. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	9
1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΕΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ - ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	9
2. ΕΘΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ.....	16
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ - ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ - ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ANALYSIS)	23
4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΗΔΗ ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΡΓΑ (ΕΘΝΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ) ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	71
II. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2025.....	120
1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΠΑ 120	
2. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	140
3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ)	171
4. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΡΓΩΝ/ΔΡΑΣΕΩΝ	193
III. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	194
1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	194
IV. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	200
1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	200
V. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ	221
1. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΠΑ ΜΕ ΕΠΑ.....	221
2. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ (ΤΕΤΡΑΕΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ 3852/10, ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑ ΚΛΠ.)	222
3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	227
4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ / ΟΡΓΑΝΩΝ	230
VI. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ	234
1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	234
2. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	238
3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.....	241
4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	244
VII. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	246
VIII. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ.....	257
IX. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ	262

Χ. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	262
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	266
ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ	266

Ευρετήριο Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ, 2018.....	25
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΓΗΡΑΝΣΗΣ (ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 65 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 15 - 64 ΕΤΩΝ), %	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (NUTS II), (ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ, €)	27
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ, (ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ, ΕΚΑΤ. €)	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (NUTS II), (ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ, ΕΚΑΤ. €)	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ (Α10) ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (NUTS II) - ΈΤΟΣ 2017 - (ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ. ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ, ΕΚΑΤ.€)	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ Α10 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ NACE REV.2	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ - ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ (ΣΕ ΧΙΛ.), ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ 17/1/2020	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΈΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ - ΑΝΕΡΓΟΙ (1981 – 2019) (ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: EUROSTAT - SBS DATA BY NUTS 2 REGIONS AND NACE REV. 2 (FROM 2008 ONWARDS)	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ – ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (REGIONAL INNOVATION SCOREBOARD, 2019), ΔΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ – ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΠΔΜ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ 2015-2020 (ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ).....	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ RIS3 ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	99
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟ	100
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ	101
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	102
ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΕΡΓΟΥ – ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΠΑ 2021-2025	106
ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΠΑ ΤΗΣ ΠΔΜ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ.....	145
ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΠΑ	147
ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	152
ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	153
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	154
ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	155
ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ.....	156
ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΠΑ 2021-2025	161
ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ ΠΠΑ	167
ΠΙΝΑΚΑΣ 30: ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΚΡΩΝ ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025 ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠΑ.....	172
ΠΙΝΑΚΑΣ 31: ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΈΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	186
ΠΙΝΑΚΑΣ 32: ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	187
ΠΙΝΑΚΑΣ 33: ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	188
ΠΙΝΑΚΑΣ 34: ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	189
ΠΙΝΑΚΑΣ 35: ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ	191
ΠΙΝΑΚΑΣ 36: ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΕΩΝ ΈΡΓΩΝ – ΔΡΑΣΕΩΝ 2021 - 2025.....	193

ΠΙΝΑΚΑΣ 37: ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΉΛΟΝΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΠΑ	197
ΠΙΝΑΚΑΣ 38: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ ΣΤΟΧΟΥ 6: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ)	199
ΠΙΝΑΚΑΣ 39: ΚΑΤΑΝΟΜΗ Π/Υ ΑΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΤΟΧΟ ΠΠΑ	200
ΠΙΝΑΚΑΣ 40: ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ Π/Υ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΠΑ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	202
ΠΙΝΑΚΑΣ 41: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	204
ΠΙΝΑΚΑΣ 42: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠΑ 2021-2025 ΤΗΣ ΠΔΜ	206
ΠΙΝΑΚΑΣ 43: ΠΠΑ 2021 – 2025 ΚΑΙ 4ΕΤΕΣ ΕΣ Ν.3852.....	226
ΠΙΝΑΚΑΣ 44: ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΠΑ 2021– 2025 ΚΑΙ ΠΕΠ ΠΔΜ 2021- 2027	227
ΠΙΝΑΚΑΣ 45: ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΠΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	229

Ευρετήριο Γραφημάτων

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ, 2018.....	25
ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΓΗΡΑΝΣΗΣ (ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 65 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ 15 - 64 ΕΤΩΝ), %	26
ΓΡΑΦΗΜΑ 3: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ 2016/2017	28
ΓΡΑΦΗΜΑ 4: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΑΕΠ (%), 2017	30
ΓΡΑΦΗΜΑ 5: ΑΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΤΑ Π.Ε., ΣΕ ΕΚΑΤ. €	30
ΓΡΑΦΗΜΑ 6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ % - 2017	32
ΓΡΑΦΗΜΑ 7: ΑΠΑ ΤΟΜΕΑ D35 ΠΑΡΟΧΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	34
ΓΡΑΦΗΜΑ 8: ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΔΜ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ).....	36
ΓΡΑΦΗΜΑ 9: ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – 2019, ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΕΕ - 2011	41
ΓΡΑΦΗΜΑ 10: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	42
ΓΡΑΦΗΜΑ 11: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	44
ΓΡΑΦΗΜΑ 12: ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2018	78
ΓΡΑΦΗΜΑ 13: ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΑΝΕΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ - 2018	79
ΓΡΑΦΗΜΑ 14: ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2017-2018	79
ΓΡΑΦΗΜΑ 15: ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΝΕΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2017 - 2018	80
ΓΡΑΦΗΜΑ 16: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2014 - 2018	80
ΓΡΑΦΗΜΑ 17: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΕΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ, 2014 - 2018.....	81
ΓΡΑΦΗΜΑ 18: ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΝΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟ ΚΛΑΔΟ, 2018	82
ΓΡΑΦΗΜΑ 19: ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΝΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ, 2018	83
ΓΡΑΦΗΜΑ 20: ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 (30/06/2020)	84
ΓΡΑΦΗΜΑ 21: ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΤΠΑ (30/06/2020).....	85
ΓΡΑΦΗΜΑ 22: ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΚΤ (30/06/2020).....	86
ΓΡΑΦΗΜΑ 23: ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑ	88
ΓΡΑΦΗΜΑ 24: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	88
ΓΡΑΦΗΜΑ 25: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	89
ΓΡΑΦΗΜΑ 26: ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ.....	89
ΓΡΑΦΗΜΑ 27: ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	90
ΓΡΑΦΗΜΑ 28: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	91
ΓΡΑΦΗΜΑ 29: ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	91
ΓΡΑΦΗΜΑ 30: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΜΕ)	92
ΓΡΑΦΗΜΑ 31: ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	93

ΓΡΑΦΗΜΑ 32: ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ - ΠΡΟΛΗΨΗ.....	93
ΓΡΑΦΗΜΑ 33: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (ΤΠΕ)	94
ΓΡΑΦΗΜΑ 34: ΈΡΕΥΝΑ – ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.....	94
ΓΡΑΦΗΜΑ 35: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΡΥΠΩΝ.....	95
ΓΡΑΦΗΜΑ 36: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	96
ΓΡΑΦΗΜΑ 37: ΧΩΡΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ	96
ΓΡΑΦΗΜΑ 38: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΈΝΤΑΞΗ	97
ΓΡΑΦΗΜΑ 39: ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	98
ΓΡΑΦΗΜΑ 40: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ.....	98
ΓΡΑΦΗΜΑ 41: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	99
ΓΡΑΦΗΜΑ 42: ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΈΡΓΩΝ & ΔΡΑΣΕΩΝ.....	194
ΓΡΑΦΗΜΑ 43: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΠΑ ΤΗΣ ΠΔΜ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ	201
ΓΡΑΦΗΜΑ 44: ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΠΠΑ	205
ΓΡΑΦΗΜΑ 45: ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΑ ΚΑΙ ΠΠΑ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ	222

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΠΑ ΤΗΣ ΠΔΜ	122
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΕΞΥΓΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΔΜ	131
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΔΜ	133
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΔΜ	135
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΔΜ	137
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΔΜ.....	139
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΠΑ 2021 – 2025 ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ.....	140

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα σε πρωτόγνωρες κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές συνθήκες (πολύ έντονα επηρεασμένες από την πανδημία του κορωνοϊού COVID – 19, όπως και από τη μεταλινιτική μετάβαση και τις γενικές εθνικές, ευρωπαϊκές και παγκόσμιες συνθήκες), η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (εφεξής ΠΔΜ) επικεφαλής φορέας χάραξης και εφαρμογής στρατηγικών για την ευημερία των πολιτών που διαμένουν στην περιοχή, εκπόνησε μέσω της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Σχεδιασμού της (εφεξής ΔΙΑΠ) το παρόν Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (εφεξής ΠΠΑ) που αφορά στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2021-2025, σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο {θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (εφεξής ΕΠΑ) με τον ν. 4635/2019 (Α' 167)}.

Ήδη από τις αρχές του 2020 θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά στα εθνικά δεδομένα, ένα ολοκληρωμένο σύστημα σχεδιασμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας, όπως και το ΕΠΑ εισάγει τη μεθοδολογία της μεσοπρόθεσμης στοχοθεσίας και προσδιορίζει την υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και στο μέτρο του εφικτού ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες που θέτει η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Το ΠΠΑ περιλαμβάνει τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού, στους τομείς ευθύνης και στις αρμοδιότητες της ΠΔΜ, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ σε εθνικό επίπεδο και κυρίως την κατανομή των πόρων από το ΕΠΑ που αναλογεί στη Δυτική Μακεδονία για τα έτη 2021 - 2025.

Στον προϋπολογισμό (π/υ) του ΠΠΑ έχουν μεταφερθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου όλα τα εν εξελίξει έργα και οι δράσεις προηγούμενων ετών (συνεχιζόμενα, συμβασιοποιημένα ή μη) τα οποία βαρύνουν τον συνολικό π/υ με το εκάστοτε ποσό που αποτελεί αδιάθετο υπόλοιπο έως την περίοδο κατάρτισης του Προγράμματος.

Επίσης κατά την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος καταβλήθηκε από τη ΔΙΑΠ προσπάθεια «εκκαθάρισης» από έργα λιμνάζοντα ή έργα μη επενδυτικού χαρακτήρα και διευρύνθηκε έτσι η δυνατότητα του ΠΠΑ να εξυπηρετήσει σημειακά και νέους αναπτυξιακούς στόχους για τους οποίους στο παρελθόν δεν υπήρχε ποτέ η δυνατότητα αυτή στην ΠΔΜ.

Οι προγραμματικές περίοδοι του ΠΠΑ έχουν πενταετή διάρκεια. Η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου έχει οριστεί για την 1^η Ιουλίου 2021. Το ΠΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των περιφερειακών (και συχνά και των εθνικών) αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις για τη Δυτική Μακεδονία, τον διαθέσιμο προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του σε συνέργεια με όλα τα εν δυνάμει χρηματοδοτικά εργαλεία.

Για την ολοκλήρωση του παρόντος ακολουθήθηκαν όσα θεσμικά προβλέπονται, μέσα ένα ανοικτό πλαίσιο διαβούλευσης με την τοπική κοινωνία, τους εμπλεκόμενους φορείς και τις υπηρεσίες της ΠΔΜ. Η ΔΙΑΠ είχε παράλληλα σε συνεχή εποπτεία τα υπόλοιπα προγραμματικά κείμενα – επιχειρησιακά σχέδια που εκπονούνταν ή προετοιμάζονταν την ίδια χρονική περίοδο,

με ευθύνη, είτε της ίδιας της ΠΔΜ, είτε άλλων θεσμικά αρμόδιων φορέων. Ιδιαίτερη ήταν η συνέργεια του ΠΠΑ της ΠΔΜ με τους εν εξελίξει σχεδιασμούς: του νέου ΠΕΠ 2021-2027, του Σχεδίου για τη Δίκαιη Μετάβαση, του Τετραετούς Επιχειρησιακού Σχεδίου του Οργανισμού της ΠΔΜ, του Προγράμματος Ανάκαμψης και του Προγράμματος του Πράσινου Ταμείου «Χρηματοδότηση έργων και δράσεων για την ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας.

Αναλυτικότερα:

1. Μετά την έκδοση της υπ' αρ. 95189/14.9.2020 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021- 2025» (Β' 3961) της παραγράφου 5 του άρθρου 123 του ν. 4635/2019 (Α' 167), η ΠΔΜ προετοίμασε και κατάρτισε το ΠΠΑ της, εξειδικεύοντας τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης της, κατένειμε τους πόρους του ΕΠΑ που της αναλογούν σε δράσεις και έργα με υψηλή προτεραιότητα προβλέποντας μέτρα για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίησή τους εντός του πλαισίου του ΕΠΑ 2021-2025. Το ΠΠΑ τέθηκε σε διαβούλευση σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες.
2. Η ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατάρτισε το ΠΠΑ (με την υποστήριξη πενταμελούς ομάδας συμβούλου τεχνικής υποστήριξης) σύμφωνα με το σχέδιο ανάπτυξης της Περιφέρειας για την παραγωγική ανάταξη, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή συνεκτιμώντας τις προτάσεις των αρμόδιων φορέων ή/και των εν δυνάμει δικαιούχων. Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει:
 - α) την περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και των σχετικών αναγκών της ΠΔΜ,
 - β) την εξειδίκευση των ειδικών αναπτυξιακών στόχων για τους τομείς πολιτικής αρμοδιότητας της ΠΔΜ, με τους οποίους προβλέπεται να αντιμετωπισθούν εν μέρει οι διαπιστωμένες ανάγκες, η αντιστοίχιση των αναπτυξιακών στόχων με προτεραιότητες και συγκεκριμένες προτεινόμενες κατηγορίες έργων ή/και συγκεκριμένα έργα, καθώς και την τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αναπτυξιακής επίδρασης και συμβολής τους στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων,
 - γ) τους δείκτες εκροών και τους δυνητικούς δικαιούχους,
 - δ) τους αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες,
 - ε) τα γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων,
 - στ) την προτεινόμενη Υπηρεσία και τις γενικές γραμμές του Συστήματος Διαχείρισης του Προγράμματος,
 - ζ) την τεκμηρίωση της συμβατότητας με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ και της συνάφειας με άλλες πολιτικές.

3. Το Πρόγραμμα δεν διαρθρώνεται σε υποπρογράμματα, αλλά διαρθρώνεται στους 5 Στόχους οι οποίοι περιλαμβάνουν τις επιλεγμένες προτεραιότητες για την Περιφέρεια. Έργα και δράσεις που δεν είναι συμβατά με τα κριτήρια του άρθρου 127 του ν. 4635/2019 δεν περιλαμβάνονται στο ΠΠΑ. Ένας 6^{ος} Στόχος, αποκλειστικά για την Υποστήριξη του Προγράμματος έχει προστεθεί.
4. Το ΠΠΑ προβλέπεται και θα τελεί σε απόλυτη συνάφεια με το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α'87) που θα ολοκληρωθεί εντός του 2021.
5. Μετά το πέρας της διαβούλευσης και την οριστικοποίησή του, το ΠΠΑ υποβάλλεται στη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Δι.Δι.Ε.Π.), για την αξιολόγηση συμβατότητάς του με το ΕΠΑ, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 127 του ν. 4635. Με την απόφαση της παρ. 5 του άρθρου 123 μπορεί να προβλέπεται μεγαλύτερη προθεσμία έγκρισης του ΠΠΑ, ιδίως στην περίπτωση που η Δι.Δι.Ε.Π. ζητήσει τη διόρθωση και επανυποβολή του προγράμματος.
6. Το εγκεκριμένο ΠΠΑ αναρτάται στις ιστοσελίδες του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και της ΠΔΜ.

I. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΕΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ - ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η ΠΔΜ αποτελεί αυτοτελή ενιαία διοικητική μονάδα αποκέντρωσης της κρατικής διοίκησης με αρμοδιότητες σχεδιασμού, προγραμματισμού, συντονισμού και εφαρμογής των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Δυτικής Μακεδονίας.

Οι 13 περιφέρειες της χώρας συγκροτήθηκαν αρχικά με το ν. 1622/1986 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός» (Α' 92).

Με το ν. 2503/1997 «Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση της Περιφέρειας, Ρύθμιση Θεμάτων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλες Διατάξεις» (Α' 107) δόθηκε στην περιφέρεια ο χαρακτήρας ενιαίας αποκεντρωμένης μονάδας διοίκησης του κράτους. Η περιφέρεια συμβάλλει στον εθνικό σχεδιασμό και στο πλαίσιο αυτού σχεδιάζει, προγραμματίζει και εφαρμόζει τις πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Η κάθε περιφέρεια ως ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης έχει τις αρμοδιότητες που ασκούν οι υπηρεσίες της στη συνολική χωρική έκτασή της, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών της περιφέρειας στο νομό ή νομαρχία, καθώς και τις αρμοδιότητες που ανήκουν στο Γενικό Γραμματέα της περιφέρειας. Η περιφέρεια ως διοικητική μονάδα έχει δικό της προσωπικό, δικό της προϋπολογισμό, καθώς και δικούς της μηχανισμούς διαχείρισης των πιστώσεων έργων περιφερειακού χαρακτήρα ΣΑΕΠ. Παράλληλα η περιφέρεια διατηρεί και το χαρακτήρα της ως μονάδα περιφερειακής ανάπτυξης.

Με το ν. 2647/1998 «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Περιφέρειες» μεταβιβάζονται στις Περιφέρειες διάφορες αρμοδιότητες που ασκούνται από Υπουργούς.

Με το άρθρο 268 του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87) και τις ρυθμίσεις της υπ' αρ. 74754/30.12.2010 υπουργικής απόφασης του ΥΠΕΣΑΗΔ, καθώς και σχετικών εγκυκλίων που ακολούθησαν διαχρονικά ορίζονται οι θεσμικές αρμοδιότητες και οι κανονιστικές αρμοδιότητες των δευτεροβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Με το ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) επιχειρήθηκε μία σημαντική διοικητική μεταρρύθμιση ευρύτερα στον χώρο της κρατικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βασική της στόχευση ήταν η οργανωτική και επιχειρησιακή ενίσχυση των δήμων, μέσα από τη συνένωσή τους, ούτως ώστε η παροχή υπηρεσιών τους προς τους πολίτες στα ζητήματα που αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση των καθημερινών ζητημάτων να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική. Τούτο φαίνεται και από τη σημαντική μεταφορά επί πλέον αρμοδιοτήτων στους δήμους, ούτως ώστε ένας μεγάλος όγκος δημοσίων υποθέσεων κοινωνικού-προνοιακού και αναπτυξιακού χαρακτήρα να διεξάγεται σήμερα από αυτούς, ενώ παράλληλα η κρατική διοίκηση, στην αποκεντρωμένη της μορφή, να περιορίζεται κυρίως σε εποπτικό και επιτελικό έργο.

Επιπλέον με το ν. 3852/2010 πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση της περιφέρειας ως Β' βαθμός αυτοδιοίκησης.

Η ανάγκη για συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στο επίπεδο μίας μεγαλύτερης ενότητας, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, προέκυψε για τους ακόλουθους λόγους:

- Η συγκρότηση του δεύτερου βαθμού της αυτοδιοίκησης στα όρια των προϋφιστάμενων 54 νομών καθιστούσε ανέφικτη την ανάληψη της ευθύνης για το σχεδιασμό και την άσκηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη στην περιοχή τους καθώς η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής προϋποθέτει ευρύτερες ενότητες.
- Η αναδιάρθρωση των δήμων σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες που αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες επέβαλε, αντίστοιχα, την αναδιάρθρωση του δεύτερου βαθμού σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες, ώστε να είναι σε θέση να αναλαμβάνουν νέες αρμοδιότητες, ιδίως στην ανάπτυξη.
- Η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση στα όρια των νομών αποδείχθηκε ότι δυσκόλευε την αποτελεσματική συμμετοχή στα ευρωπαϊκά όργανα, όπως την Επιτροπή των Περιφερειών, στα οποία οι περιφέρειες των άλλων κρατών – μελών είχαν ουσιαστικό ρόλο και λόγο.

Η θεμελίωση των περιφερειών ως δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης:

- οδήγησε σε οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωση δυνάμεων.
- εξασφάλισε την απαραίτητη κλίμακα ώστε να είναι δυνατή η ανάληψη σημαντικών αναπτυξιακών λειτουργιών.
- επέτρεψε τη μεταβίβαση και πρόσθετων αρμοδιοτήτων που ανήκαν στις κρατικές Περιφέρειες, σε άλλους κρατικούς φορείς ή ακόμη και στο κεντρικό κράτος, με αποτέλεσμα να μειωθούν έτσι τα επίπεδα και η πολυπλοκότητα άσκησης αρμοδιοτήτων και διεκπεραίωσης διαδικασιών, προς όφελος του πολίτη, της Πολιτείας, αλλά και της οικονομίας.

Με το ν. 3852/2010 οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, στους οποίους περιλαμβάνονταν 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και 19 επαρχίες (σύνολο 76 διοικητικές ενότητες), συνενώθηκαν δημιουργώντας τις 13 αιρετές περιφέρειες που υφίστανται μέχρι σήμερα.

Ο ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ ΙΙ»] - Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ - Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» αποτελεί την τελευταία σημαντική θεσμική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Θεωρείται διάδοχος του σχεδίου Καλλικράτης με βασική φιλοσοφία την μείωση της θητείας των δημοτικών αρχών από πενταετία σε τετραετία και την υιοθέτηση της απλής αναλογικής.

Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες

Τομείς παρέμβασης

Οι αρμοδιότητες των Περιφερειών, ως έχουν καθοριστεί με το ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) και έχουν τροποποιηθεί στην διάρκεια των ετών που ακολούθησαν, αφορούν στους ακόλουθους εννέα τομείς:

- A. Προγραμματισμού - Ανάπτυξης,
- B. Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:
 - α. Υποτομέας Προγραμματισμού
 - β. Υποτομέας Γεωργίας
 - γ. Υποτομέας Κτηνοτροφίας
 - δ. Υποτομέας Αλιείας
- Γ. Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:
 - α. Υποτομέας Διαχείρισης Υδάτων
 - β. Υποτομέας ορυκτού πλούτου
 - γ. Υποτομέας Ενέργειας
 - δ. Υποτομέας Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας
- Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού,
- Ε. Μεταφορών–Επικοινωνιών
- ΣΤ. Έργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος
- Ζ. Υγείας
- Η. Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού
- Θ. Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας

Αρμοδιότητες στον Τομέα του Προγραμματισμού - Ανάπτυξης

Σχετικά με τον τομέα του Προγραμματισμού - Ανάπτυξης οι αρμοδιότητες των Περιφερειών μέσω των Διευθύνσεων Αναπτυξιακού Προγραμματισμού είναι οι ακόλουθες:

- Ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η υλοποίηση των σχετικών με αυτόν δράσεων και η παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της περιφέρειας.

- Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής, στο επίπεδο της περιφέρειας, η υλοποίηση των διαδικασιών του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, για τα ετήσια και μεσοχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.
- Η σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.
- Η προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων.
- Η διαχείριση, ο έλεγχος και η εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως αυτή οριοθετείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), για τα περιφερειακά όργανα του ν. 3614/2007 (Α' 267), όπως ισχύει, περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της αυτοδιοίκησης, καθώς και της κατάρτισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).
- Η κατάρτιση του Αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η έγκριση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης και η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.
- Η εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
- Η συνεργασία με φορείς της περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από τις ενωσιακές πρωτοβουλίες και προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας.
- Η τελική διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων περιφερειακού επιπέδου.
- Η πορεία υλοποίησης, η διενέργεια ελέγχων, ως δικαιούχος, στους φορείς υλοποίησης έργων, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων.
- Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους.
- Η κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

- Η κατανομή των αντίστοιχων ποσών και η έγκριση της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ο προσδιορισμός των δικαιούχων των πιστώσεων, που εγκρίνονται κατά πρόγραμμα και διαρθρωτικό ταμείο.
- Η συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την περιφέρεια.
- Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητά της.
- Η σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, ο έλεγχος των στοιχείων, η αξιολόγησή τους, η εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, η έκδοση της απόφασης υπαγωγής, οι αποφάσεις τροποποίησης και η παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης, η ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης παραγωγικής λειτουργίας.
- Η καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων.
- Η παροχή στοιχείων προς καταγραφή σε βάση δεδομένων του Υπουργείου Οικονομίας και Επενδύσεων των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων.
- Η σύνταξη τεχνικών δελτίων των ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.
- Η λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας.
- Η διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το Υπουργείο Οικονομίας και Επενδύσεων.

- Η πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.
- Η παρακολούθηση και η επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών.
- Η γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται σε συνεργασία των συναρμόδιων υπουργείων κατόπιν και της γνώμης της Ένωσης Περιφερειών, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες της κεντρικής διοίκησης.

Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους.

Με όμοια διατάγματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που συνάπτονται με τους ανωτέρω τομείς, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Παροχή γνώμης της περιφέρειας για ειδικά θέματα

Προκειμένου η κρατική διοίκηση να εκδώσει οποιαδήποτε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά την αιφόρο ανάπτυξη, τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά ή πολεοδομικά σχέδια και τις αποφάσεις χωροθέτησης εγκαταστάσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, οφείλει να ζητά τη γνώμη των οικείων αιρετών συλλογικών οργάνων των περιφερειών.

Στα συλλογικά όργανα της διοίκησης που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την αιφόρο ανάπτυξη μετέχουν υποχρεωτικά και εκπρόσωποι των περιφερειών.

Βασικό πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων

Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

Κατά την άσκησή τους πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- I. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- II. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.

III. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.

IV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και

V. Η ανάγκη αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ΠΔΜ και οι λοιποί αρμόδιοι φορείς χρηματοδότησης και εκτέλεσης του ΠΔΕ έχουν την ευθύνη σύμφωνα με το νόμο για την ορθή υλοποίηση των δράσεων που χρηματοδοτεί το ΠΔΕ, όπως τήρηση των διαδικασιών δημοπράτησης και ανάληψης νομικής δέσμευσης, κανονικότητα και νομιμότητα των πληρωμών, ορθή εφαρμογή των ειδικών συστημάτων διαχείρισης, όπου υπάρχουν, και τήρηση των διατάξεων της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας που διέπει τα έργα (παρ. 3 άρθρου 80 του ν. 4270/2014).

Επιπλέον, οι αρμοδιότητες σύνταξης του ΠΠΑ ορίζονται με το ν. 4635/2019 (Α' 167), «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» ως εξής:

Άρθρο 125 - Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα ΕΠΑ (ΤΠΑ και ΠΠΑ)

4. Τα ΠΠΑ τελούν σε συνάφεια με τα αντίστοιχα Τετραετή Επιχειρησιακά Προγράμματα του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Με την απόφαση της παραγράφου 5 του άρθρου 123 του παρόντος εξειδικεύεται η διαδικασία με την οποία ο αναπτυξιακός σχεδιασμός των οργανισμών της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση των ΠΠΑ, καθώς και των ΤΠΑ, αναφορικά με τον προγραμματισμό δράσεων τοπικής σημασίας.

Άρθρο 123 - Κατάρτιση του ΕΠΑ

5. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων που εκδίδεται μετά την έγκριση του ΕΠΑ καλούνται τα Υπουργεία και οι Περιφέρειες να υποβάλουν προς έγκριση τα επιμέρους τομεακά και περιφερειακά προγράμματα, ανάλογα με την αρμοδιότητά τους, και καθορίζονται η διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα κατάρτισης, διαβούλευσης και υποβολής, καθώς και οι προδιαγραφές και τα κριτήρια αξιολόγησης των προγραμμάτων αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 127 του παρόντος νόμου.

Οι τομείς παρέμβασης όπως προσαρμόζονται στις ανάγκες του ΠΠΑ 2021-2025 ταυτίζονται με τους 5 αναπτυξιακούς στόχους: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών, Κοινωνική Ανάπτυξη και Εξωστρέφεια και καλύπτουν τους ειδικούς στόχους που αφορούν στις παρεμβάσεις των έργων και δράσεων του ΠΠΑ:

- Έρευνα και ανάπτυξη
- Ψηφιακός μετασχηματισμός
- Καινοτομία και επιχειρηματικότητα

- Κυκλική οικονομία
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Κλιματική αλλαγή
- Δίκτυα
- Μεταφορές
- Εφοδιαστική αλυσίδα
- Υγεία
- Απασχόληση
- Παιδεία/Αθλητισμός
- Κοινωνική συνοχή
- Πολιτισμός
- Τουρισμός
- Αγροδιατροφικός τομέας
- Βιομηχανία

2. ΕΘΝΙΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Κανονιστικά Κείμενα που καθορίζουν τις σχετικές υποχρεώσεις

Οι κανόνες που διέπουν την κατάρτιση, τον συντονισμό, τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) και των επιμέρους προγραμμάτων του, που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) θεσπίστηκαν με την ψήφιση του ν. 4635/19.

Αναπόσπαστα μέρη του ΕΠΑ είναι τα Τομεακά Προγράμματα Ανάπτυξης και τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης. Τα Προγράμματα περιλαμβάνουν:

- ✓ την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και των προβλημάτων
- ✓ τους ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους του προγράμματος
- ✓ δείκτες εκροών και δυνητικούς δικαιούχους
- ✓ αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες,
- ✓ τα γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων

- ✓ τον προσδιορισμό της /των υπηρεσίας / ών διαχείρισης του προγράμματος

Στα Προγράμματα περιλαμβάνονται τα έργα και οι δράσεις του φορέα ή της περιφέρειας που έχουν ήδη ενταχθεί σε συλλογικές αποφάσεις του ΠΔΕ, ή που πρόκειται να ξεκινήσουν μέσα στην προβλεπόμενη προγραμματική περίοδο.

Το εκάστοτε ΠΠΑ υλοποιείται με τους εθνικούς πόρους του ΠΔΕ που προσδιορίζονται με την πράξη έγκρισης της παρ. 1 του άρθρου 120 του ν. 4635/2019. Για τον προσδιορισμό των πόρων του ΠΠΑ λαμβάνονται υπόψη, ιδίως οι δεσμεύσεις από το εκάστοτε ισχύον Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής, οι προοπτικές της οικονομίας για το χρονικό διάστημα προγραμματισμού, η συμπληρωματικότητα με τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάσεις, οι ανάγκες που προκύπτουν από άλλα προγράμματα ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ ή από άλλες πηγές χρηματοδότησης, οι ανάγκες που προκύπτουν από έργα της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου που δεν ολοκληρώνονται εντός αυτής και οι ανάγκες ωρίμανσης έργων για μελλοντική ένταξη στο ΠΠΑ, στο ΕΣΠΑ, στα προγράμματα του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή σε άλλα εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Οικονομικών μπορεί να αυξάνεται ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠΑ κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.

Για την κατάρτιση του προϋπολογισμού της πρώτης προγραμματικής περιόδου του ΠΠΑ, επιπλέον των προβλεπόμενων στην προηγούμενη παράγραφο και στο πλαίσιο της προσαρμογής στις νέες διαδικασίες του προγραμματισμού, λαμβάνονται υπόψη οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από τα υπουργεία και την περιφέρεια στο πλαίσιο της, μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4635/2019, χρηματοδότησης έργων από εθνικούς πόρους.

Επιλέξιμες κατηγορίες έργων για χρηματοδότηση από το ΠΠΑ, σύμφωνα με την περ. 8 του άρθρου 119 του ν. 4635/2019 είναι:

- α) Εκείνες που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΕ, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.
- β) Οι δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών και επιστημόνων, οι δράσεις μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα και της εκπαίδευσης του προσωπικού του, οι δράσεις ενίσχυσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα, οι επιχορηγήσεις ιδιωτικών και δημόσιων φορέων για την παροχή Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ), οι κάθε είδους πρόδρομες ενέργειες που απαιτούνται για την ωρίμανση και κατασκευή ή υλοποίηση έργων και δράσεων, συμπεριλαμβανομένων των μελετών, απαλλοτριώσεων και αρχαιολογικών εργασιών, τα έργα Τεχνικής Βοήθειας, σύμφωνα με το άρθρο 134 και παρ. 2 του άρθρου 139 του ν. 4635/2019, οι δράσεις για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, καθώς και οι δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, όπως η κατάρτιση και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε άνεργους και εργαζομένους και οι δράσεις εναρμόνισης της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

γ) Οι δράσεις χρηματοδότησης πράξεων που υλοποιούνται με την αξιοποίηση χρηματοδοτικών μέσων με τη συμμετοχή του Προγράμματος Δημοσίων επενδύσεων, όπως η χρηματοδοτική μίσθωση, η συμμετοχή του Δημοσίου σε επενδυτικά ταμεία ή άλλα μέσα επιμερισμού κινδύνου, καθεστώτα χορήγησης επιδοτήσεων, δανείων και εγγυήσεων, καθώς και προγράμματα επενδυτικών δανείων που αποπληρώνονται από το ΠΔΕ. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται τα ανωτέρω χρηματοδοτικά μέσα, καθορίζεται η διαδικασία και ο τρόπος συμμετοχής και διάθεσης πόρων του ΕΠΑ σε αυτά, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

δ) Οι δράσεις και τα έργα που εντάσσονται σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της τρέχουσας, των προηγούμενων ή και των επόμενων προγραμματικών περιόδων των Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΠΠΑ μπορεί να χρηματοδοτεί τα εν λόγω έργα, είτε παρέχοντας επιπλέον πόρους για την έναρξη και την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου έργου, είτε συνεχίζοντας τη χρηματοδότηση, μετά από την απένταξή του εν όλω ή εν μέρει, ή μετά τη λήξη της περιόδου επιλεξιμότητας που προβλέπεται για τη συγχρηματοδότηση.

ε) Τα ποσά που είναι καταβλητέα δυνάμει εκτελεστών δικαστικών ή διαιτητικών αποφάσεων ή λόγω συμβατικών αποζημιώσεων και αφορούν έργα που χρηματοδοτούνται ή χρηματοδοτήθηκαν από το ΠΠΑ, καθώς και από άλλα εθνικά ή συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Με την απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και έχει μνημονευτεί ανωτέρω και η οποία εκδόθηκε μετά την έγκριση του ΕΠΑ 2021-2025, η ΠΔΜ κλήθηκε να υποβάλει προς έγκριση το Περιφερειακό της Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, καθορίστηκε η διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα κατάρτισης, διαβούλευσης και υποβολής, καθώς και οι προδιαγραφές και τα κριτήρια αξιολόγησης του προγράμματος, σύμφωνα με το άρθρο 127 του Ν. 4635/2019.

Η ΠΔΜ κατάρτισε το ΠΠΑ της, εξειδικεύοντας τους στόχους του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στους τομείς ευθύνης της, κατανέμοντας τους πόρους του ΠΠΑ που της αναλογούν σε δράσεις και έργα με υψηλή προτεραιότητα και προβλέποντας μέτρα για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίησή τους εντός του πλαισίου του ΠΠΑ.

Το ΠΠΑ περιλαμβάνει τα κύρια απαιτούμενα από τη νομοθεσία σημεία, δηλαδή:

α) περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και των σχετικών αναγκών της περιφέρειας,

β) ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους για την περιφέρεια, με τους οποίους προβλέπεται να αντιμετωπισθούν εν μέρει οι διαπιστωμένες ανάγκες, την αντιστοίχιση των αναπτυξιακών στόχων με προτεραιότητες και συγκεκριμένες προτεινόμενες κατηγορίες έργων ή και συγκεκριμένα έργα, καθώς και την τεκμηρίωση της εκτιμώμενης αναπτυξιακής επίδρασης και συμβολής τους στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων,

γ) δείκτες εκροών και δυνητικούς δικαιούχους,

δ) αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες,

ε) γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων,

στ) προτεινόμενη υπηρεσία διαχείρισης του προγράμματος,

ζ) τεκμηρίωση της συμβατότητας με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ και της συνάφειας με άλλες πολιτικές.

Το Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε στόχους προτεραιότητας, οι οποίοι περιλαμβάνουν τις επιλεγμένες προτεραιότητες για την ΠΔΜ. Δεν περιλαμβάνονται στο ΠΠΑ έργα και δράσεις που δεν είναι συμβατά με τα κριτήρια του άρθρου 127 του ν. 4635/2019. Δεν απαιτείται διάρθρωση του Προγράμματος της ΠΔΜ σε υποπρογράμματα με ορισμό διακριτής Υπηρεσίας Διαχείρισης για αυτά.

Σε ότι αφορά σε θέματα κρατικών ενισχύσεων:

Κατά την κατάρτιση και την υλοποίηση δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων θα εφαρμόζεται η παρ. Β' του άρθρου 1 του ν. 4152/2013 (Α' 107). Οι προκηρύξεις και οι προσκλήσεις που αφορούν δράσεις και πράξεις κρατικών ενισχύσεων που χρηματοδοτούνται από το ΠΠΑ εκδίδονται από τον Περιφερειάρχη, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, η οποία αφορά στην εναρμόνιση με τις προδιαγραφές του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) του άρθρου 57 του ν. 4314/2014, εφόσον η χρήση του προβλέπεται από την απόφαση της παρ. Γ' του άρθρου 129. Στις προκηρύξεις και στις προσκλήσεις ορίζονται οι δικαιούχοι των ενισχύσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια υπαγωγής, οι προθεσμίες και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Κανονιστικά κείμενα που καθορίζουν μεταξύ άλλων και τις λοιπές υποχρεώσεις

Στις διαδικασίες του αναπτυξιακού προγραμματισμού, καθώς και κατά την υλοποίηση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του, τηρούνται οι αρχές και οι κανόνες της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας, καθώς και των διεθνών συμφωνιών τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα, ιδίως, όσον αφορά το περιβάλλον, το χωροταξικό σχεδιασμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προσβασιμότητα χωρίς διακρίσεις, ιδίως, των ευπαθών ομάδων όπως τα άτομα με αναπηρία, την άρση και αποτροπή ανισοτήτων, τον ανταγωνισμό, καθώς και τις κρατικές ενισχύσεις.

Στη συνέχεια παρατίθεται αναφορά στα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο και που ελήφθησαν κατά κύριο λόγο υπόψη κατά τη σύνταξη του ΠΠΑ της ΠΔΜ.

- Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας 2014 -2020
- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
- Επιχειρησιακά Προγράμματα της ΠΔΜ του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α'87)
- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού

- Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014-2025
- Εθνική Στρατηγική για τα Ευφυή Συστήματα Μεταφορών 2015-2025
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών της Ελλάδας
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Ειδικό Σχέδιο Δράσης «Βιώσιμες πόλεις – Μαθιός Καρλαύτης»
- Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης Βιοποικιλότητας
- Μακροχρόνια Στρατηγική για το έτος 2050 (Υπουργείο Ενέργειας)
- Πράσινη Βίβλος Πλαίσιο για τις πολιτικές που αφορούν το κλίμα και την ενέργεια με χρονικό ορίζοντα το έτος 2030
- Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας
- Έκθεση για την Ελλάδα για το 2020, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ που αναφέρεται στη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027
- Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (masterplan) των λιγνιτικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης
- Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- Σχεδιασμός νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027

Ειδικά για το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 αναφέρονται τα εξής:

Στις 2 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντίστοιχα στις 29 Μαΐου 2018 ανακοίνωσε την πρότασή της για την πολιτική συνοχής και τους κανονισμούς των ταμείων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027 εγκαινιάζοντας επισήμως την περίοδο διαπραγμάτευσης. Η πρόταση της Ε.Ε. σχετικά με την πολιτική συνοχής περιλαμβάνει έναν ενιαίο Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΔΔ) που εφαρμόζεται στα εξής ταμεία: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑΛ) και για πρώτη φορά στο Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, στο Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και στο Ταμείο Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων. Με βάση το πλαίσιο αυτό, στη νέα προγραμματική περίοδο δίνεται έμφαση στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής:

- 1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
- 2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

- 3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
- 4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
- 5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Οι 11 θεματικοί στόχοι της στρατηγικής E2020 και κατ' επέκταση της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ενοποιούνται σε 5 Στόχους Πολιτικής (ΣΠ), ενώ αντίστοιχα οι 60 επενδυτικές προτεραιότητες μειώνονται σε 30 ειδικούς στόχους. Ουσιαστική διαφορά σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο αποτελεί το γεγονός ότι η χωρική ανάπτυξη μετατρέπεται σε έναν διακριτό στόχο πολιτικής «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες». Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική συνοχής στηρίζει διακριτά τις αναπτυξιακές στρατηγικές που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και ενισχύει τον ρόλο των τοπικών αρχών. Παράλληλα, ενισχύεται περαιτέρω η αστική διάσταση της πολιτικής για τη συνοχή, καθώς το 6% των πόρων του ΕΤΠΑ (έναντι 5% στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο) διατίθεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, ενώ δίνεται και η δυνατότητα για την κατάρτιση ενός νέου προγράμματος δικτύωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τις αστικές αρχές, και η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία οι πόροι για την οποία διαχειρίζονται άμεσα από την Ε.Ε.. Σημαντική διαφορά με την τρέχουσα περίοδο αποτελεί το γεγονός ότι η ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας (θεματικός στόχος 11 της τρέχουσας περιόδου) δεν αποτελεί πλέον διακριτό στόχο αλλά υποστηρίζεται εν μέρει στο πλαίσιο άλλων Στόχων Πολιτικής.

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση τις 3 κατηγορίες. Οι κατηγορίες περιφερειών που διαμορφώνονται είναι:

- Λιγότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ 100%).
- Περιφέρειες σε μετάβαση (κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 100%) και
- Περισσότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ > 100%).

Αναφορικά με τον έλεγχο των επιδόσεων των προγραμμάτων, όλα τα προγράμματα θα εξακολουθήσουν να έχουν ένα πλαίσιο επιδόσεων με ποσοτικοποιημένους στόχους χωρίς όμως αυτό να συνδέεται με ένα αποθεματικό επιδόσεων. Προβλέπεται επίσης, μια ετήσια επανεξέταση των επιδόσεων, με τη μορφή διαλόγου πολιτικής μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τα προγράμματα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι επιδόσεις των προγραμμάτων θα αξιολογούνται ουσιαστικά στην ενδιάμεση επανεξέταση που αποτελεί ένα νέο στοιχείο της Προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027.

Η θεματική συγκέντρωση παραμένει ως υποχρέωση τόσο στο ΕΤΠΑ, όσο και στο ΕΚΤ+ αλλά με αλλαγές σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο. Στο ΕΤΠΑ, αφορά τους στόχους πολιτικής 1 και 2. Τα κριτήρια της θεματικής συγκέντρωσης εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο κατηγοριών περιφερειών, γεγονός που προσφέρει ευελιξία στις επιλογές του κάθε κράτους - μέλους. Έτσι για τα κράτη – μέλη με κατά κεφαλή ΑΕΠ κάτω από το 75%, όπως η Ελλάδα, προβλέπεται ότι:

- τουλάχιστον το 35% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί στο στόχο πολιτικής 1 και
- τουλάχιστον το 30% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί στο στόχο πολιτικής 2

Τέλος, στην πρόταση των Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τίθενται συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη συγχρηματοδότηση των έργων υπό τον όρο “αναγκαίοι όροι” (enabling conditions). Οι όροι αυτοί, 4 γενικοί και 16 θεματικοί αποτελούν συνέχεια των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων που εισήχθησαν στην παρούσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 με βασικές, όμως, διαφορές ως προς τον τρόπο που αυτές θα επηρεάσουν την υλοποίηση των Προγραμμάτων. Οι αναγκαίοι όροι της νέας προγραμματικής περιόδου, όπως και οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες, αφορούν κατ' ουσία το απαραίτητο πλαίσιο (θεσμικό ή στρατηγικό) σύμφωνα με το οποίο θα υλοποιούνται οι αντίστοιχες δράσεις. Ως εκ τούτου η εκπλήρωση των επιμέρους απαιτήσεων αποτελεί ευθύνη των καθ' ύλην αρμόδιων υπηρεσιών και σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις των περιφερειών. Η κρίσιμη διαφορά των αναγκαίων όρων σε σχέση με τις αιρεσιμότητες της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 είναι ότι θα πρέπει να έχουν εκπληρωθεί με την έγκριση του κάθε Προγράμματος, προκειμένου απρόσκοπτα να πραγματοποιείται η χρηματοδότηση από την Ε.Ε.

Σύμφωνα με τη 2^η εγκύκλιο για την προετοιμασία του σχεδιασμού των προγραμμάτων 2021-2027 (Νοέμβριος 2020), στους πέντε στόχους πολιτικής, όπως αυτοί είχαν αναφερθεί στην 1^η εγκύκλιο, προστίθεται και ένας νέος ειδικός στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, ο οποίος μπορεί σύμφωνα με το σχέδιο του Κανονισμού για το ΤΔΜ είτε να αποτελέσει ξεχωριστό άξονα ή άξονες προτεραιότητας εντός ενός ή περισσότερων προγραμμάτων ή ξεχωριστό πρόγραμμα. Στην περίπτωση της χώρας, έχει ληφθεί η απόφαση για τη δημιουργία ενός διακριτού προγράμματος μέσω του οποίου θα υλοποιηθούν οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΤΔΜ.

Η προσέγγιση στη διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 δεν έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Τα προγράμματα θα σχεδιαστούν στη βάση συγκεκριμένων αναπτυξιακών αναγκών που θα πρέπει να προσδιοριστούν. Αν και ως διαδικασία η διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης παραμένει η ίδια την προγραμματική περίοδο 2021-2027, ωστόσο υπάρχει μία σημαντική διαφοροποίηση ως προς τον ορισμό του αποτελέσματος και κατά συνέπεια των δεικτών που θα προσδιοριστούν στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ/ΤΣ. Την προγραμματική περίοδο 2021-2027 το αποτέλεσμα προκύπτει άμεσα από την πράξη και δεν αντανakλά πλέον την έμμεση ευρύτερη επίδραση από τις διαφορετικές πολιτικές που υιοθετούνται σε μία περιοχή / τομέα. Επίσης, οι 11 θεματικοί στόχοι της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ενοποιούνται σε 5 στόχους πολιτικής (ΣΠ), ενώ αντίστοιχα οι 60 επενδυτικές προτεραιότητες ενσωματώνονται σε 35 ειδικούς στόχους (32 ειδικούς στόχους κατανεμημένους στους ΣΠ 1-5, 1 ειδικό στόχο για το ΤΔΜ και 2 ειδικούς στόχους για τα Προγράμματα Interreg).

Κατά την προγραμματική περίοδο (ΠΠ) 2021-2027, η χωρική ανάπτυξη εντάσσεται σε διακριτό στόχο πολιτικής (ΣΠ) και ειδικότερα στο ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες», ο οποίος χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ. Στο πλαίσιο του ΣΠ5, οι αρμόδιοι φορείς για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μπορούν να επιλέξουν πέραν των πεδίων παρέμβασης που αντιστοιχούν στον ΣΠ5 με βάση το Παράρτημα Ι του ΚΚΔ και από τα πεδία παρέμβασης των υπολοίπων ΣΠ (1-4).

Κατά αντιστοιχία της ΠΠ 2014-2020, τα χωρικά εργαλεία, τα οποία δύνανται να χρησιμοποιηθούν, είναι οι ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις και οι στρατηγικές για την Τοπική Ανάπτυξη με την Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων.

Βάσει του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου οι ΟΧΕ διακρίνονται σε:

1. ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και
2. ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές

Οι ΟΧΕ μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής, ΤΔΜ καθώς και το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ. Το σχέδιο του Κανονισμού ΕΤΠΑ προβλέπει ότι τουλάχιστον το 8% των πόρων του ΕΤΠΑ που χορηγούνται σε εθνικό επίπεδο κατανέμονται σε ολοκληρωμένες δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ).

Η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ) αποτελεί ένα εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και αντιμετώπισης των τοπικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας σε σαφώς προσδιορισμένες χωρικές ενότητες. Βασίζεται στην προσέγγιση LEADER, δηλαδή «από τη βάση προς την κορυφή» (bottom-up approach). ΤΑΠΤΟΚ μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής, ΤΔΜ καθώς και το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ - ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ - ΑΠΕΙΛΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (SWOT ANALYSIS)

Σε συνθήκες μετάβασης λόγω της ταχείας απολιγνιτοποίησης, ως αποτέλεσμα των αποφάσεων για την καθαρή ενέργεια, η ΠΔΜ χαράσσει συνδυασμένες στρατηγικές ανάπτυξης με στόχο την κατά το δυνατό προσαρμογή της στο νέο περιβάλλον. Η ΠΔΜ εργάζεται μεθοδικά για τη διαμόρφωση και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού μοντέλου διακυβέρνησης τόσο για τη μετάβαση, όσο και για τις υπόλοιπες συνθήκες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών της, με στόχο ένα βιώσιμο περιφερειακό οικοσύστημα για τις επόμενες γενιές.

Ακολουθεί η ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης καθώς και η ανάλυση δυνατών σημείων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών (SWOT ANALYSIS) ανά τομέα παρέμβασης.

3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΕΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η Δυτική Μακεδονία είναι η μόνη ελληνική περικλειστή περιφέρεια με εξωτερικά σύνορα με δύο βαλκανικές χώρες και η μοναδική περιφέρεια που δε βρέχεται από θάλασσα. Την περιγράφουν μεγάλες οροσειρές και τη διασχίζει ο μεγαλύτερος ποταμός της χώρας. Το ανάγλυφο είναι κατεξοχήν ορεινό ενώ περιλαμβάνει σημαντικό μέρος των επιφανειακών υδάτων της χώρας. Η περιφέρεια χαρακτηρίζεται από σπάνια οικοσυστήματα, ιδιαίτερα αγροτικά προϊόντα,

πληθώρα πολιτισμικών μνημείων, πλούσια ιστορία και βιομηχανική κληρονομιά και ιδιαίτερη μεταποίηση.

Τα τελευταία 60 και πλέον χρόνια έχει μικτό βιομηχανικό και αγροτικό χαρακτήρα λόγω της εκμετάλλευσης των λιγνιτικών κοιτασμάτων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στις Π.Ε Κοζάνης και Φλώρινας. Στην Π.Ε Καστοριάς και στο Δήμο Βοίου σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα αποτελεί η γουνοποιία (μοναδική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη) με σημαντικό εξωστρεφή χαρακτήρα, παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κυρίως τα τελευταία 3 χρόνια. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και η γουνοποιία χαρακτηρίζουν το οικονομικό προφίλ της περιφέρειας μέχρι και το 2020.

Με την λειτουργία της Εγνατίας οδού και των κάθετων αξόνων της τα τελευταία χρόνια βελτιώθηκε σημαντικά η προσπελασιμότητα και ήρθη η γεωγραφική απομόνωση της περιφέρειας.

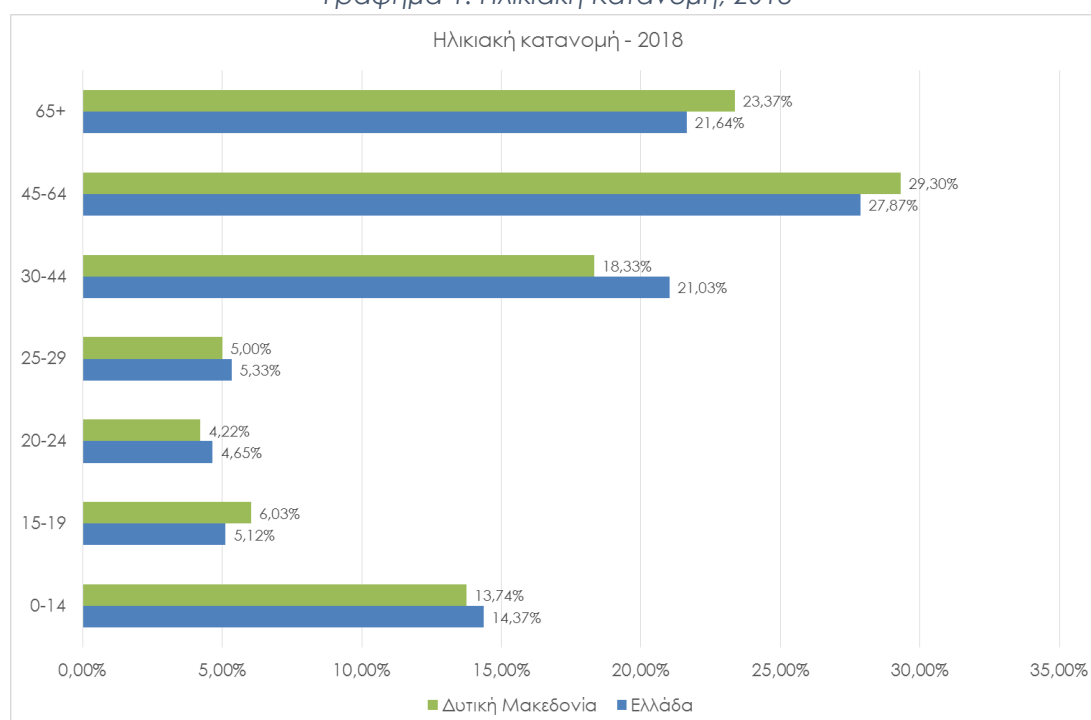
Με μόνιμο πληθυσμό 283.689 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή 2011 και έκταση 9451km², (ΕΛΣΤΑΤ) είναι αραιοκατοικημένη (μεικτή πυκνότητα περίπου 30κατ./km² με μέση πυκνότητα χώρας 81,75κατ./km²). Από τις 4 Περιφερειακές Ενότητες η πιο πολυπληθής είναι η Π.Ε. Κοζάνης με πληθυσμό 150.196 κατοίκους και ακολουθούν η Φλώρινα με 51.414 κατοίκους, η Καστοριά με 50.322 και τέλος τα Γρεβενά με 31.757 κατοίκους. Σύμφωνα με νεότερα στοιχεία (Eurostat) ωστόσο, ο πληθυσμός της περιφέρειας το 2018 ανήρθε στους 269.222 κατοίκους μειωμένος κατά 5% σχεδόν μέσα σε διάστημα 7 ετών περίπου. Η μείωση αυτή φαίνεται ότι οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μετανάστευση εξαιτίας της κρίσης. Σύμφωνα δε, με στοιχεία που παραθέτει το “Σχέδιο δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών” ο πληθυσμός ηλικίας 65+ ετών αυξήθηκε κατά 2 μονάδες, ενώ η ομάδα 25 – 44 ετών μειώθηκε κατά 4 μονάδες. Σε εθνικό επίπεδο είναι η δεύτερη μικρότερη πληθυσμιακά Περιφέρεια της χώρας, αμέσως μετά την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και η τελευταία μεταξύ των περιφερειών της ηπειρωτικής Ελλάδας. Με τα δεδομένα αυτά η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται 10 θέσεις πριν το τέλος στην κατάταξη των περιφερειών της Ευρώπης με βάση τον πληθυσμό τους (322^η στις 332 περιφέρειες). Η ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων αναδεικνύει της τάση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και γήρανσης του πληθυσμού με υψηλότερη τάση γήρανσης στις Π.Ε. Γρεβενών και Κοζάνης.

Πίνακας 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018

Ηλικιακή κατηγορία	Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία
0-14	14,37%	13,74%
15-19	5,12%	6,03%
20-24	4,65%	4,22%
25-29	5,33%	5,00%
30-44	21,03%	18,33%
45-64	27,87%	29,30%
65+	21,64%	23,37%

Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Οι επιπτώσεις της μετάβασης στη μετα-λιγνιτική εποχή - Η περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2020)

Γράφημα 1: Ηλικιακή Κατανομή, 2018

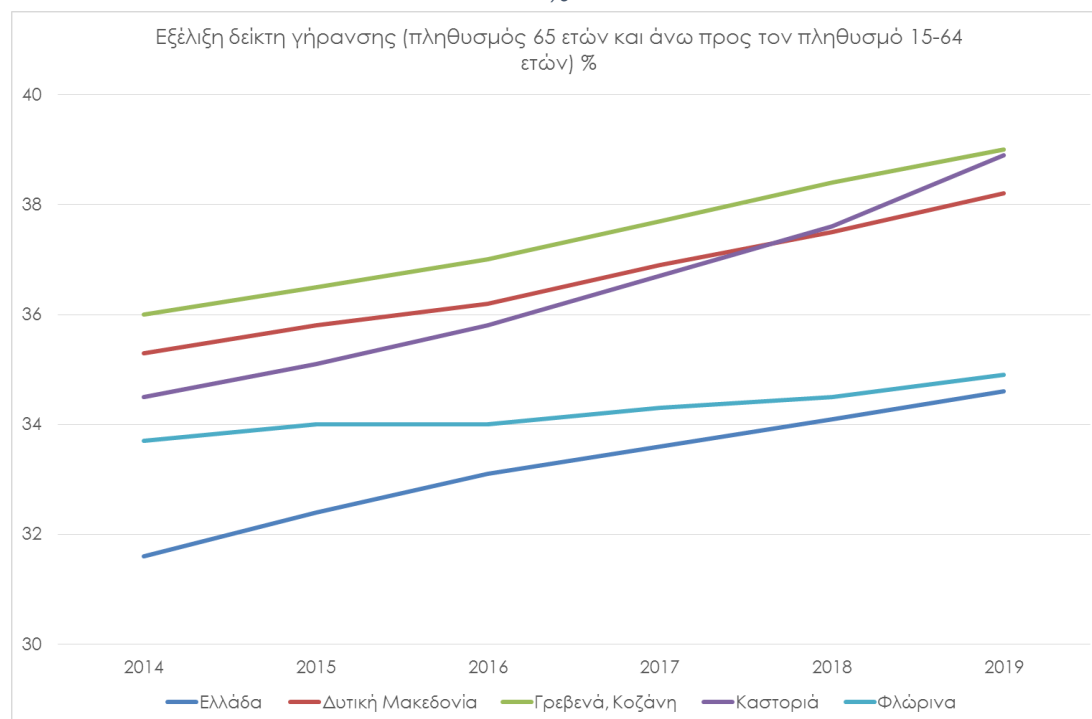
Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ελλάδα	31,6	32,4	33,1	33,6	34,1	34,6
Δυτική Μακεδονία	35,3	35,8	36,2	36,9	37,5	38,2
Γρεβενά, Κοζάνη	36,0	36,5	37,0	37,7	38,4	39,0
Καστοριά	34,5	35,1	35,8	36,7	37,6	38,9
Φλώρινα	33,7	34,0	34,0	34,3	34,5	34,9

Πηγή: Eurostat

Γράφημα 2: Εξέλιξη δείκτη γήρανσης (πληθυσμός 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό 15 - 64 ετών), %

Πηγή: Eurostat, Ιδία επεξεργασία

Όσο αφορά στο προσδόκιμο επιβίωσης αυτό βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα και ανέρχεται στα 81,8 έτη (103^η μεταξύ 282 περιφερειών της ΕΕ).

Σύμφωνα με μελέτη του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για τις επιπτώσεις της μετάβασης στη Μεταλινιτική εποχή, η Δυτική Μακεδονία υπολείπεται της Ελλάδας σε αρκετούς δείκτες για το επίπεδο εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα ο ερευνητής αναφέρει ότι σε σχέση με τα εθνικά ποσοστά στην περιφέρεια είναι μικρότερα τα ποσοστά φοίτησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και μεγαλύτερα τα ποσοστά αυτών που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο ή το εγκατέλειψαν κατά τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού. Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι αθροίζοντας τις τέσσερις ανώτερες εκπαιδευτικές κλάσεις (Μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση, τριτοβάθμια εκπαίδευση, πτυχίο

ΑΕΙ/ΤΕΙ και μεταπτυχιακό τίτλο) το ποσοστό για τη Δυτική Μακεδονία είναι 65,14% και για το σύνολο της χώρας 83,1%.

Σύμφωνα δε με τη Eurostat το μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (% ατόμων ηλικίας 30-34 ετών) το 2017 ανήλθε στο 36,3% και η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται στη 10^η θέση από τις 13 ελληνικές περιφέρειες, και στη θέση 174 από τις 325 ευρωπαϊκές περιφέρειες.

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας παρουσίασε μείωση από το 80% του Μ.Ο. της ΕΕ-27 (2010), σε ποσοστό μικρότερο του 70% (στο 59%) του Μ.Ο. της ΕΕ-27 (2017), γεγονός που κατατάσσει τη Δυτική Μακεδονία μαζί με άλλες 10 Περιφέρειες στις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες.

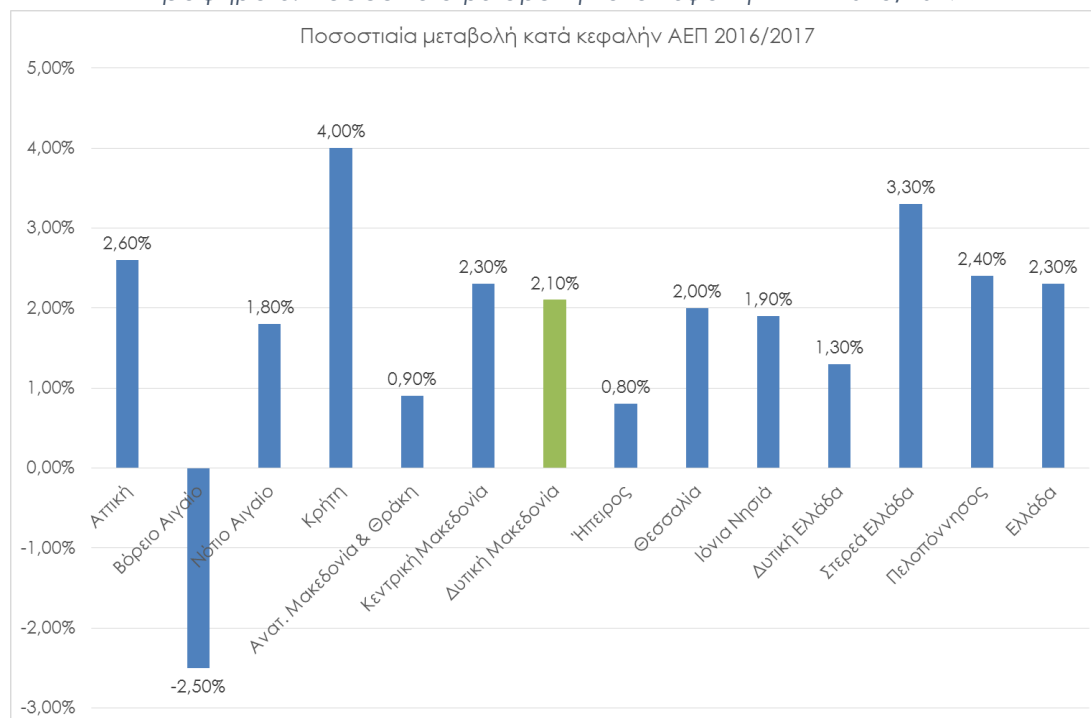
Κατά τη διετία 2016 – 2017 (ΕΛΣΤΑΤ) υπήρξε βελτίωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας κατά 2,1% η οποία ώθησε την περιφέρεια στην 5^η θέση σε επίπεδο περιφερειών.

Πίνακας 3: Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, €)

Περιφέρειες	2016	2017	Μεταβολή %
Αττική	22.204	22.784	2,6%
Βόρειο Αιγαίο	12.266	11.955	-2,5%
Νότιο Αιγαίο	17.769	18.091	1,8%
Κρήτη	13.811	14.366	4,0%
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	11.432	11.539	0,9%
Κεντρική Μακεδονία	12.880	13.172	2,3%
Δυτική Μακεδονία	14.361	14.663	2,1%
Ήπειρος	11.785	11.879	0,8%
Θεσσαλία	12.662	12.911	2,0%
Ιόνια Νησιά	15.182	15.464	1,9%
Δυτική Ελλάδα	12.058	12.216	1,3%
Στερεά Ελλάδα	14.727	15.214	3,3%
Πελοπόννησος	13.579	13.903	2,4%
Ελλάδα	16.378	16.757	2,3%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 3: Ποσοστιαία μεταβολή κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2016/2017

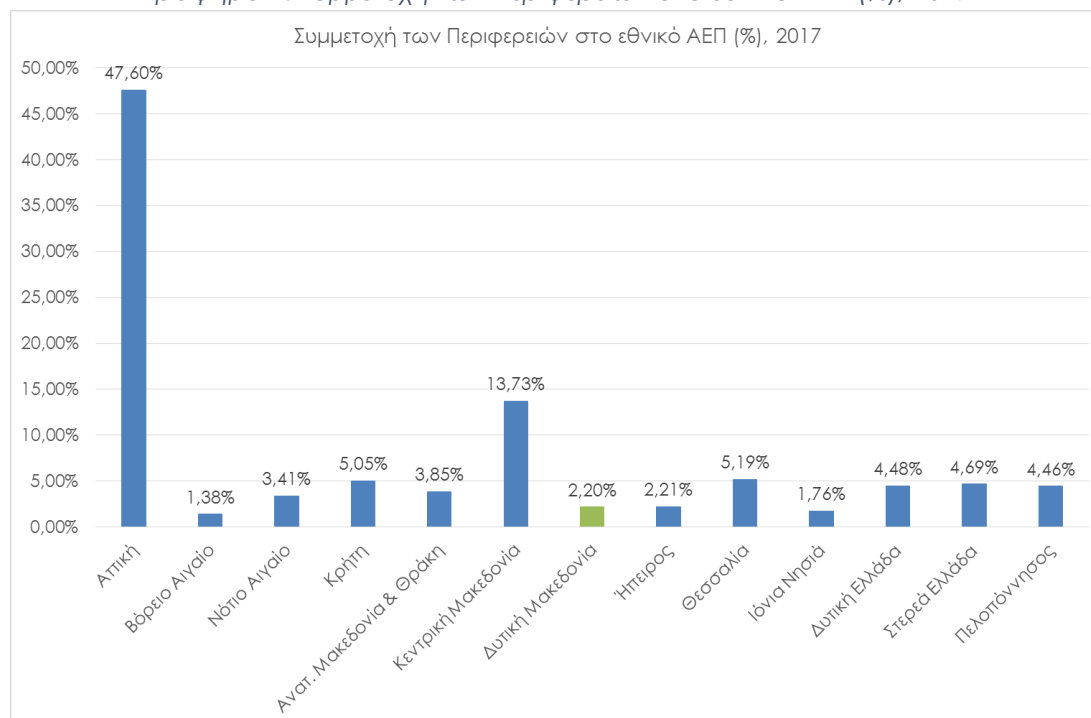
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Πίνακας 4: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €)

	2015	2016	2017	Συμμετοχή στο εθνικό ΑΕΠ (%), 2017
Ελλάδα	177.258	176.488	180.218	
Αττική	84.515	83.872	85.782	47,60
Βόρειο Αιγαίο	2.504	2.455	2.480	1,38
Νότιο Αιγαίο	6.121	5.981	6.144	3,41
Κρήτη	8.880	8.732	9.095	5,05
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.831	6.901	6.946	3,85
Κεντρική Μακεδονία	23.918	24.237	24.739	13,73
Δυτική Μακεδονία	4.337	3.916	3.964	2,20
Γρεβενά	313	307	307	
Κοζάνη	2.592	2.245	2.269	
Καστοριά	512	517	499	
Φλώρινα	920	847	890	
Ήπειρος	3.925	3.960	3.977	2,21
Θεσσαλία	9.154	9.214	9.347	5,19
Ιόνια Νησιά	3.129	3.124	3.170	1,76
Δυτική Ελλάδα	8.156	8.032	8.083	4,48
Στερεά Ελλάδα	7.960	8.185	8.454	4,69
Πελοπόννησος	7.830	7.878	8.036	4,46

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ – Ιδία επεξεργασία

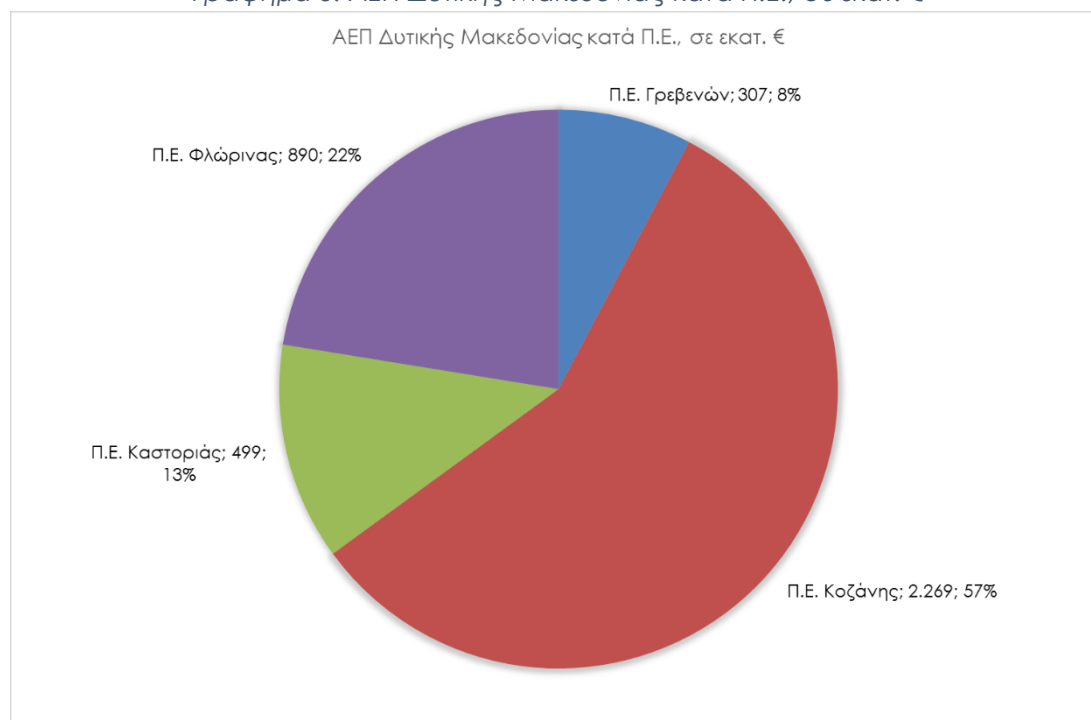
Γράφημα 4: Συμμετοχή των Περιφερειών στο εθνικό ΑΕΠ (%), 2017

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ – Ιδία επεξεργασία

Το ΑΕΠ της περιφέρειας σε τρέχουσες τιμές παρουσίασε σημαντική μείωση το 2016 και στη συνέχεια ανέκαμψε οριακά στα 3,964 εκ. ευρώ (2017). Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων η Π.Ε. Κοζάνης απέχει σημαντικά από τις υπόλοιπες με 2,269 εκ. ευρώ ακολουθούμενη από την Π.Ε. Φλώρινας με 890 εκ. ευρώ. Συνολικά η περιφέρεια τοποθετείται τρεις θέσεις πριν το τέλος σε εθνικό επίπεδο.

Γράφημα 5: ΑΕΠ Δυτικής Μακεδονίας κατά Π.Ε., σε εκατ. €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Η περιφέρεια συμμετέχει στο εθνικό ΑΕΠ σε ποσοστό 2,2% (ΕΛΣΤΑΤ), που προέρχεται κατά 6,8% από την Γεωργία, 38,5% από τη Βιομηχανία – Κατασκευές (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι τομείς των μεταλλείων – ορυχείων με 9,8% και της Ενέργειας με 18,6%) και 54,7% από τις Υπηρεσίες. Έχει ισχυρά χαρακτηριστικά «μονοδραστηριότητας», ως η κυριότερη ηλεκτροπαραγωγός περιφέρεια της χώρας τα τελευταία 50 – 60 χρόνια.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται στη 257^η θέση ανάμεσα σε 323 ευρωπαϊκές περιφέρειες με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αγγίζει μόλις το 59% του μέσου όρου της ΕΕ-28 (στοιχεία 2017 – Eurostat).

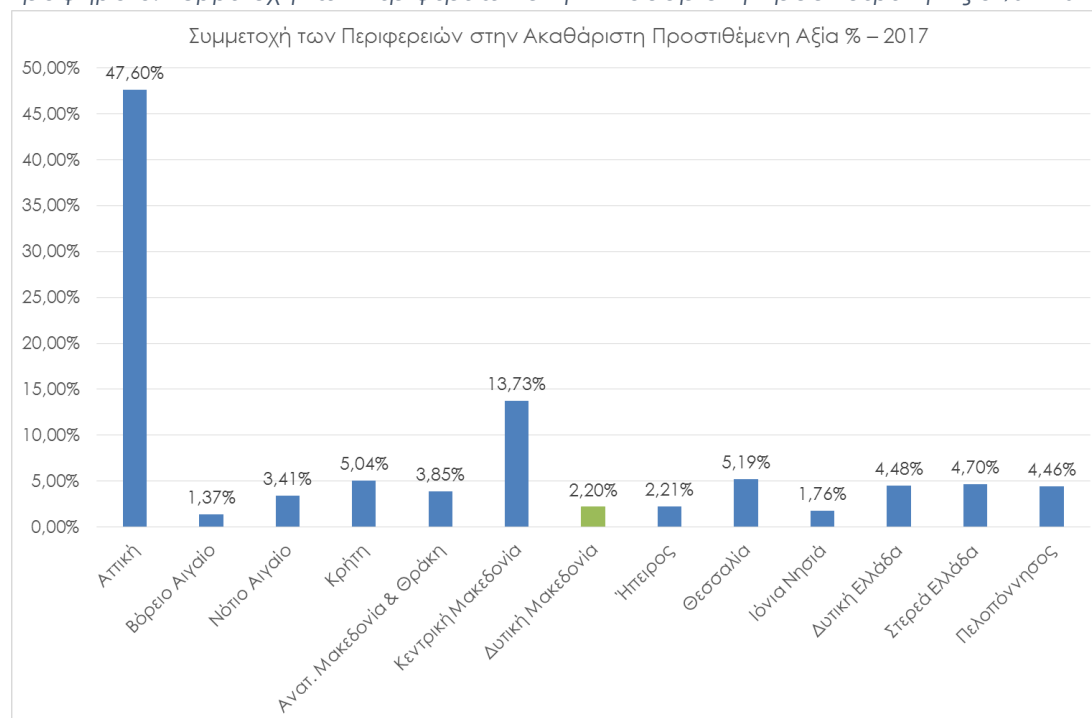
Η μεταβολή της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας στη διετία 2016 – 2017 ήταν μόλις 1,4% και ανήρθε στα 3,465 εκ. ευρώ το 2017 ενώ η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συμμετέχει στην εθνική ΑΠΑ με ποσοστό 2,2%.

Πίνακας 5: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Περιφέρεια (NUTS II), (Σε τρέχουσες τιμές, εκατ. €)

Περιφέρειες	2016	2017	Μεταβολή %	Συμμετοχή των περιφερειών στην Α.Π.Α. % – Έτος 2017
Αττική	73.206	74.981	2,4%	47,60
Βόρειο Αιγαίο	2.143	2.167	1,1%	1,37
Νότιο Αιγαίο	5.220	5.371	2,9%	3,41
Κρήτη	7.622	7.950	4,3%	5,04
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	6.024	6.071	0,8%	3,85
Κεντρική Μακεδονία	21.155	21.624	2,2%	13,73
Δυτική Μακεδονία	3.418	3.465	1,4%	2,20
Ήπειρος	3.456	3.476	0,6%	2,21
Θεσσαλία	8.042	8.170	1,6%	5,19
Ιόνια Νησιά	2.727	2.771	1,6%	1,76
Δυτική Ελλάδα	7.010	7.065	0,8%	4,48
Στερεά Ελλάδα	7.144	7.390	3,4%	4,70
Πελοπόννησος	6.876	7.024	2,2%	4,46
Ελλάδα	154.044	157.526	2,3%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Γράφημα 6: Συμμετοχή των Περιφερειών στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία % - 2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Στον επόμενο Πίνακα γίνεται ανάλυση της ΑΠΑ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (Nace Rev.2/A10) για το έτος 2017.

Πίνακας 6: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (A10) και Περιφέρεια (NUTS II) - Έτος 2017 - (Προσωρινά στοιχεία. Σε τρέχουσες τιμές, εκατ.€)

Περιφέρειες	A	B,Γ,Δ,Ε	ΣΤ	Ζ,Η,Θ	I	K	Λ	M,N	Ξ,Ο,Π	P,Σ,T,Y
Αττική	299	8.680	1.390	17.765	4.065	4.398	15.859	5.428	14.266	2.832
Βόρειο Αιγαίο	123	167	68	514	41	63	350	71	691	79
Νότιο Αιγαίο	143	374	194	2.658	51	111	678	201	753	208
Κρήτη	577	810	262	2.803	150	230	987	359	1.411	362
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	493	1.090	149	1.256	103	157	724	191	1.691	218
Κεντρική Μακεδονία	1.259	3.651	531	5.122	471	648	2.905	929	5.091	1.016
Δυτική Μακεδονία	316 (4,73%)	1.429 (εκ των οποίων η μεταποίηση: 206) (6,10%)	89 (2,41%)	387 (1,01%)	38 (0,70%)	71 (1,1%)	326 (1,21%)	68 (0,83%)	644 (2,02%)	96 (1,48%)
Ήπειρος	304	423	147	766	52	99	524	115	894	151

Θεσσαλία	994	1.384	212	1.528	89	175	1.057	185	2.145	400
Ιόνια Νησιά	120	129	81	1.257	29	53	438	119	402	143
Δυτική Ελλάδα	793	917	205	1.508	174	175	1.133	195	1.619	347
Στερεά Ελλάδα	584	2.731	153	1.318	78	129	859	175	1.119	244
Πελοπόννησος	669	1.616	217	1.364	106	157	1.147	167	1.214	367
Ελλάδα	6.673	23.402 (εκ των οποίων η μεταποίηση είναι 17.022)	3.699	38.246	5.447	6.466	26.987	8.203	31.941	6.462

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 7: Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης Nace Rev.2

A	A	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
B,Γ,Δ,Ε	B	Ορυχεία και Λατομεία
	Γ	Μεταποίηση
	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
	Ε	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης
ΣΤ	ΣΤ	Κατασκευές
Ζ,Η,Θ	Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών
	Η	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης
Ι	Ι	Ενημέρωση και Επικοινωνία
Κ	Κ	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
Μ,Ν	Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες
	Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
Ξ,Ο,Π	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
	Ο	Εκπαίδευση
	Π	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέρμνα
Ρ,Σ,Τ,Υ	Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία

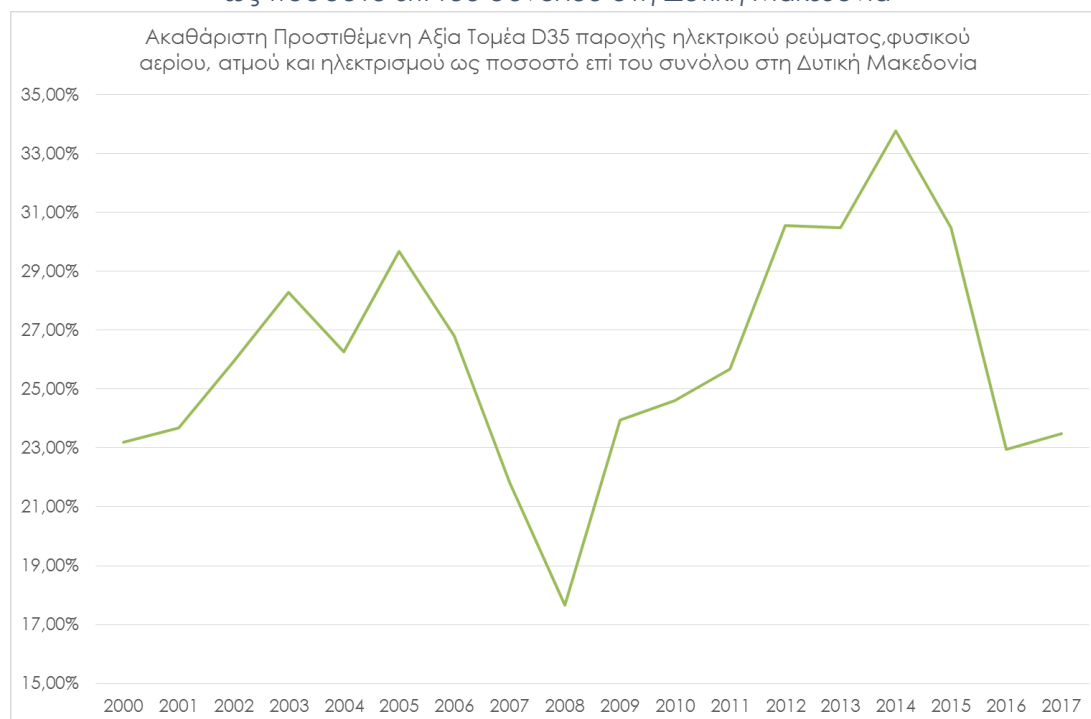
Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών, Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες
Τ	Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση
Υ	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία η συμμετοχή της περιφέρειας στην ΑΠΑ ανά κλάδο είναι ιδιαίτερα χαμηλή με εξαίρεση τον Α (Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία) (4,73%) και τους Β, Γ, Δ, και Ε (6,10%) όπου περιλαμβάνονται οι εξορυκτικές και λοιπές σχετικές δραστηριότητες της περιφέρειας. Στους υπόλοιπους κλάδους τα ποσοστά συμμετοχής είναι πολύ χαμηλά.

Πιο συγκεκριμένα (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) ο τομέας D35 παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ηλεκτρισμού συμμετείχε στην ΑΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας το 2017 με ποσοστό 23,48%. Η διακύμανση του ποσοστού στο διάστημα 2000 – 2017 φαίνεται στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 7: ΑΠΑ Τομέα D35 παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και ηλεκτρισμού ως ποσοστό επί του συνόλου στη Δυτική Μακεδονία

Πηγή: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων απασχολείται στον τριτογενή τομέα (55,8% - 2019) και ακολουθούν ο δευτερογενής τομέας (24,0% - 2019) και ο πρωτογενής τομέας (20,21% - 2019). Από το 2015 έως το 2019 παρατηρήθηκε βελτίωση της απασχόλησης σε ποσοστό 7,27%. Η βελτίωση της απασχόλησης παρατηρείται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα ενώ στον τριτογενή εμφανίζεται ελαφρώς μειωμένο το ποσοστό επί του συνόλου της απασχόλησης. (Έρευνα εργατικού δυναμικού – απασχολούμενοι 1981 – 2019, ΕΛΣΤΑΤ)

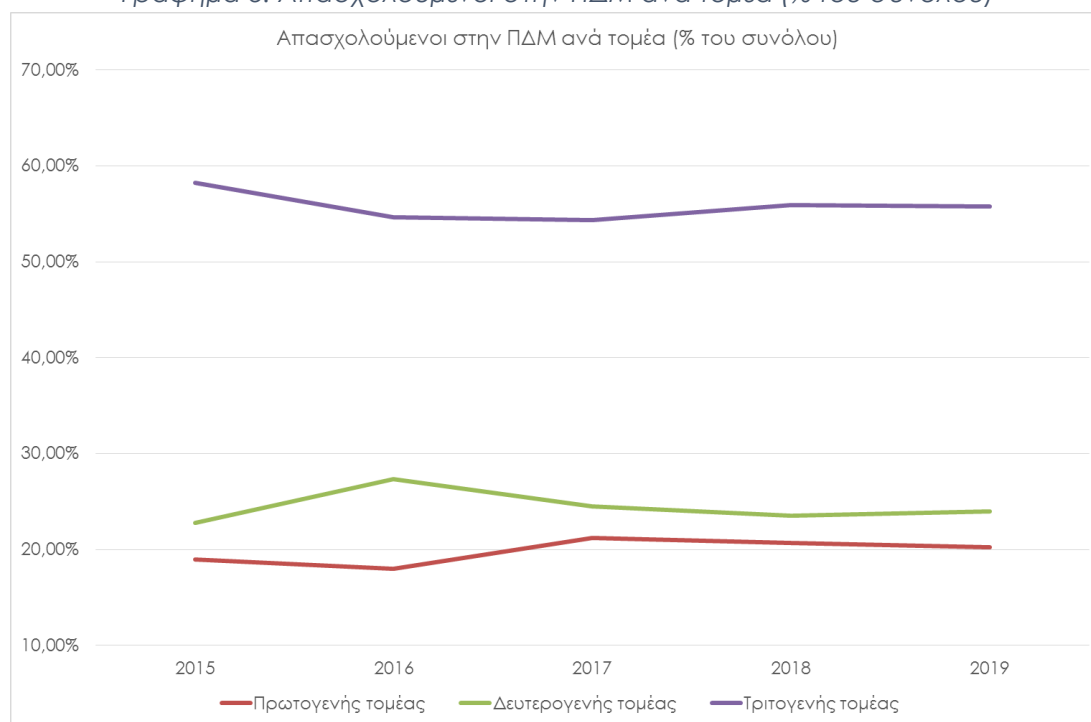
Πίνακας 8: Απασχολούμενοι - Δυτική Μακεδονία (εκτιμήσεις σε χιλιάδες)

	2015		2016		2017		2018		2019	
	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%	Αρ. (χιλ.)	%
Σύνολο απασχολούμενων	81,2		81,1		84,5		86,2		87,1	
Δημόσιος τομέας	24,4		25,0		23,4		27,5		27,9	
Ιδιωτικός Τομέας	56,8		56,1		61,2		58,8		59,1	
Πρωτογενής (Γεωργία, δασοκομία, αλιεία)	15,4	18,97	14,6	18,00	17,9	21,18	17,8	20,65	17,6	20,21
Δευτερογενής	18,5	22,78	22,2	27,37	20,7	24,50	20,3	23,55	20,9	24,00
Βιομηχανία ενέργεια	14,0		19,4		17,8		17,2		16,4	
Κατασκευές	4,5		2,9		3,0		3,1		4,5	
Τριτογενής	47,3	58,25	44,3	54,62	45,9	54,32	48,2	55,91	48,6	55,80
Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστίαση, μεταφορές και επικοινωνίες	20,0		18,8		21,0		19,4		19,7	
Χρηματοπιστωτικές, επιχειρηματικές δραστηριότητες	4,6		5,2		5,2		5,2		4,9	
Άλλες υπηρεσίες	22,8		20,3		19,7		23,5		23,9	
Τύπος επαγγέλματος										
Μη χειρωνακτικά υψηλής εξειδίκευσης	21,0		18,5		20,4		22,2		23,4	
Μη χειρωνακτικά χαμηλής εξειδίκευσης	21,2		24,6		23,7		24,1		22,5	
Χειρωνακτικά με εξειδίκευση	19,8		18,9		17,9		17,6		18,8	

Γεωργίας, Δασοκομίας, Κτηνοτροφίας & Αλιείας	15,1		14,4		17,7		17,5		17,5	
Ανειδίκευτα	4,1		4,7		4,8		4,8		4,9	
Θέση στην απασχόληση										
Αυτοαπασχολ ούμενοι με προσωπικό	3,3		4,5		5,1		4,0		4,1	
Αυτοαπασχολ ούμενοι χωρίς προσωπικό	27,7		25,3		26,9		27,3		29,6	
Μισθωτοί	45,8		48,4		49,1		52,7		51,5	
Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση	4,5		2,9		3,4		2,3		1,9	
Πλήρης απασχόληση	74,7	91,99	73,4	90,50	76,2	90,17	78,6	91,18	80,0	91,85
Μερική απασχόληση	6,5		7,6		8,4		7,8		7,1	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού – Απασχολούμενοι (1981 – 2019), Ιδία επεξεργασία

Γράφημα 8: Απασχολούμενοι στην ΠΔΜ ανά τομέα (% του συνόλου)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με νεότερα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ η απασχόληση στις κατασκευές βελτιώθηκε κατά 5,71% στην τριετία 2015 – 2017, στην ενημέρωση – επικοινωνία κατά 10,05%, ενώ συρρικνώθηκε στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας κατά 7,83%.

Πίνακας 9: Απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία κατά κλάδο (σε χιλ.), αναθεώρηση 17/1/2020

	2015	2016	2017 (ποσοστό επί του συνόλου)	Μεταβολή % 2017/2015
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	15.586,4	15.058,0	15.364,4 (16,95%)	-1,42%
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	15.595,8	15.591,4	15.507,3 (17,11%)	-0,57%
Κατασκευές	5.959,0	6.157,9	6.299,6 (6,95%)	5,71%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	22.669,1	22.879,3	23.187,3 (25,58%)	2,28%
Ενημέρωση και επικοινωνία	371,0	389,8	408,3 (0,45%)	10,05%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	892,7	905,3	917,1 (1,01%)	2,73%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	109,8	111,0	101,2 (0,11%)	-7,83%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	4.573,2	4.587,7	4.623,3 (5,10%)	1,09%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	20.211,8	20.182,4	19.762,5 (21,81%)	-2,22%
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	4.541,2	4.352,9	4.450,7 (4,91%)	-1,99%
Σύνολο Απασχόλησης	90.509,9	90.215,7	90.621,6	0,12%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Τα τελευταία χρόνια τα υψηλά ποσοστά ανεργίας κατατάσσουν την περιφέρεια στις πρώτες θέσεις σε επίπεδο χώρας και ΕΕ. Χαρακτηριστικά το Β' τρίμηνο 2019 η ανεργία ανήλθε στο 24,6%. Η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους (70,6% - 2014) όπου και κατέχει τα πρωτεία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η υψηλή ανεργία στην περιοχή συνεπάγεται και υψηλό ποσοστό φτώχειας το οποίο στη Δυτική Μακεδονία ανήλθε στο 25% του πληθυσμού για το 2018 (Πηγή: Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών).

Η ανεργία στην περιφέρεια, στο διάστημα 2015 – 2019 υποχώρησε κατά 21,39%, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι μειώθηκαν κατά 14,41%. Σημαντική μείωση της ανεργίας παρατηρείται τόσο στον δευτερογενή, όσο και στον τριτογενή τομέα. Αύξηση ωστόσο παρατηρείται στα ποσοστά των ανέργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 10: Έρευνα εργατικού δυναμικού - άνεργοι (1981 – 2019) (εκτιμήσεις σε χιλιάδες)

	2015	2016	2017	2018	2019	Μεταβολή 2019/2015
Σύνολο ανέργων	36,0	36,9	34,7	31,9	28,3	-21,39%
Διάρκεια ανεργίας						
Πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνια άνεργοι)	22,9	24,4	24,7	22,8	19,6	-14,41%
Νέοι άνεργοι (χωρίς προηγούμενη εργασιακή εμπειρία)	11,1	10,2	8,0	8,8	7,6	-31,53%
Θέση στην τελευταία εργασία						
Αυτοαπασχολούμενος	1,6	2,0	2,0	1,5	1,0	
Μισθωτός	20,4	20,4	20,6	17,2	15,3	
Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	0,1	0,6	0,5	0,2	0,3	
Τομέας οικονομικής δραστηριότητας τελευταίας εργασίας						
Πρωτογενής	0,4	0,4	0,4	1,2	1,2	200,00%
Δευτερογενής	8,1	9,9	8,3	6,9	5,4	-33,33%
Βιομηχανία, ενέργεια	5,4	6,7	5,0	4,7	3,9	
Κατασκευές	2,7	3,3	3,3	2,2	1,5	
Τριτογενής	13,7	12,7	14,4	10,9	10,1	-26,28%
Επίπεδο εκπαίδευσης						
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	7,3	7,4	9,0	8,5	8,5	16,44%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού – Άνεργοι (1981 – 2019), Ιδία επεξεργασία

Σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο η Δυτική Μακεδονία καταγράφει ιδιαίτερα δυσμενή ποσοστά στην απασχόληση. Συγκεκριμένα στην απασχόληση 20-64 ετών (52,7%) κατατάσσεται στην τελευταία θέση συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες και στην 314^η θέση (σε σύνολο 328) στην Ευρώπη.

Όσο αφορά στην ανεργία (15 ετών και άνω) βρίσκεται στην 1^η θέση σε εθνικό επίπεδο και στη 2^η θέση σε ευρωπαϊκό επίπεδο με ποσοστό ανεργίας στους νέους της τάξης του 29,1%.

Η είσοδος της περιφέρειας στην εποχή χωρίς λιγνίτη αναμένεται να πλήξει ιδιαίτερα την απασχόληση. Συγκεκριμένα περίπου 5,000 εργαζόμενοι απασχολούνται άμεσα ή έμμεσα από τη ΔΕΗ στη λιγνιτική δραστηριότητα (Πηγή: Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών). Πλέον των 3,100 είναι τακτικό προσωπικό ενώ οι υπόλοιποι είναι συνεργαζόμενοι εργολάβοι και έκτακτο προσωπικό. Η πλειονότητα αυτών είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι εργαζόμενοι αυτοί θα τροφοδοτήσουν επιπλέον την ανεργία της περιφέρειας. Το εργατικό δυναμικό της περιφέρειας χαρακτηρίζεται ως χαμηλής εξειδίκευσης (τα ¾ του εργατικού δυναμικού δε διαθέτει επιστημονική κατάρτιση, στοιχεία 2018), ωστόσο το 50% του εργατικού δυναμικού είναι ηλικίας έως 44 ετών, άρα έχει προοπτική επανακατάρτισης.

Η ύφεση στην επιχειρηματική δραστηριότητα αποτυπώνεται ιδιαίτερα στον επόμενο πίνακα, όπου είναι φανερό ότι σε όλους τους κλάδους κατά NACE Rev.2 η Δυτική Μακεδονία καταγράφει απώλειες επιχειρήσεων και σημαντική μείωση της επιχειρηματικότητας, οι οποία ωστόσο καταγράφεται και σε εθνικό επίπεδο.

Πίνακας 11: Eurostat - SBS data by NUTS 2 regions and NACE Rev. 2 (from 2008 onwards)

		2014	2015	2016	2017
Ορυχεία και Λατομεία	Ελλάδα	928	816	805	730
	Δυτική Μακεδονία	38	36	41	33
Μεταποίηση	Ελλάδα	76.582	75.240	68.246	64.283
	Δυτική Μακεδονία		2.890	2.573	2.351
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, ατμού και κλιματισμού	Ελλάδα	11.398	10.013	9.000	9.345
	Δυτική Μακεδονία	374	332	316	350
Διανομή νερού, αποχέτευσης, διαχείρισης αποβλήτων και δραστηριοτήτων εξυγίανσης	Ελλάδα	2.350	2.345	2.276	1.977
	Δυτική Μακεδονία	46	55	56	32
Κατασκευές	Ελλάδα	102.925	90.168	84.751	69.516
	Δυτική Μακεδονία		2.604	2.454	1.882
Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	Ελλάδα	318.735	310.364	283.376	263.256
	Δυτική Μακεδονία	7.479	7.112	6.553	6.058
Μεταφορά και αποθήκευση	Ελλάδα	69.964	67.360	65.623	63.090
	Δυτική Μακεδονία	1.396	1.374	1.299	1.275
	Ελλάδα	128.362	127.443	123.243	116.971

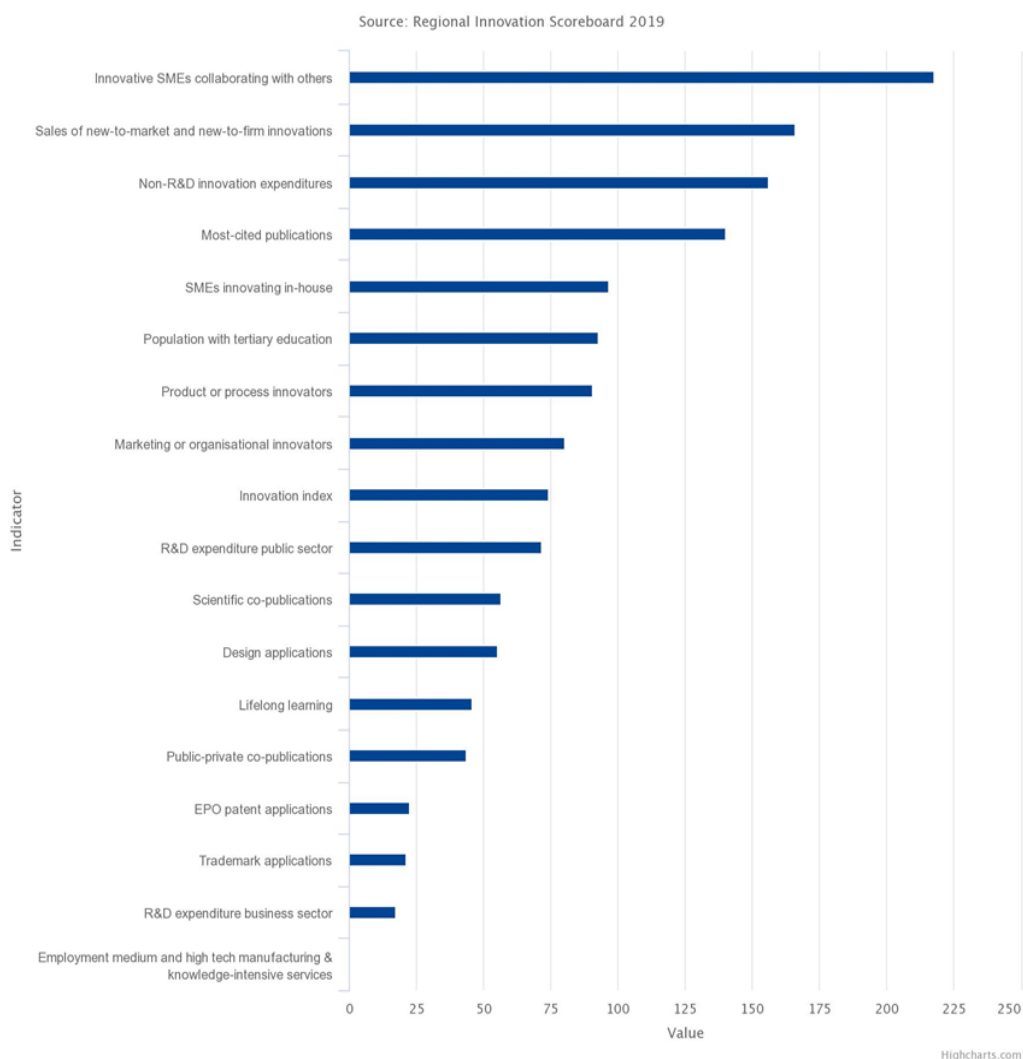
Δραστηριότητες παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	Δυτική Μακεδονία	3.279	3.160	3.042	2.783
Ενημέρωση και επικοινωνία	Ελλάδα	23.434	22.870	20.763	18.550
	Δυτική Μακεδονία	274	279	261	235
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Ελλάδα	10.143	10.307	9.613	8.798
	Δυτική Μακεδονία	78	90	75	72
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	Ελλάδα	166.158	157.887	154.798	140.189
	Δυτική Μακεδονία	2.946	2.824	2.756	2.494
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	Ελλάδα	24.848	25.000	23.573	21.930
	Δυτική Μακεδονία	318	314	307	238

Πηγή: Eurostat

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι, έως το 2017, κανένας κλάδος δεν παρουσίασε αύξηση, ενώ σημαντικές απώλειες συγκριτικά με το σύνολο της χώρας παρατηρούνται στη μεταποίηση (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -18,65%), στις κατασκευές (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -27,73%) και στις διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες (αρνητική μεταβολή 2015/2017: -24,20%). Υπολογίζεται δε (σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα), ότι στο διάστημα από το 2014 έως το 2017 έκλεισαν περί τις 3.900 επιχειρήσεις στη Δυτική Μακεδονία, ποσοστό περίπου 18% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην περιφέρεια το 2014.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανήκει στις Περιφέρειες Μέτριας Καινοτομίας (Moderate Innovators) σύμφωνα με το Regional Innovation Scoreboard 2019. Παρακάτω παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι επιμέρους παράγοντες καινοτομίας της περιφέρειας συγκρινόμενοι κατά περίπτωση με τις λοιπές περιφέρειες της ΕΕ ή της Ελλάδας.

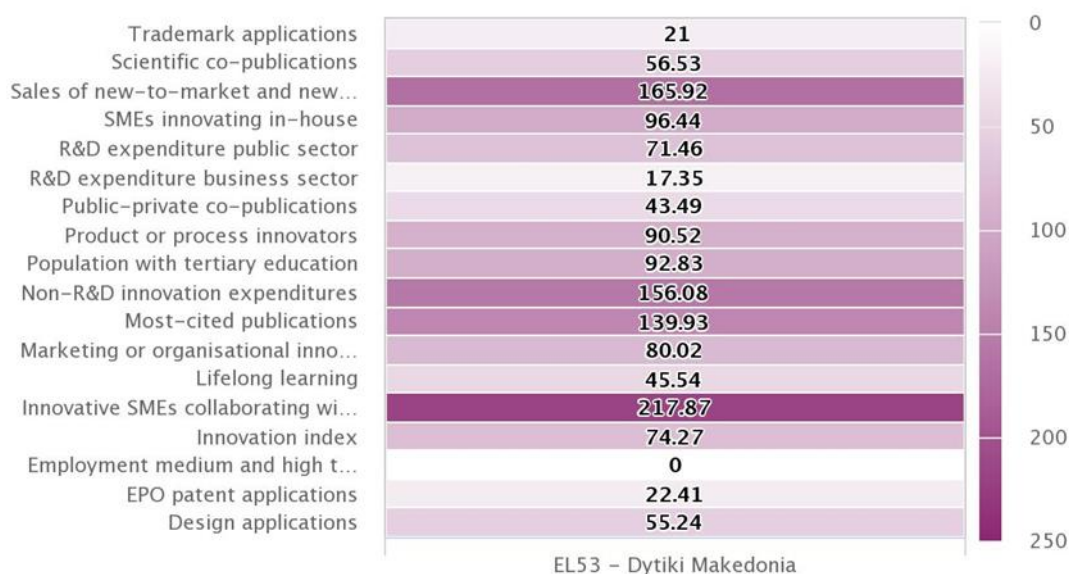
Γράφημα 9: Το προφίλ της Δυτικής Μακεδονίας – 2019, Σύγκριση με ΕΕ - 2011
EL53 – Dytiki Makedonia Profile in 2019 compared with the EU in 2011

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Γράφημα 10: Σύγκριση των Ελληνικών Περιφερειών

Comparison of Regional Profiles

Highcharts.com

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι κανονικοποιημένες τιμές ανά δείκτη και τα σχετικά αποτελέσματα σε σχέση με την χώρα και την ΕΕ καθώς επίσης και ο Περιφερειακός δείκτης καινοτομίας (ΠΔΚ) το 2019 σε σχέση με αυτόν της χώρας και της ΕΕ το 2019, της ΕΕ το 2011 και η αλλαγή της απόδοσης με την πάροδο του χρόνου μεταξύ των ετών 2011 και 2019.

Πίνακας 12: Αποτελέσματα Περιφερειακής Καινοτομίας – Δυτική Μακεδονία

Δείκτης	Δεδομένα	Καν/μήνη Επίδοση	Σε σχέση με	
			Ελλάδα	ΕΕ
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση	36,3	0,395	75	86
Δια βίου μάθηση	5,2	0,139	118	45
Διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις ανά εκατομμύριο πληθυσμού	175	0,236	50	41
Επιστημονικές δημοσιεύσεις μεταξύ των πλέον αναφερόμενων δημοσιεύσεων (10%) σε όλο τον κόσμο ως ποσοστό του συνόλου των επιστημονικών δημοσιεύσεων της χώρας	0,147	0,716	170	132
Δαπάνες Ε&Α στο δημόσιο τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,37	0,398	78	70
Δαπάνες για Ε&Α στον τομέα των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,07	0,095	31	16

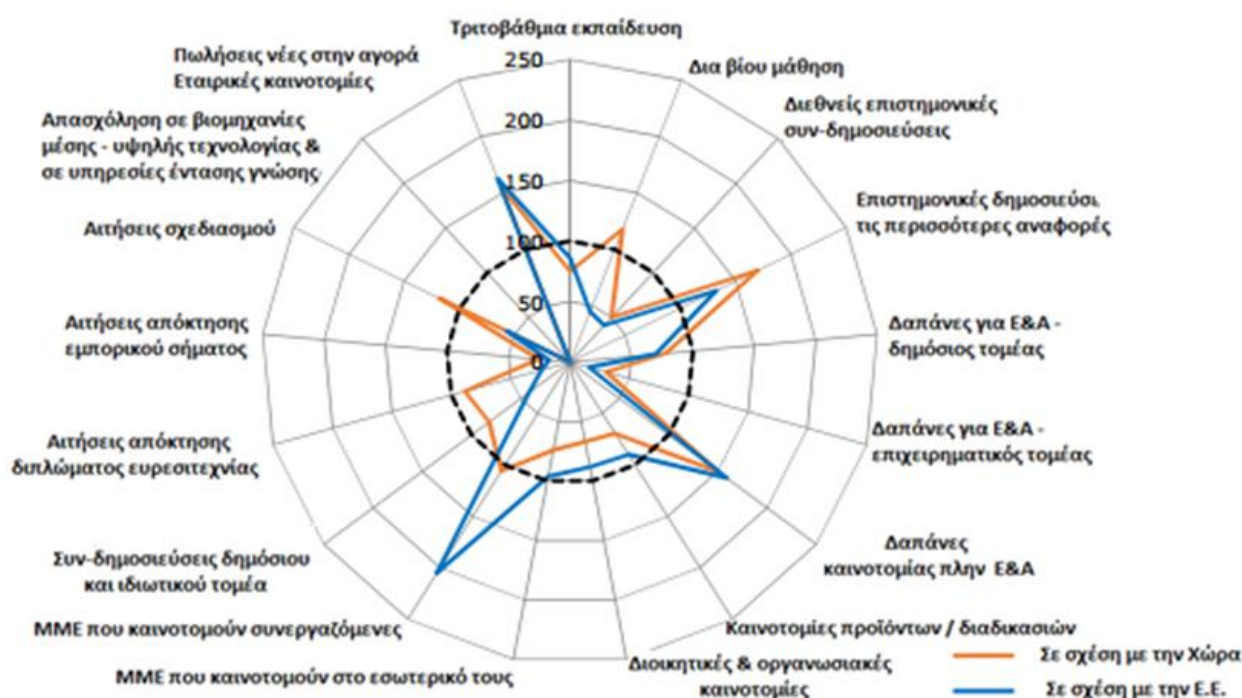
Δαπάνες των επιχειρήσεων για καινοτομία, εξαιρουμένων των δαπανών E&A ως ποσοστό του κύκλου εργασιών	±	0,788	±	±
MME που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών ως % των MME	±	0,444	±	±
MME που εισάγουν καινοτομίες μάρκετινγκ ή οργανωτικές καινοτομίες ως % των MME	±	0,412	±	±
MME που καινοτομούν εσωτερικά ως ποσοστό των MME	±	0,465	±	±
Καινοτόμες MME που συνεργάζονται με άλλες ως ποσοστό των MME	±	0,825	±	±
Συν-δημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα	7,1	0,170	82	42
Αιτήσεις ευρεσιτεχνίας PCT ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,42	0,102	88	24
Κοινοτικά σήματα ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,17	0,076	25	17
Κοινοτικά σχέδια ανά δισεκατομμύριο ΑΕΠ (σε ΜΑΔ €)	1,52	0,280	118	57
Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης (μεταποίηση και υπηρεσίες) ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης	0	0,000	0	0
Πωλήσεις νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση προϊόντων ως % του κύκλου εργασιών	±	0,979	±	±
Μέση επίδοση	--	0,407	--	--
Διορθωτικός συντελεστής χώρας μεταξύ ευρωπαϊκού και περιφερειακού πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας	--	0,846	--	--
Περιφερειακός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΔΚ) 2019	--	0,345	--	--
ΠΔΚ 2019 (ίδια χρονιά)	--	--	94,6	70,9
ΠΔΚ 2019 (ΕΕ 2011)	--	--	--	74,3
Περιφερειακός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΔΚ) 2011	--	0,237	--	--
ΠΔΚ 2011 (ίδια χρονιά)	--	--	83,3	51,2
ΠΔΚ αλλαγή μεταξύ 2011 και 2019	--	23,1	--	--

± Δεν εμφανίζεται η τιμή σε σχέση με την Ε.Ε. διότι θα επέτρεπε τον υπολογισμό εμπιστευτικών περιφερειακών δεδομένων της Κοινοτικής έρευνας Καινοτομίας

Πηγή: Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019

Στο διάγραμμα ραντάρ φαίνονται οι σχετικές δυνάμεις σε σύγκριση με την χώρα (πορτοκαλί γραμμή) και την ΕΕ (μπλε γραμμή) δείχνοντας τα δυνατά σημεία (όπως καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται) και αδυναμίες (όπως απασχόληση σε βιομηχανίες μέσης και υψηλής τεχνολογίας και σε υπηρεσίες έντασης γνώσης)

Γράφημα 11: Συγκριτικό Διάγραμμα Καινοτομίας

Πηγή: Regional Innovation Scoreboard 2019

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται δεδομένα που υπογραμμίζουν τις δομικές διαφορές της περιφέρειας συγκριτικά με την Ελλάδα και την ΕΕ 28. Παρατηρούμε τη σημαντική απόκλιση σχετικά με την απασχόληση σε Γεωργία – Εξόρυξη, ειδικότερα σχετιζόμενη με την ΕΕ 28. Εντοπίζουμε επίσης τη διαφοροποίηση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο εκτός της μειωμένης τιμής του, εμφανίζει και αρνητικό ρυθμό αύξησης για το διάστημα 2013 – 2017.

Πίνακας 13: Στατιστικά Στοιχεία Καινοτομίας (Regional Innovation Scoreboard, 2019), Δομικές Διαφορές – Δυτική Μακεδονία

	Δυτική Μακεδονία	Ελλάδα	ΕΕ 28
Απασχόληση σε:			
• Γεωργία & Εξόρυξη (Α-Β)	24,7	12,9	4,6
• Βιομηχανία (C)	9,6	9,3	15,4
• Ωφέλειες & Κατασκευές (D –F)	9,7	5,5	8,2
• Υπηρεσίες (G-N)	46,5	63,4	64,1
• Δημόσια διοίκηση (O-U)	9,6	8,9	7,0
Μέσος αριθμός Απασχολούμενων ανά επιχείρηση-μέγεθος εταιρίας (2015-2016)	3,4	3,4	5,5
Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. σε ισοδύναμη αγοραστική δύναμη (2017)	17.900	20.200	30.000
Ρυθμός αύξησης κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ισοδύναμη αγοραστική δύναμη (2013-2017)	-0,55	1,28	2,86
Πυκνότητα πληθυσμού (2017)	29	82	118
Αστικοποίηση	53,2	72,6	76,0
Πληθυσμός σε χιλιάδες (2018)	270	10.740	512.380

Πηγή: Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην ενότητα αυτή καταδεικνύουν τη σαφή ύφεση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιφέρεια με σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Η ταυτόχρονη είσοδος στην εποχή χωρίς ορυκτά καύσιμα υποδαυλίζει περαιτέρω το μέλλον της ΠΔΜ. Η ανάγκη τόνωσης της επιχειρηματικής κουλτούρας, της αξιοποίησης των ΤΠΕ, και της στροφής σε ένα πιο βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο κρίνεται απαραίτητη για την αειφορία της περιοχής.

Ακολουθεί η ανάλυση δυνατών σημείων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών (SWOT ANALYSIS) ανά τομέα παρέμβασης, σύμφωνα και με τα ευρήματα της ανάλυσης της παρούσας κατάστασης που προηγήθηκε.

A. Έξυπνη Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Βρίσκεται σε κομβικό γεωγραφικό σημείο, με εξειδίκευση στις ενεργειακές δραστηριότητες και με εν δυνάμει ισχυρό πανεπιστήμιο.

(Α) Διαθέτει περιορισμένη κλαδική εξειδίκευση, χαμηλή ανταγωνιστικότητα και χαμηλές επιδόσεις σε Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ) κυρίως στην ένταση καινοτομίας, ουσιαστικά ανενεργοί υποδοχείς (Ψ, ΒΙΟΠΑ).

(Ε) Βρίσκεται μπροστά σε πλήθος ευκαιριών και χρηματοδοτήσεων για διάφορες επενδύσεις και αξιοποίησης κυρίως της ενεργειακής τεχνογνωσίας, όπως και αξιοποίησης μιας ζώνης ειδικών κινήτρων.

(Κ) Αντιμετωπίζει ένα πλήθος οικονομικών και άλλων παραγόντων που πιέζουν αρνητικά την προσαρμογή στις νέες συνθήκες παραγωγικής ανάπτυξης, έχοντας ταυτόχρονα μεγάλη ανεργία και μειωμένο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Στόχος 1: Έξυπνη Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
Δ1. Γεωγραφική θέση περιφέρειας – κομβικό σημείο (εγγύτητα σε Θεσσαλονίκη, Ήπειρο και Δυτικά Βαλκάνια) και σημαντικά έργα υποδομής (Εγνατία Οδός - Κάθετοι άξονες κ.α.) που υπό συνθήκες θα μπορούσαν να την αναδείξουν ως Κέντρο Επιχειρηματικότητας / Καινοτομίας στην ευρύτερη περιοχή. Δ2. Ενεργειακό κέντρο της χώρας και ισχυρή μακροχρόνια εξειδίκευση στην τεχνογνωσία των ενεργειακών δραστηριοτήτων. Δ3. Μοναδικότητα στην εκτροφή γουνοφόρων ζώων. Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της γουνοποιίας. Δ4. Πρωτογενής τομέας με παραγωγή ποιοτικών προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης ΠΟΠ και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης ΠΓΕ που μπορεί να τροφοδοτεί αντίστοιχους κλάδους του δευτερογενούς σε μεγέθυνση. Σημαντική παραγωγή προϊόντων με θετικό εμπορικό ισοζύγιο (οίνων, οσπρίων, φρούτων). Δ5. Ιστορική παράδοση στην εμπορική κυρίως δραστηριότητα, ιδίως στο γειτονικό βαλκανικό χώρο. Δ6. Λειτουργία του Πανεπιστημίου και του Ινστιτούτου Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΙΔΕΠ) με ερευνητική τεχνογνωσία σε ενεργειακά αντικείμενα. Δ7. Υλοποίηση δράσεων ανάπτυξης ερευνητικών υποδομών (ΙΔΕΠ/ΕΚΕΤΑ και Πανεπιστήμιο) στους τομείς RIS3. Δ8. Λειτουργία Δομής Στήριξης RIS3 και Αγροδιατροφικής Σύμπραξης. Δ9. Ανεπτυγμένο δίκτυο ευρυζωνικών υποδομών (μητροπολιτικά δίκτυα MANs).	A1. Γεωγραφική θέση σε γειτνίαση με χώρες των Δυτικών Βαλκανίων πολύ χαμηλών επιδόσεων σε ΕΤΑΚ, χωρίς ισχυρές διασυνοριακές διασυνδέσεις, ενώ η Θεσσαλονίκη λειτουργεί συχνά ως ανταγωνιστικός πόλος σε δράσεις ΕΤΑΚ. A2. Πολυπλοκότητα – γραφειοκρατία του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας (ίδρυση επιχειρήσεων, χρηματοδοτικά προγράμματα, τραπεζικά δάνεια κ.λπ.). Χαμηλός βαθμός διείσδυσης των ΤΠΕ στις υπηρεσίες εξυπηρέτησης του επιχειρηματία και του πολίτη. A3. Καθυστερήσεις ή αγκυλώσεις στις διαδικασίες χρηματοδότησης των δράσεων Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές κεφαλαίων. A4. Χαμηλή διαδραστικότητα των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας. A5. Περιορισμένη χωρική κλίμακα ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Προβλήματα στη χωροθέτηση παραγωγικών δραστηριοτήτων - Ανάγκη για εκπόνηση ειδικών χωροταξικών - διαχειριστικών σχεδίων για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ως αποτέλεσμα και της απολιγνιτοποίησης. A6. Μηδενική προσέλκυση επενδύσεων (κυρίως ξένων αλλά και εγχώριων – εκτός περιφέρειας). Έλλειψη επενδύσεων ιδίως σε ΕΤΑΚ και διαχρονική απουσία διασύνδεσης ΕΤΑΚ με την επιχειρηματική δραστηριότητα. A7. Περιορισμένο εύρος κλαδικής εξειδίκευσης και μικρό μερίδιο προϊόντων τεχνολογικής έντασης ή έντασης γνώσης και υψηλής

Δ10. Λειτουργία ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Δ.11 Εμπειρία από τη συμμετοχή φορέων της περιφέρειας σε προγράμματα με έμφαση στην επιχειρηματικότητα και καινοτομία.	προστιθέμενης αξίας. Μικρή διαφοροποίηση της μεταποίησης και σημαντική εξάρτηση από συμβατικούς κλάδους (ενέργεια, γούνα). A8. Χαμηλό ενδιαφέρον για ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας ιδίως των νέων. Πλήθος πολύ μικρών επιχειρήσεων με σαφή έλλειψη σύγχρονης αντίληψης σε ζητήματα διαχείρισης, ενσωμάτωσης καινοτομίας και νέων τεχνολογιών και απουσία εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού. A9. Απουσία οικονομικών δραστηριοτήτων που να συνδέονται με τη νέα ενεργειακή κατεύθυνση της περιφέρειας και δη των ΑΠΕ. A10. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα. A11. Χαμηλή πρόσβαση στη χρηματοδότηση. A12. Χαμηλή παραγωγικότητα γεωργικού τομέα. A13. Χαμηλή εξειδίκευση και διασύνδεση με ακαδημαϊκά – ερευνητικά ιδρύματα που οδηγούν σε χαμηλά ποσοστά ενσωμάτωσης τεχνολογικής καινοτομίας και αλλαγής των παραδοσιακών τρόπων παραγωγής. A14. Έλλειψη συνεργατικής κουλτούρας των επιχειρήσεων. A15. Πολύ χαμηλή ανάπτυξη εφαρμογών αξιοποίησης ΤΠΕ και καινοτομικών εφαρμογών και χαμηλός βαθμός διείσδυσης στην παραγωγική διαδικασία. A16. Μικρός αριθμός επιχειρήσεων που χρησιμοποιεί λογισμικά και ψηφιακά εργαλεία ηλεκτρονικού εμπορίου.
Ευκαιρίες	Κίνδυνοι (Απειλές)
E1. Έμφαση στην υποστήριξη της καινοτομίας στις στρατηγικές κατευθύνσεις της περιόδου 2021-2027.	K1. Συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πανδημίας αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Το ΑΕΠ κατέρρευσε από το 86% στο 59% του μέσου όρου της ΕΕ μεταξύ 2009 και 2017.

E2. Υφιστάμενα δίκτυα συνεργασιών στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων με άλλες περιοχές - φορείς χωρών της Ε.Ε. που μπορεί να συμβάλλουν στην εισαγωγή και υιοθέτηση καλών πρακτικών ΕΤΑΚ. E3. Λειτουργία των κάθετων αξόνων της Εγνατίας οδού. E4. Διασυννοριακή - στρατηγική θέση για ευρωπαϊκή διείσδυση των τοπικών προϊόντων. E5. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στο σύνολο των υπηρεσιών της ΠΔΜ, ενσωμάτωση τους σε εκπαιδευτικές διαδικασίες, στο φάσμα του τομέα της Υγείας και αξιοποίηση εφαρμογών ΤΠΕ με στόχο την εξυπηρέτηση του επιχειρηματία και του πολίτη. E6. Προώθηση της υλοποίησης ολοκληρωμένων προγραμμάτων υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της απασχόλησης. E7. Ενίσχυση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, προσαρμοσμένη στις νέες απαιτήσεις και συνθήκες των αγορών και της μεταλινιτικής περιόδου. E8. Σχεδιασμός με τη συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας και πιο ώριμη εφαρμογή της νέας στρατηγικής για την έξυπνη εξειδίκευση. E9. Ενίσχυση πολιτικών ένταξης στην παραγωγική διαδικασία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων (πράσινη οικονομία με έμφαση στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, κυκλική οικονομία, κοινωνική οικονομία, αγροτική οικονομία υψηλής παραγωγικότητας και ποιότητας κ.λπ.) στο πλαίσιο μετάβασης της περιοχής στη μεταλινιτική εποχή. E10. Δημιουργία ευνοϊκών κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις μέσω και των διαθέσιμων χρηματοδοτήσεων της νέας προγραμματικής περιόδου σε συνδυασμό με την δυνατότητα εφαρμογής χρηματοδοτικών μηχανισμών – εργαλείων.	K2. Μη επαρκής ανταπόκριση των θεσμικά εμπλεκόμενων στον συντονισμό - καθοδήγηση δράσεων ΕΤΑΚ και πραγματικής διασύνδεσης της επιχειρηματικότητας με την καινοτομία και την πανεπιστημιακή κοινότητα. K3. Αύξηση της έντασης του ανταγωνισμού από τα πλησιέστερα μεγάλα αστικά κέντρα για το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας καθώς και αύξηση του ανταγωνισμού στον τουρισμό από τις γειτονικές περιφέρειες. K4. Αδυναμία βελτίωσης των επιχειρηματικών διαδικασιών, λόγω της περιορισμένης δυναμικής για εισαγωγή και εφαρμογή ΕΤΑΚ και ΤΠΕ στην παραγωγή. K5. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ΜμΕ, σε σχέση με το σύνολο της χώρας και συνεχιζόμενη αδυναμία καθετοποίησης παραγωγής και αποτελεσματικής προώθησης των τοπικών προϊόντων. K6. Συνεχιζόμενη αδυναμία του τραπεζικού τομέα να χρηματοδοτήσει παραγωγικές επενδύσεις και έλλειψη επαρκούς ρευστότητας στην αγορά. K7. Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και συνεχείς αλλαγές στο καθεστώς φορολόγησης επιχειρήσεων και ακινήτων οδηγούν δυνητικά σε φυγή κάποιων επιχειρήσεων σε γειτονικές χώρες με ευνοϊκότερα καθεστώτα φορολόγησης. K8. Συνέχιση της πολυνομίας και γραφειοκρατίας στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. K9. Διατήρηση της υψηλής και μακροχρόνιας ανεργίας των επιστημόνων, που εξακολουθεί να επιτείνει τις τάσεις φυγής από την περιοχή. K10. Φθίνουσα πορεία των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στις οποίες προστίθεται σταδιακά και η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από λιγνίτη. K11. Εντεινόμενος ανταγωνισμός λόγω της συνεχούς άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο.
---	---

E11. Ανάδειξη και υποστήριξη των κλάδων με δυναμισμό και με συγκεκριμένα σχέδια ανάπτυξης δράσεων. E12. Δημιουργία δομής πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων σε επίπεδο περιφέρειας. E13. Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Συνεργατικών Σχηματισμών (clusters). E14. Δυνατότητες για επενδύσεις αξιοποίησης ενεργειακής τεχνογνωσίας. E15. Υλοποίηση Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Μετάβασης στη μεταλινιτική εποχή. E16. Θέσπιση Ειδικής Ζώνης Κινήτρων για ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. E17. Νέοι χρηματοδοτικοί πόροι από τα ειδικά ταμεία για τη μετάβαση. E18. Ένταξη του φυσικού αερίου σε παραγωγικές και αστικές χρήσεις.	K12. Αλλαγές στο παραγωγικό περιβάλλον του πρωτογενούς τομέα, λόγω της εφαρμοζόμενης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που επιφέρει μείωση αξίας παραγωγής, αριθμού εκμεταλλεύσεων και ακαθάριστων επενδύσεων. K13. Μείωση του πληθυσμού της περιφέρειας από το 2011 στο 2020 πάνω από 6%. K14. Μείωση επενδυτικού ενδιαφέροντος και προσανατολισμού στην καινοτομία ως αποτέλεσμα της πανδημίας.
---	---

Β. Πράσινη Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει εγκατεστημένη τεχνογνωσία σε ενεργειακά θέματα, στις τηλεθερμάνσεις, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στη διαχείριση απορριμμάτων - λυμάτων, ενώ διαθέτει μοναδική βιοποικιλότητα.

(Α) Δεν διαθέτει ακόμη ολοκληρωμένο σχέδιο μετάβασης στη μεταλignνική εποχή και στην συναφή αποκατάσταση εδαφών, όπως και σχέδιο πρόληψης - αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (βρίσκονται σε εξέλιξη). Έχει καθυστερήσει στην ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) όλων των οικισμών, όπως και των αναγκών ύδρευσης, ενώ υστερεί σε δράσεις κυκλικής οικονομίας.

(Ε) Μπορεί να αξιοποιήσει χρηματοδοτήσεις (συμπεριλαμβανομένης και της δίκαιης μετάβασης) για να διαφοροποιήσει το οικονομικό της μοντέλο βασισμένη σε έργα με αιχμή τις ΑΠΕ και σε ειδικές δράσεις που αφορούν στην επιχειρηματικότητα και στον πρωτογενή τομέα. Ταυτόχρονα, το ίδιο ισχύει και για δράσεις διαχείρισης λυμάτων, βιοποικιλότητας και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

(Κ) Έχει προς το παρόν ένα σχετικά ασαφές σύστημα διακυβέρνησης της μετάβασης και ένα όχι ενιαίο μέτωπο ως προς τον προσανατολισμό των σχετικών διεκδικήσεων. Επίσης καταγράφεται πλήθος άλλων αδυναμιών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο που την επηρεάζουν άμεσα (ΔΕΗ σε δυσπραγία, τηλεθερμάνσεις σε κίνδυνο, έλλειψη τόσο στην τεχνογνωσία δράσεων μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων όσο και επιστημονικού προσωπικού κ.ά.).

Στόχος 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
<u>Ενέργεια</u> Δ1. Εγκατεστημένη τεχνογνωσία από την ΔΕΗ ΑΕ και μελετητικές – κατασκευαστικές επιχειρήσεις. Δ2. Εγκατεστημένη γνώση στο Πανεπιστήμιο καθώς και σε επιστημονικό προσωπικό σε ζητήματα εξοικονόμησης ενέργειας. Ύπαρξη εξειδικευμένων τμημάτων στο Πανεπιστήμιο της ΠΔΜ με πράσινη κατεύθυνση και ενεργή παρουσία του ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ. Δ3. Υφιστάμενα δίκτυα τηλεθέρμανσης σε κύριες πόλεις που γειννιάζουν με ΑΗΣ με συμβολή στη μείωση εκπομπών CO₂. Δ4. Υφιστάμενα κομβικά δίκτυα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Δ5. Αριθμός πιλοτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας με χρήση βιομάζας. Δ6. Υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων σε ενεργειακές αναβαθμίσεις σε δημόσια κτίρια και υποδομές. Δ7. Αυξημένη περιβαλλοντική συνείδηση λόγω της μακρόχρονης εξόρυξης λιγνίτη. <u>Κλιματική αλλαγή</u> Δ8. Εφαρμογή ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμυρών και Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Δ9. Θεσμοθετημένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) με εξειδίκευση και προσαρμογές στην ΠΔΜ. <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u>	<u>Ενέργεια</u> A1. Απουσία ολοκληρωμένου Σχεδίου Μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή ως σύνθεση όλων των επί μέρους στρατηγικών και χρηματοδοτικών εργαλείων ανάπτυξης. A2. Απουσία στρατηγικής για τον προσδιορισμό και σχεδιασμό χρήσης των αποκατεστημένων εδαφών από την εξόρυξη λιγνίτη, αλλά και λοιπών εκσκαφών σε μεταλλευτικές περιοχές. <u>Κλιματική αλλαγή</u> A3. Έλλειψη συνολικού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων. A4. Έλλειψη προσωπικού και εξοπλισμού των αρμοδίων υπηρεσιών για την παρακολούθηση των έργων / δράσεων με σκοπό την τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u> A5. Ανθρωπογενείς δραστηριότητες με δυσμενείς επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (έδαφος, αέρας και νερά). Ρύπανση υγροτόπων και υδροφόρου ορίζοντα από γεωργικές δραστηριότητες και βιομηχανικά απόβλητα εγκαταστάσεων. Μερικώς ελεγχόμενη διάθεση αδρανών αποβλήτων, και σε ορισμένες περιπτώσεις και επικίνδυνων. A6. Απουσία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) σε οικισμούς που βρίσκονται πλησίον ευαίσθητων αποδεκτών (λιμνών και ποταμών) της ΠΔΜ. A7. Απουσία σχεδίου επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης επεξεργασμένων λυμάτων.

Δ10. Παρεμβάσεις διαχείρισης των αστικών αποβλήτων και λειτουργία των υποδομών του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΣΔΑ) της ΠΔΜ. Δ11. Εγκατεστημένη γνώση στη ΔΙΑΔΥΜΑ και στη μονάδα ΣΔΙΤ διαχείρισης απορριμμάτων, καθώς και σε επιστημονικό προσωπικό σε συναφή ζητήματα. <u>Διαχείριση υδάτων</u> Δ12. Αντικατάσταση, επέκταση και κατασκευή νέων δικτύων και λοιπών υποδομών ύδρευσης. Δ13. Εφαρμογή Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας. Δ14. Πολυεπίπεδη διασύνδεση των λιμνών της ΠΔΜ με το νέο αναπτυξιακό της προσανατολισμό και μοντέλο. <u>Διαχείριση βιοποικιλότητας</u> Δ15. Η Δυτική Μακεδονία διαθέτει μοναδική βιοποικιλότητα και τεράστιο δασικό πλούτο με εξάισια, πλούσια οικοσυστήματα, με μεγάλο βαθμό ενδημισμού και με σημαντική αξία για τις τοπικές κοινωνίες. Δ16. Εφαρμογή Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα και του Θεσμικού Πλαισίου για τη συγκρότηση των Φορέων Διαχείρισης. Δ17. Παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων αγροτικής και δασικής υπολειμματικής βιομάζας. <u>Κυκλική οικονομία</u> Δ18. Καλά ανεπτυγμένο δίκτυο συγκέντρωσης διαμοιρασμένων αστικών ανακυκλούμενων υλικών από τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ.	<u>Διαχείριση υδάτων</u> A8. Καθυστερημένη ολοκλήρωση έργων διαχείρισης υδάτινων πόρων. A9. Μη κάλυψη του συνόλου των αναγκών των οικισμών για ύδρευση. A10. Ανεπαρκείς δράσεις τηλεμετρίας για τον έλεγχο διαρροών και την παρακολούθηση εγκαταστάσεων ύδρευσης στην ΠΔΜ. A11. Μακροχρόνιες καθυστερήσεις σε παρεμβάσεις συνδεδεμένες με τις λίμνες της ΠΔΜ <u>Διαχείριση βιοποικιλότητας</u> A12. Ανεπαρκής δράση φορέων διαχείρισης (κυρίως λόγω μη χρηματοδότησης) και υποστήριξη λοιπών εμπλεκόμενων φορέων στην ολοκλήρωση ειδικών διαχειριστικών μελετών. A13. Παγκοσμίου φήμης οικοσυστήματα της ΠΔΜ, ζωτικής σημασίας για τη ζωή και την οικονομία ολόκληρης της χώρας καθώς και άλλα περιφερειακής εμβέλειας, είναι ασύνδετα με την δυνητική ταυτότητα για τη διεθνή προβολή της περιφέρειας. A14. Έλλειψη αξιόλογου αριθμού επενδύσεων σε έργα παραγωγής ενέργειας από βιομάζα, πέραν των όποιων θεσμικών εμποδίων παρουσιάζονται, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό και στην μη ύπαρξη μοντέλου διαχείρισης της αγροτικής ή/και δασικής βιομάζας. <u>Κυκλική οικονομία</u> A15. Απουσία κουλτούρας κυκλικής οικονομίας στις επιχειρήσεις. <u>Αστική αναγέννηση</u> A16. Καθυστέρηση στην εφαρμογή των ΕΣΣΒΑΑ και ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων καθώς εξακολουθούν να υπάρχουν ανάγκες για τη βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, τη δημιουργία πράσινων υποδομών, τη μείωση της
---	---

	ρύπανσης και του θορύβου, καθώς επίσης και τη συστηματική παρακολούθησή τους.
Ευκαιρίες	Κίνδυνοι (Απειλές)
<u>Ενέργεια</u> E1. Σύσταση Εθνικού Ειδικού Λογαριασμού για τη Δίκαιη Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών E2. Πόροι από το Περιβαλλοντικό Οικιακό Τιμολόγιο και το ειδικό τέλος δικαιωμάτων λιγνίτη (υφιστάμενα αντισταθμιστικά μέτρα) E3. Σταδιακή διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις λιγνιτικές περιοχές, δημιουργώντας μακροπρόθεσμες θέσεις εργασίας E4. Ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών απεξάρτησης από τον άνθρακα με έμφαση στη χρήση του Η2 και μορφών με στόχο την ενεργοποίηση του Κέντρου Ενεργειακών Εξελίξεων, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος. E5. Μελέτη για την ανάπτυξη δράσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και καθαρών μορφών ενέργειας με την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. E6. Εκπόνηση – εφαρμογή ενός Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου που θα καθορίζει τις χρήσεις στο σύνολο της έκτασης του λιγνιτικού κέντρου Δυτικής Μακεδονίας για αξιοποίηση των αποκαταστημένων ορυχείων. E7. Ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων γύρω από την ενέργεια με έμφαση στις ΑΠΕ και με τη συνεργασία ΔΕΗ - ερευνητικών και ακαδημαϊκών δομών. E8. Ενίσχυση δράσεων ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης. E9. Αεριοδότηση όλων των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ενέργεια</u> K1. Ασαφές, πολύ-συμμετοχικό και πολύ-επίπεδο σύστημα διακυβέρνησης της μετάβασης, όπως και έλλειψη συναίνεσης της τοπικής κοινωνίας που μπορεί να οδηγήσει στη μη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της περιφέρειας. K2. Έλλειψη συμμαχιών στην ενιαία διαχείριση των διεκδικήσεων – διαβουλεύσεων μεταξύ των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων έναντι της βίαιης απολιγνιτοποίησης. K3. Περικοπή επενδυτικών προγραμμάτων της ΔΕΗ που δυσχεραίνουν την υλοποίηση - ολοκλήρωση δράσεων αναφορικά με την εκπομπή χαμηλών ρύπων, όπως και των περιβαλλοντικών αποκαταστάσεων. K4. Επιβάρυνση (αν και βαίνουσα μειούμενη) της υγείας των πολιτών εξαιτίας των σχετικά υψηλών συγκεντρώσεων αιωρούμενων σωματιδίων εμφανίζοντας χρόνια προβλήματα. K5. Ασαφής προγραμματισμός της ομαλής λειτουργίας και της βιωσιμότητας των τηλεθερμάνσεων στη μεταλιγνιτική εποχή. K6. Έλλειψη τεχνογνωσίας στην υλοποίηση έργων με τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και δανείων. K7. Έλλειψη νέου επιστημονικού δυναμικού που θα συμμετάσχει στις δράσεις της μεταλιγνιτικής, λόγω brain drain.

E10. Προώθηση της χρήσης ΑΠΕ στις δημόσιες υποδομές, στις κατοικίες και στις επιχειρήσεις και μέσω ενεργειακής κοινότητας με τη συμμετοχή φορέων δημόσιου χαρακτήρα. E11. Χρηματοδότηση μελετών βιωσιμότητας και τεχνικής ωρίμανσης έργων ΑΠΕ, εξηλεκτρισμού των μεταφορών και εξοικονόμησης ενέργειας από Ενεργειακές Κοινότητες, αλλά για όλο το ευρύτερο φάσμα των δυνητικών δραστηριοτήτων των ενεργειακών κοινοτήτων, με βάση τα κριτήρια που θα ισχύουν σε λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία. E12. Στήριξη του πρωτογενούς τομέα: Προώθηση ενεργειακών καλλιεργειών, και συγκεκριμένα της τοπικά παραγόμενης βιομάζας για την τροφοδοσία εναλλακτικών συστημάτων τηλεθέρμανσης, καθώς και ενίσχυση τοπικών καλλιεργειών υψηλής προστιθέμενης αξίας όπως και νέων καινοτόμων κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. E13. Πρόγραμμα στήριξης επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις λιγνιτικές περιοχές με δυνατότητα χρηματοδότησης και συμπράξεων με ερευνητικά κέντρα / πανεπιστήμια στους τομείς των ΑΠΕ, έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, εναλλακτικών καυσίμων, τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας. E14. Προώθηση της ενεργειακής επιχειρηματικότητας καθαρών λύσεων. E15. Ανάπτυξη χρηματοοικονομικών εργαλείων εξοικονόμησης ενέργειας (ΧΑΤ) με τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων με τη χρήση ειδικών χρηματοδοτικών εργαλείων. E16. Ενίσχυση του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ' οίκον». E17. Καθιέρωση ετήσιου πανελλήνιου επιστημονικού συνεδρίου για τις ενεργειακές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές εξελίξεις. <u>Κλιματική αλλαγή</u>	<u>Κλιματική αλλαγή</u> K8. Αύξηση των δυσμενών επιπτώσεων, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής στο φυσικό περιβάλλον και στο κοινωνικοοικονομικό σύστημα της ΠΔΜ (αύξηση θερμοκρασίας, ξηρασία, ακραία καιρικά φαινόμενα, υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα, του εδάφους και των νερών). K9. Κίνδυνοι για το δομημένο περιβάλλον, κυρίως, λόγω αύξησης των θερμοκρασιών. K10. Η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθροϋλοτομίας και λαθροθηρίας στις ορεινές περιοχές λόγω και της ενεργειακής φτώχειας. <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u> K11. Υποβάθμιση της ποιότητας των επιφανειακών και υπογείων υδάτων λόγω της νιτρορρύπανσης (ανορθολογική χρήση λιπασμάτων) και της απουσίας ΕΕΛ σε μικρούς οικισμούς. <u>Διαχείριση υδάτων</u> K12. Η περαιτέρω εξάντληση των υπόγειων υδροφορέων. <u>Διαχείριση βιοποικιλότητας</u> K13. Μειωμένη εστίαση σε δράσεις βιοποικιλότητας λόγω εστίασης σε άλλες που αφορούν στις επιπτώσεις της μετάβασης. K14. Παράνομες υλοτομίες και αμμοληψίες από ξένους και εγχώριους συλλέκτες – εμπόρους της σπάνιας χλωρίδας των ορεινών όγκων της ΠΔΜ είναι συνήθη και ανεξέλεγκτα φαινόμενα.
---	---

E18. Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός συνολικού επιχειρησιακού σχεδίου πρόληψης και αντιμετώπισης των φυσικών (πολιτικής προστασίας) και τεχνολογικών κινδύνων. E19. Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση ρεμάτων, αντιμετώπιση κατολισθήσεων, διαμορφώσεις περιοχών, κ.α.). E20. Εφαρμογή μέτρων δασοπροστασίας. Δασώσεις – αποκαταστάσεις δασοκομικού δυναμικού E21. Ενίσχυση των επενδύσεων (δημόσιων και ιδιωτικών) για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. E22. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων του δημοσίου/ιδιωτικού τομέα σε συμμόρφωση με τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. E23. Μετριασμός των κλιματικών αλλαγών με περιορισμό της αέριας ρύπανσης (αναβάθμιση, επέκταση και βελτιστοποίηση του περιφερειακού δικτύου μέτρησης αέριας ρύπανσης). <u>Διαχείριση απορριμμάτων - Διαχείριση λυμάτων</u> E24. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης εφαρμογής του Περιφερειακού Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων με παράλληλη υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών επεξεργασίας, αξιοποίησης και επανάχρησης (ανακύκλωση) στερεών αποβλήτων. E25. Χρηματοδότηση και υλοποίηση επενδύσεων στους τομείς της επεξεργασίας λυμάτων και επεξεργασίας / αξιοποίησης κτηνοτροφικών αποβλήτων. E26. Ένταξη οικισμών <2000 κατοίκων σε δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων – ολοκλήρωση συναφών υποδομών προηγούμενων περιόδων.	<u>Αστική αναγέννηση</u> K15. Καθυστέρηση στην εφαρμογή των ΕΣΣΒΑΑ και ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων.
---	--

E27. Επένδυση επεξεργασίας λυματολάσσης από μονάδες επεξεργασίας αστικών/οικιακών λυμάτων της περιφέρειας καθώς και από σταθμούς καθαρισμού που επεξεργάζονται λύματα των οποίων η σύνθεση είναι παρόμοια με την σύνθεση των οικιακών ή αστικών λυμάτων, για τη μετατροπή της σε ωφέλιμο δευτερογενές υλικό.

Διαχείριση υδάτων

E28. Κάλυψη του 100% του πληθυσμού της ΠΔΜ με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμου νερού.

E29. Δράσεις προστασίας πηγών υδροληψίας και Σχεδίων Ασφάλειας Νερού των μεγάλων αστικών οικισμών.

E30. Εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης υδάτινων πόρων και λεκανών απορροής υδάτων του διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας.

E31. Προώθηση της αειφόρου γεωργίας και κτηνοτροφίας (έλεγχος της κατανάλωσης νερού, μείωση νιτρορρύπανσης και προώθηση βιολογικής γεωργίας, γεωργίας ακριβείας και κτηνοτροφίας)

Διαχείριση βιοποικιλότητας

E32. Ανάπτυξη και διαχείριση περιφερειακού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης με την αξιοποίηση των εφαρμογών των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (συστήματα τηλε-ελέγχου και τηλεχειρισμού, ανάπτυξη αυτοματοποιημένου δικτύου μέτρησης της ποιότητας εδαφών και υδάτων καθώς και ορεινών δασικών συμπλεγμάτων) σε συναρμογή με την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας (ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές) και υλοποίηση των απαραίτητων έργων υποδομών.

E33. Χρηματοδότηση σύνταξης διαχειριστικών μελετών για τις προστατευόμενες περιοχές.

E34. Εστίαση στην οικονομική διάσταση της βιοποικιλότητας αναδεικνύοντας την ιατρική, φαρμακευτική και γαστρονομική διάσταση της.

E35. Οργάνωση περιφερειακού δικτύου προστατευόμενων περιοχών.

E36. Αξιοποίηση επιστημονικού προσωπικού και ερευνητικού υλικού για την επίλυση σοβαρών περιβαλλοντικών ζητημάτων της ΠΔΜ.

E37. Αύξηση της συμβολής του δασικού τομέα στο ΑΕΠ της περιφέρειας.

Κυκλική οικονομία

E38. Εφαρμογή προγραμμάτων ολοκληρωμένης παρέμβασης στον τομέα της εργασίας (π.χ. νέες μορφές ενέργειας, αγροδιατροφικός κλάδος, τουριστικός κλάδος, επιδότηση νέων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο συστήματα ή τεχνικές διαχείρισης και εξοικονόμησης ενέργειας, ή την ενεργειακή αναβάθμιση, κ.λπ.), καθώς και προγράμματα κατάρτισης / επιμόρφωσης στους παραπάνω τομείς.

E39. Παρεμβάσεις στον τομέα της κυκλικής οικονομίας / αξιοποίησης δευτερογενών υλικών: Επεξεργασία λυματολάσπης και διάθεσης των προϊόντων ως εδαφο-βελτιωτικών, αξιοποίηση τέφρας, κ.λπ. με έμφαση στις αντίστοιχες δράσεις / έργα / προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου για την Κυκλική Οικονομία.

Αστική αναγέννηση

E40. Εγκεκριμένα ΕΣΣΒΑΑ και υπό εκπόνηση – ολοκλήρωση ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων.

Γ. Κοινωνική Ανάπτυξη

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει επάρκεια υποδομών πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ένα νέο Πανεπιστήμιο, βελτιωμένες δομές – υποδομές υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης. Διαθέτει εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της ενέργειας, της γουνοποιίας και της διαχείρισης απορριμμάτων.

(Α) Καθυστερεί στην ολοκλήρωση μερικών από τις υποδομές των βαθμίδων εκπαίδευσης, ενώ δεν διαθέτει αποτελεσματικό περιφερειακό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και πρόνοιας με υψηλή ποιότητα υπηρεσιών. Καταγράφει σταθερά υψηλή ανεργία (ειδικά στους νέους), απουσία περιφερειακού μηχανισμού αγοράς εργασίας και oligo-κλαδική διάσταση της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης.

(Ε) Έχει έργα σε εξέλιξη για την ολοκλήρωση των υποδομών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και δυνατότητες βελτίωσης των συνθηκών δημόσιας υγείας λόγω της απολιγνιτοποίησης (δομή τριτοβάθμιας υγείας). Έχει τη δυνατότητα ολοκληρωμένης προσέγγισης της ανάπτυξης και της απασχόλησης, σε συναρμογή με τις νέες τάσεις και τις σύγχρονες ανάγκες της απολιγνιτοποίησης και της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης

(Κ) Διακρίνεται από σαφή δυσλειτουργία των υφιστάμενων υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, κυρίως λόγω ελλείψεων σε προσωπικό και μέσα. Βρίσκεται μπροστά στη συνέχιση και την κορύφωση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος (συνέπειες απολιγνιτοποίησης – πανδημίας) με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της απασχόλησης.

Στόχος 4: Κοινωνική Ανάπτυξη

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
<u>Υποδομές εκπαίδευσης</u> Δ1. Επάρκεια υποδομών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δ2. Λειτουργία του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Δ3. Χρήση σύγχρονου εξοπλισμού και ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια εκπαίδευση. <u>Υγεία και Κοινωνική φροντίδα</u> Δ4. Αναβάθμιση Νοσοκομείων Φλώρινας, Καστοριάς και επέκταση Μποδοσάκειου με ταυτόχρονη προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού σε όλες τις μονάδες υγείας. Δ5. Ολοκλήρωση Κέντρου Υγείας Σιάτιστας. Δ6. Ενίσχυση των υποδομών πρόνοιας στη Δυτική Μακεδονία κυρίως μέσω του ΠΕΠ 2014-2020. Δ7. Βελτίωση δομών στήριξης ΑΜΕΑ. Δ8. Ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής φροντίδας ευάλωτων ομάδων κυρίως στα αστικά κέντρα. Δ9. Λειτουργία ΤΕΒΑ για την καταπολέμηση της φτώχειας. <u>Απασχόληση</u> Δ10. Εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της ενέργειας. Δ11. Ισχυρή εξειδίκευση σε κλάδους (γυυνοποιία, διαχείριση απορριμμάτων, τηλεθέρμανση, κ.α.).	<u>Υποδομές εκπαίδευσης</u> A1. Καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. A2. Ελλιπής χρηματοδότηση ποιοτικής λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών όλων των βαθμίδων. A3. Ελλείψεις σύγχρονων εγκαταστάσεων στις σχολικές μονάδες τεχνικής εκπαίδευσης και στα δημόσια ιδιόκτητα νηπιαγωγεία. <u>Υγεία και Κοινωνική φροντίδα</u> A5. Απουσία αποτελεσματικού περιφερειακού συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και πρόνοιας και ελλιπής παροχή ολοκληρωμένων νοσοκομειακών υπηρεσιών περιφερειακού χαρακτήρα. A6. Χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών στα 5 νοσοκομεία. A7. Ανεπαρκής παρακολούθηση της δημόσιας υγείας και του ελέγχου των επιπτώσεων από την εξορυκτική δραστηριότητα. A8. Χαμηλό σχετικά επίπεδο κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. A9. Προβλήματα στην χρηματοδότηση της λειτουργίας των προνοιακών υποδομών και δομών. A10. Παραμένουσες ελλείψεις σε δομές – υποδομές κοινωνικής φροντίδας ευάλωτων ομάδων. A11. Ανέγερση νέων και επαρκής συντήρηση των υπαρχόντων αθλητικών υποδομών της ΠΔΜ.

Δ12. Κίνητρα χρηματοδότησης νέων επιχειρήσεων και ενίσχυσης των θέσεων εργασίας από το ΕΣΠΑ κ.α. ειδικά προγράμματα. <u>Κοινωνική ένταξη</u> Δ13. Μη ύπαρξη σημαντικών θυλάκων Ρομά και άλλων ειδικών ομάδων στο χωρικό επίπεδο. Δ14. Λειτουργία Κέντρων Κοινότητας για τη στήριξη ευάλωτων ομάδων και προώθησή τους στην απασχόληση (περιλαμβάνεται και η στήριξη Ρομά). Δ15. Ενίσχυση λειτουργίας 3 Συμβουλευτικών Κέντρων και 1 Δομής Φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας. Δ16. Λειτουργία 7 Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και 2 Κέντρων Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρίες (ΚΔΗΦ/ΑΜΕΑ). Δ17. Υλοποίηση δράσεων εναρμόνισης του οικογενειακού και επαγγελματικού βίου.	<u>Απασχόληση</u> A12. Υψηλή, συνολική και μακροχρόνια ανεργία η οποία αναμένεται να εκτοξευτεί λόγω της απολιγνιτοποίησης και της διακοπής λειτουργίας μονάδων της ΔΕΗ ειδικά στους νέους. A13. Χαμηλή ιδιωτική επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω της παρατηρούμενης έλλειψης επιχειρηματικής κουλτούρας, αλλά και άλλων παραγόντων οικονομικής φύσης (παραμένουσα οικονομική κρίση και πανδημία), με αποτέλεσμα την αδυναμία απορρόφησης του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού. A14. Απουσία περιφερειακού συστήματος καταγραφής αναγκών δια βίου μάθησης του ενεργού πληθυσμού. A15. Απουσία περιφερειακού μηχανισμού αγοράς εργασίας. A16. Χαμηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού με εξαίρεση στον τομέα της ενέργειας και διαχείρισης απορριμμάτων, όπως και στον κλάδο της γουνοποιίας. A17. Χαμηλή γεωγραφική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. A18. Ολιγοκλαδική διάσταση της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης. A19. Κατάρτιση που δεν έχει ποτέ συνδεθεί αποτελεσματικά με τους δημιουργικούς κλάδους της περιφερειακής οικονομίας. <u>Κοινωνική ένταξη</u> A20. Διαμόρφωση διαρκώς εντεινόμενων συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (όπως άνεργοι). A21. Περιορισμός των χρηματοδοτικών διαθεσίμων.
---	---

Ευκαιρίες	Κίνδυνοι (Απειλές)
<u>Υποδομές εκπαίδευσης</u> E1. Ολοκλήρωση των υποδομών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και επαρκής χρηματοδότηση της ποιοτικής λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων. E2. Ολοκλήρωση Εκπαιδευτικού Πάρκου Όρλιακα στα Γρεβενά. <u>Υγεία και Κοινωνική φροντίδα</u> E1. Προώθηση της θεσμοθετημένης κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων. E2. Ανάπτυξη, λειτουργία και δικτύωση υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας και ένταξης ειδικών ομάδων. E3. Ενίσχυση των δομών και υπηρεσιών των αστικών κέντρων και των περιοχών της υπαίθρου, αναφορικά με τις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και εξυπηρετήσεις υγείας και πρόνοιας. E4. Βελτίωση των συνθηκών δημόσιας υγείας λόγω της απολιγνιτοποίησης. E5. Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας σε περιφερειακό επίπεδο με αντιμετώπιση των σημαντικών ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό και της δυσλειτουργίας κρίσιμων νοσοκομειακών κλινικών, παράλληλα με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. E9. Αξιοποίηση των πρόσθετων πόρων της δίκαιης μετάβασης. <u>Απασχόληση</u> E10. Εφαρμογή πολιτικών για στήριξη της επαγγελματικής κατάρτισης και της ενίσχυσης της απασχόλησης με την προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης - κατάρτισης με έμφαση στις νέες τεχνολογίες και στις νέες	<u>Υποδομές εκπαίδευσης</u> K1. Έλλειψη κονδυλίων για την υποστήριξη των λειτουργικών δαπανών όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. <u>Υγεία και Κοινωνική φροντίδα</u> K2. Συνέχιση της λειτουργίας αναποτελεσματικών δομών και δικτύων κοινωνικής φροντίδας. K3. Χαμηλή ανταπόκριση σε σχέση με τις δράσεις κοινωνικής προσφοράς και εθελοντισμού. K4. Επιβάρυνση της δημόσιας υγείας του πληθυσμού από περιβαλλοντικούς παράγοντες και την πανδημία και στροφή των πολιτών στο δημόσιο σύστημα υγείας με αποτέλεσμα την αύξηση του λειτουργικού κόστους στο δευτεροβάθμιο σύστημα υγείας. K5. Δυσλειτουργία των υφιστάμενων υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας λόγω ελλείψεων σε προσωπικό και μέσα. K6. Μη ολοκλήρωση του προγράμματος ψυχικής υγείας. K7. Μη μετάβαση από τις δομές κλειστής φροντίδας στις δομές ανοικτής φροντίδας. <u>Απασχόληση</u> K8. Μη στοχευμένες παρεμβάσεις ή / και ελλιπής σχεδιασμός – συντονισμός στην αξιοποίηση δράσεων από πλευράς ανέργων που προκύπτουν από τη απολιγνιτοποίηση.

δεξιότητες. Εντατική δια βίου μάθηση σε νέους τομείς (και εκτός της ενέργειας, γουνοποιίας και αγροτικού τομέα). E11. Δημιουργία περιφερειακού μηχανισμού για τις δράσεις της δια βίου μάθησης. E12. Πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων. E13. Ολοκληρωμένη προσέγγιση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε συγκεκριμένης περιοχής, σε συναρμογή με τις νέες τάσεις και τις σύγχρονες ανάγκες της απολιγνιτοποίησης και της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης. E14. Αναβάθμιση και αξιοποίηση του αποθέματος του εργατικού δυναμικού, που μέσω της βελτίωσης των γνώσεων και δεξιοτήτων του, μπορεί να συμβάλει στην επιτάχυνση της οικονομικής ανόδου και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών διαδικασιών σε βιώσιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες. E15. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην πολύ-απασχόληση (με στόχο την τόνωση του εισοδήματος) και στην υιοθέτηση των ευέλικτων μορφών εργασίας. E16. Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη σύζευξη της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας και τον παραγωγικό ιστό της περιφέρειας. E17. Ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διακρατικών συνεργασιών με εκπαιδευτικά αντικείμενα. E18. Δημιουργία κοινωνικών δομών και δομών υποστήριξης, που να υποστηρίζουν διεξόδους στην απασχόληση σε ομάδες που αποτελούν το σκληρό πυρήνα της ανεργίας (όπως νέοι, γυναίκες, ειδικές ομάδες κ.ά.) E19. Προώθηση ίσων ευκαιριών στην απασχόληση λόγω και της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης.	K9. Συνέχιση και κορύφωση του δυσμενούς οικονομικού κλίματος (συνέπειες απολιγνιτοποίησης – πανδημίας) με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της απασχόλησης. K10. Περαιτέρω άνοδος του δείκτη ανεργίας λόγω συνεχιζόμενων απωλειών θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα, στην παραγωγή ενέργειας, στον ιδιωτικό τομέα, στις ΔΕΚΟ και στις τράπεζες. K11. Συνέχιση της μετανάστευσης του υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού στο εσωτερικό και εξωτερικό. K12. Έλλειψη γνώσεων, δεξιοτήτων και εξειδίκευσης ανωτέρου επιπέδου εντός του δυναμικού της ΠΔΜ. K13. Επίδραση της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων στην ΠΔΜ. <u>Κοινωνική ένταξη</u> K14. Ένταση φαινομένων άμεσων και έμμεσων πολλαπλών διακρίσεων και εμποδίων σε άτομα με ψυχικές ασθένειες ή αναπηρίες.
--	---

E20. Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης – συμβουλευτικής και πιστοποίησης ανέργων στους τομείς RIS3 με έμφαση στις σύγχρονες μορφές ΑΠΕ. <u>Κοινωνική ένταξη</u> E21. Προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών σε διασυνοριακό επίπεδο, καθώς και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης σε διασυνοριακό επίπεδο. E22. Ενίσχυση 4 Τοπικών Μονάδων Υγείας (ToMY) και των δομών παροχής υπηρεσιών σε άτομα με εξαρτήσεις. E23. Λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης. E24. Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης στο πλαίσιο της εφαρμογής των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.	
---	--

Δ. Ανάπτυξη Υποδομών

Επιτελικά, η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει την Εγνατία Οδό σε λειτουργία και στρατηγική γεωπολιτική θέση σε οδικούς – αναπτυξιακούς άξονες και αξιόλογη γνώση σε θέματα ηλεκτροκίνησης.

(Α) Δεν διαθέτει σύγχρονη οδική σύνδεση με Κεντρική – Νότια Ελλάδα, σιδηροδρομική διασύνδεση, ολοκληρωμένα ΣΒΑΚ αστικών κέντρων και επίσης δε διαθέτει ένα στρατηγικό σχέδιο Μεταφορών.

(Ε) Μπορεί να αξιοποιήσει τις διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις (συμπεριλαμβανομένων και αυτών της δίκαιης μετάβασης) για την κατασκευή νέων συνδέσεων βελτίωσης της οδικής προσπελασιμότητας κυρίως σε περιοχές ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος, την αναβάθμιση των 2 αεροδρομίων και την εφαρμογή συστημάτων ηλεκτροκίνησης και ειδικών δράσεων για ΑΜΕΑ.

(Κ) Διαθέτει περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους για υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές μεταφορών στη νέα προγραμματική περίοδο με εστίαση σε διευρωπαϊκά δίκτυα, πολύτροπες μεταφορές.

Στόχος 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
Δ1. Λειτουργία της Εγνατίας Οδού - Εύκολη πρόσβαση στη Δυτική Μακεδονία. Δ2. Λειτουργία αστικών και υπεραστικών ΚΤΕΛ. Δ3. Στρατηγική θέση ως προς τους οδικούς - αναπτυξιακούς άξονες και τα διευρωπαϊκά δίκτυα (Εγνατία Οδός). Δ4. Ιδιαίτερη γεωπολιτική θέση στα Νοτιοδυτικά Βαλκάνια. Δ5. Τεχνογνωσία Πανεπιστημίου σε θέματα ηλεκτροκινητικότητας.	A1. Ελλιπής οδική διασύνδεση με την Κεντρική και τη Νότια Ελλάδα. A2. Παύση της σιδηροδρομικής διασύνδεσης με την υπόλοιπη Ελλάδα (πλην τη υφιστάμενης γραμμής σε λειτουργία). A3. Ελλιπής αεροπορική διασύνδεση με την υπόλοιπη Ελλάδα. A4. Μέτριας ποιότητας οδική σύνδεση ορεινών οικισμών. A5. Έλλειψη διαμετακομιστικών κέντρων και εμπορευματικών σταθμών για συνδυασμένες μεταφορές. A6. Υποδομές ευρυζωνικότητας στην περιφέρεια (αστικές και κυρίως μη αστικές περιοχές). A7. Μη ολοκλήρωση και εφαρμογή των ΣΒΑΚ των αστικών κέντρων. A8. Προσεγγίσεις ως προς συστήματα ευφών μεταφορών στην ΠΔΜ. A9. Έλλειψη περιφερειακού οργάνου που θα καταρτίζει, συντονίζει, εξετάζει και θα αποτυπώνει, θα σχεδιάζει, θα υλοποιεί, θα παρακολουθεί, θα συντηρεί και θα αποτιμά ένα στρατηγικό σχέδιο που αφορά τοπικές και υπερ-τοπικές παρεμβάσεις στο τομέα των μεταφορών.
Ευκαιρίες	Κίνδυνοι (Απειλές)
E1. ΠΔΜ ως βασικό κέντρο διασύνδεσης με την υπόλοιπη χώρα, αλλά και με την Ευρώπη μέσω των μεταφορικών αξόνων. E2. Κατασκευή του κάθετου άξονα Νίκη – Φλώρινα – Πτολεμαΐδα – Κοζάνη (Α27) – Λάρισα (ΕΟ3), του κάθετου άξονα Φλώρινα – Πισοδέρι - Πρέσπα, του Φλώρινα – Υδρούσα - Νυμφαίο, της σύνδεσης ΠΑΘΕ με την ΠΔΜ μέσω σήραγγας 15 χιλ. από τα Πιέρια Όρη, της βελτίωσης του οδικού	K1. Περιορισμένοι χρηματοδοτικοί πόροι για υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές μεταφορών στη νέα προγραμματική περίοδο με εστίαση σε διευρωπαϊκά δίκτυα, πολύτροπες μεταφορές. K2. Αδυναμία ανάπτυξης συστημάτων μεταφορών φιλικών προς το περιβάλλον.

τμήματος Γρεβενών - Βασιλίτσας, της σήραγγας της Κλεισούρας και της παράκαμψης της Κοζάνης.

E3. Κατασκευή νέων συνδέσεων βελτίωσης της οδικής προσπελασιμότητας κυρίως σε περιοχές ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος (όπως τουριστικές περιοχές, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, κ.ά.) και δράσεων ποιοτικής αναβάθμισης του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου.

E4. Αναβάθμιση των δυο αεροδρομίων στο πλαίσιο της συνολικής οργάνωσης των αερομεταφορών σε εθνικό επίπεδο, υπό το πρίσμα των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής σε κρίσιμους τομείς (τουρισμός, πόλοι ανάπτυξης) και των αναδιατάξεων που έχει προκαλέσει η κατασκευή της Εγνατίας Οδού σε σχέση με τις χρονο-αποστάσεις από και προς το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης.

E5. Επέκταση και αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου της περιφέρειας για την ανάπτυξη κύρια συνδυασμένων ή πολύτροπων μεταφορών και τη βελτίωση της προσπελασιμότητας της, σύμφωνα και με τον ευρύτερο εθνικό σχεδιασμό.

E6. Εφαρμογή συστημάτων ηλεκτροκίνησης και υποστήριξης υπηρεσιών έξυπνων πόλεων στις μετακινήσεις.

E7. Κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου μεταφορών της Δυτικής Μακεδονίας.

E8. Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και καινοτομίας στα μέσα μεταφορών και στις υποδομές, βελτιώνοντας τους όρους ασφάλειας και προστασίας περιβάλλοντος στις μεταφορές.

Ε. Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Η ΠΔΜ:

(Δ) Διαθέτει γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα, υλοποιημένες δράσεις ανάδειξης ιστορικών πολιτιστικών μνημείων και υποδομών, όπως και φυσικό περιβάλλον πλούσιο σε χλωρίδα - πανίδα και μεγάλο δυναμικό επιφανειακών υδάτων.

(Α) Έχει ανεπαρκή προβολή και ανάπτυξη ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος, έλλειψη ειδικών διαχειριστικών σχεδίων χωροθέτησης αγροτικών - παραγωγικών δραστηριοτήτων και χαμηλή έως καθόλου οργάνωση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση τοπικών προϊόντων και τουρισμού.

(Ε) Έχει ευκαιρίες αύξησης της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας και ανάδειξης του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος της, διαθέτει τεράστιο δυναμικό βιομηχανικής κληρονομιάς, όπως και δυνατότητες υποστήριξης παρεμβάσεων αποκατάστασης και αξιοποίησης του περιβάλλοντος χώρου, αστικού και μη, πρώην βιομηχανικών περιοχών.

(Κ) Βρίσκεται σε κίνδυνο καθυστέρησης στην επικοινωνιακή προσαρμογή του προφίλ της σε «πράσινη» περιφέρεια που αξιοποιεί τις ΑΠΕ, τις λίμνες και τα ποιοτικά της αγροδιατροφικά της προϊόντα με μεθοδικές δράσεις εξωστρέφειας.

Στόχος 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
Δ1. Υλοποίηση δράσεων προστασίας και ανάδειξης ιστορικών πολιτιστικών μνημείων και υποδομών με στόχο την τουριστική ανάπτυξη. Δ2. Ιδιαιτερότητα γεωμορφολογικού χαρακτήρα της περιφέρειας (ορεινοί όγκοι, επιφανειακά ύδατα). Δ3. Φυσικό περιβάλλον πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα και μεγάλο δυναμικό επιφανειακών υδάτων με προστατευόμενες και φυσικού κάλλους περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000. Δ4. Υλοποίηση δράσεων αστικής / αγροτικής ανάπτυξης σχετικά με την αισθητική αναβάθμιση των αστικών – ημιαστικών κέντρων, τις μεταφορικές και κοινωνικές υποδομές, τη διαφύλαξη και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Δ5. Εμπειρία στην υλοποίηση διαπεριφερειακών και διασυνοριακών έργων και δράσεων.	A1. Ανεπαρκής προβολή και ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος σε επίπεδο υποδομών και υπηρεσιών που να αναδεικνύει την τοπική ιστορική φυσιογνωμία, τον φυσικό πλούτο και τα ποιοτικά προϊόντα της ΠΔΜ. A2. Έλλειψη προωθητικής και αναγνωρίσιμης περιφερειακής ταυτότητας (brand name). A3. Έλλειψη ευρυζωνικών υποδομών και υπηρεσιών στις ορεινές / απομακρυσμένες περιοχές. A4. Έλλειψη ειδικών διαχειριστικών σχεδίων χωροθέτησης αγροτικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων. A5. Περιφέρεια που διαθέτει μεγάλα αναξιοποίητα αποθέματα φυσικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού, τα οποία μπορούν να ενταχθούν δυναμικότερα στην παραγωγική της εξειδίκευση. A6. Αποσπασματικές προσπάθειες συνεργατικής εξωστρέφειας των επιχειρήσεων. A7. Χαμηλή έως καθόλου διασύνδεση των τοπικών επιχειρήσεων σε δίκτυα για κοινή προώθηση τοπικών προϊόντων και τουρισμού.
Ευκαιρίες	Κίνδυνοι (Απειλές)
E1. Αύξηση της ζήτησης τουριστικού προϊόντος ποιότητας με βάση το φυσικό περιβάλλον, την τοπική παραγωγή και τον πολιτισμό. E2. Ανάδειξη του πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος της ΠΔΜ με τη δημιουργία ποιοτικού τουριστικού προϊόντος και διασύνδεσή του με την τοπική παραγωγή (αξιοποίηση συστημάτων Οργάνωσης Δομής	K1. Περαιτέρω υποβάθμιση εδαφών και αλλοίωση του ανάγλυφου με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής ποιοτικών εξαγωγίμων γεωργικών προϊόντων. K2. Εκτενής παγκοσμιοποίηση του εμπορίου που κλονίζει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των αγροδιατροφικών προϊόντων στην ΠΔΜ.

Διαχείρισης Προορισμού (DMO) και Διαχείρισης τουριστικού προορισμού (DMS). E3. Υποστήριξη παρεμβάσεων αποκατάστασης και αξιοποίησης του περιβάλλοντος χώρου, αστικού και μη, πρώην βιομηχανικών περιοχών (ΑΕΒΑΛ, πρώην λιγνιτικές εκτάσεις κλπ.). E4. Αξιοποίηση των ΑΗΣ για την ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς των λιγνιτικών περιοχών. E5. Προώθηση διασύνδεσης δράσεων αστικής ανάπτυξης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. E6. Καινοτόμες προσεγγίσεις στη στήριξη των συνεργασιών και της δικτύωσης των ΜμΕ και ολοκλήρωση των απαραίτητων βασικών υποδομών και ΤΠΕ για να αυξηθούν η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια. E7. Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και των συστημάτων ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. E8. Συμμετοχή σε συνεργατικά διαπεριφερειακά δίκτυα ανάπτυξης τουρισμού. E9. Ενίσχυση του σχεδιασμού και της εφαρμογής των επιχειρησιακών σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ, ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) σε επιλεγμένες περιοχές παρέμβασης αστικών περιοχών, χωρικών ενοτήτων και θεματικών παρεμβάσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη στήριξη της μετάβασης των ενεργειακών περιοχών στη μεταλιγνιτική περίοδο.	Κ3. Αρνητική επίδραση στον τουρισμό και στις διεθνείς συνεργασίες κάθε είδους λόγω της πανδημίας και των επιπτώσεων της. Κ4. Καθυστέρηση στην επικοινωνιακή προσαρμογή του προφίλ της ΠΔΜ σε «πράσινη» περιφέρεια που αξιοποιεί τις ΑΠΕ, τις λίμνες και τα ποιοτικά της αγροδιατροφικά της προϊόντα. Κ5. Αυτοδιοικητικό προσωπικό ολιγάριθμο και εστιασμένο στις καθημερινές ανάγκες των υπηρεσιών του, αδύναμο να υποστηρίξει συνεργατικές ευρωπαϊκές δράσεις.
--	--

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΗΔΗ ΥΛΟΠΟΙΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΡΓΑ (ΕΘΝΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΚΕΛΟΥΣ) ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όσα θετικά αποτελέσματα και να καταγράφει από τις χρηματοδοτήσεις που αξιοποιεί, έχει αρχίσει ήδη να καταβάλλει το μεγαλύτερο τίμημα από την απολιγνιτοποίηση της Ελλάδας, που αναμένεται να επηρεάσει και κατά περίπτωση να επισκιάσει σε μεγάλο βαθμό όσα επιτεύγματα και αποτελεσματικές προσπάθειες έγιναν τα τελευταία χρόνια, παρόλο που η περίοδος αυτή συμπίπτει και με την οικονομική κρίση της χώρας. Οι επενδύσεις κεφαλαίου στην ενέργεια λειτουργούσαν ανέκαθεν σαν ελκυστήρας για την προσέλκυση επενδύσεων σε όλη την κλίμακα της οικονομίας της περιοχής, οπότε κατά συνέπεια η συντελεσθείσα απολιγνιτοποίηση έχει ήδη προκαλέσει ένα επενδυτικό κενό πολλαπλάσιο του εθνικού. Το σοκ που επέρχεται στην οικονομία και στην απασχόληση ενδέχεται να απομειώσι και την περαιτέρω δυναμική των όποιων θετικών αποτελεσμάτων στα επόμενα χρόνια. Η ΠΔΜ αποτελεί ταυτόχρονα μια κοινωνικά επιβαρυνμένη Περιφέρεια, όπως δείχνει η γήρανση και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της, σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα (στοιχεία που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες).

Τα τελευταία χρόνια της παραμένουσας οικονομικής κρίσης στη χώρα και στην περιφέρεια (από το 2010 και μετά), **με δεδομένη την πολύ χαμηλή δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων από εθνικούς πόρους**, η ΠΔΜ στηρίχθηκε χρηματοδοτικά μέσω των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, κυρίως μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος της, όπως και σημειικά μέσω των υπολοίπων ανταγωνιστικών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων σε επίπεδο ΕΕ. **Η επιχειρηματική δραστηριότητα έμεινε επίσης σε χαμηλές αποδόσεις και επενδύσεις**, τόσο λόγω των συνθηκών, όσο και λόγω της αδυναμίας δανειοδότησης από το ασθμαίνον τραπεζικό σύστημα. Στην οικονομική κρίση προστίθενται σταδιακά οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης και επιπλέον οι νέες δραματικές επιπτώσεις από την πανδημία του 2020.

Σε οριζόντιο επίπεδο αξίζει να μνημονεύσουμε ως κορωνίδα των προηγούμενων αναφορών (κατά την περίοδο της κρίσης και έως το 2019) **ότι ο περιφερειακός πλούτος που αποτυπώνεται στον δείκτη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας μειώθηκε κατά 25% περίπου, ενώ η ανεργία εκτινάχθηκε στο 27%**, με τις επιπτώσεις στην απασχόληση από την απολιγνιτοποίηση να αναμένεται πως θα επιβαρύνουν δραματικά την μακροχρόνια θλιβερή πρωτιά που κατέχει η περιοχή ως προς το γενικό, αλλά και τα ειδικά ποσοστά ανεργίας. Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία καταγράφει μια αξιοσημείωτη αυξητική μεταβολή στον Πρωτογενή Τομέα (Γεωργία, Δασοκομία, Αλιεία) για τα έτη 2014-2015 της τάξης του 30%, ενώ η δεκαετία 2007-2017 κλείνει με αύξηση κατά 17,5% σε σχέση με το 2007 (αναλυτικά στοιχεία παρουσιάστηκαν σε προηγούμενες υποενότητες).

Ενδιαφέρουσα αυξητική τάση εντοπίζεται και στον τομέα της μεταποίησης από το 2015 έως το 2017, γεγονός που φαίνεται να καταγράφει την προσπάθεια της πραγματικής οικονομίας να ισορροπήσει, με τον κλάδο της αγροδιατροφής να αποτελεί το μοναδικό πυλώνα που μπορεί να υποστηρίξει την αναστροφή των κακών μεγεθών, εισοδημάτων και απασχόλησης.

Στη Δυτική Μακεδονία των τελευταίων ετών **σε ότι αφορά στην αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που χρηματοδοτεί η χώρα και η ΕΕ** αναφέρεται συχνά πως **ο χρόνος είναι πλέον ακριβότερος από το διαθέσιμο χρήμα για επενδύσεις.**

Αποτιμώντας επιτελικά μεν, πλην όμως ολοκληρωμένα δε, για τις ανάγκες σύνθεσης του παρόντος Προγράμματος, αναμενόμενα (ή και ήδη υπάρχοντα) αποτελέσματα αναφέρονται **οι εντοπισμένοι παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά τόσο την αποτελεσματικότητα, όσο και την πρόοδο υλοποίησης των Προγραμμάτων Εθνικού και Συγχρηματοδοτούμενου σκέλους.**

Ακολουθούν συγκεντρωτικά οι κρίσιμοι 3 εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν έντονα την ενεργοποίηση και ταχεία υλοποίηση δράσεων σε ότι αφορά κυρίως στο ΕΣΠΑ 2014-2020, αλλά σημειακά και στο Εθνικό ΠΔΕ της προηγούμενης περιόδου:

- Συνεχιζόμενη αδυναμία του χρηματοπιστωτικού συστήματος να στηρίξει επενδυτικές δράσεις.
- Καθυστερήσεις στο ΕΣΠΑ λόγω των δεσμευτικών αιρεσιμοτήτων με ευθύνη των αρμόδιων κεντρικών αρχών, δυστοκία στην επιλογή Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) για τις δράσεις μέσω κρατικών ενισχύσεων, προβλήματα στη λειτουργία και του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), καθυστέρηση στην αποσαφήνιση των όρων και προϋποθέσεων συμμετοχής των Περιφερειών στα νέα Χρηματοδοτικά Εργαλεία – Ταμεία, καθυστερήσεις έγκρισης νέων Κανονισμών, καθυστερήσεις λόγω τροποποίησης του θεσμικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων.
- Καθυστερήσεις εξειδίκευσης κεντρικών πολιτικών (όπως Εθνική Ψηφιακή Πολιτική, Πολιτική Τομέα Υγείας, Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ), κ.α.).

Στους παράγοντες αυτούς προστίθεται η διαχρονική και δυστυχώς διογκούμενη αδυναμία ωρίμανσης έργων από μέρους των περισσοτέρων δικαιούχων δημοσίου χαρακτήρα, που αποδίδεται στην έλλειψη οικονομικών πόρων, προσωπικού, κινήτρων και φυσικά στις παραμένουσες γραφειοκρατικές διαδικασίες του συστήματος ανάθεσης και εκπόνησης μελετών μέσω του ν. 4412/2016.

Σε ότι αφορά στα αποτελέσματα από λοιπά διαπεριφερειακά έργα που προκύπτουν από ανταγωνιστικές διαδικασίες της ΕΕ, αυτά είναι συνήθως ήσσονος σημασίας για την επίδραση τους σε σημαντικούς μετρήσιμους δείκτες, καθώς δεν μπορούν να επιφέρουν διαθρωτικές βελτιώσεις στην ποιότητα ζωής των πολιτών (ειδικός σχολιασμός ακολουθεί σε επόμενο σημείο της παρούσας ενότητας).

Εντοπίζονται επίσης κατά τη διάρκεια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 οι εξής σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα:

- Καθυστερήση εφαρμογής του ν. 4412/2016 (αν και ενεργοποιήθηκαν κάποιες ανενεργές διατάξεις), ενώ και η προσαρμογή από την πλευρά των δικαιούχων υλοποίησης δημοσίων έργων ήταν ικανοποιητική.

- Μεγάλα ποσοστά εκπνώσεων δημοσίων έργων, συχνά και στην περιοχή του 60% που συνήθως δημιουργούν προβλήματα μέχρι την ολοκλήρωση των προγραμμάτων που τα χρηματοδοτούν.
- Χωρικές παρεμβάσεις κυρίως μέσω των Σχεδίων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΕΣΣΒΑΑ) και λιγότερο μέσω της ΟΧΕ που δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα και κυρίως δεν μπορούν να υποστηριχθούν από τους δικαιούχους στη λογική των συνδεδεμένων και ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.
- Ελλιπής στελέχωση των υπηρεσιών των δικαιούχων που δυσχεραίνει μονίμως, τόσο την έγκαιρη, όσο και την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων.
- Στην εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), αλλά και των υπόλοιπων στρατηγικών - πολιτικών προς την επιχειρηματική αγορά, εντοπίζεται και μέσα στο 2020 η έλλειψη ενός αποτελεσματικού συνδέσμου μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου, της επιστημονικής κοινότητας και των φορέων υποστήριξης επιχειρηματικότητας, ενώ τόσο το ενδιαφέρον, όσο και οι επιδόσεις του ισχύοντος αναπτυξιακού νόμου επιδεινώνουν τα όποια αναμενόμενα αποτελέσματα με βάση τα διαθέσιμα ποσά από εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Έξυπνη Ανάπτυξη

Στην τρέχουσα περίοδο (2015) εκπονήθηκε το Στρατηγικό Σχέδιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) και μέχρι σήμερα σε ότι αφορά στο Στόχο 1 της περιόδου 2014-2020 υλοποιούνται δράσεις με χρηματοδότηση σχεδόν αποκλειστικά από το ΠΕΠ της ΠΔΜ και το πρόγραμμα Ερευνώ - Καινοτομώ. Αντίθετα, σε ενισχύσεις γενικής επιχειρηματικότητας οι συντριπτικά περισσότερες ΠμΕ (Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις) και ΜμΕ (Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις) υλοποιούν επιχειρησιακά σχέδια μέσω εντάξεων σε προσκλήσεις που προκήρυξε το ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020.

Ειδικότερα:

Συνολικά, η ΠΔΜ παρουσιάζει πολύ χαμηλές δαπάνες Έρευνας και Τεχνολογίας που την κατατάσσουν στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Ιδιαίτερα αρνητική είναι η επίδοση και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, όπου (παρά τη σημαντική αύξηση που παρατηρείται) η χαμηλή βάση εκκίνησης δεν επιτρέπει την αλλαγή της θέσης της. Η ΠΔΜ συγκεντρώνει το 2% των απασχολούμενων στην Ε&Α της χώρας και βρίσκεται στην 11^η θέση. Το προσωπικό αυτό αυξήθηκε κατά 61% την περίοδο 2013 - 2015 με μεταβολή μεγαλύτερη του μέσου όρου της χώρας και 2^η μεγαλύτερη μεταξύ των περιφερειών, ενώ αναμένεται μεγαλύτερη αύξηση έως το 2023, και ως αποτέλεσμα των υλοποιούμενων παρεμβάσεων. Η απασχόληση συνολικά σε όλους του κλάδους τεχνολογίας και έντασης γνώσης παρουσίασε μια μικρή άνοδο τόσο για την ΕΕ-28, όσο και για την Ελλάδα και τις περιφέρειές της μεταξύ των ετών 2014-2018. Η μεταβολή αυτή για την ΠΔΜ (5%), κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με την

μεταβολή στην ΕΕ-28, ενώ είναι λίγο χαμηλότερη από αυτή της χώρας, αλλά και η πιο χαμηλή ανάμεσα στις 13 περιφέρειες της χώρας.

Στον τομέα της **έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομικής ανάπτυξης (ΕΤΑΚ)** οι υλοποιούμενες **10 δράσεις** ανάπτυξης και δημιουργίας ερευνητικών υποδομών (1.1). Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος) στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και η **ενίσχυση 17 ερευνητικών σχεδίων ΜμΕ** σε συνεργασία με ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα, θα φέρουν αύξηση στον αριθμό του ερευνητικού προσωπικού που απασχολείται στον τομέα ΕΤΑΚ και κατά αρκετά μεγαλύτερα αποτελέσματα στους δείκτες RIS3 στην επόμενη περίοδο. Έχει δημιουργηθεί, με σημαντικές προσδοκίες ενίσχυσης των πρωτοβουλιών της RIS3, ο Περιφερειακός Μηχανισμός Υποστήριξης της ΕΤΑΚ στα μέσα του 2020.

Συνολικά στην **επιχειρηματικότητα** και μέσω ΕΣΠΑ η **πρόβλεψη ενίσχυσης έως και 700 ΜμΕ θα συμβάλει στη δημιουργία περίπου 500 θέσεων απασχόλησης**. Η ΠΔΜ συνέδραμε με εκχώρηση ποσού από το ΠΕΠ της στη δημιουργία και λειτουργία του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ II).

Αντίθετα, ενώ προβλεπόταν και η στήριξη ανάπτυξης θερμοκοιτίδας/ων και συνεργατικών σχηματισμών (clusters) και δικτύων επιχειρήσεων με έμφαση στους τομείς - κλάδους Έξυπνης Εξειδίκευσης μέσω του τρέχοντος ΠΕΠ, δεν έχει υπάρξει κινητικότητα.

Στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Νόμου εντοπίζονται τα εξής στοιχεία προόδου για τα ενταγμένα έργα της περιόδου από το 1/1/2015 έως τις 10/10/2020:

Πίνακας 14: Αριθμός Επενδύσεων του Αναπτυξιακού Νόμου της ΠΔΜ και ετήσια ποσά χρηματοδότησης 2015-2020 (Δημόσια Δαπάνη)

Έτος/Νόμος	Αριθμός Επενδύσεων	Ποσό (€)
2016/3299	2	207.019,95
2016/3908	11	911.891,66
Σύνολο	13	1.118.911,61
2017/3299	14	737.488,55
2017/3908	20	1.559.339,97
Σύνολο	34	2.296.828,52
2018/3299	7	1.255.430,59
2018/3908	20	1.405.896,69
Σύνολο	27	2.661.327,28
2019/3299	10	1.058.625,21
2019/3908	19	3.551.242,45
Σύνολο	29	4.609.867,66

2020/3299	2	401.267,80
2020/3908	18	3.209.009,27
2020/N4399	3	86.184,03
Σύνολο	23	3.696.461,10

Πηγή: Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ΠΔΜ

Στην **ψηφιακή ανάπτυξη** στην οποία προβλέπονται περισσότερες από 30 ψηφιακές υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ανάδειξης του πολιτισμού και βελτίωσης της τουριστικής κίνησης, ηλεκτρονικής παιδείας και ηλεκτρονικού περιεχομένου και υγείας - πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης μέσω ΠΕΠ και ΕΣΠΑ δεν καταγράφονται ακόμη αξιολογικά μετρήσιμα αποτελέσματα με χρηματοδότηση είτε από το ΠΕΠ, είτε από το ΕΣΠΑ 2014-2020.

Πράσινη Ανάπτυξη

Η θέση του τομέα της ενέργειας στην περιφερειακή οικονομία δεν είναι κυρίαρχη πλέον, όπως και η συμβολή του στη συνολική παραγωγή σε εθνικό επίπεδο, παρόλο που η ΠΔΜ κατέχει τα κύρια αποθέματα εγχώριων στερεών καυσίμων και διαθέτει τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ μονάδων, σε σύγκριση με τις άλλες Περιφέρειες, όσον αφορά στο στόλο των θερμικών και υδροηλεκτρικών μονάδων. Η αναγκαιότητα της κλιμακούμενης μείωσης της χρήσης του λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, δημιουργεί την άμεση ανάγκη αντίδρασης και ασφαλούς μετάβασης στη μεταλιγνιτική περίοδο με δράσεις μεταξύ των άλλων ανάπτυξης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (όπως του H₂, κ.ά.) για τη σταδιακή αντικατάσταση και αντιστάθμιση του ενεργειακού «κενού».

Στο πλαίσιο της 4^{ης} και 5^{ης} προγραμματικής περιόδου **ενισχύθηκε σημαντικά ο στόχος της μείωσης της έκλυσης του CO₂** μέσα από τις δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, τις δράσεις παραγωγής ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την ενίσχυση των δικτύων τηλεθέρμανσης (Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Αμύνταιο, Φλώρινα), ενώ προχώρησαν μεν δύο μεγάλα έργα, Τηλεθέρμανση Φλώρινας και Τηλεθέρμανση με βιομάζα Αμυνταίου Φλώρινας με χρηματοδότηση από το ΕΠΑΝΕΚ, αλλά δυστυχώς κανένα από τα αρχικά προβλεφθέντα στο ΠΕΠ της ΠΔΜ για τη δημιουργία πιλοτικών μονάδων παραγωγής ενέργειας με χρήση βιομάζας για την τηλεθέρμανση οικισμών. Σε εξέλιξη βρίσκεται η ανάπτυξη του πιλοτικού σχεδίου δέσμευσης και αξιοποίησης του CO₂ των ατμοηλεκτρικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με δικαιούχο το ΕΚΕΤΑ. Συνολικά ενισχύεται η **εξοικονόμηση ενέργειας σε περίπου 100 δημόσια κτίρια**, όπου το μεγαλύτερο μέρος αφορά τις εγκαταστάσεις των σχολικών μονάδων, ενώ από το **«Εξοικονομώ κατ' οίκον» ενισχύονται ~ 4.200 νοικοκυριά** και αναμένονται αρκετά ακόμη έως το τέλος της περιόδου.

Στην **προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη κινδύνων** και την ανθεκτικότητα στις καταστροφές, υλοποιήθηκαν σημαντικές δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας και αντιμετώπισης πυρκαγιών.

Η **διαχείριση των απορριμμάτων** υλοποιείται σύμφωνα με το εγκεκριμένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων με φορέα διαχείρισης τη ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ. Με τη συγχρηματοδότηση της

προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου έχουν καλυφθεί σημαντικές ανάγκες και υπάρχει πλήθος μετρήσιμων αποτελεσμάτων (όπως εξοπλισμός απορριμματοφόρων, σταθμοί μεταφόρτωσης, περιφερειακό κέντρο ανακύκλωσης, διαχείριση βιοαποβλήτων, δημιουργία πράσινων σημείων, κ.α.).

Στη **διαχείριση των λυμάτων** ολοκληρώνονται με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) οι οικισμοί Α-Β-Γ προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1991 (L 135), δηλαδή όλοι οικισμοί με ισοδύναμο πληθυσμό >2.000 κατοίκους, που περιλαμβάνουν περίπου το 65% του πληθυσμού της Περιφέρειας έως το 2023.

Στη **διαχείριση των υδάτων** προβλέπεται να καλυφθεί με δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμοι νερού περίπου το 86% του πληθυσμού της Περιφέρειας έως το 2023.

Στη **διαχείριση της βιοποικιλότητας** προβλέπεται να καλυφθεί ένα μέρος των δράσεων προστασίας και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Έχει εκπονηθεί το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα σε εναρμόνιση με το αντίστοιχο Εθνικό Σχέδιο Δράσης.

Στον τομέα της **αστικής αναγέννησης** δεν υπάρχει σημαντική πρόοδος στη βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων, στη δημιουργία πράσινων υποδομών, στη μείωση της ρύπανσης και του θορύβου, καθώς επίσης και στη συστηματική παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου, ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Κοινωνική Ανάπτυξη

Στη διάρκεια των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση των **υποδομών εκπαίδευσης** σε όλες τις βαθμίδες. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιείται το μεγάλο έργο της Πανεπιστημιούπολης Δυτικής Μακεδονίας, ενώ αναβαθμίζονται και οι Σχολές του Πανεπιστημίου στη Φλώρινα. Επίσης χρηματοδοτήθηκε η προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού σχεδόν στο σύνολο των Σχολών του Πανεπιστημίου. Στη σχολική εκπαίδευση ενισχύθηκε η κατασκευή σχολικών εγκαταστάσεων και η προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού ΤΠΕ σε όλες τις βαθμίδες και για το σύνολο των σχολικών μονάδων.

Στον τομέα **υγείας και κοινωνικής φροντίδας** ενισχύθηκε η βελτίωση και η αναβάθμιση των υποδομών υγείας, πρόνοιας και κοινωνικών υποδομών με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες. Ολοκληρώθηκε η επέκταση του Μποδοσάκειου Νοσοκομείου, η αναβάθμιση του Νοσοκομείου Καστοριάς και του Νοσοκομείου Φλώρινας και ενισχύθηκε σημαντικά η προμήθεια σύγχρονου ιατρο-τεχνολογικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού των μονάδων υγείας. Υλοποιείται (με προβλήματα στην εργολαβία) έργο της κατασκευής του κέντρου υγείας στη Σιάτιστα. Ενισχύθηκε η αναβάθμιση και κατασκευή υποδομών Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία και Στέγης Υποστηριζόμενης Διαβίωσης Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, καθώς και βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών.

Στον τομέα της **απασχόλησης** υλοποιούνται **δράσεις κατάρτισης - συμβουλευτικής και πιστοποίησης περίπου 300 ανέργων** στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης (με σημαντικές καθυστερήσεις λόγω ενστάσεων), καθώς επίσης και ενίσχυσης περίπου 30 ανέργων για τη

δημιουργία επιχειρήσεων (αυτοαπασχόληση). Επιπλέον προβλέπεται η κατάρτιση - βελτίωση δεξιοτήτων περίπου 300 εργαζομένων στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης.

Από το ΕΠΑΝΕΚ υλοποιούνται διάφορες δράσεις ενίσχυσης ανέργων για την προώθηση της αυτοαπασχόλησης, και δράσεις ενίσχυσης ανέργων για την προώθηση σε νέες θέσεις εργασίας σε υφιστάμενες επιχειρήσεις.

Την τρέχουσα περίοδο υλοποιούνται σημαντικές δράσεις για την προώθηση της **κοινωνικής ένταξης**, την καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας. Υλοποιούνται οι δράσεις εναρμόνισης του οικογενειακού και επαγγελματικού βίου, όπου **ενισχύονται περίπου 6.000 ωφελούμενοι για την παραμονή ή την ένταξή τους στην αγορά εργασίας**. Δημιουργήθηκαν και λειτουργούν **10 Κέντρα Κοινότητας** για τη στήριξη ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων και την προώθησή τους στην απασχόληση, εκ των οποίων στα 2 παρέχεται στήριξη των Ρομά στις περιοχές Εορδαίας και Φλώρινας. Στηρίζεται η λειτουργία των **3 Συμβουλευτικών Κέντρων** (Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας) και μίας δομής φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας στην Κοζάνη. Στηρίζεται η λειτουργία 7 Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και 2 Κέντρων Διημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ/ΑμεΑ). Προβλέπεται και η στήριξη 4 Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤοΜΥ) και των δομών παροχής υπηρεσιών σε άτομα με εξαρτήσεις. Επίσης προβλέπεται και η στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Επιπλέον υποστηρίχθηκε και η δημιουργία και λειτουργία του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης.

Από το ΕΠΑΝΑΔΔΒΜ στηρίζονται οι δράσεις πρόληψης και μείωσης της σχολικής διαρροής, καθώς επίσης και της στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες.

Ανάπτυξη Υποδομών

Στη διάρκεια της προηγούμενης και της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην **ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων της Εγνατίας οδού**. Ολοκληρώθηκε ο κάθετος άξονας Κρυσταλλοπηγής - Καστοριάς - Σιάτιστας, ενώ ο κάθετος άξονας Νίκη Φλώρινας - Κοζάνη - όρια Νομού Λάρισας προβλέπεται να ξεκινήσει στην τρέχουσα περίοδο, και εκτιμάται ότι μπορεί να αποτελέσει μεταφερόμενο έργο στη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027. Παρεμβάσεις μικρής και μεσαίας κλίμακας στις λοιπές οδοποιίες υλοποιούνται μέσω έργων ενταγμένων και χρηματοδοτούμενων από το Εθνικό ΠΔΕ, ενώ δεν υπάρχουν μεγάλα έργα υλοποιούμενα μέσω τομεακών προγραμμάτων.

Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Στο πλαίσιο της **Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ)** στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο περιλαμβάνεται η υλοποίηση 5 Επιχειρησιακών Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (**ΒΑΑ**) συνολικού προϋπολογισμού 41,6 εκ. € και μίας Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (**ΟΧΕ**) αξιοποίησης των λιμνών της Δυτικής Μακεδονίας, προϋπολογισμού 36,6 εκ. €. Τα αποτελέσματα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών των 5 αστικών κέντρων δεν αναμένονται δυστυχώς ως σημαντικά, **δεδομένου της πολύ χαμηλής κινητικότητας των Αστικών Αρχών στην υλοποίηση των Σχεδίων**, σε αντίθεση με τα έργα της ΟΧΕ που παρουσιάζει σχετικά μεγαλύτερη κινητικότητα.

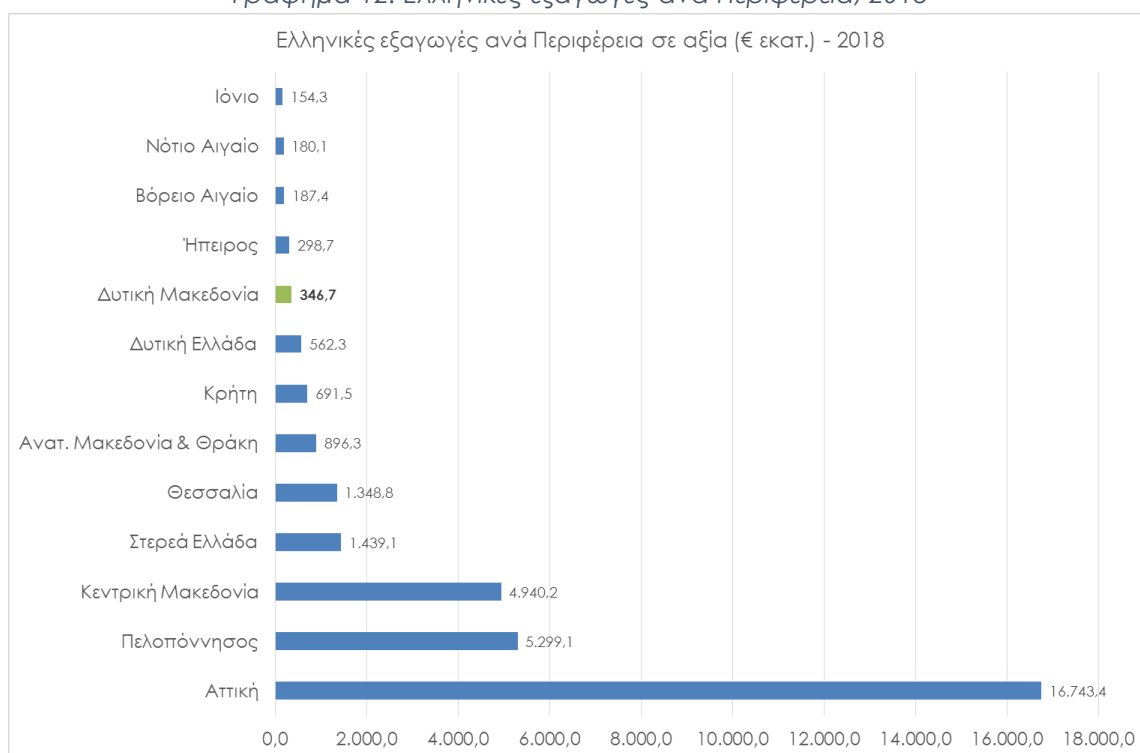
Στους τομείς του **πολιτισμού και του τουρισμού** προβλέπεται να υλοποιηθούν περισσότερες από **20 παρεμβάσεις αξιοποίησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς**, με έμφαση στην περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ αξιοποίησης των λιμνών.

Ο αγροδιατροφικός τομέας εμφανίζει σημάδια προόδου και ανάκαμψης, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους κλάδους της μεταποίησης που συνεχίζουν να βρίσκονται σε ύφεση.

Τα κύρια στοιχεία που αξιολογούνται για την εξωστρέφεια της ΠΔΜ είναι η εξέλιξη των εξαγωγών και η σχετική θέση της ως προς τις εθνικές επιδόσεις και τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

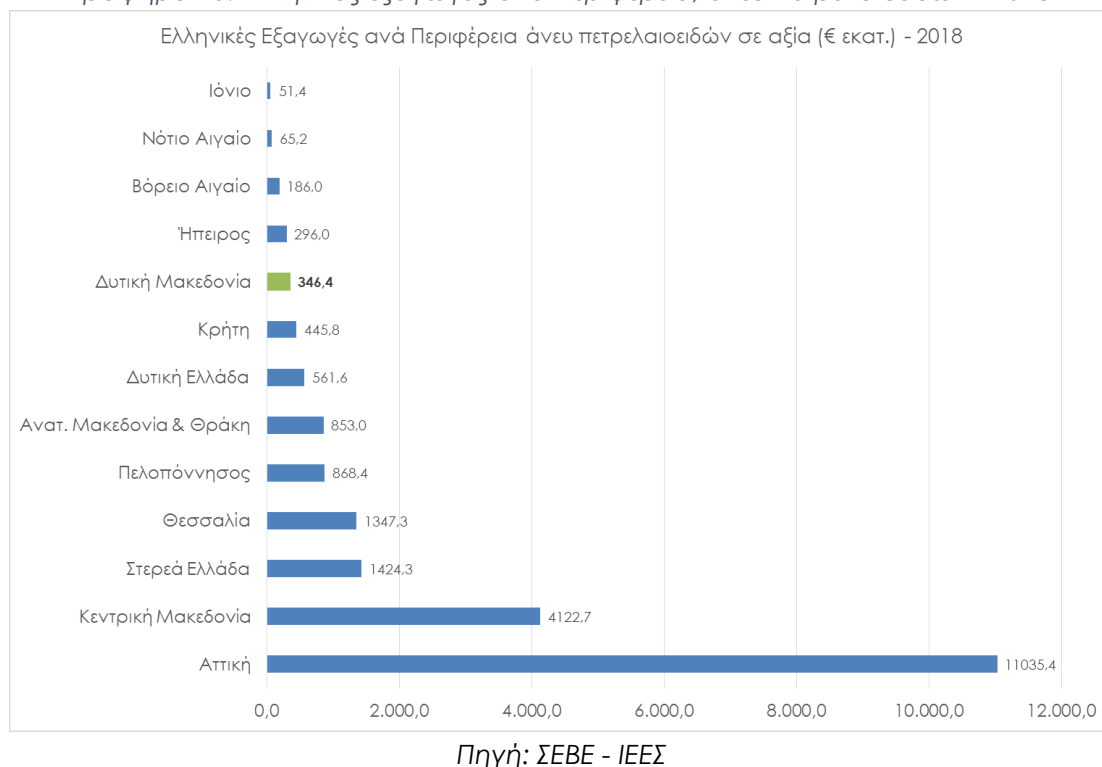
Σύμφωνα με τη μελέτη των ΣΕΒΕ (Σύνδεσμος Εξαγωγέων) και ΙΕΕΣ (Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών) «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα, Περίοδος 2014 - 2018», η συνολική αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία για το 2018 ανήλθε στο ποσό των 346,7 εκατ. ευρώ, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή στα 346,4 εκατ. ευρώ, ποσά που αντιστοιχούν στο 1% και 1,6% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, η Δυτική Μακεδονία κατατάσσεται στην 9^η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της ελληνικής επικράτειας σε ό,τι αφορά τον εξαγωγικό τομέα.

Γράφημα 12: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, 2018

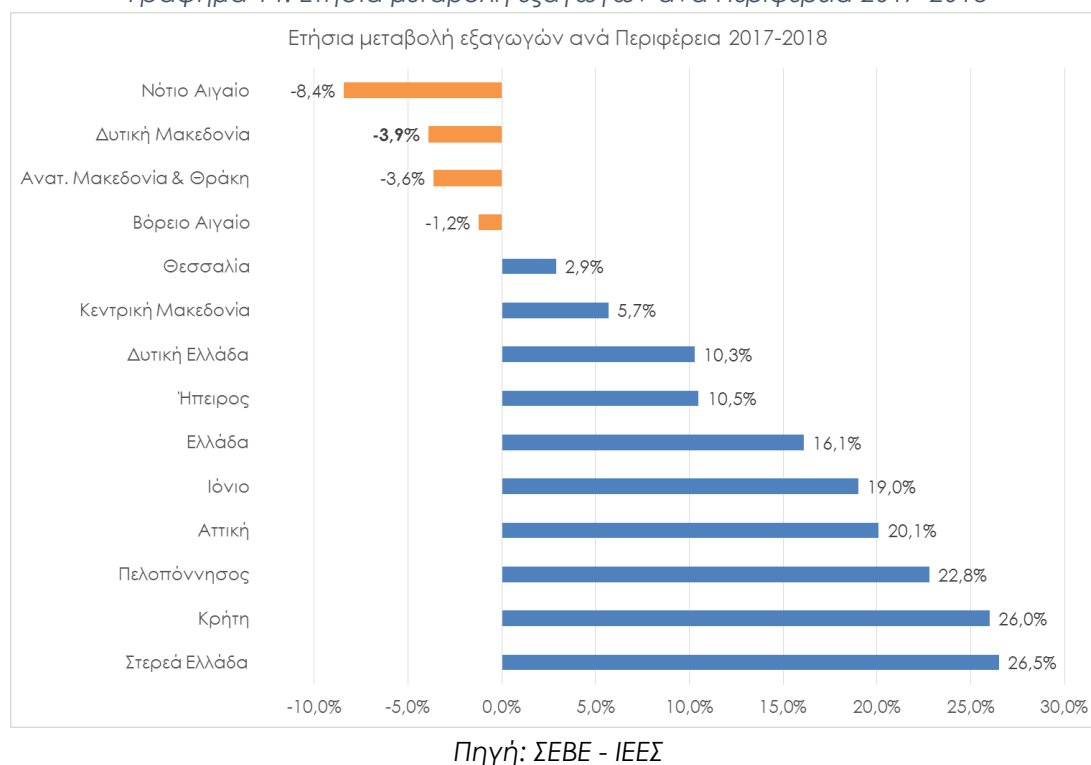
Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Γράφημα 13: Ελληνικές εξαγωγές ανά Περιφέρεια, άνευ πετρελαιοειδών - 2018

Οι εξαγωγές στη Δυτική Μακεδονία παρουσίασαν μείωση κατά 3,9% για τα έτη 2017-2018, σε αντίθεση με την ετήσια μεταβολή των εξαγωγών για το σύνολο της χώρας που αυξήθηκε κατά 16,1%. Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας μαζί με τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Νοτίου Αιγαίου είναι οι 4 περιφέρειες της χώρας που παρουσίασαν αρνητικά ποσοστά στις εξαγωγές για το έτος 2018.

Γράφημα 14: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια 2017-2018

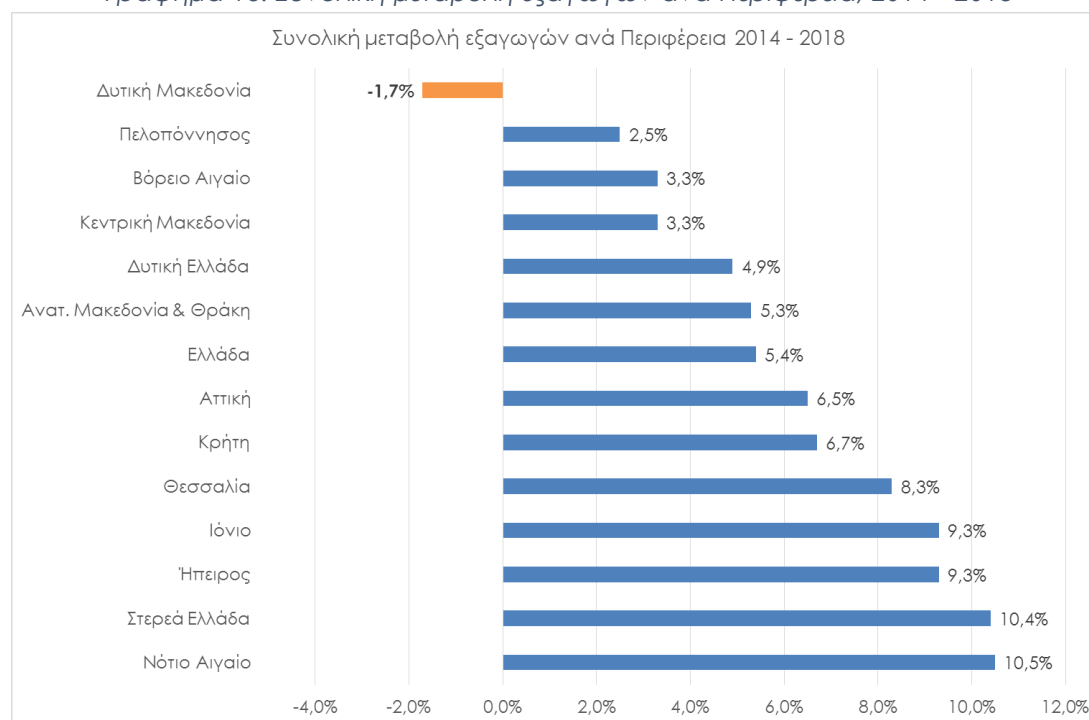
Γράφημα 15: Ετήσια μεταβολή εξαγωγών άνευ πετρελαιοειδών ανά Περιφέρεια, 2017 - 2018

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

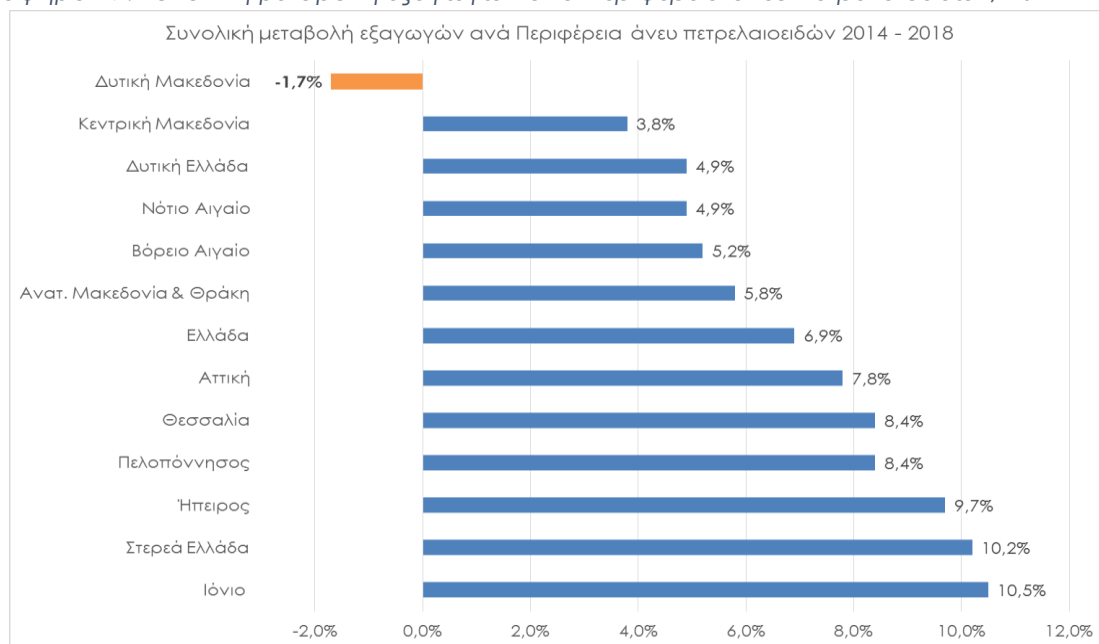
Σε ό,τι αφορά το χρονικό διάστημα 2014-2018, η Δυτική Μακεδονία είναι η μοναδική περιφέρεια που έχει αρνητική συνολική μεταβολή των εξαγωγών καθώς οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 1,7%, ενώ η συνολική μεταβολή των εξαγωγών στο σύνολο της χώρας αυξήθηκε κατά 5,4% και 6,9% (άνευ πετρελαιοειδών) για το ίδιο διάστημα.

Γράφημα 16: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια, 2014 - 2018

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Γράφημα 17: Συνολική μεταβολή εξαγωγών ανά Περιφέρεια άνευ πετρελαιοειδών, 2014 - 2018

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Η αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία μειώθηκε σταδιακά από το 2014 έως το 2018, με εξαίρεση το 2017 που σημειώθηκε αύξηση των εξαγωγών σε σχέση με τα προηγούμενα έτη και το ποσό των εξαγωγών ανήλθε στα 360,8 εκατ. ευρώ, ενώ το 2016 ήταν 312,6 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση κατά 15,4%. Αντίθετα, το 2018 καταγράφηκε ετήσια μεταβολή στις εξαγωγές -3,9%, με τη συνολική αξία των εξαγωγών στη Δυτική Μακεδονία να πλησιάζει τα επίπεδα του 2015.

Συμπληρωματικά αναφέρουμε πως οι εξαγωγές για το α' εξάμηνο του 2020 δείχνουν αντοχές, παρά τις αναταράξεις που προκαλεί η πανδημία στο παγκόσμιο εμπόριο.

Οι εξαγωγές κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, μειώθηκαν κατά 2,02 δισ. ευρώ ή κατά 12,2% και διαμορφώθηκαν σε 14,61 δισ. από 16,63 δισ. ευρώ, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή ουσιαστικά παραμένουν στα ίδια επίπεδα με το 2019, στα 11,32 δισ. από 11,28 δισ., ελάχιστα αυξημένες δηλαδή κατά 50,4 εκατ.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε στην ΠΕ Καστοριάς και στο Δήμο Βοίου σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα αποτελεί η γουνοποιία (μοναδική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη) με σημαντικό εξωστρεφή χαρακτήρα τα προηγούμενα χρόνια. Πρόσφατα στοιχεία, ωστόσο, καταδεικνύουν την ύφεση του κλάδου με σημαντική μείωση των εξαγωγών.

Σύμφωνα με στοιχεία (<https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/>) η πώση στις εξαγωγές ετοίμων ενδυμάτων από γούνα το διάστημα 2012 – 2019 έφτασε το 54% (από €234εκ. σε €108εκ.). Η Ελλάδα εξάγει σε Ρωσία 41%, στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα 20%, και στις ΗΠΑ 11%.

Η σημαντική πώση των εξαγωγών δεν περιορίζεται στην Ελλάδα, αλλά ισχύει και για το σύνολο των ευρωπαϊκών εξαγωγών προς μη ευρωπαϊκές χώρες όπου η μείωση έφτασε το 23%. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης έχει αποκλείσει τον

κλάδο της γούνας από μελλοντική χρηματοδότηση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι ο αριθμός των εκτροφείων αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια λόγω κρατικών επιδοτήσεων (από 43 εκτροφεία το 2011, ανήλθαν σε 131 το 2018), ωστόσο έχουν ήδη αρχίσει να μειώνονται.

Πίνακας 15: Εμπορευματικές συναλλαγές Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

(ποσά σε εκατ. €)	2018	2017	2016	2015	2014	ΕΜ 17/18
Εξαγωγές	346,7	360,8	312,6	342,6	370,8	-3,9%
Εισαγωγές	186,9	228,3	150,2	184,7	288,5	-18,1%
Εμπορικό Ισοζύγιο (πλεόνασμα)	159,8	132,6	162,4	157,9	82,4	+20,6%
Εξαγωγές/Εισαγωγές	185,5%	158,1%	208,1%	185,5%	128,6%	-

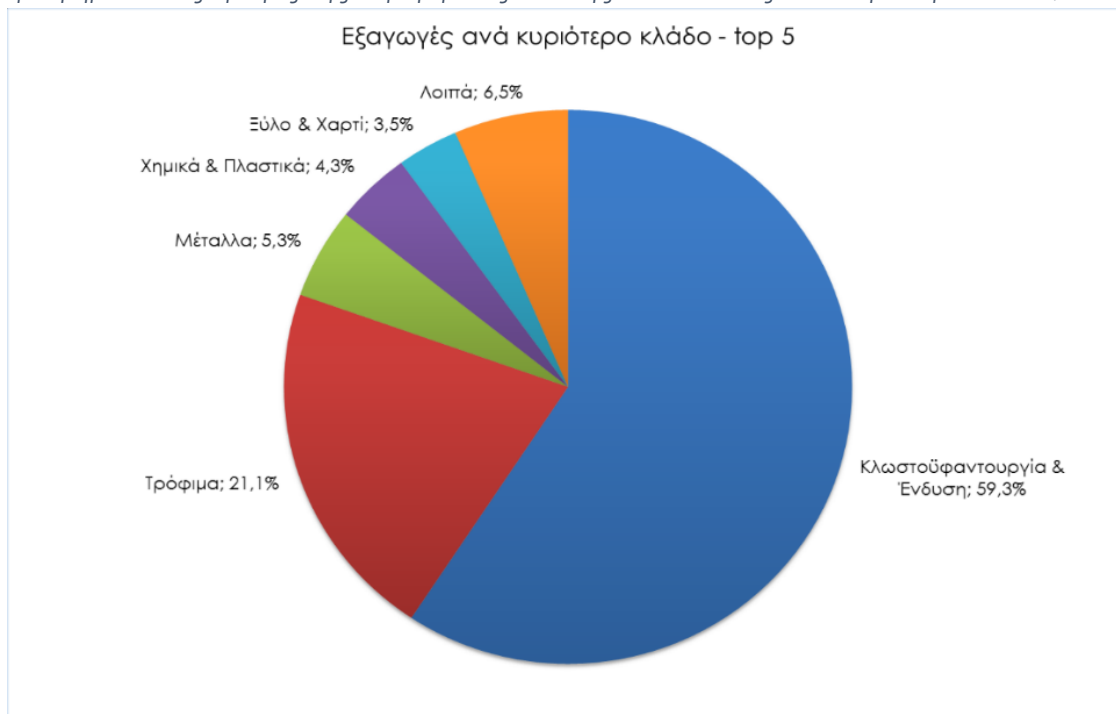
ΕΜ 17/18: Ετήσια Μεταβολή 2017 – 2018

Πηγή: ΣΕΒΕ – ΙΕΕΣ

Οι κυριότεροι εξαγωγικοί κλάδοι στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας σχετίζονται με την Κλωστοϋφαντουργία-Ένδυση που καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μερίδιο των εξαγωγών με ποσοστό 59,3%, ακολουθούν τα Τρόφιμα με 21,1% και αρκετά μικρότερα μερίδια αντιστοιχούν στη βιομηχανία Μετάλλων, Χημικών-Πλαστικών και Ξύλου-Χαρτιού.

Εξαγωγική επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για το 2016 (εξαγωγές % ΑΕΠ): 8,0%

Γράφημα 18: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυριότερο κλάδο, 2018

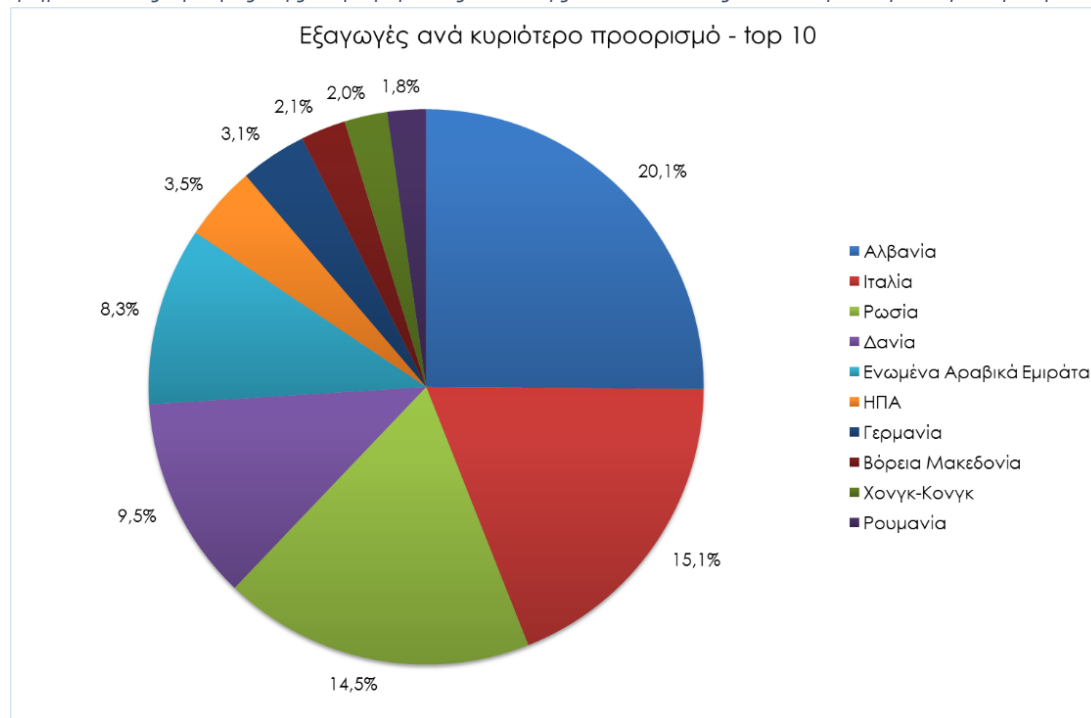
Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

Η Αλβανία αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό των εξαγωγών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με ποσοστό 20,1%, ενώ ακολουθούν η Ιταλία (15,1%), που είναι και ο κυριότερος προορισμός των ελληνικών εξαγωγών τα τελευταία χρόνια, η Ρωσία (14,5%) και σε

χαμηλότερες θέσεις βρίσκονται χώρες όπως η Δανία, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Βόρεια Μακεδονία, το Χονγκ-Κονγκ και η Ρουμανία.

Η Δυτική Μακεδονία και η Ήπειρος είναι οι δύο περιφέρειες της χώρας των οποίων κύριος εξαγωγικός προορισμός είναι η γειτονική τους Αλβανία με ποσοστό 20,1% και 21,9% αντίστοιχα.

Γράφημα 19: Εξαγωγές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά κυριότερο προορισμό, 2018

Πηγή: ΣΕΒΕ - ΙΕΕΣ

4.2 ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠ ΠΔΜ 2014-2020

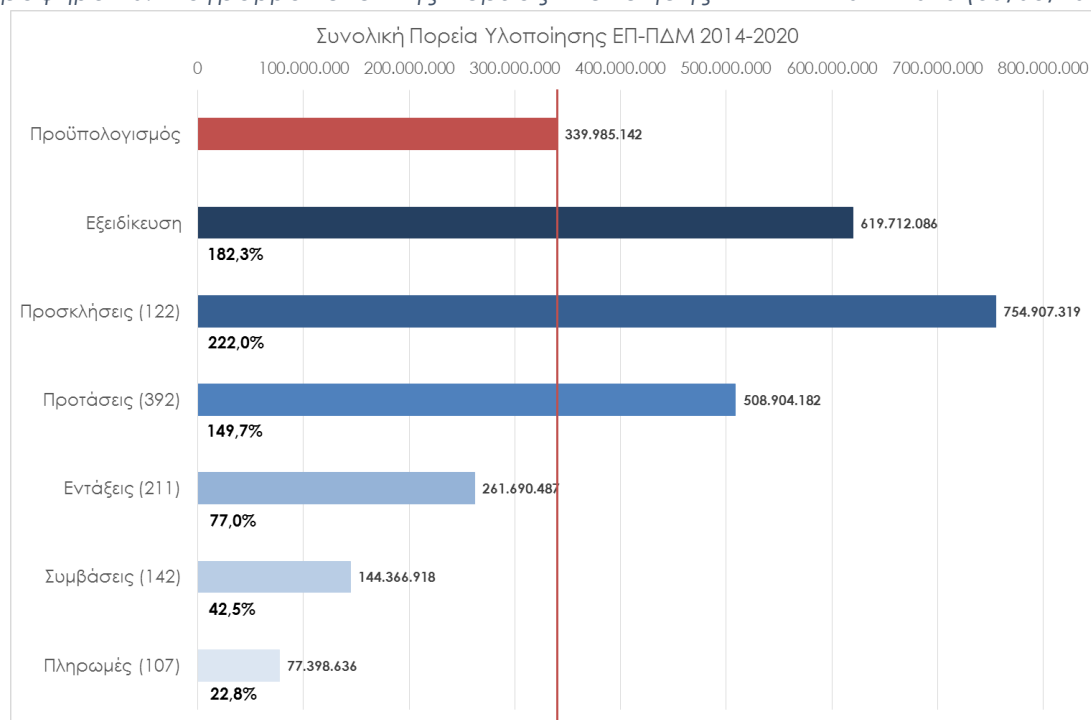
Τα στοιχεία που ακολουθούν προέρχονται από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού (ΕΥΔΕΠ) του ΠΕΠ 2014-2020 της ΠΔΜ (Ιούλιος 2020) με επεξεργασία το Νοέμβριο του 2020.

4.2.1 Συνολική εικόνα προόδου του Προγράμματος (μέχρι 30/06/2020)

- Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 339,9 εκ. € (ΔΔ) (294,4 εκ. € Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 57 δράσεις από το σύνολο των 62 δράσεων, σε 24 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 25 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 27 από τους 28 Ειδικούς Στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται σε 619,7 εκ. € (182,3%) (210,5% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εκδοθεί 122 προσκλήσεις π/υ 754,9 εκ. € (222%) (256,4% Αναθ. Προγρ.).

- Έχουν υποβληθεί 392 προτάσεις π/υ 508,9 εκ. € (149,7%) (172,8% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν ενταχθεί 211 πράξεις π/υ 261,7 εκ. € (77,0%) (88,9% Αναθ. Προγρ.).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 144,3 εκ. € (42,5%) (49,0% Αναθ. Προγρ.).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 77,4 εκ. € (22,8%) (26,3% Αναθ. Προγρ.).

Γράφημα 20: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΠ-ΠΔΜ 2014-2020 (30/06/2020)

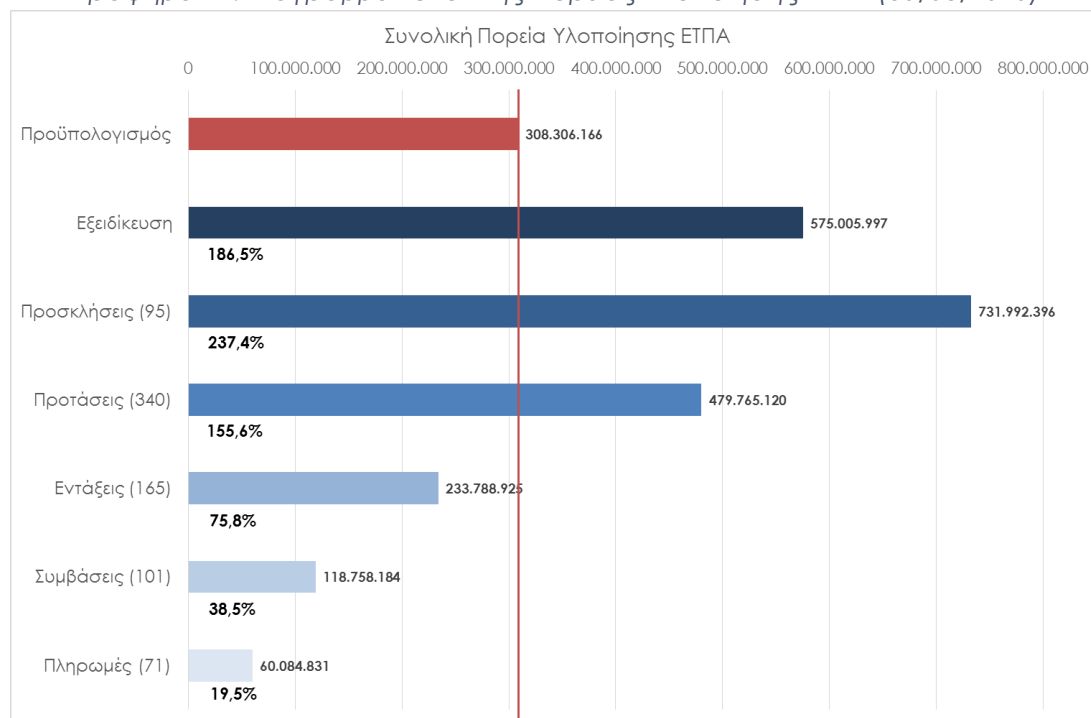

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.2.2 Συνολική εικόνα προόδου ΕΤΠΑ (μέχρι 30/06/2020)

- Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 308,3 εκ. € (ΔΔ) (262,7 εκ. € Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 44 δράσεις από το σύνολο των 46 δράσεων, σε 18 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 18 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 19 από τους 19 ειδικούς στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται σε 575,0 εκ. € (186,5%) (218,8% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν εκδοθεί 95 προσκήσεις π/υ 731,9 εκ. € (237,4%) (278,6% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν υποβληθεί 340 προτάσεις π/υ 479,7 εκ. € (155,6%) (182,6% Αναθ. Προγρ.).
- Έχουν ενταχθεί 165 πράξεις π/υ 233,8 εκ. € (75,8%) (89,0% Αναθ. Προγρ.).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 118,7 εκ. € (38,5%) (45,2% Αναθ. Προγρ.).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 60,1 εκ. € (19,5%) (22,9% Αναθ. Προγρ.).

Γράφημα 21: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΤΠΑ (30/06/2020)

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Έχει ενεργοποιηθεί το σύνολο των 10 Αξόνων Προτεραιότητας που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12), που αφορούν στις δράσεις ΕΤΑΚ, ανάπτυξης ΤΠΕ, στήριξης της επιχειρηματικότητας, μείωσης του CO₂, κλιματικής αλλαγής, περιβάλλοντος, βιώσιμων μεταφορών, υγείας, παιδείας και τεχνικής βοήθειας αντίστοιχα.

Παρατηρείται ικανοποιητική απορρόφηση στους ΑΠ 5, 6, 9, 11 και 12, χαμηλή απορρόφηση στους ΑΠ 1, 3 και 7 και μηδενική απορρόφηση στους ΑΠ 2 και 4.

Οι δράσεις αφορούν στον ΑΠ 1 τις ερευνητικές υποδομές (1α) και τις επενδύσεις επιχειρήσεων σε ΕΤΑΚ (1b), στον ΑΠ 2 την ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση και ηλεκτρονική υγεία (2c), στον ΑΠ 3 την ενίσχυση των ΜμΕ με έμφαση στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης της RIS3, τη συμμετοχή στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ) II (3α) και τη δημιουργία δομής στήριξης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) (3α), την ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (3d), στον ΑΠ 4 τις δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων (4c) και τη δράση δέσμευσης και αξιοποίησης του CO₂ στους Ατμοηλεκτρικούς Σταθμούς (ΑΗΣ) παραγωγής ενέργειας (4f), στον ΑΠ 5 την αντιπλημμυρική προστασία και την αντιμετώπιση πυρκαγιών και λοιπών κινδύνων (5b), στον ΑΠ 6 τις υποδομές ύδρευσης - διαχείρισης λυμάτων και διαχείρισης των υδατικών πόρων (6b), ενίσχυσης της πολιτιστικής κληρονομιάς (6c), προστασίας της βιοποικιλότητας (6d) και ανάπλασης περιοχών παρέμβασης ΒΑΑ (6e), στον ΑΠ 7 το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο και την ενεργητική ασφάλεια μεταφορών (7b) και τις υποδομές μεταφοράς φυσικού αερίου (7e), στον ΑΠ 9 τις υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγείας, τις κοινωνικές υποδομές και τις υποδομές βελτίωσης πρόσβασης των ΑμεΑ σε δημόσιους χώρους (9α), στον ΑΠ 11 τις υποδομές τριτοβάθμιας, σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης (10α) και στον ΑΠ 12 την τεχνική βοήθεια.

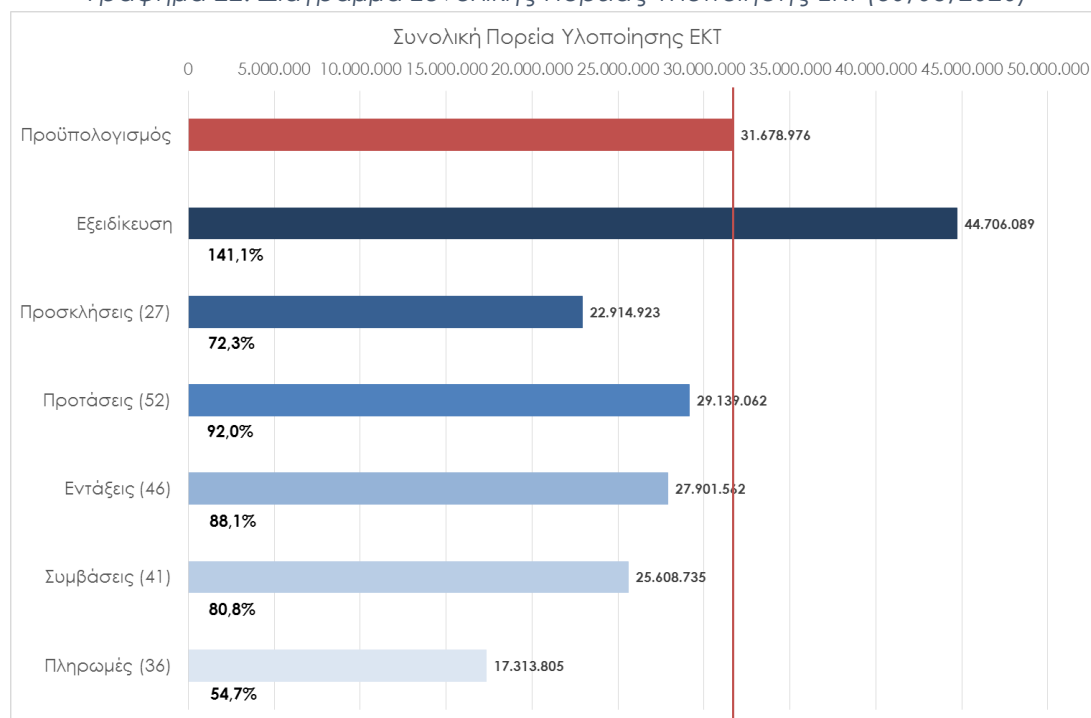
Στον ΑΠ 9 η δράση βελτίωσης των υποδομών εγκαταστάσεων Ρομά (9α) π/υ αφορά σε 500 χιλ. €.

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης της **πανδημίας του κορωνοϊού COVID** στον ΑΠ 9 (ΘΣ 9) εξειδικεύτηκε και εκδόθηκε πρόσκληση ως νέα δράση 09.1.1.05 «Δράσεις ενίσχυσης των Υπηρεσιών Υγείας για την αντιμετώπιση της πανδημίας λόγω Covid 19» (9α) π/υ 10,0 εκ. €.

4.2.3 Συνολική εικόνα προόδου ΕΚΤ μέχρι 30/06/2020

- Ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 31,7 εκ. € (ΔΔ).
- Έχουν εξειδικευτεί συνολικά 13 δράσεις από το σύνολο των 16 δράσεων, σε 6 επενδυτικές προτεραιότητες από το σύνολο των 7 επενδυτικών προτεραιοτήτων, που αντιστοιχούν σε 8 από τους 9 Ειδικούς Στόχους.
- Ο συνολικός προϋπολογισμός της εξειδίκευσης ανέρχεται 44,7 εκ. € (141,1%).
- Έχουν εκδοθεί 27 προσκλήσεις π/υ 22,9 εκ. € (72,3%).
- Έχουν υποβληθεί 52 προτάσεις π/υ 29,1 εκ. € (92,0%).
- Έχουν ενταχθεί 46 πράξεις π/υ 27,9 εκ. € (88,1%).
- Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 25,6 εκ. € (80,8%).
- Οι πληρωμές ανέρχονται σε 17,3 εκ. € (54,7%).

Γράφημα 22: Διάγραμμα Συνολικής Πορείας Υλοποίησης ΕΚΤ (30/06/2020)

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Έχουν ενεργοποιηθεί το σύνολο των 3 Αξόνων Προτεραιότητας που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ (8, 10 και 13), που αφορούν στην προώθηση ανέργων στην απασχόληση, την κοινωνική ένταξη των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό και την τεχνική βοήθεια αντίστοιχα.

Παρατηρείται ικανοποιητική απορρόφηση στον ΑΠ 10 και μηδενική απορρόφηση στους ΑΠ 8 και 13.

Οι δράσεις αφορούν στον ΑΠ 8 τη συμβουλευτική - κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) της ΠΔΜ, στον ΑΠ 10 την εναρμόνιση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (9i, 9iii), τη συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη γυναικών θυμάτων βίας (9iii), τις δράσεις υπηρεσιών υγείας (ΤΟΜΥ, ψυχική υγεία και απεξάρτηση) (9iv), την ενίσχυση των κοινωνικών δομών (Κέντρα Κοινότητας, ΚΔΗΦ/ΑΜΕΑ, ΚΗΦΗ) (9iv), τις δράσεις κοινωνικής φροντίδας και προστασίας Ρομά (9iv) και στον ΑΠ 13 την τεχνική βοήθεια.

Δεν ενεργοποιήθηκαν στον ΑΠ 8 οι δράσεις κατάρτισης και πιστοποίησης εργαζομένων (8v), και στον ΑΠ 10 η δράση ενίσχυσης των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (9iii) και οι δράσεις στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) (9v).

Στο πλαίσιο **αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19** στον ΑΠ 10 (ΘΣ 9) εξειδικεύτηκε και εκδόθηκε η πρόσκληση της νέας δράσης 10.3.1.02 «Ενίσχυση των Υπηρεσιών Υγείας κατά την Υγειονομική Κρίση του COVID-19» π/υ 5.367.050 €.

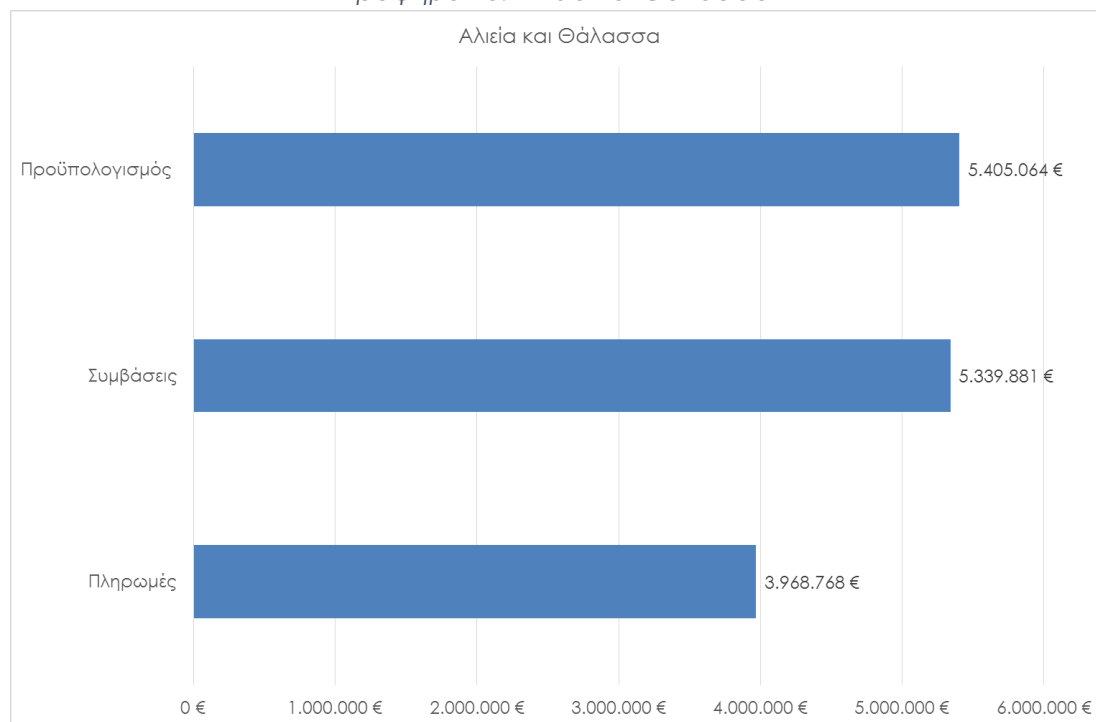
Επίσης τροποποιήθηκε η Απόφαση Ένταξης της Πράξης με MIS 5042903 και τίτλο «Λειτουργία Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) 3ης ΥΠΕ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας» (9iv) συνολικής δημόσιας δαπάνης 3.417.388 €, προκειμένου να ενισχυθούν οι υπηρεσίες υγείας της Περιφέρειας για την ανταπόκριση στους κινδύνους της πανδημίας COVID-19.

4.3 ΠΔΜ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΑΝΑ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

Τα στοιχεία και τα γραφήματα που ακολουθούν προέρχονται από ίδια αναλυτική επεξεργασία των δεδομένων, όπως αυτά περιλαμβάνονται στο <http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/>, Οκτ. 2020.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Αλιεία και Θάλασσα»** παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων (98%) και απορρόφησης (73,4%) ανάμεσα στο σύνολο των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συμμετέχουν φορείς της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ ο προϋπολογισμός του είναι συγκριτικά ο μικρότερος (5.405.064 €) καθώς αφορά μόνο στις λιμναίες παρεμβάσεις των 3 ΤΑΠΤΟΚ της Περιφέρειας.

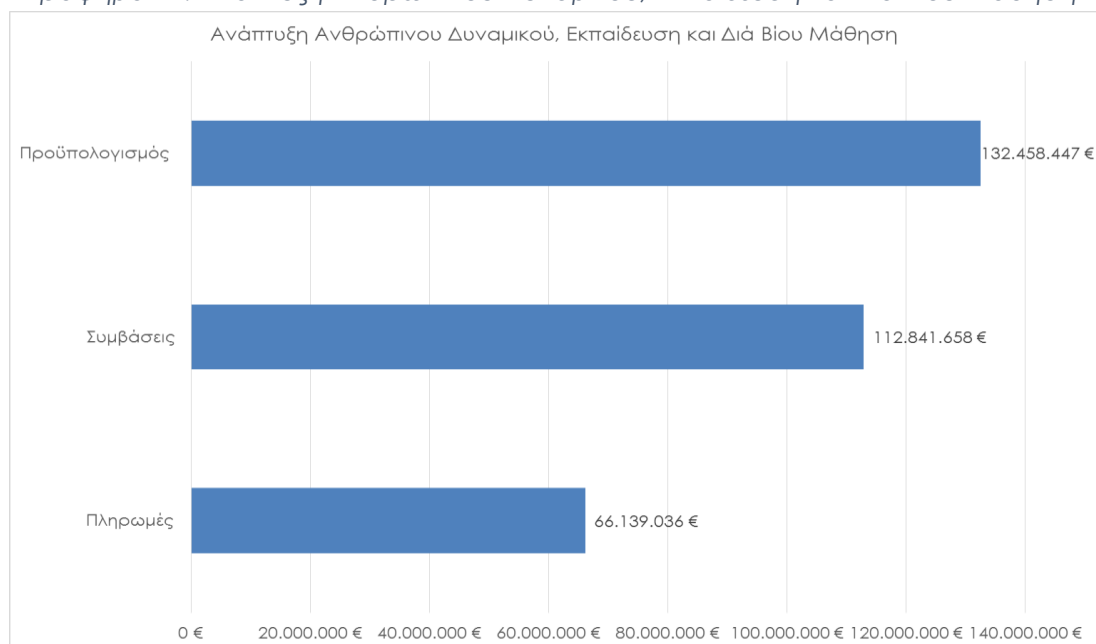
Γράφημα 23: Αλιεία και Θάλασσα

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

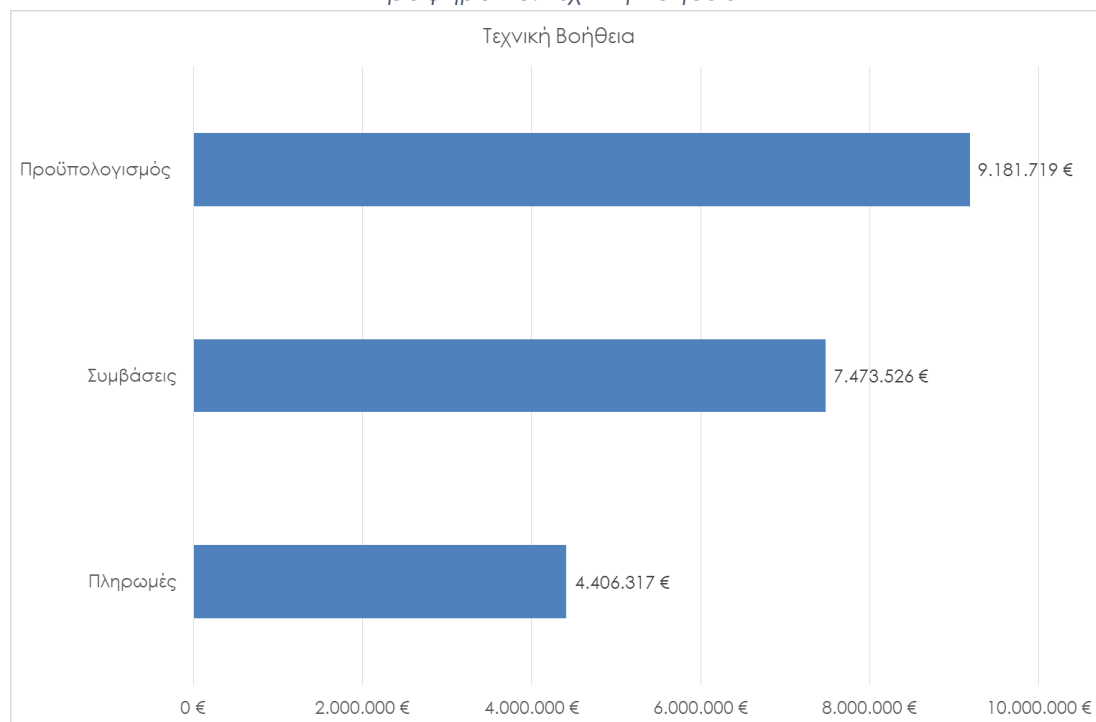
Ακολουθούν τα προγράμματα **«Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»** και **«Τεχνική Βοήθεια»** με ποσοστό απορρόφησης για τα έργα στα οποία συμμετέχουν φορείς από τη Δυτική Μακεδονία 49,9% και 48% αντίστοιχα. Στα δύο αυτά προγράμματα υψηλά είναι και τα ποσοστά των συμβασιοποιημένων έργων με 85,1% και 81,4% αντίστοιχα.

Γράφημα 24: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

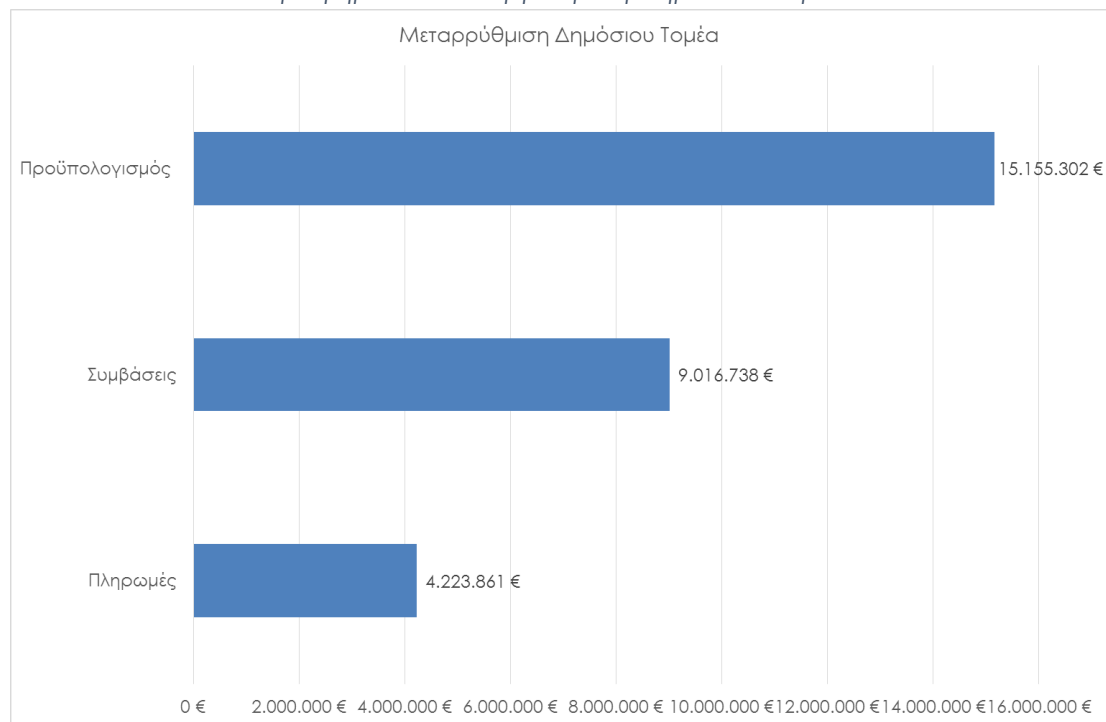
Γράφημα 25: Τεχνική Βοήθεια

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

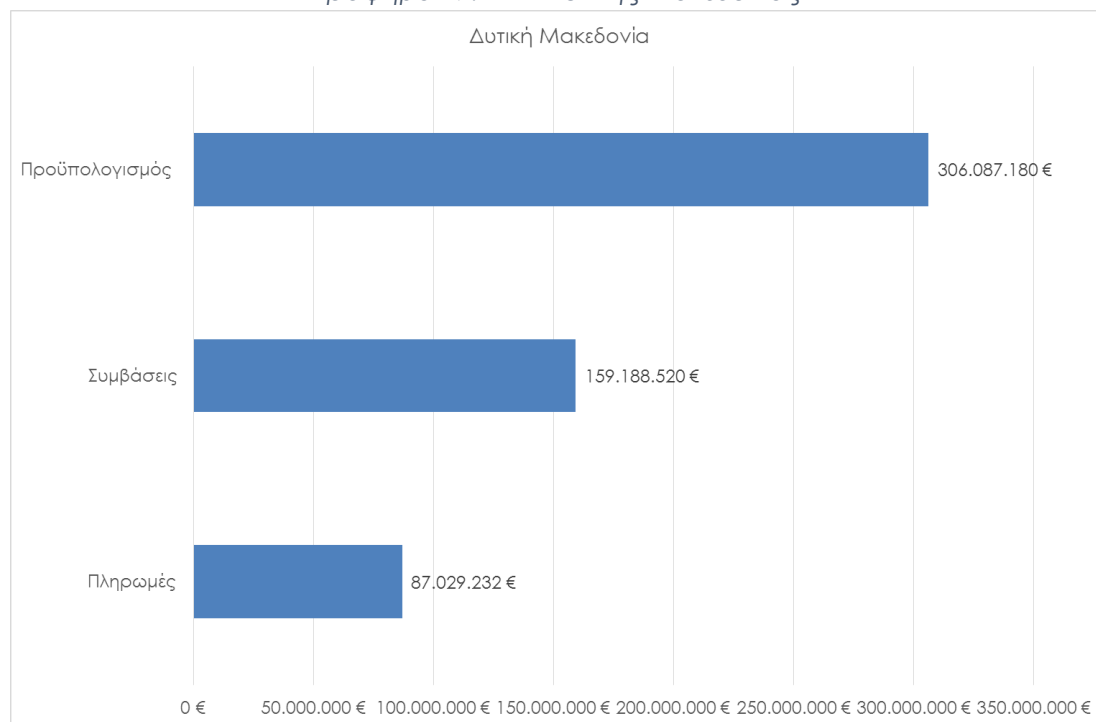
Τα χαμηλότερο ποσοστό απορρόφησης πόρων στα τομεακά προγράμματα που συμμετέχουν φορείς – δικαιούχοι της Δυτικής Μακεδονίας καταγράφεται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»** με ποσοστό 27,9% και ακολουθεί το ΠΕΠ **«Δυτική Μακεδονία»** με ποσοστό απορρόφησης 28,4%.

Γράφημα 26: Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

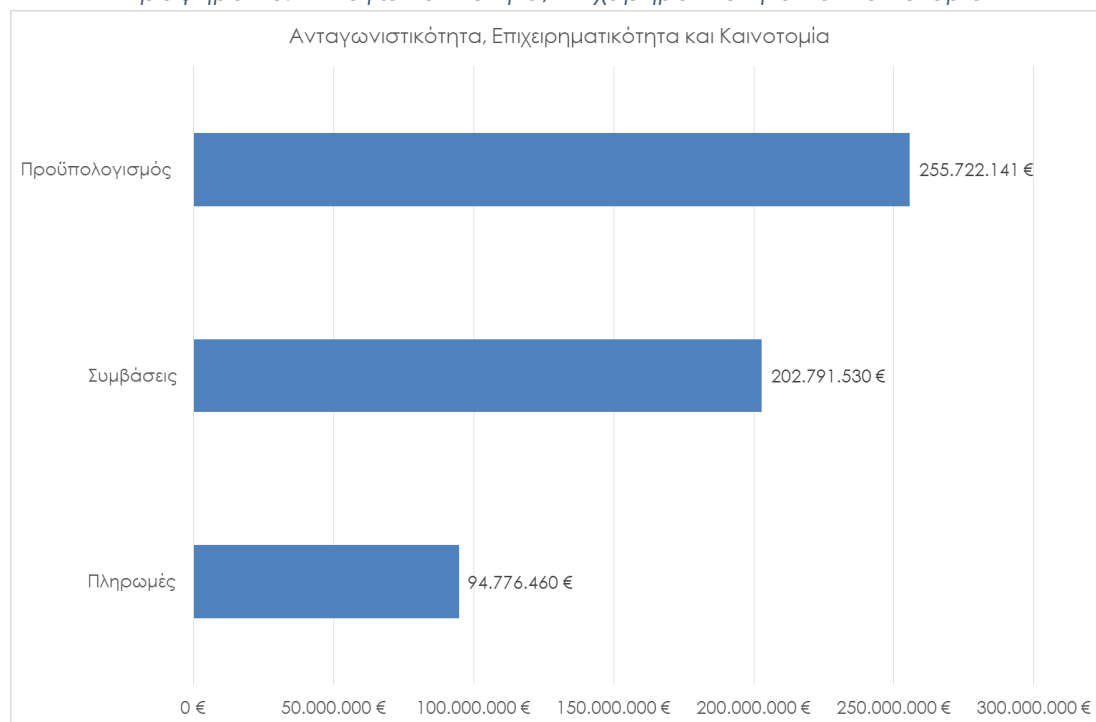
Γράφημα 27: ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα **«Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»** ενώ παρουσιάζει υψηλό ποσοστό συμβασιопоποιημένων έργων της τάξης του 79,3% με προϋπολογισμό 255.722.141€, διαθέτει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απορρόφησης (37%). Από το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται η Τηλεθέρμανση Φλώρινας και η Μονάδα τηλεθέρμανσης από βιομάζα του Αμυνταίου, το πρόγραμμα «Εξοικονομώ κατ' οίκον», επενδύσεις ΜμΕ που συμμετείχαν σε προσκλήσεις σε εθνικό επίπεδο κ.λπ.

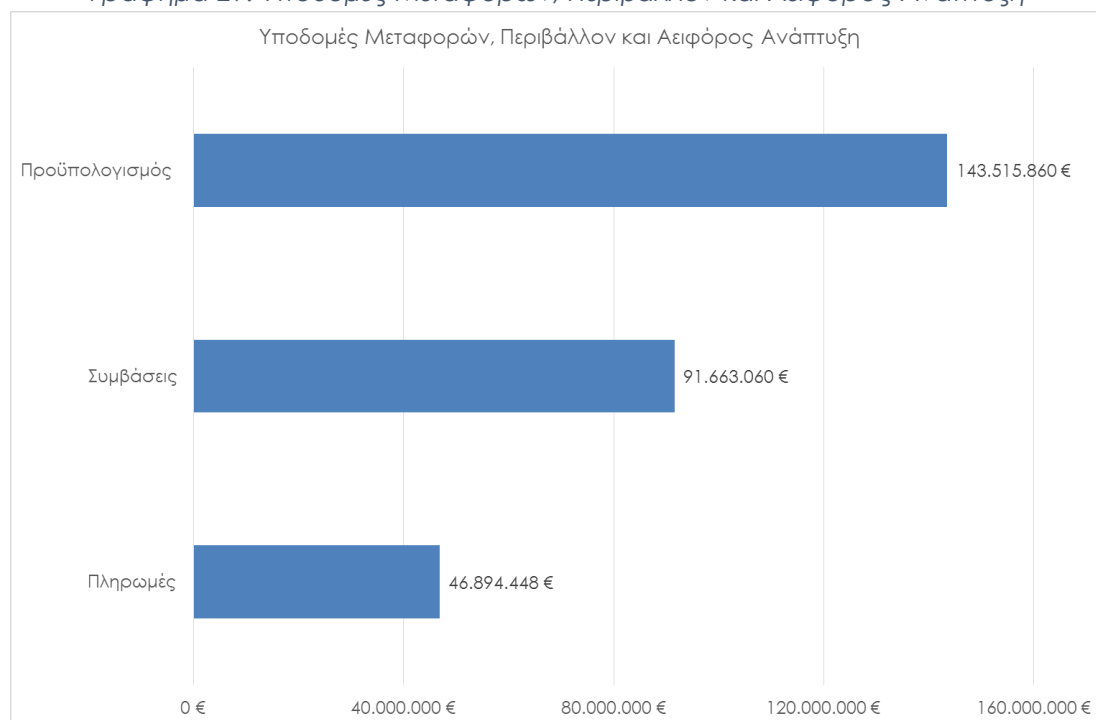
Γράφημα 28: Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Αναφορικά με το πρόγραμμα **«Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»** το ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων φτάνει το 63,9% και το ποσοστό απορρόφησης 36,7%.

Γράφημα 29: Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

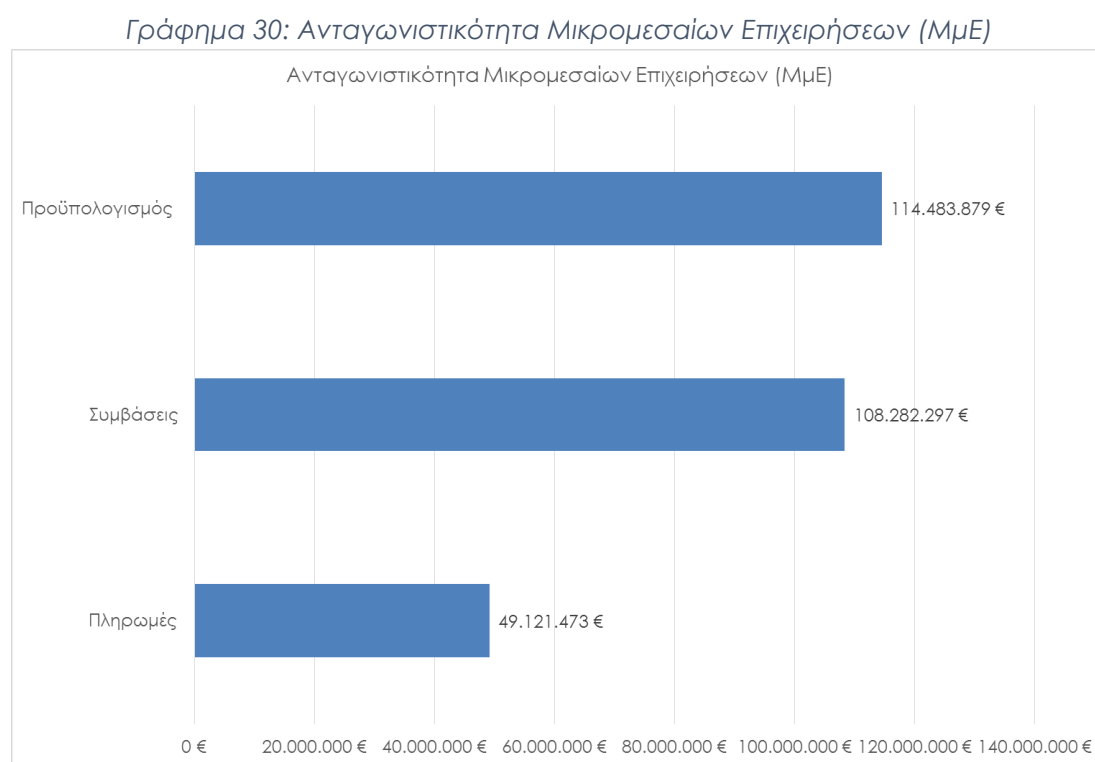
Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα ποσοστά των πληρωμών βάσει των συμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν μέχρι σήμερα κυμαίνονται από 46,7% - 58,9% (με εξαίρεση το πρόγραμμα «Αλιεία και Θάλασσα» με ποσοστό 74,3%).

Δεν έχουν δοθεί στη δημοσιότητα εκθέσεις ενδιάμεσων αξιολογήσεων όλων των προγραμμάτων για να υπάρχει η δυνατότητα σχολιασμού της προόδου επίτευξης των δεικτών εκροών και αποτελεσματικότητας (ιδιαίτερα σε ότι αφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας).

4.4 ΠΔΜ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΟΔΟΥ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 2014-2020

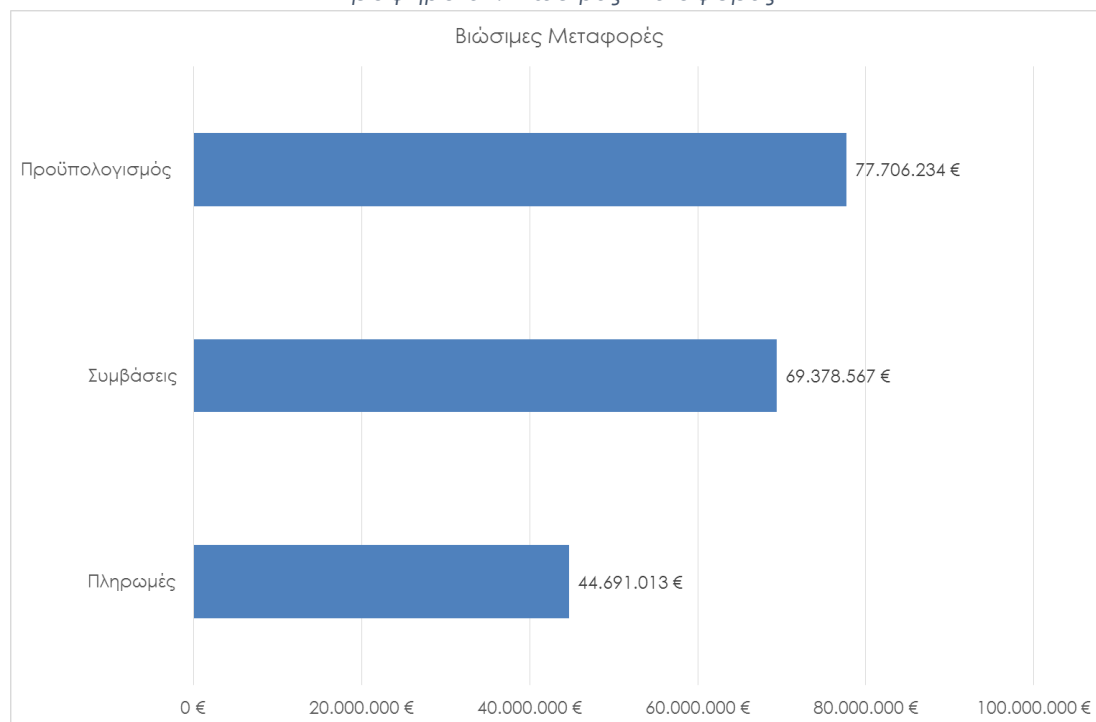
Το έργο του θεματικού στόχου **«Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων»** παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό συμβάσεων (98%) συγκριτικά με τα έργα ενταγμένα σε προγράμματα των υπόλοιπων θεματικών στόχων, ενώ το ποσοστό απορρόφησης είναι 42,9%.

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το έργο του θεματικού στόχου **«Βιώσιμες Μεταφορές»** καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό απορρόφησης σε σχέση με τα έργα των προγραμμάτων των υπόλοιπων Θεματικών Στόχων, με ποσοστό 57,5% και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό συμβασιολογημένων έργων με ποσοστό 89,3%.

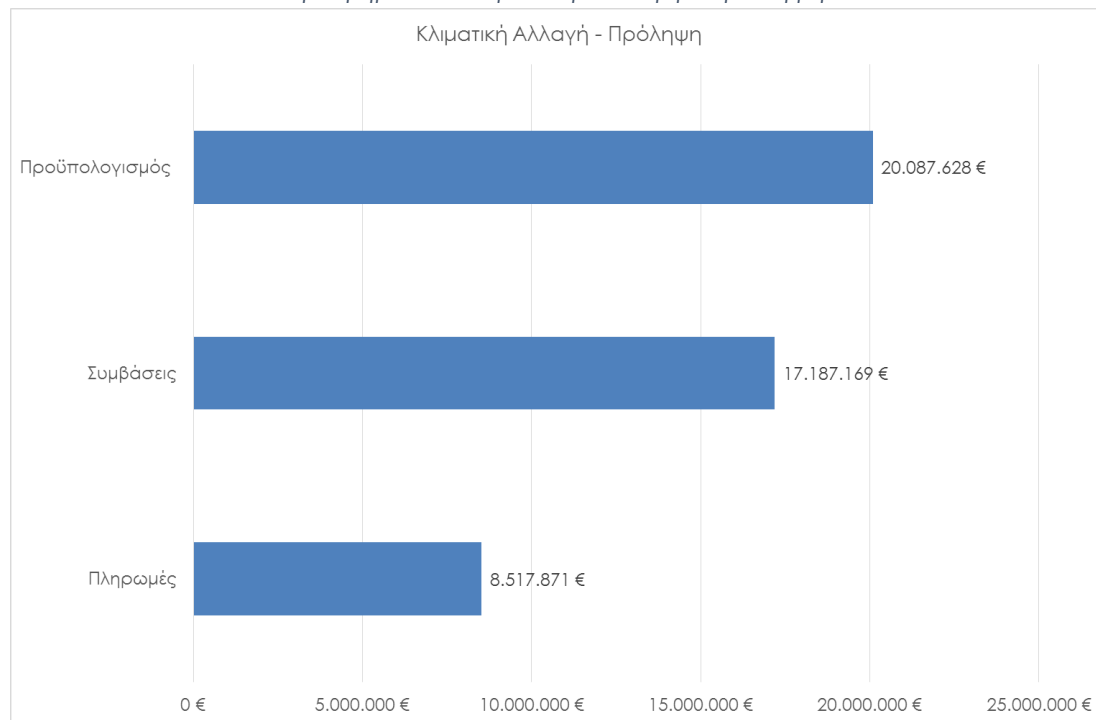
Γράφημα 31: Βιώσιμες Μεταφορές

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Υψηλό ποσοστό συμβασιολογημένων έργων (85,5%) έχουν και τα έργα του Θεματικού Στόχου «Κλιματική Αλλαγή-Πρόληψη» με ποσοστό απορρόφησης της τάξης του 42,4%.

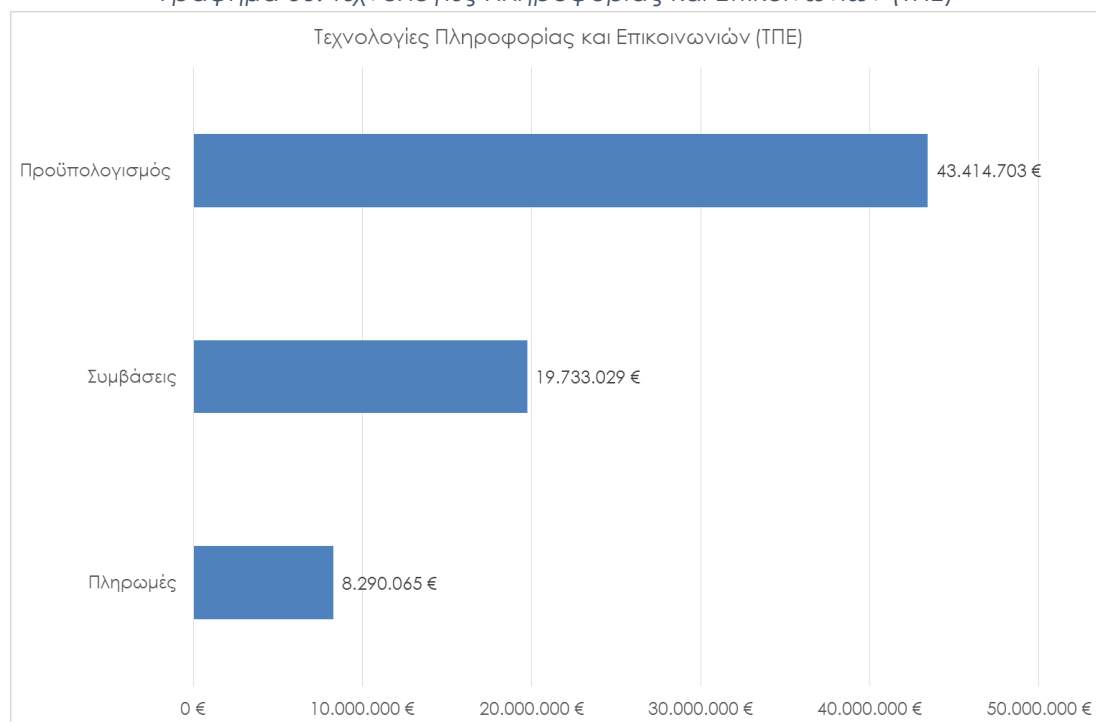
Γράφημα 32: Κλιματική Αλλαγή - Πρόληψη

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το χαμηλότερο ποσοστό συμβασιολογημένων έργων (45,4%) ανήκει στα έργα του θεματικού στόχου **«Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών - ΤΠΕ»** με ποσοστό απορρόφησης 19,1%.

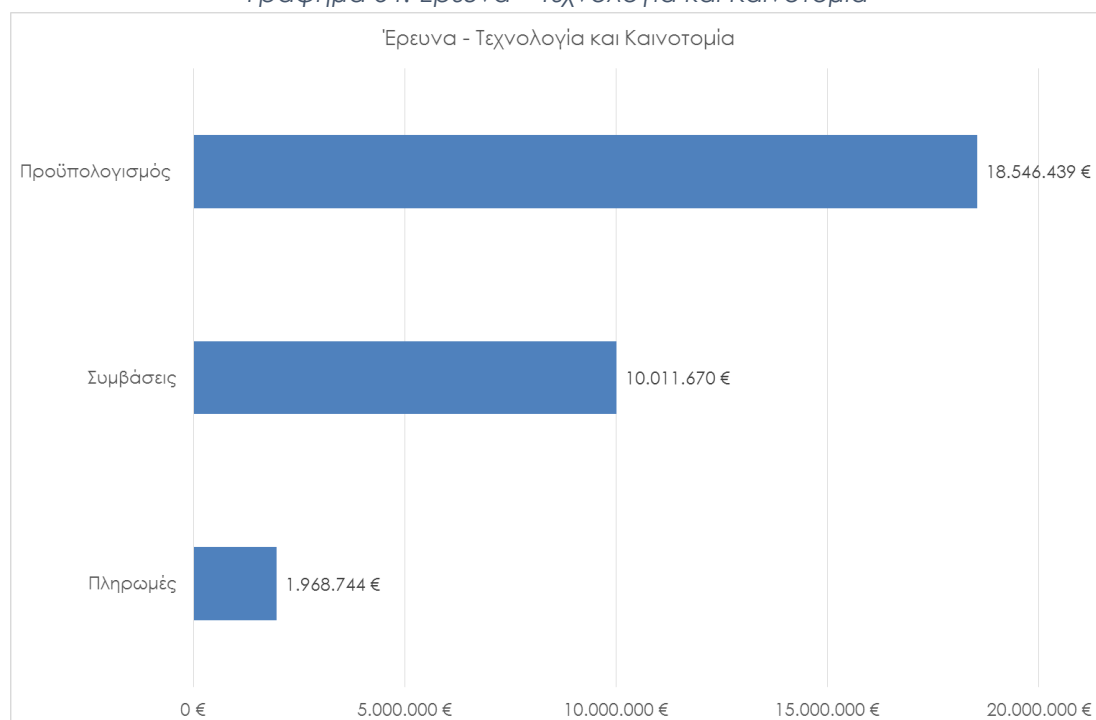
Γράφημα 33: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

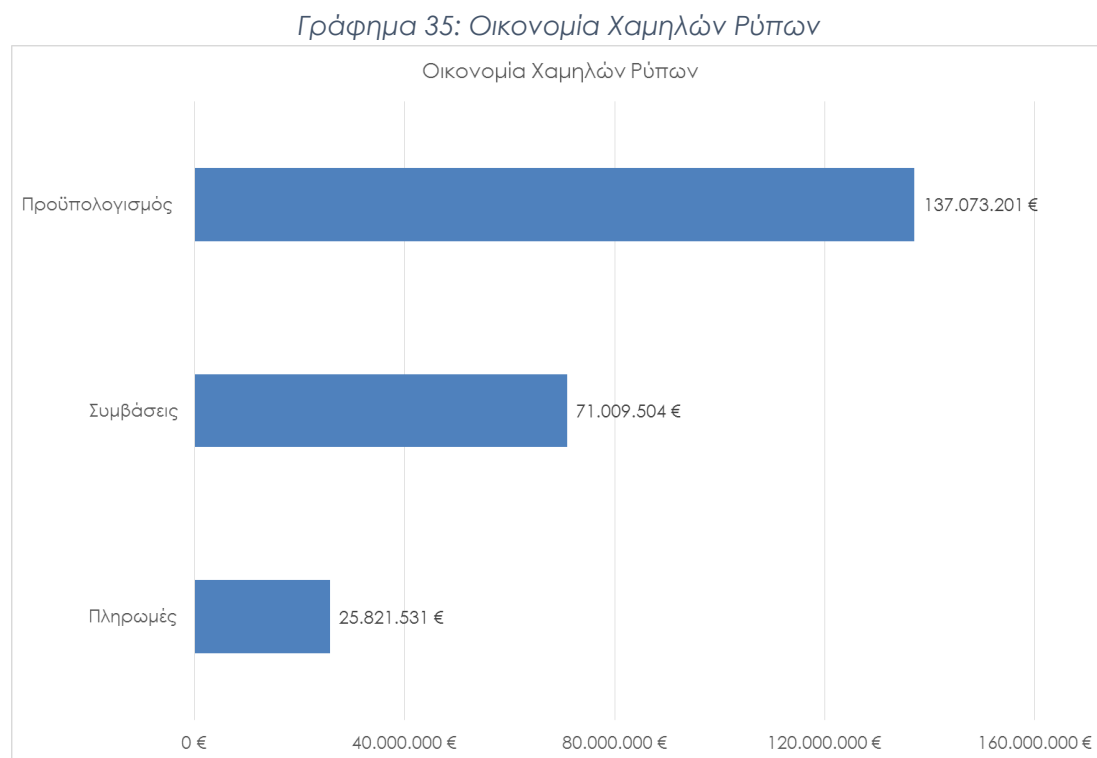
Το χαμηλότερο ποσοστό απορρόφησης 10,9% παρουσιάζουν τα έργα του θεματικού στόχου **«Έρευνα-Τεχνολογία και Καινοτομία»**, με ποσοστό συμβασιολογημένων έργων 55,5%.

Γράφημα 34: Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

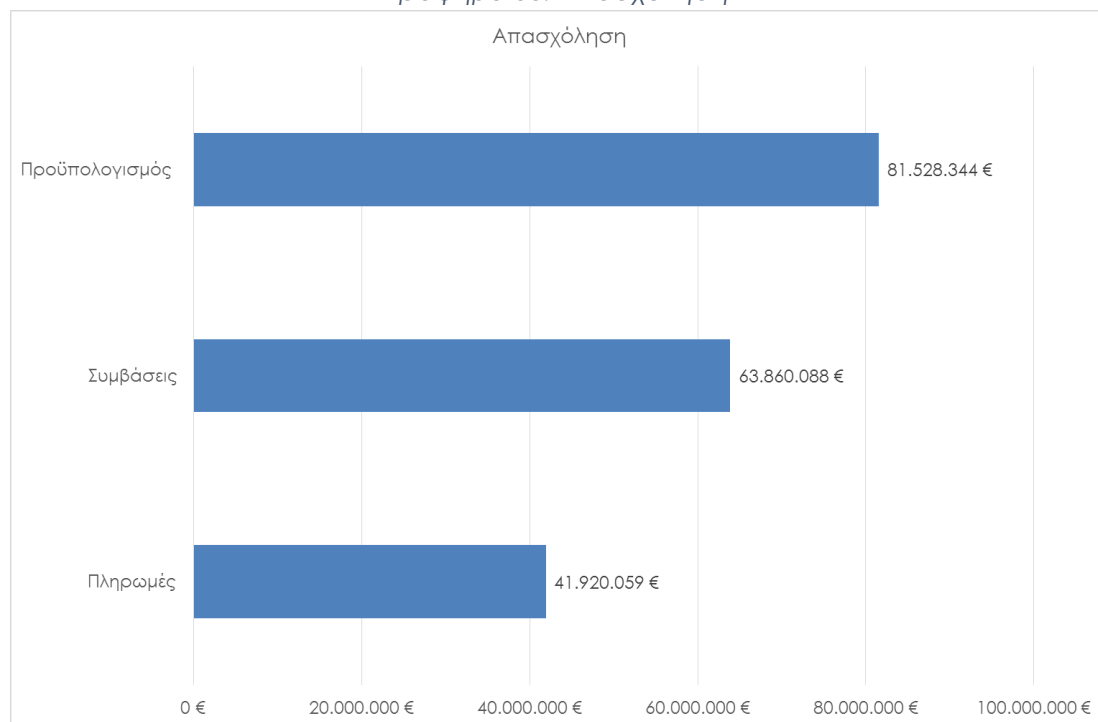
Από τα πιο χαμηλά ποσοστά απορρόφησης 18,8% παρουσιάζουν και τα έργα του θεματικού στόχου **«Οικονομία Χαμηλών Ρύπων»** με ποσοστό συμβασιτοποιημένων έργων που φτάνει στο 51,8%.

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το συμβασιτοποιημένα έργα του θεματικού στόχου **«Απασχόληση»**, φτάνουν στο 78,3% και έχουν ποσοστό απορρόφησης 51,41%.

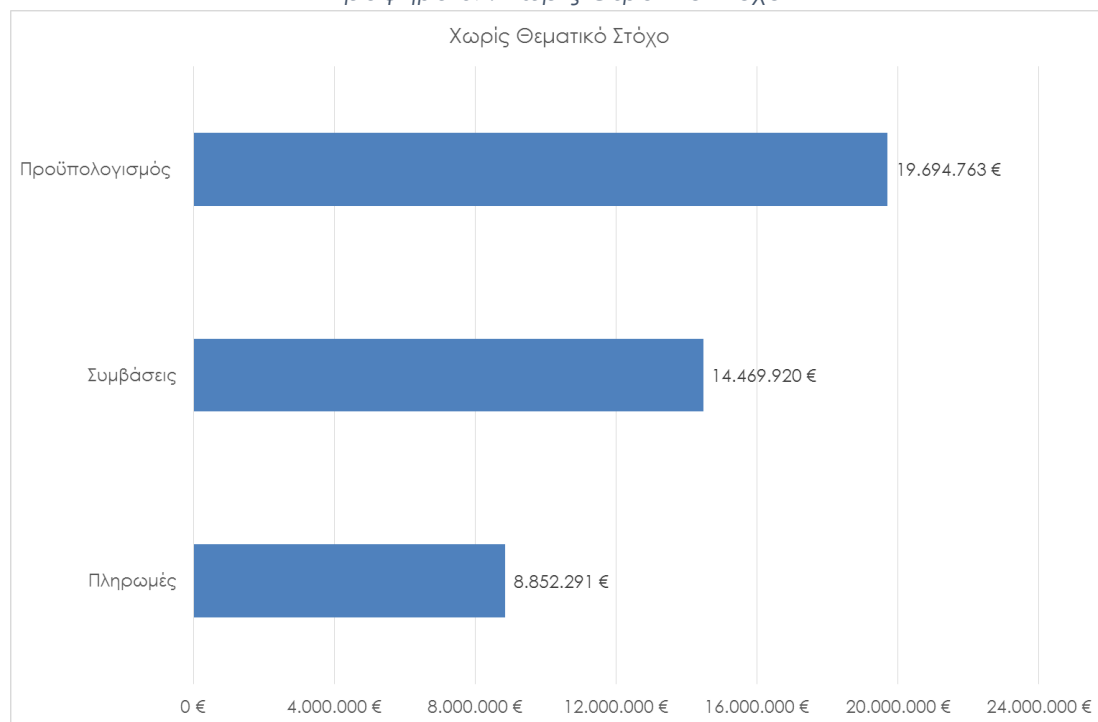
Γράφημα 36: Απασχόληση

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

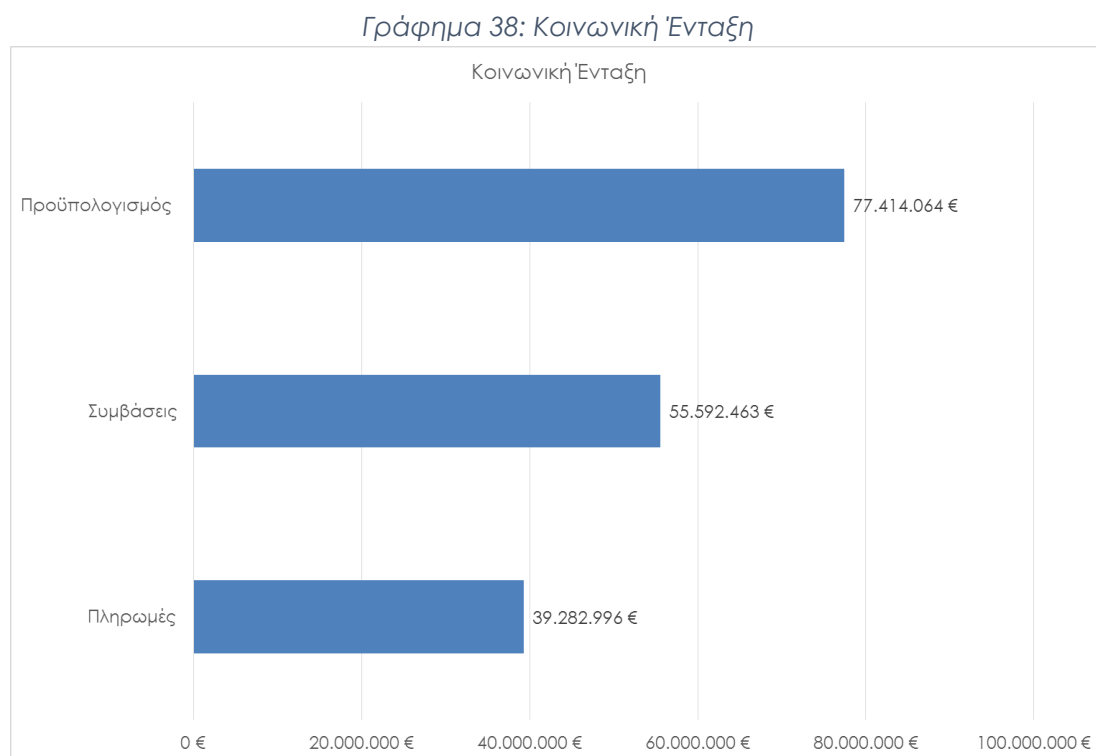
Τα έργα που **δεν υπάγονται σε Θεματικό στόχο** έχουν ποσοστό συμβασιοποίησης 73,5% και ποσοστό απορρόφησης 44,9%.

Γράφημα 37: Χωρίς Θεματικό Στόχο

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

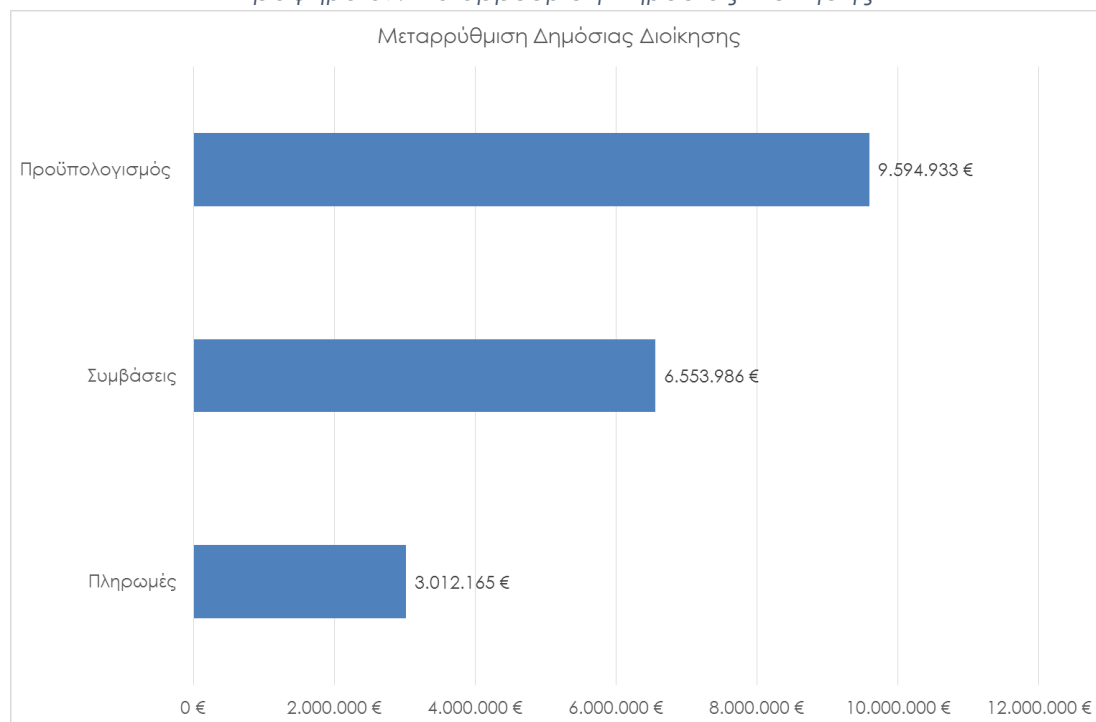
Το ποσοστό συμβασιτοποιημένων έργων του θεματικού στόχου **«Κοινωνική Ένταξη»** είναι 71,8% και το ποσοστό απορρόφησης φτάνει στο 50,7%.

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Σε ό,τι αφορά στα έργα του θεματικού στόχου **«Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης»** το ποσοστό των συμβασιτοποιημένων έργων είναι 68,3% και το ποσοστό απορρόφησης 31,3%.

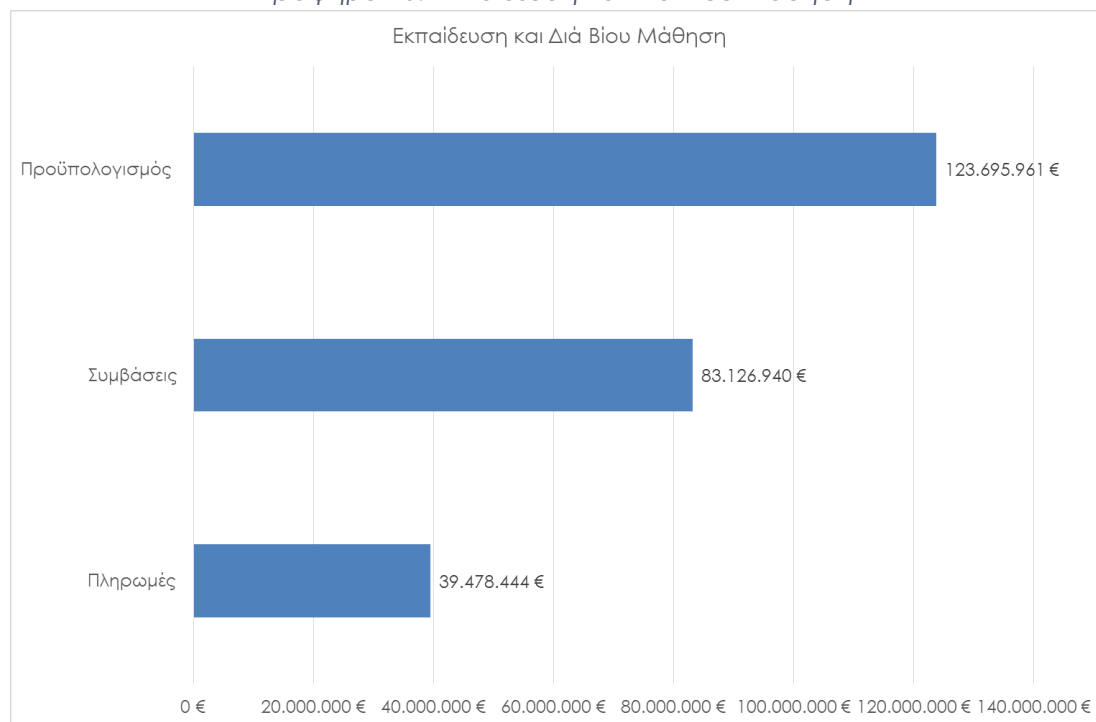
Γράφημα 39: Μεταρρύθμιση Δημόσιας Διοίκησης

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα έργα του θεματικού στόχου **«Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση»** παρουσιάζουν ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων 67,2% με ποσοστό απορρόφησης 32%.

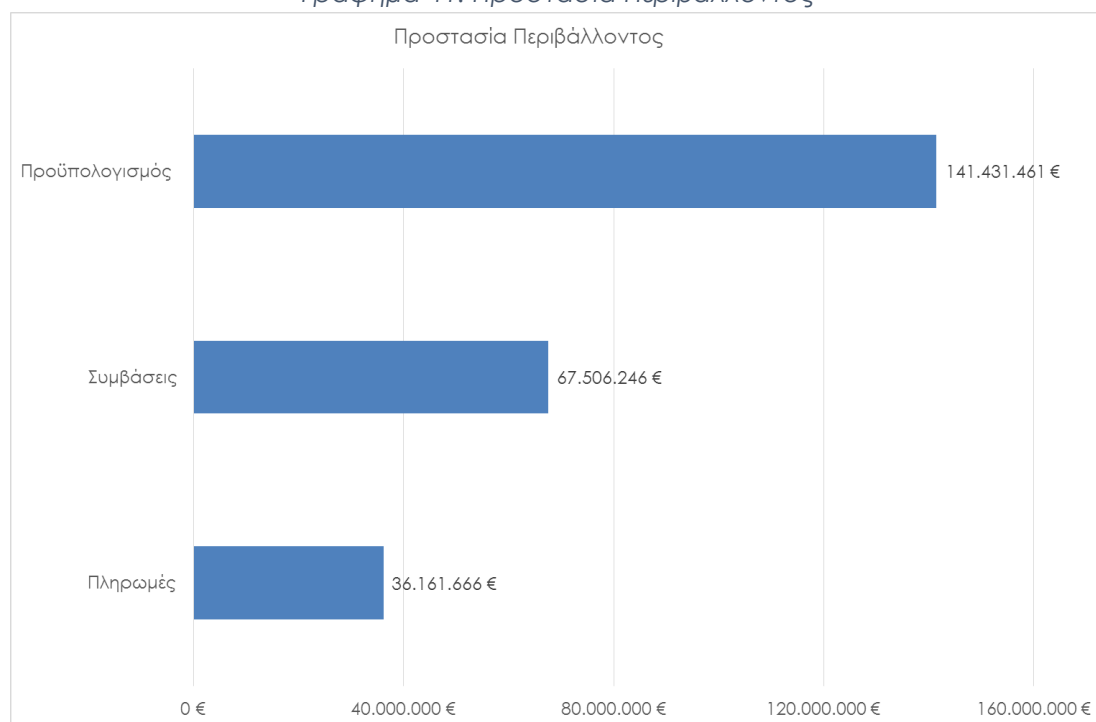
Γράφημα 40: Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Το ποσοστό συμβασιοποιημένων έργων που ανήκουν στο θεματικό στόχο **«Προστασία Περιβάλλοντος»** είναι 47,7% και το ποσοστό απορρόφησης φτάνει στο 25,5%.

Γράφημα 41: Προστασία Περιβάλλοντος

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.5 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΜΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΆΛΛΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΛΗΝ ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Συνολικά εκτελούνται 72 πράξεις από 13 χρηματοδοτικά προγράμματα, εκ των οποίων μερικά αφορούν αποκλειστικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και άλλα αποτελούν οριζόντιες δράσεις που αφορούν και την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Συγκεντρωτικά οι πράξεις που υλοποιούνται και έχουν αντιστοιχηθεί ανά τομέα Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), είναι:

Πίνακας 16: Κατάλογος Πράξεων ανά Κλάδο RIS3 και Πηγή Χρηματοδότησης

α/α	Κλάδος	Αριθμός Πράξεων	Πηγή Χρηματοδότησης
1	Γουνοποιία	1	ΕΠΑνΕΚ 2014-2020
2	Ενέργεια	34	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ, INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΠΓΔΜ, INTERREG ADRIATIC-IONIAN, INTERREG MED, HORIZON 2020, RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL, LIFE, ΕΠΑνΕΚ, ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ, ΠΕΔ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΑΠ

3	Ενέργεια /Περιβάλλον	4	HORIZON 2020, RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL
4	Περιβάλλον	11	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ, INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΠΓΔΜ, RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL, LIFE, ΕΠΑνΕΚ, ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ, ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ
5	Τουρισμός	5	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ, ΕΠΑνΕΚ
6	Όλοι οι τομείς	17	ΕΠΑνΕΚ
	Σύνολο	72	

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Πίνακας 17: Κατάλογος Πράξεων ανά Πηγή Χρηματοδότησης και Κλάδο

α/α	Πηγή / Κλάδος	Αριθμός Πράξεων	Γουνοποιία	Ενέργεια	Ενέργεια / Περιβάλλον	Περιβάλλον	Τουρισμός	Όλοι οι Τομείς
1	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ	7		3		3	1	
2	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΠΓΔΜ	2		1		1		
3	INTERREG ADRIATIC-IONIAN	1		1				
4	INTERREG MED	1		1				
5	HORIZON 2020	9		7	2			
6	RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL	11		8	2	1		
7	LIFE	3		2		1		
8	ΕΠΑνΕΚ	30	1	7		1	4	17
9	ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	1		1				
10	ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ 2014-2020	2				2		
11	ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	2				2		
12	ΠΕΔ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑ	2		2				

13	ΕΑΠ	1		1				
	Σύνολο	72	1	34	4	11	5	17

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

Τα στοιχεία των πράξεων ανά πρόγραμμα και κλάδο ακολουθούν:

Πίνακας 18: Χρηματοδοτικές Πηγές και Προϋπολογισμοί

α/α	Κλάδος	Πράξεις	Προϋπολογισμός
1	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΑΛΒΑΝΙΑ	7	1.120.071 €
2	INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΠΓΔΜ	2	357.870 €
3	INTERREG ADRIATIC-IONIAN	1	179.102 €
4	INTERREG MED	1	309.100 €
5	HORIZON 2020	9	2.035.735 €
6	RESEARCH FUND FOR COAL & STEEL	11	1.344.098 €
7	LIFE	3	427.336 €
8	ΕΠΑνΕΚ	30	Δεν μπορεί να υπολογιστεί (αφορά και οριζόντιες δράσεις)
9	ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	1	250.000 €
10	ΕΠ ΥΜεΠερΑΑ 2014-2020	2	Δεν βρέθηκαν στοιχεία
11	ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	2	Δεν μπορεί να υπολογιστεί (αφορά και οριζόντιες δράσεις)
12	ΠΕΔ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2	66.493 €
13	ΕΑΠ	1	Δεν διατίθενται στοιχεία
	Σύνολο	72	

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

4.6 Έργα – Μελέτες ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΔΕ (2002-2020)

Σε ότι αφορά στην εικόνα των εγκεκριμένων έργων – μελετών (με στοιχεία του Νοεμβρίου 2020) που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό ΠΔΕ, μετά από στατιστική επεξεργασία παρουσιάζουμε τα εξής σημαντικά στοιχεία και συμπεράσματα, τα οποία σκιαγραφούν το επενδυτικό προφίλ του προγράμματος για την περίοδο 2002-2020 και πριν την εφαρμογή του νέου ΠΠΑ 2021-2025.

Σημ: Επιπλέον εντάξεις έργων – δράσεων έγιναν στο τέλος Δεκεμβρίου 2020.

- Καταγράφονται 98 έργα ή ομάδες έργων με εγκεκριμένο Π/Υ 204.530.745,83 € που κατανέμονται ανά ΣΑ, αριθμό και ποσοστά όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί (Περίοδος 2002-2020).

Πίνακας 19: Έργα και ομάδες έργων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Κατηγορία Έργων – Μελετών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας		Αριθμός Έργων	
ΣΑ	Περιγραφή	Αριθμός	Ποσοστό
ΕΠ041	Περιφερειακά Προγράμματα	65	66%
ΕΠ141	ΕΛΛΑΔΑ 2004	4	4%
ΕΠ241	ΕΑΠ 2003	1	1%
ΕΠ341	Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα	4	4%
ΕΠ541	Επαναλαμβανόμενες Δράσεις	8	8%
ΜΠ041	Περιφερειακά Προγράμματα	16	16%
Σύνολο Έργων – Μελετών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας		98	100%

Πηγή: ΕΥΔΕΠ ΠΕΠ 2014-2020, ΠΔΜ

- Συμβάσεις διαθέτουν τα 65 έργα – μελέτες, δηλαδή ποσοστό ~66%, με τα μη συμβασιοποιημένα έργα να είναι 33.
- Το ποσοστό του συμβασιοποιημένου Π/Υ των 65 έργων – μελετών επί του συνολικά εγκεκριμένου Π/Υ είναι ~37% (76.034.864,34 € επί 204.530.745,83 €).
- Οι συνολικές κατανομές της χρηματοδότησης επί του ποσού των συμβάσεων έργων – μελετών είναι ~51,6%.
- Οι συνολικές πληρωμές έργων – μελετών επί του Π/Υ των συμβάσεων είναι ~60%.
- Η ΠΔΜ ως έδρα είναι φορέας υλοποίησης 24 έργων (24,45% επί συνόλου). Εξ' αυτών είναι και δικαιούχος σε 17 έργα (με τους λοιπούς δικαιούχους στα υπόλοιπα 7 έργα να είναι ιδιώτες - απαλλοτριώσεις και αγρ. εξηλεκτρισμός, ο Δήμος Σερβίων και το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη). Περιλαμβάνονται κυρίως επαναλαμβανόμενες δράσεις, μελέτες και αριθμός τεχνικών έργων.
 - Τα 12 από τα 24 έργα με δικαιούχο την ΠΔΜ δεν είχαν συμβασιοποιηθεί μέχρι 30 Οκτ 2020.
 - Η ΠΕ Γρεβενών υλοποιεί 7 έργα ως φορέας υλοποίησης και 6 ως δικαιούχος (σε ένα έργο δικαιούχος είναι ο Δήμος Γρεβενών) συνολικού Π/Υ 2.926.773 €
 - Η ΠΕ Καστοριάς υλοποιεί 10 έργα ως φορέας υλοποίησης και ταυτόχρονα δικαιούχος, συνολικού Π/Υ 8.486.816 €
 - Η ΠΕ Κοζάνης υλοποιεί 13 έργα ως φορέας υλοποίησης, συνολικού Π/Υ 4.862.527 €
 - Η ΠΕ Φλώρινας υλοποιεί 4 έργα ως φορέας υλοποίησης και συνολικού Π/Υ 2.833.246 €

- Οι 13 δήμοι της ΠΔΜ υλοποιούν 27 έργα ως φορείς υλοποίησης και ως δικαιούχοι (29,00% επί συνόλου) συνολικού Π/Υ 17.828.043 € (8,00% επί συνόλου).
- Από τις ΔΕΥΑ της ΠΔΜ, μόνο η ΔΕΥΑ Καστοριάς υλοποιεί 5 συνολικά έργα του αντικειμένου της.
- Μεγάλα έργα με Π/Υ πάνω από 1.000.000 € που έχουν ενταχθεί στο Εθνικό ΠΔΕ (και δεν ανήκουν σε επαναλαμβανόμενες δράσεις) είναι:
 - ο Συντέλεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης οικισμού Αναργύρων Δήμου Αμυνταίου Π.Ε. Φλώρινας (42.400.000 €)
 - ο Ανάπτυξη δικτύων διανομής φυσικού αερίου στην ΠΔΜ (Π/Υ 12.620.000 €)
 - ο Αντιπλημμυρικά έργα στις 4 ΠΕ (συνολικού Π/Υ ~5.321.000 €)
 - ο Συντήρηση προμήθεια για τα ΔΑΚ Πτολεμαΐδας (2.300.000 €)
 - ο Ανέγερση Μουσείου και Γραφείων Διοίκησης - Προμήθεια Εξοπλισμού Κρόκου (1.200.000 €)
 - ο Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτημάτων Παλαιίστρας – Μελίτης ΠΕ Φλώρινας (1.240.000 €)
 - ο Ασφαλτόστρωση δρόμου Κλεισούρας – Βλάστης (1.000.000 €)
 - ο Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην ΕΟ 20 Κοζάνης - Ιωαννίνων (1.265.000 €)
 - ο Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην ΕΟ 02 Φλώρινας – Βίγλας Πισοδερίου «Χιονοδρομικό» (2.300.000 €)
 - ο Ενεργειακή αναβάθμιση κλειστού κολυμβητηρίου Γρεβενών (1.456.000 €)
 - ο Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης (2.750.000 €)
 - ο Κοζάνη - Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος – Καισαρεία (18.398.540,00 €)
 - ο Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην ΠΕ Καστοριάς (1.000.000 €)
 - ο Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού (1.400.000 €)
 - ο Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων νέου Κομάνου (2.123.000 €)
 - ο Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου (2.281.419,62 €)
- Οι μελέτες έργων και οι διάφορες υπηρεσίες ανέρχονται σε 19 συνολικού εγκεκριμένου Π/Υ ~4.500.000 € με τις συμβάσεις να ανέρχονται σε ποσοστό ~45%.

- Ο Αναγκαστικός Συνεταιρισμός Κροκοπααραγωγών είναι δικαιούχος 2 έργων συνολικού Π/Υ 1.500.000 €
- Οι Ιερές Μητροπόλεις Καστοριάς και Σισανίου - Σιάτιστας είναι δικαιούχοι 4 έργων συνολικού ποσού 1.234.093 €

Για τα εγκεκριμένα έργα και μελέτες έγινε η αντιστοίχιση από τη ΔΙΑΠ στους 5 αναπτυξιακούς στόχους των ΕΠΑ – ΠΠΑ 2021-2025, όπως και στον ειδικό στόχο 6 της Υποστήριξης του Προγράμματος με στόχο να αποτυπωθεί η σχετική εικόνα του προγράμματος μέχρι το 2020. Από την επεξεργασία των δεδομένων προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Στον Στόχο 1 περιλαμβάνεται ένα έργο που αφορά δράσεις ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της ΠΔΜ, ενώ ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ χρηματοδότηση κάποιας δράσης που να σχετίζεται με έρευνα και καινοτομία προς απευθείας όφελος επιχειρηματικών δράσεων.
- Στον Στόχο 2 περιλαμβάνονται 30 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 30% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
 - ο Εδώ εντάσσεται το μεγάλο έργο της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης του οικισμού των Αναργύρων (42.000.000 €), το οποίο ζητήθηκε να μεταφερθεί εκτός ΠΠΑ 2021-2025, λόγω του πολύ μεγάλου Π/Υ του, όπως και έγινε αποδεκτό από το Υπουργείο.
 - ο Σημαντικό ποσοστό του Π/Υ καλύπτουν τα αντιπλημμυρικά έργα στις 4 ΠΕ της ΠΔΜ.
 - ο Τα υπόλοιπα έργα αποδίδουν την σημερινή εικόνα του προγράμματος που διαχρονικά χρηματοδοτεί με πόρους από το Εθνικό ΠΔΕ, η οποία διαθέτει και κατά περίπτωση αναπτυξιακό χαρακτήρα.
- Στον Στόχο 3 περιλαμβάνονται 19 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 8% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
 - ο Εντοπίζουμε κυρίως έργα υποστήριξης αθλητικών εγκαταστάσεων, με τα έργα υποστήριξης δράσεων παιδείας να ακολουθούν.
 - ο Τα συμπληρωματικά έργα υποστήριξης δομών παιδείας έπονται, ενώ είναι ελάχιστα τα έργα από τον χώρο της υγείας και της πρόνοιας.
 - ο Δεν εντοπίζουμε δράσεις που σχετίζονται με την απασχόληση των πολιτών.
- Στον Στόχο 4 περιλαμβάνονται 32 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού σκοπού, καλύπτοντας περίπου το 57% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
 - ο Περίπου 56% του Π/Υ του στόχου αφορά στην επαναλαμβανόμενη δράση της συντήρησης – αποχιονισμού του οδικού δικτύου της ΠΔΜ.
 - ο Το έργο της ανάπτυξης των δικτύων διανομής φυσικού αερίου της τάξης των 12.600.000 € έχει ενταχθεί για μελλοντική υλοποίηση στο νέο πρόγραμμα.

- ο Το έργο της κατασκευής τμήματος της οδού Κήπου – Καισαρείας, της τάξης των 18.398.000 € περιλαμβάνεται στα μεγάλα διαχρονικά έργα που αντιστοιχίζονται στο στόχο 4.
- Τέλος, στον Στόχο 5 περιλαμβάνονται 12 έργα, μελέτες και υπηρεσίες ειδικού χαρακτήρα, καλύπτοντας περίπου το 2,5% του εγκεκριμένου Π/Υ (2002-2020).
 - ο Εντοπίζουμε 2 μεγάλα και 1 μικρότερο έργο υποστήριξης της επιχειρηματικότητας στις ΠΕ Κοζάνης και Καστοριάς.
 - ο Τα υπόλοιπα έργα αφορούν στον πολιτισμό.

Ακολουθεί ο σχετικός πίνακας με αντιστοίχιση κάθε έργου – δράσης στους στόχους του νέου ΠΠΑ 2021-2025 (ενταγμένα έργα έως το Νοέμβριο 2020, ανά ΣΑ):

Πίνακας 20: Αντιστοίχιση έργου – δράσης στους στόχους του νέου ΠΠΑ 2021-2025

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
1	2002ΕΠ 041000 00	ΠΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΙΡ. ΤΑΜΕΙΟΥ(ΠΙΝ.Ο)	163.828,86	163.828,86	46.061,39	163.828,86	46.061,39	159.936,85	ΠΤΑ	ΠΤΑ	6
2	2005ΕΠ 041000 01	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ	1.224.835,83	1.224.835,83	54.735,83	1.170.200,00	100,00	183.117,15	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	2
3	2005ΕΠ 041000 02	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	950.000,00	950.000,00	46.400,00	903.600,00	0,00	105.910,26	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2
4	2005ΕΠ 041000 03	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2.126.181,42	2.126.181,42	43.507,50	2.082.773,92	100,00	1.433.251,26	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
5	2005ΕΠ 041000 04	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	1.020.000,00	1.020.000,00	4.143,35	1.015.856,65	0,00	318.628,69	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	2
6	2010ΕΠ 041000 00	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ - ΣΩΤΗΡΑ - ΝΕΟΥ ΚΟΜΒΟΥ	125.400,00	125.400,00	0,00	125.400,00	0,00	125.395,06	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟ Υ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	4
7	2012ΕΠ 041000 00	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΙΟΥΤΣΑ ΤΟΥ Τ.Δ. ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	500.000,00		337.000,00	163.100,00	100,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	4
8	2014ΕΠ 041000 00	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗ- ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΡΟΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (π.κ. 2001ΣΕ00500076 και 2007ΣΕ20500140)	300.000,00	300.000,00	40.000,00	260.000,00	0,00	260.000,00	ΑΝΑΓΚΑΣΤΙ ΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣ ΜΟΣ ΚΡΟΚΟΠΑΡ ΑΓΩΓΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΡΟΚΟΠΑΡΑΓ ΩΓΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ	5
9	2014ΕΠ 041000 01	ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ- ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	1.200.000,00		47.000,00	1.154.000,00	1.000,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΡΟΚΟΠΑΡΑΓ ΩΓΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ	5
10	2013ΕΠ 041000 03	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ Δ.Α.Κ. (ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ) ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	2.300.000,00	1.048.647,65	1.058.400,00	1.241.600,00	0,00	483.934,97	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	3

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
11	2014ΕΠ 041000 02	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΙΑ ΠΡΟΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΧΑΣΙΩΝ	700.000,00	633.305,85	100.000,00	620.000,00	33.306,00	536.884,81	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	4
12	2014ΕΠ 041000 03	ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΕΡΓΟΥ "ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΝΙΚΗ- ΚΟΖΑΝΗ-ΟΡΙΑ Ν.ΛΑΡΙΣΑΣ/ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑ - ΚΟΖΑΝΗ (π.κ. 2006ΕΠ00530002)	100.000,00		100.000,00	0,00	0,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
13	2014ΕΠ 041000 05	ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΦΑΓΕΙΟΥ ΣΤΗ ΜΥΡΣΙΝΗ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	300.777,02	300.777,02	197.218,92	103.658,10	100,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	5
14	2014ΕΠ 041000 06	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι.Ν. ΚΟΙΜΗΣΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΕΡΑΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΥ ΒΟΙΟΥ	350.000,00	305.000,00	197.000,00	154.000,00	1.000,00	0,00	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ Υ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜ ΟΥ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ	5
15	2014ΕΠ 041000 07	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΟΙΟΥ Ν.ΚΟΖΑΝΗΣ (π.κ. 2105550) (π.κ. 2001ΕΠ00530000)	250.000,00	150.250,00	8.800,00	241.300,00	100,00	150.243,40	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΥΠΡΑ	2
16	2014ΕΠ 041000 08	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	71.000,00		30.600,00	40.500,00	100,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	2
17	2015ΕΠ 041000 03	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι. Ν. ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΔΙΛΟΦΟΥ	450.000,00		243.800,00	206.300,00	100,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ	5

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
18	2016ΕΠ 041000 04	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΠΑ ΤΗΝ ΩΡΙΜΑΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΤΟΥ ΥΓΡΟΒΙΟΤΠΟΥ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	24.800,00		8.600,00	16.300,00	100,00	0,00	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
19	2016ΕΠ 041000 05	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΚΙΔΩΝ ΓΗΠΕΔΟΥ Τ.Κ. ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	120.000,00		78.800,00	41.300,00	100,00	0,00	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	3
20	2016ΕΠ 041000 10	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 2016-2017 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	125.587,20		25.287,20	100.400,00	100,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	1
21	2016ΕΠ 041000 11	ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	98.500,00	88.650,00	17.400,00	81.100,00	7.550,00	77.654,90	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟ ΛΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	5
22	2016ΕΠ 041000 12	ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΛΗΡΑΧΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ (π.κ. 2013ΕΠ00580067)	154.598,25	145.940,29	448,25	154.200,00	50,00	54.433,40	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	5
23	2016ΕΠ 041000 13	ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	333.000,00	200.540,00	182.850,00	151.150,00	1.000,00	123.957,67	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	3
24	2017ΕΠ 041000 00	ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΕΔΔΗΕ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ ΣΤΥΛΩΝ ΣΕ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΑ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ ΤΗΣ Π.Ε. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	75.000,00	69.919,29	5.080,71	69.919,29	0,00	69.919,29	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ		4

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
25	2017ΕΠ 041000 01	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΟΧΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ - ΠΑΡΕΛΚΟΜΕΝΩΝ	492.600,00		181.600,00	312.000,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	3
26	2017ΕΠ 041000 02	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΟΜΝΗΝΑΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	180.000,00	92.160,44	87.839,56	92.160,44	0,00	67.097,86	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	2
27	2017ΕΠ 041000 04	ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΡΑΣ-ΜΕΛΙΤΗΣ Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	1.240.000,00	651.445,60	829.900,00	560.100,00	206.550,00	0,00	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ		2
28	2017ΕΠ 041000 05	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	300.000,00	109.859,49	190.140,51	109.859,49	0,00	104.475,74	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
29	2017ΕΠ 041000 06	ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ - ΒΛΑΣΤΗ	1.000.000,00	387.600,33	612.514,59	387.485,41	0,00	387.485,41	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4
30	2017ΕΠ 041000 08	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΗΠΕΔΟΥ 5Χ5 ΣΤΗΝ Τ.Κ. ΠΡΩΤΟΧΩΡΙΟΥ	127.000,00	75.050,96	59.935,33	75.050,96	7.986,29	75.050,96	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	3
31	2017ΕΠ 041000 09	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ "ΠΑΤΟΥΛΙΔΕΙΟΥ" ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	420.000,00	180.054,00	288.900,00	131.200,00	1.000,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	3
32	2017ΕΠ 041000 10	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ	72.400,00	46.643,48	25.756,52	46.643,48	0,00	46.643,48	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ "ΜΑΜΑΤΣΕΙΟ"	3
33	2017ΕΠ 041000 11	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΝΤΛΙΟΣΤΑΣΙΟΥ ΛΥΜΑΤΩΝ Α1 ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΗ (ΛΕΜ) ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ"	100.000,00	53.475,49	53.170,34	53.475,49	6.645,83	52.563,81	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
34	2017ΕΠ 041000 12	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΝΕΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ (ΓΑΒΡΟΣ)"	100.000,00	80.219,46	100.000,00	79.000,00	80.219,46	78.513,40	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
35	2017ΕΠ 041000 13	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ Τ.Κ. ΡΥΜΝΙΟΥ ΤΗΣ Δ.Ε. ΑΙΑΝΗΣ	193.500,00	96.239,00	113.400,00	80.200,00	100,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	3
36	2017ΕΠ 041000 14	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	195.848,19	89.534,78	124.848,19	81.000,00	18.550,00	14.074,89	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	3
37	2017ΕΠ 041000 15	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΩΝ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	12.620.000,00		12.620.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΕΣΦΑ	ΔΕΣΦΑ	4
38	2018ΕΠ 041000 00	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΟΡΤΙΤΣΑ	1.265.000,00	485.986,75	850.000,00	465.000,00	71.000,00	417.910,51	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
39	2018ΕΠ 041000 01	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΣΕΩΝ ΠΡΑΝΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ο. 20 (ΚΟΖΑΝΗΣ-ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ)	2.300.000,00	875.215,31	1.699.900,00	800.100,00	275.200,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
40	2018ΕΠ 041000 02	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΚΑΘΙΖΗΣΕΩΝ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ο.2 ΦΛΩΡΙΝΑΣ – ΒΙΓΛΑΣ ΠΙΣΟΔΕΡΙΟΥ "ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ"	2.050.000,00	969.420,17	1.549.900,00	900.100,00	469.350,00	217.614,42	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
41	2018ΕΠ 041000 03	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΗ ΠΑΝΝΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	250.000,00	250.000,00	49.900,00	200.200,00	49.900,00	24.163,28	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	4
42	2018ΕΠ 041000 04	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΡΟΜΟΥ ΑΠΟ ΜΙΚΡΟ ΣΕΙΡΗΝΙ ΕΩΣ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟ ΜΕΣΩ Τ.Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	722.000,00	629.458,54	341.900,00	580.100,00	249.400,00	288.156,10	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
43	2018ΕΠ 041000 05	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	400.000,00	138.319,74	299.900,00	130.100,00	38.200,00	21.131,08	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
44	2018ΕΠ 041000 06	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ Τ.Κ. ΜΗΛΙΑΣ ΤΗΣ Π.Ε. ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Δ.Τ.Ε. (ΕΔΡΑ)/ Π.Δ.Μ.	950.000,00	395.000,56	675.000,00	375.000,00	131.022,06	33.366,09	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
45	2018ΕΠ 041000 07	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ Τ.Κ. ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	73.880,01	32.645,78	36.940,00	36.940,01	0,00	32.572,05	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ	2
46	2018ΕΠ 041000 08	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	1.456.000,00		1.456.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	3
47	2018ΕΠ 041000 09	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΒΟΥΝΑΣΑΣ - ΕΛΑΤΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Π. Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	2.750.000,00		2.040.000,00	711.000,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	4
48	2018ΕΠ 041000 10	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ»	650.000,00	401.495,35	360.000,00	401.249,61	111.249,61	401.249,61	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
49	2018ΕΠ 041000 11	ΚΟΖΑΝΗ-ΡΥΜΝΙΟ /ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΗΠΟΣ - ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ	18.398.540,00		13.698.440,00	4.700.200,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
50	2018ΕΠ 041000 12	ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ Ι.Μ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	335.593,05		254.593,05	81.100,00	1.000,00	0,00	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟ ΛΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	5

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
51	2019ΕΠ 041000 00	ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	42.400.000,00		42.400.000,00	0,00	0,00	0,00	Π.Δ.Μ.	ΙΔΙΩΤΕΣ	2
52	2019ΕΠ 041000 01	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΤΡΟΓΕΦΥΡΟΥ ΡΟΔΟΧΩΡΙΟΥ	235.600,00		235.600,00	0,00	60.000,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	4
53	2019ΕΠ 041000 02	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΤΡΙΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΕΡΓΟΥ ΣΤΗΝ Π.Ε. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	650.000,00		650.000,00	0,00	300.000,00	0,00	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4
54	2019ΕΠ 041000 03	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ Π.Ε. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	1.000.000,00		1.000.000,00	0,00	0,00	0,00	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	3 ΔΗΜΟΙ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	5
55	2019ΕΠ 041000 04	ΚΛΕΙΣΤΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	1.400.000,00		1.400.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	3
56	2019ΕΠ 041000 05	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΑΚΑΘΑΡΤΩΝ ΝΕΟΥ ΚΟΜΑΝΟΥ	2.123.000,00		2.123.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	2
57	2019ΕΠ 041000 06	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Δ.Δ. ΜΙΚΡΟΒΑΛΤΟΥ	128.000,00		128.000,00	0,00	40.000,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	2
58	2019ΕΠ 041000 07	ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ – Β' ΦΑΣΗ	94.192,20		94.192,20	0,00	0,00	0,00	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	5
59	2019ΕΠ 041000 08	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ 157/2019 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΦΑΛΤΙΚΟΥ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ - ΤΜΗΜΑ Α" (π.κ 2007ΣΕ20500261)	20.570,55	20.570,55	0,00	20.570,55	0,00	20.570,55	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
60	2019ΕΠ 041000 09	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ 158/2019 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΦΑΛΤΙΚΟΥ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ - ΤΜΗΜΑ Β" (π.κ 2007ΣΕ20500261)	213.748,14	213.748,14	0,00	213.748,14	0,00	213.748,14	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
61	2019ΕΠ 041000 10	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ 159/2019 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΔΟΤΣΙΚΟ ΠΡΟΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑ" (π.κ 2007ΣΕ20500244)	84.948,82	84.948,82	0,00	84.948,82	0,00	84.948,82	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
62	2019ΕΠ 041000 11	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ: "ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΧΙΛΙΟΔΕΝΔΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ"	215.000,00		215.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
63	2019ΕΠ 041000 12	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ 1597/2018 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΦΡΑΓΜΑ ΠΡΑΜΟΡΙΤΣΑΣ (ΚΟΙΝ. ΒΥΘΟΥ) (π.κ 2001ΕΠ00530000)	345.241,37	345.241,37	0,00	345.241,37	0,00	345.235,81	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΥΠΡΑ	2
64	2019ΕΠ 041000 13	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΜΑΥΡΙΩΤΙΣΣΑΣ"	40.000,00		40.000,00	0,00	0,00	0,00	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΕΥΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
65	2020ΕΠ 041000 01	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	130.000,00		130.000,00	0,00	80.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	6

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
1	2002ΕΠ 141000 47	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΜΠΑΣΚΕΤ-ΒΟΛΕΥ- ΤΕΝΝΙΣ- ΧΑΝΤ ΜΠΩΛ- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΝΩ ΚΩΜΗΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΙΜΕΙΑΣ	400.000,00	400.000,00	400.000,00	0,00	0,00	346.628,21	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	3
2	2002ΕΠ 141000 75	ΠΟΡΟΣ ΠΕΡΙΦ. ΤΑΜΕΙΟΥ 1% ΑΡΘΡΟΥ 55 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 2218/94 ΚΑΙ Κ.Υ.Α 45743/31-12-99	137.447,32	137.447,32	137.447,32	0,00	0,00	137.447,32	ΠΤΑ	ΠΤΑ	6
3	2002ΕΠ 141001 12	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	898.493,00	898.493,00	898.092,94	500,06	100,00	0,00	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	3
4	2007ΕΠ 141000 16	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Δ.ΜΟΥΡΙΚΙΟΥ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΣΤΟ Δ.Δ. ΜΗΛΟΧΩΡΙΟΥ	19.912,79	19.912,79	19.912,79	0,00	0,00	19.912,79	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	3
1	2003ΕΠ 241000 38	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΕΑΠ 2003	453.246,52		444.580,00	8.766,52	1.000,00	84.744,89	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΠΕ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	2
1	2015ΕΠ 341000 00	ΟΔΟΠΟΪΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΓΡΑΜΜΟΥ (π.κ. 2008ΣΕ44000020)	2.281.419,62	2.266.428,23	2.200.000,00	81.419,62	0,00	2.198.234,34	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4
2	2015ΕΠ 341000 02	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΒΟΘΡΟΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΠΟΦΩΣΦΟΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ (π.κ. 2012ΣΕ44000017)	66.553,18	66.553,18	65.100,00	1.453,18	1.453,18	50.204,27	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ, ΔΗΜΟΣ ΒΟΪΟΥ, ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	2
3	2015ΕΠ 341000 03	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΙΝΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΟ Δ.Δ. ΣΠΗΛΑΙΟΥ (π.κ. 2006ΣΕ44000028)	81.631,73	62.155,66	62.155,66	19.476,07	0,00	62.155,66	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	3

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
4	2016ΕΠ 341000 06	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΝΕΟΧΩΡΙ-ΔΙΠΟΡΟ (π.κ. 2007ΣΕ20500245)	39.106,00	39.106,00	39.106,00	0,00	0,00	39.106,00	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	4
1	2014ΕΠ 541000 00	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ -ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝΩΝ, ΑΜΟΙΒΩΝ ΟΡΙΟΔΕΙΚΤΩΝ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (ΕΝΟΙΚΙΑ, ΑΜΑΞΑΓΩΓΙΑ), ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΩΝ Κ.Α.	100.000,00		43.700,00	62.400,00	10.000,00	31.578,33	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	2
2	2014ΕΠ 541000 01	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Π.Δ.Μ., ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΥΔΑΤΩΝ - ΕΡΓΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΗΣ ΥΔΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΟΛΑΒΑΣ	12.000.000,00	4.054.361,28	6.000.000,00	6.000.000,00	1.800.000,00	2.120.636,33	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	2
3	2014ΕΠ 541000 02	ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΕΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - Ο.Κ.Ω. (π.κ. 2008ΕΠ04100000)	64.400.000,00	44.530.846,72	59.229.000,00	5.171.000,00	5.171.000,00	28.196.048,32	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
4	2014ΕΠ 541000 03	ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ - Α.Π.Χ. – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΑΘΜΙΑΣ & Β' ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5.166.000,00	3.987.289,47	3.931.407,06	1.799.592,94	661.301,17	2.796.605,40	ΔΗΜΟΙ Π.Δ.Μ.	ΔΗΜΟΙ Π.Δ.Μ.	3
5	2016ΕΠ 541000 00	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	670.000,00	164.120,87	338.200,00	348.900,00	20.000,00	152.723,05	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	2
6	2016ΕΠ 541000 01	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	500.000,00	370.100,00	370.100,00	129.900,00	100.000,00	268.375,67	Π.Δ.Μ.	ΙΔΙΩΤΕΣ	2
7	2016ΕΠ 541000 02	ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΚΟΥΝΟΥΠΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.900.000,00	1.729.304,00	1.023.240,00	1.230.160,00	353.400,00	669.104,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	3
8	2018ΕΠ 541000 00	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η /ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΕΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΧΕΘΕΝΤΩΝ ΟΣΤΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΝΕΚΡΑ ΒΟΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ	1.000.000,00		300.200,00	699.900,00	10.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	2
1	2013ΜΠ 041000 00	ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ- ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ "ΔΥΤ.ΑΞ.ΟΡ.ΠΕΡ.ΔΥΤ.ΜΑΚΕ ΔΟΝΙΑΣ-ΜΕΛΕΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΟΔΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑ- ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ-ΠΡΕΣΠΕΣ (ΤΜΗΜΑ ΤΕΙ- ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ)	150.000,00		32.400,00	118.600,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2021 – 2025

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
2	2014ΜΠ 041000 00	ΠΟΡΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ 1% ΑΡΘΡΟΥ 55 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 2218/94 ΚΑΙ ΚΟΙΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΡ. 45743/31- 12-99 (και συνέχεια από 2001ΜΠ00530000)	30.336,71	30.336,71	30.336,71	13,50	13,50	38.761,25	ΠΤΑ	ΠΤΑ	6
3	2014ΜΠ 041000 05	ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΛΑΒΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΕΡΒΙΩΝ	331.000,00		153.000,00	179.000,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
4	2014ΜΠ 041000 06	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΕΔΡΑ)	157.240,56	34.638,73	70.300,00	87.040,56	1.000,00	34.638,73	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
5	2014ΜΠ 041000 07	ΚΑΘ. ΑΞ. ΕΓΝ. ΟΔΟΥ "ΝΙΚΗ ΟΡ. Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ" - ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ - ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΤΩ ΔΙΑΒΑΣΕΩΝ ΜΑΥΡΟΔΕΝΤΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΝΤΟΚΩΜΗΣ (π.κ. 2002ΜΠ00530008)	860.742,00	627.931,51	762.360,00	98.382,00	0,00	599.640,72	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
6	2014ΜΠ 041000 08	ΠΡΑΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ (π.κ. 2002ΜΠ00530023)	221.328,69	221.328,69	0,00	221.328,69	221.328,69	0,00	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	4
7	2014ΜΠ 041000 10	ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (π.κ. 2009ΜΠ00580003 & 2011ΜΠ00520003)	372.642,14	236.535,77	370.100,00	2.542,14	0,00	140.563,55	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
8	2014ΜΠ 041000 12	ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ Τ.Κ. ΑΓΙΟΥ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ	25.000,00	24.930,00	24.947,18	62,82	62,82	0,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	5

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
9	2014ΜΠ 041000 13	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ Π.Ε. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	310.874,00	302.453,72	302.500,00	8.374,00	0,00	302.453,72	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2
10	2016ΜΠ 041000 01	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ "ΕΠΟΧΙΚΗΣ" ΣΤΑΘΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΙΜΝΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	58.280,00		31.300,00	27.080,00	1.000,00	0,00	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2
11	2016ΜΠ 041000 02	Ωρίμανση του έργου «Εκσυγχρονισμός και επέκταση εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Δήμου Καστοριάς»	62.000,00	62.000,00	54.000,00	8.000,00	8.000,00	37.200,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	3
12	2017ΜΠ 041000 00	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΣΔΑΕ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΩΝ ΔΗΜΑΡΧΩΝ	138.259,00	138.259,00	138.259,00	0,00	0,00	138.259,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	2
13	2017ΜΠ 041000 01	ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΗΜΙΤΕΛΟΥΣ ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΩΝ	75.000,00	72.721,37	72.850,00	2.150,00	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	3
14	2017ΜΠ 041000 02	ΜΕΛΕΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ «ΚΟΖΑΝΗ – ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ», ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ – ΛΑΡΙΣΑΣ (Ε.Ο.3)	473.664,71		202.000,00	271.664,71	1.000,00	0,00	Π.Δ.Μ.	Π.Δ.Μ.	4
15	2019ΜΠ 041000 01	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΝΕΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΜΥΡΙΧΟ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΕΡΑΤΥΡΑΣ- ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ Π.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	290.263,02		0,00	290.263,02	0,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	4

α/ α	ΚΩΔ. ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣ ΜΟΥ την 9-10- 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ ΤΗΣΗΣ 2002- 2020	ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ 2020	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ 2002-2020	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣ ΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΣΤΟΧΟΣ
16	2020ΜΠ 041000 00	ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΘΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΒΕΛΒΕΝΤΟ - ΚΑΤΑΦΥΓΙ	74.133,93		0,00	74.133,93	0,00	0,00	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	4
			204.530.745,83	76.034.864,34	167.635.998,10	39.256.364,35	10.655.000,00	45.474.861,27			

Σημ.: Η επανέναρξη της αρίθμησης και η εναλλαγή του χρωματισμού των έργων γίνεται με βάση την ΣΑ στην οποία ανήκουν τα έργα – δράσεις.

II. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2025

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ - ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΠΑ

Η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται ήδη αντιμέτωπη με τις ιστορικά μεγαλύτερες προκλήσεις της και η αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της απαιτεί την πλήρη ενεργοποίηση διαθέσιμων ή/και διεκδικούμενων πόρων, ιδιωτικών και δημόσιων, από εθνικές πηγές και από την ΕΕ ή άλλες πηγές του εξωτερικού. Για τη μέγιστη δυνατή κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων, απαιτείται η συνέχιση της προσπάθειας της δομικής αναπροσαρμογής του παραγωγικού υποδείγματος της Δυτικής Μακεδονίας λόγω της μετάβασης στην μεταλινιτική εποχή. Πολύ σημαντικό συμπληρωματικό αναπτυξιακό μοχλό αποτελεί και η αποτελεσματική αξιοποίηση των εθνικών δημόσιων πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων και παρεμβάσεων με αναπτυξιακό πρόσημο.

Η υλοποίηση των δημόσιων επενδύσεων καταγράφεται άμεσα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στο απόθεμα του παραγωγικού κεφαλαίου της χώρας, αλλά υπό τις κατάλληλες συνθήκες μπορεί να έχει και καταλυτικό ρόλο στην πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων και τη στήριξη της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας. Δημόσιες επενδύσεις που δεν στρεβλώνουν τα κίνητρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα που θέτει στρατηγικούς στόχους, ιεραρχεί τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί τις επενδυτικές παρεμβάσεις έναντι μετρήσιμων στόχων, δημιουργούν τη δομή πάνω στην οποία δομείται ο παραγωγικός ιστός της οικονομίας.

Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19

Η αντίδραση της οικονομικής πολιτικής και κυρίως, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα καθορίσουν τη βραχυμεσοπρόθεσμη προοπτική της περιφερειακής οικονομίας και την πιθανότητα η ΠΔΜ (όπως και ολόκληρη η χώρα) να βρεθεί σε μια νέα παρατεταμένη περίοδο ύφεσης και στασιμότητας. Η οικονομική κρίση και η κρίση χρέους στις οποίες βυθίστηκε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, αλλά και η ανησυχία για την επανεκκίνηση της οικονομίας μετά το σοκ της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, δείχνουν τα όρια και τις χρόνιες αδυναμίες του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, με τις ειδικές προεκτάσεις της στο περιφερειακό επίπεδο. Οι δομικοί περιορισμοί του μοντέλου αυτού είναι σύνθετοι και πολλαπλοί: η τεχνολογικά και κλαδικά ανεπαρκής διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, η χαμηλή παραγωγικότητα και διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, η μη δημιουργική/παραγωγική επιχειρηματικότητα, η μεγάλη εξάρτηση της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές και η χαμηλή και κλαδικά περιορισμένη εξωστρέφειά της, η απουσία εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής. (Αργείτης Θ., *Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ*, 2020)

Το επόμενο χρονικό διάστημα θα είναι κρίσιμο, ο άξονας του μετασχηματισμού είναι γνωστός: η παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση της οικονομίας, με βασικά χαρακτηριστικά τη μετατόπιση της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας και εντάσεως γνώσεων, και ο περιορισμός της εξάρτησης της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές για την ενδυνάμωση της αυτάρκειας της οικονομίας. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 ανέδειξε ότι το μέλλον της παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας είναι η ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της εγχώριας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας.

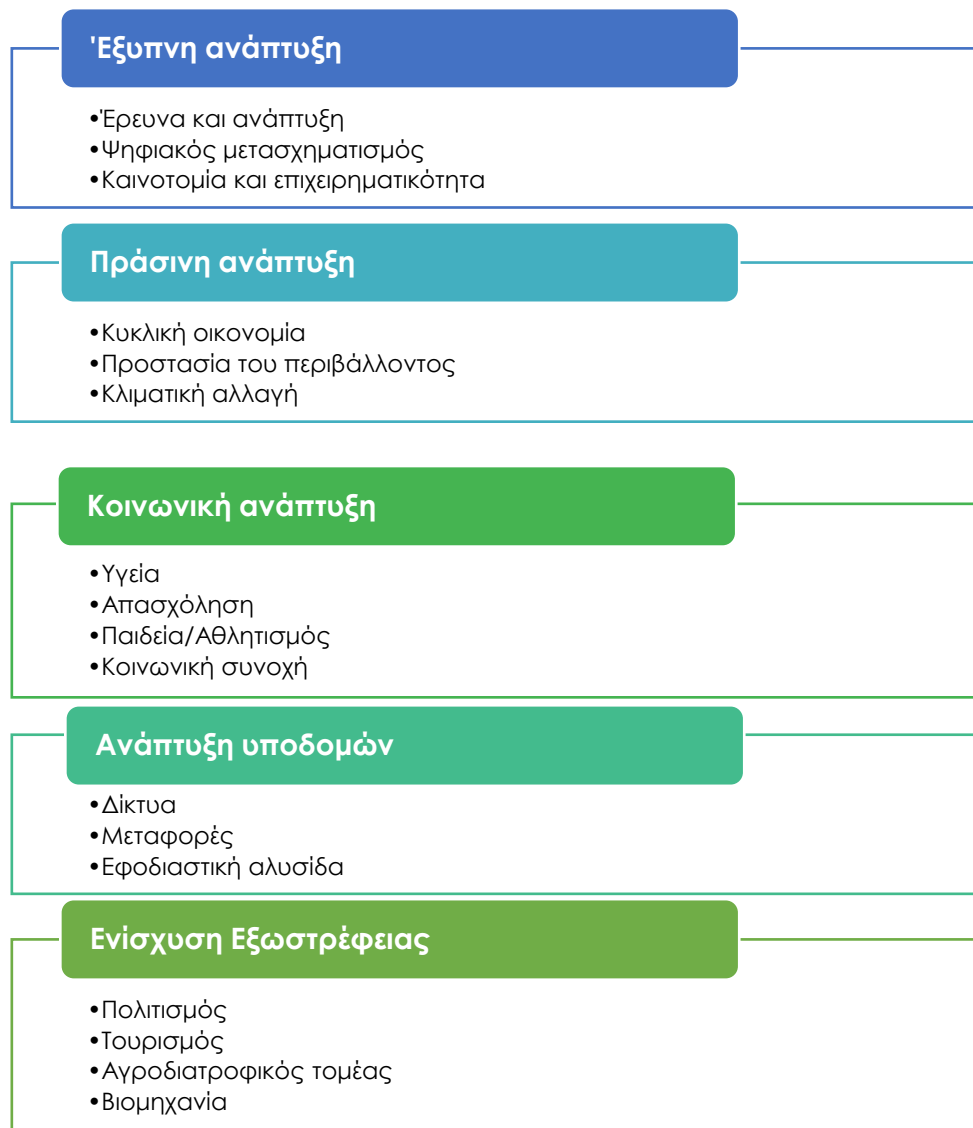
Στόχος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής μέσω των εθνικών πόρων - Όραμα

Ο βασικός στόχος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής με την υποστήριξη των χρηματοδοτήσεων του ΠΠΑ 2021-2025 (που εν δυνάμει προσδιορίζει και το σχετικό όραμα για τη Δυτική Μακεδονία) είναι η κάλυψη των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις ετήσιες επαναλαμβανόμενες δράσεις που θεσμικά ανήκουν ή εκχωρούνται στην ΠΔΜ, σε ισορροπία με αναπτυξιακές δράσεις υποστήριξης της βιώσιμης ανάπτυξης της ΠΔΜ (με την κατά το δυνατό μέγιστη δυνατή ενσωμάτωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των ΟΤΑ α' βαθμού), σε συνέργεια με τις λοιπές συγχρηματοδοτούμενες δράσεις, με την αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε συνθήκες ταχείας μετάβασης λόγω της απολιγνιτοποίησης της περιοχής ως αποτέλεσμα των αποφάσεων για την καθαρή ενέργεια, η ΠΔΜ χαράσσει συνδυασμένες στρατηγικές ανάπτυξης με στόχο την κατά το δυνατό προσαρμογή της στο νέο περιβάλλον. Η ΠΔΜ εργάζεται μεθοδικά για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού μοντέλου περιφερειακής διακυβέρνησης τόσο για τη μετάβαση, όσο και για τις υπόλοιπες συνθήκες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών της, με στόχο ένα βιώσιμο περιφερειακό οικοσύστημα για τις επόμενες γενιές.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι και οι ειδικοί στόχοι του ΠΠΑ της ΠΔΜ ταυτίζονται με αυτούς του ΕΠΑ και αναπτύσσονται στους πέντε πυλώνες: "Εξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών και Ενίσχυση Εξωστρέφειας.

Διάγραμμα 1: Οι αναπτυξιακοί και οι ειδικοί στόχοι του ΕΠΑ και του ΠΠΑ της ΠΔΜ

Οι πρώτοι δυο πυλώνες, όπως και τμήμα του 5^{ου} πυλώνα έχουν ευρύτερη στόχευση που αφορά πρακτικά στο σύνολο των οικονομικών κυρίως δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική τους διάσταση για τον πυλώνα 2, ενώ οι υπόλοιποι στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Τίθεται εξ αρχής ως στρατηγική επιλογή της ΠΔΜ η προσπάθεια μιας ισορροπημένης εφαρμογής δράσεων που αφορούν στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες και στους πέντε πυλώνες ανάπτυξης, ακολουθώντας τη νέα λογική αξιοποίησης των πόρων του ΠΔΕ για την περίοδο 2021-2025. Από την άλλη και ενώ είναι αναγκαίες η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των δράσεων εντός κάθε πυλώνα, η πληθώρα των δικαιούχων και το νέο Σύστημα Ένταξης, Διαχείρισης και Ελέγχου που θα εφαρμοστεί, αναμένεται πως θα επιφέρει σημαντικές δυσκολίες εφαρμογής και απαιτείται εξ αρχής σφικτή εποπτεία και διαχείριση των

επί μέρους κατηγοριών των έργων και δράσεων που θα εντάσσονται προς χρηματοδότηση, για να υπάρχει η επιθυμητή, αλλά και απαραίτητη ισορροπία των πυλώνων – αναπτυξιακών στόχων. Τεράστια βαρύτητα στον σχεδιασμό και στον Π/Υ του ΠΠΑ έχουν τα συνεχιζόμενα έργα για τα οποία λαμβάνεται υπόψη το 'ανεκτέλεστο' (προϋπολογισμός στο ύψος των συμβάσεων μείον τις πληρωμές προηγούμενων ετών), όπως και των ετήσιων επαναλαμβανόμενων δράσεων.

Αναγνωρίζεται εκ προοιμίου πως αναφορικά με την επιλογή και την προτεραιοποίηση των μείζονος σημασίας παρεμβάσεων που προβλέπουν στον αναπτυξιακό σχεδιασμό τους, τόσο η ίδια η ΠΔΜ ως οργανισμός, αλλά και κυρίως οι ΟΤΑ α' βαθμού, αυτές αποτελούν ένα πολυσύνθετο πεδίο στρατηγικής του παρόντος σχεδιασμού, δεδομένων των εξής συνθηκών:

- Η περίοδος προγραμματισμού του νέου ΕΣΠΑ και του νέου ΠΕΠ 2021-2027 έχει μετακινηθεί λόγω της πανδημίας, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστές κατά την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος σχεδίου οι οριστικές επιλογές και οι κατευθύνσεις της επιλεξιμότητας των δυνητικών προς ένταξη πράξεων. Το γεγονός αυτό, δυσχεραίνει σε ένα βαθμό τις επιλογές των δράσεων του ΠΠΑ 2021-2025 που θεωρούνται ως μείζονος σημασίας και ταυτόχρονα πρέπει να τηρείται η συνθήκη, οι δράσεις αυτές να μην έχουν δυνατότητα χρηματοδότησης από συγχρηματοδοτούμενους πόρους και κυρίως αυτούς του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και των συναφών τομεακών προγραμμάτων του νέου ΕΣΠΑ.
- Βρίσκεται σε εξέλιξη και ο σχεδιασμός του νέου εθνικού επιχειρησιακού προγράμματος της Δίκαιης Μετάβασης, όπως και της ενδιάμεσης μεταβατικής περιόδου 2020-2023, ο οποίος επίσης θα αξιοποιεί εθνικούς και διαρθρωτικούς πόρους με ειδικά κριτήρια και συνθήκες επιλεξιμότητας για τις περιοχές που βρίσκονται σε μετάβαση.

Είναι λογικό και αναμενόμενο λοιπόν οι εν δυνάμει δικαιούχοι δράσεων του ΠΠΑ 2021-2025 να μην μπορούν να διακρίνουν με απόλυτο τρόπο, ποιες από τις δράσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού τους θα πρέπει με ασφάλεια να θεωρούνται ως δράσεις μείζονος σημασίας και ταυτόχρονα να είναι εν δυνάμει χρηματοδοτούμενες αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Για το λόγο αυτό στο παρόν σχέδιο αποτυπώθηκαν οι αναπτυξιακές προτεραιότητες στους 5 πυλώνες – αναπτυξιακούς στόχους με βάση τις υφιστάμενες προγραμματικές συνθήκες όλων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, όπως αυτές διαμορφώνονταν στο τελευταίο τρίμηνο του 2020.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΤΟΧΟ – ΠΥΛΩΝΑ

Ακολουθεί η ανάλυση της στρατηγικής της Περιφέρειας ανά αναπτυξιακό στόχο – πυλώνα:

Στόχος 1: Έξυπνη Ανάπτυξη

Θεωρείται ως ιδιαίτερως σημαντική για την ΠΔΜ, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της οι οποίες θα υποστηρίζονται επιτελικά με όλες τις διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις και κάθε άλλο δυνατό μέσο (δομές υποστήριξης). Η ΠΔΜ επιδιώκει ένα μετασχηματισμό προς μια οικονομία μη επιβαρυντική για το κλίμα, προσφέροντας με ειδικό θετικό πρόσημο στην επίτευξη των στόχων της χώρας για το κλίμα και την ενέργεια του 2030, όπως περιγράφεται στο ΕΣΕΚ.

Η Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη & Καινοτομία (ΕΤΑΚ) αποτελεί το όχημα για την σταδιακή βελτίωση των παραγωγικών δεικτών, της απασχόλησης και της ανάπτυξης μιας περιφερειακής οικονομίας ουδέτερης ως προς τις επιπτώσεις της στο κλίμα. Για τον λόγο αυτό χρειάζονται συνεχώς συμπληρωματικές στοχευμένες επενδύσεις στην ΕΤΑΚ, πέραν των συγχρηματοδοτούμενων πόρων και από το ΠΔΕ και το ΠΠΑ.

Στοχεύοντας στα παραπάνω, η Δυτική Μακεδονία θα επιτύχει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της εκσυγχρονίζοντας και διευρύνοντας την παραγωγική βάση και τη δομή της, με παράλληλη προώθηση της (περιβαλλοντικής) Καινοτομίας, που θα ισχυροποιούν την ίδια την Περιφέρεια απέναντι σε υφέσεις και διαρθρωτικές μεταβολές και θα δημιουργούν νέες και βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

Στη χρηματοδότηση πρωτοβουλιών για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, τα ειδικά προγράμματα του άρθρου 130 του ν. 4635/2019 μπορούν να αποτελέσουν ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την ΠΔΜ. Εξάλλου, πολλά από τα Ταμεία που έχουν παρόμοια μορφή στη χώρα μας και συγχρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς πόρους κατευθύνονται σε στήριξη καινοτόμων ιδεών σε αρχικές φάσεις επιχειρηματικότητας.

Η ΠΔΜ καλείται να ανταποκριθεί στις αναπτυξιακές ανάγκες που προέρχονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της μετάβασης στη Μεταλινιτική εποχή.

Σημαντική κρίνεται η εν δυνάμει συνεισφορά επενδυτικών προτεραιοτήτων στην κάλυψη της ανάγκης για αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος της περιφέρειας, καθώς και στην ανάγκη αντιμετώπισης των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης.

Στην ίδια κατεύθυνση βρίσκεται και η προτεραιότητα για την περαιτέρω προώθηση των αποτελεσμάτων της ερευνητικής διαδικασίας στις επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να ενσωματώσουν αυτή τη γνώση στην παραγωγική τους πρακτική.

Τέλος, εντός του στόχου της έξυπνης ανάπτυξης βρίσκεται και η προσπάθεια συσσώρευσης και διάχυσης εφαρμογών ΤΠΕ που έχουν δημιουργηθεί για τις ανάγκες των αρμοδιοτήτων των 2 βαθμών αυτοδιοίκησης. Η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητη στη δημόσια διοίκηση, αφού προάγει την αποτελεσματικότητα του έργου που παράγει.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Συμπληρωματικές ανάγκες με άλλα συγχρηματοδοτούμενα έργα στο πλαίσιο ενίσχυσης δράσεων ΕΤΑΚ σε σύνδεση με την επιχειρηματικότητα, όπως καθορίζεται στην αναμενόμενη επικαιροποιημένη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΜ.

Στοχευμένες συμπληρωματικές παρεμβάσεις στην προσπάθεια μετασχηματισμού της οικονομίας της περιοχής.

Στρατηγικός εταίρος της ΠΔΜ θα είναι το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας στην κατεύθυνση της πράσινης εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας και της απευθείας σύνδεσης της έρευνας με την επιχειρηματικότητα.

Στόχος 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια πράσινης ανάπτυξης της ΠΔΜ έχει η διαδικασία μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα και του οικονομικού μετασχηματισμού των τριών βασικών τομέων της οικονομίας. Οι σχετικές προτεραιότητες της ΠΔΜ περιλαμβάνουν ιδιαίτερες πρωτοβουλίες για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, σταδιακή απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αύξηση της χρήσης ΑΠΕ και τεχνολογιών συμπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Η απολιγνιτοποίηση του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με την ανάπτυξη παραγωγικών δομών που αξιοποιούν άλλες πηγές ενέργειας, αλλά και με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στους κατοίκους της ΠΔΜ που πλήττονται από τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης, βρίσκεται στο απόλυτο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΔΜ.

Η μετάβαση προς μια «καθαρή» ενεργειακά οικονομία στην ΠΔΜ αποτελεί μια οριζόντια στρατηγική επιλογή και κομβικό σημείο της προσπάθειας οικονομικού μετασχηματισμού για την ΠΔΜ στα επόμενα κρίσιμα χρόνια.

Η ΠΔΜ εστιάζει προγραμματικά και πολύ στοχευμένα σε στρατηγικές που δεδομένων των συνθηκών της απολιγνιτοποίησης μπορούν να αντιμετωπίσουν το ενεργειακό και το περιβαλλοντικό «κενό» που ήδη δημιουργείται με τη σταδιακή παύση της λιγνιτικής παραγωγής, μειώνοντας δραματικά, την (άμεση) επίδραση του τομέα της ενέργειας στην περιφερειακή οικονομία.

Η ΠΔΜ με βάση την εκ των πραγμάτων δραματική διαφοροποίηση της σχέσης της με τις δραστηριότητες από την εξόρυξη του λιγνίτη, θα προωθήσει περιβαλλοντικά φιλικές επενδύσεις δίνοντας παράλληλα, έμφαση στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της

εξοικονόμησης ενέργειας σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας (δημόσια διοίκηση, επιχειρήσεις, πολίτες).

Οι προγραμματιζόμενες πράσινες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στοχεύουν στην προώθηση μιας φιλικής προς το περιβάλλον, ανταγωνιστικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της ΠΔΜ σε σχέση με την προστασία και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την ικανοποίηση του ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου.

Κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια πράσινης ανάπτυξης και αποτελεσματικής εφαρμογής πρωτοβουλιών κυκλικής οικονομίας της ΠΔΜ έχει η διαδικασία μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα που βρίσκεται σε εξέλιξη. Οι σχετικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες για αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τεχνολογιών συμπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας.

Επιδιώκεται η ομαλοποίηση της ζωής και της ανάπτυξης στην ΠΔΜ που επιφέρει η απολιγνιτοποίηση του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, με την ανάπτυξη παραγωγικών δομών που αξιοποιούν άλλες πηγές ενέργειας, αλλά και με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη άλλων ισοδύναμων οικονομικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν βιώσιμες ευκαιρίες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στους κατοίκους των περιοχών που πλήττονται από τη διαδικασία απολιγνιτοποίησης.

Ισοβαρή ρόλο στο θέμα της αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος έχουν και δράσεις για ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας, καθώς και πρωτοβουλίες για την ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς, ενώ τέλος δεν απουσιάζουν από τη στρατηγική δράσεις που αποβλέπουν στον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής. Ειδική μέριμνα θα ληφθεί κατά τον σχεδιασμό όλων των δράσεων - έργων για τις ευπαθείς ομάδες που ενδέχεται να πληγούν περισσότερο από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και να χρήζουν εξειδικευμένης αντιμετώπισης όπως τα ΑμεΑ.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης και κυκλικής οικονομίας στην κατεύθυνση της ενεργειακής μετάβασης, της ανάπτυξης σχετικών υποδομών, αλλά και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, όπως και της συμμετοχής σε επενδυτικά σχήματα για επιχειρηματικές δράσεις πράσινης ανάπτυξης.

Κρίσιμοι εταίροι στην προσπάθεια επίτευξης αξιόλογων αποτελεσμάτων του αναπτυξιακού στόχου της Πράσινης Ανάπτυξης είναι οι δήμοι της ΠΔΜ.

Στόχος 3: Κοινωνική Ανάπτυξη

Ο μετασχηματισμός, η επίτευξη οικονομικής ισορροπίας και εν τέλει η μεγέθυνση της οικονομίας είναι επιθυμητή στον βαθμό που βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Βασική επιδίωξη της στρατηγικής της ΠΔΜ είναι η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης που επιφέρει η απολιγνιτοποίηση και η πανδημία.

Τομείς που διαχρονικά χρήζουν συνεχόμενων χρηματοδοτήσεων για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση) θα ενισχυθούν με συμπληρωματικές παρεμβάσεις μέσα από το ΠΔΕ της προγραμματικής περιόδου, πάντα με ειδικό πρόσημο ενίσχυσης των υποδομών που υποστηρίζουν τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Στις προτεραιότητες της κοινωνικής ανάπτυξης της ΠΔΜ μέσω του ΠΠΑ 2021-2025 εντάσσεται και η διατήρηση του περιβάλλοντος ασφάλειας και προστασίας, δεδομένου πως οι συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις στον τομέα αυτό είναι σχετικά περιορισμένες.

Ταυτόχρονα θα επιδιωχθεί η ενίσχυση τομέων που είτε δεν συγχρηματοδοτούνται από τους διαρθρωτικούς πόρους (αθλητισμός), είτε βρίσκονται χαμηλά στις προτεραιότητες άλλων προγραμμάτων.

Η κατάρτιση – επανακατάρτιση ειδικού τύπου ομάδων επαγγελματιών που πλήττονται από τη μετάβαση κατέχει επίσης ειδική θέση στη στρατηγική του στόχου 3.

Τέλος, θα υπάρξουν δράσεις στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσπάθειας επιστροφής επιστημόνων, ερευνητών και μη, που εργάζονται πλέον στο εξωτερικό, πολλοί εκ των οποίων έφυγαν τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης (brain gain). Στην ίδια κατεύθυνση, ειδική μέριμνα με πλέγμα δράσεων θα ληφθούν συμπληρωματικά στην προσπάθεια διεθνοποίησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες σε υποδομές υγείας, πρόνοιας, σε νέες δράσεις αθλητισμού και σε νέες ειδικές δράσεις για την τόνωση των πολιτικών απασχόλησης προς άρση των συνεπειών της βίαιης μετάβασης στη Μεταλιγνιτική περίοδο.

Συμπληρωματικές ανάγκες σε υποδομές εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων.

Νέες ανάγκες στήριξης των αστικών και αγροτικών περιοχών λόγω της απολιγνιτοποίησης.

Στόχος 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη αρκετών από τις υποδομές της ΠΔΜ οφείλεται στις αναπτυξιακές δυνατότητες που προσφέρει η γεωγραφική θέση της στο σταυροδρόμι τριών

χωρών, η οποία καθιστά τη Δυτική Μακεδονία εν δυνάμει σημαντικό ενεργειακό και εμπορικό κόμβο στα νοτιοδυτικά Βαλκάνια.

Προτεραιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας - Κοζάνη - όρια Νομού Λάρισας» για την περαιτέρω αύξηση της προσπελασιμότητας από και προς την ΠΔΜ και τη βελτίωση της σύνδεσης της, ενώ στρατηγικής σημασίας θεωρείται η ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος (Ε65, από Τρίκαλα μέχρι και την Εγνατία Οδό).

Το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο της ΠΔΜ, χρήζει περαιτέρω ποιοτικής αναβάθμισης και συμπληρώσεων προκειμένου να ανταποκριθεί στο νέο σύστημα μετακινήσεων που δημιουργούν τα μεγάλα οδικά έργα, αλλά και οι απαιτήσεις των οδικών εμπορευματικών μεταφορών στην προσπάθεια του οικονομικού μετασχηματισμού. Ταυτόχρονα έντονες παραμένουν οι ανάγκες βελτίωσης της πρόσβασης σε επιχειρήσεις του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα.

Η βελτίωση της λειτουργίας των δύο αεροδρομίων, καθώς επίσης και η όποια υποστήριξη στην ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου βρίσκονται διαχρονικά ψηλά στην ατζέντα των προτεραιοτήτων και η συνδρομή των συμπληρωματικών χρηματοδοτήσεων μέσω του ΠΠΑ είναι επίσης ιδιαίτερης σημασίας, αν και οι διαθέσιμοι πόροι είναι ελάχιστοι σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες.

Μέσω της ψηφιοποίησης των μεταφορών, της ανάπτυξης του σιδηροδρομικού δικτύου και της πολυτροπικής κινητικότητας, μπορεί να μειώνεται το σημαντικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα των μεταφορών στην ευρύτερη περιοχή.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες δράσεων κυρίως της ανάπτυξης – βελτίωσης – εκσυγχρονισμού οδικών υποδομών και δευτερευόντως των 2 αεροδρομίων, όπως και των ενεργειακών δικτύων και υποδομών.

Στόχος 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Ιδιαίτερη βαρύτητα στην αναπτυξιακή στρατηγική κατέχουν οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, καθώς αυτή η ενίσχυση αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του περιφερειακού παραγωγικού υποδείγματος.

Επιδιώκεται η πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Δυτικής Μακεδονίας όσον αφορά στο φυσικό περιβάλλον και στην πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει, με κεντρικό πυλώνα την αγροδιατροφή (προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ) σε

συνδυασμό με τον αγροτουρισμό (ορειβατικός, θρησκευτικός και γαστρονομικός). Τα αγροτικά προϊόντα της ΠΔΜ θα πρέπει να διαφοροποιηθούν απέναντι στον ανταγωνισμό με βάση τα ποιοτικά και τοπικά χαρακτηριστικά τους, μιας και δομικά ζητήματα όπως ο εξαιρετικά μικρός (κατά μέσο όρο) αγροτικός κλήρος περιορίζει την κλίμακα παραγωγής, τη χρήση τεχνολογίας και την αύξηση παραγωγικότητας στον πρωτογενή τομέα. Προς αυτή την κατεύθυνση, επενδυτική προτεραιότητα αποτελούν και δράσεις που έχουν ως στόχο τη δημιουργία, την ενίσχυση και την προώθηση ενός περιφερειακού εμπορικού σήματος, στο πρότυπο άλλων περιφερειών με παρόμοια χαρακτηριστικά και προϊόντα.

Ειδική μέριμνα περιλαμβάνεται για την υποστήριξη σύγχρονων δράσεων αστικής ανάπτυξης των 5 μεγάλων πόλεων που στερούνται αξιόλογων συνδέσεων με διεθνή δίκτυα πόλεων, όπως και δράσεων ανάδειξης και υποστήριξης του πολιτιστικού αποθέματος, αλλά και του σύγχρονου πολιτισμού της ΠΔΜ.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης

Νέες και συμπληρωματικές ανάγκες προώθησης προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, επενδύσεων στήριξης του παραγωγικού δυναμικού, ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων, δράσεων σύγχρονου πολιτισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ – ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΠΑ

Αναλύονται ακολούθως ιεραρχημένα οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι της ΠΔΜ. Παρουσιάζονται παράλληλα επίσης ιεραρχημένα: οι κύριες στρατηγικές επιλογές – κατηγορίες έργων και δράσεων, οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι και οι βασικές προτεραιότητες που επιλέγονται για το νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο της ΠΔΜ για κάθε ένα από τους 5 αναπτυξιακούς στόχους – πυλώνες και για τις ανάγκες του σχεδιασμού του ΠΠΑ 2021-2025.

Σημειώνεται πως υπάρχει **πλήρης ταύτιση – αντιστοίχιση** με τους αναπτυξιακούς και ειδικούς στόχους του ΕΠΑ.

Τονίζεται ιδιαίτερα πως η στρατηγική που παρουσιάζεται είναι προσαρμοσμένη στον ειδικό χαρακτήρα των δυνητικών χρηματοδοτήσεων δράσεων από το ΠΔΕ, **που λειτουργεί συμπληρωματικά στα προγράμματα που υποστηρίζουν παρόμοιες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις.**

Επιλέγεται μια **αρκετά ευρεία ενότητα προτεραιοτήτων ανά αναπτυξιακό στόχο**, καθώς εξαιτίας της λογικής της **συμπληρωματικότητας** στις λοιπές συγχρηματοδοτούμενες δράσεις, θα πρέπει να υπάρχει επιχειρησιακά η δυνατότητα προσαρμογής, αλλά και διεύρυνσης των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν εν τέλει από το ΠΠΑ 2021-2025.

Στόχος 1: Έξυπνη Ανάπτυξη**Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου – Κατηγορίες έργων και δράσεων**

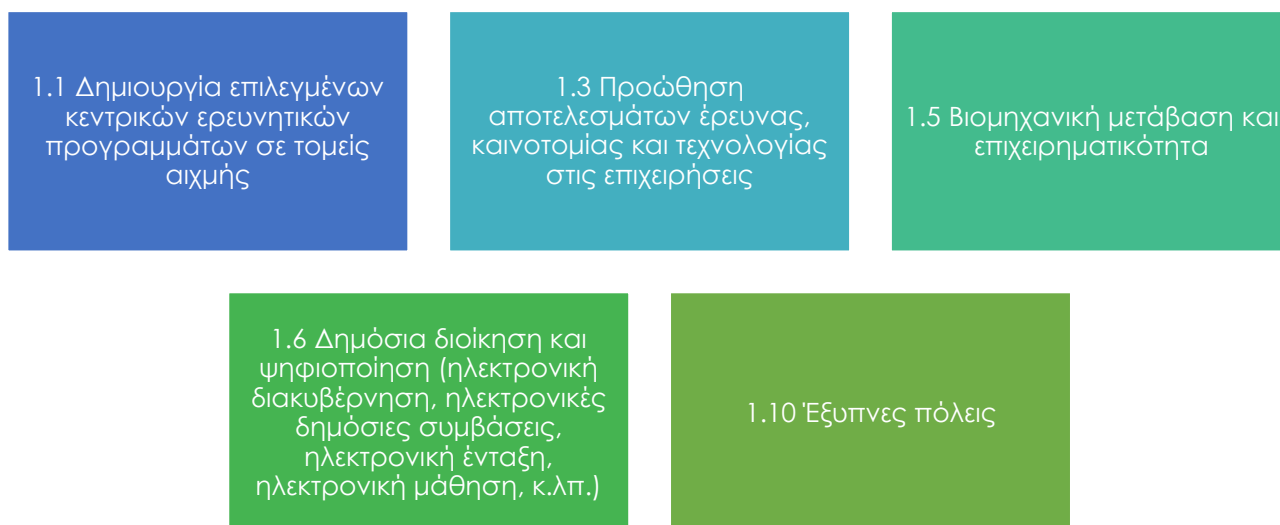
Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από την απολιγνιτοποίηση με την ενίσχυση ανταγωνιστικότητας – απασχόλησης ενόψει βιομηχανικού μετασχηματισμού με τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης και την στήριξη της ανάπτυξης επιχειρηματικής κουλτούρας, προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ σε ισόρροπη ανάπτυξη και άλλων στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ, ενίσχυση των προσπάθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

- i. Έρευνα και Ανάπτυξη (ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών)
- ii. Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα (ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ)
- iii. Ψηφιακός μετασχηματισμός (εκμετάλλευση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις αυτοδιοικήσεις)

Επιλέγονται οι εξής πέντε προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρεις ειδικούς στόχους της έξυπνης ανάπτυξης:

Διάγραμμα 2: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου έξυπνης ανάπτυξης για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
- Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)
- Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών προγραμμάτων σε τομείς αιχμής.
- Έξυπνες πόλεις
- Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)

Στις προαναφερόμενες προτεραιότητες (που ακολουθούν όπως και σε όλους τους στόχους την προτεινόμενη από το υπουργείο ονοματολογία, όπως δόθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2020) δύναται να προστεθούν προσαρμοσμένα και οι εξής που έχουν σημειωθεί ως σημαντικές για την ΠΔΜ στο ερωτηματολόγιο που ακολούθησε την 1^η εγκύκλιο:

- Συμμετοχή σε επενδυτικά οχήματα με σκοπό την συγχρηματοδότηση στοχευμένων επενδύσεων με προσανατολισμό την καινοτομία και τον τεχνολογικό μετασχηματισμό και

Ερευνητικές δραστηριότητες σε ΑΠΕ (όπως Η₂ κ.ά.) για την ενεργειακή μετάβαση σε σύνδεση με συναφείς δράσεις επιχειρηματικότητας

- Λοιπές επενδύσεις σε υποδομές που αφορούν στην Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία
- Ψηφιακή οικονομία - Επιχειρηματικότητα

Οριζόντια στις παραπάνω προτεραιότητες τίθεται η στόχευση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της περιφέρειας μέσω της επένδυσης στην

εκπαίδευση, τη συνεχή εκμάθηση, την επανακατάρτιση, την αναβάθμιση και τις νέες δεξιότητες που απαιτούνται σε έναν ψηφιακό κόσμο, στον βιομηχανικό μετασχηματισμό (που βιώνει η ΠΔΜ) και στη μετάβαση σε μια οικονομία που δεν επιβαρύνει το κλίμα.

Στόχος 2: Πράσινη Ανάπτυξη

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων και μονάδων παραγωγής, ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους, βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών και χρήση ΑΠΕ, εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (όπως H₂ κ.ά.), προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ, προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ, στρατηγική διαχείριση δράσεων πολιτικής και περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ, δράσεις πράσινων πόλεων, ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ' κατηγορίας και επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

- i. Προστασία του περιβάλλοντος (σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας)
- ii. Μετάβαση σε κυκλική οικονομία (ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία)
- iii. Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής

Επιλέγονται οι εξής έντεκα προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρεις ειδικούς στόχους της πράσινης ανάπτυξης:

Διάγραμμα 3: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου πράσινης ανάπτυξης για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα - ενεργειακή μετάβαση
- Πράσινη επιχειρηματικότητα (όπως επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)
- Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
- Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (όπως μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)
- Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή
- Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)
- Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
- Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (όπως βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)
- Ενεργειακή απόδοση

- Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
- Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων

Στις προηγούμενες προτεραιότητες (που ακολουθούν όπως και σε όλους τους στόχους την προτεινόμενη από το Υπουργείο ονοματολογία, όπως δόθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2020) δύνανται να προστεθούν προσαρμοσμένα και οι εξής που έχουν σημανθεί ως σημαντικές για την ΠΔΜ στο ερωτηματολόγιο που ακολούθησε την 1^η εγκύκλιο:

- Ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους
- Ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (όπως H₂ κ.ά.)
- Συμμετοχή σε επενδυτικά οχήματα με σκοπό την συγχρηματοδότηση στοχευμένων επενδύσεων με προσανατολισμό την πράσινη ανάπτυξη

Στόχος 3: Κοινωνική Ανάπτυξη

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

3.α: Ολοκλήρωση των υποδομών και διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου, βελτίωση και ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων, ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους, βελτίωση αθλητικών υποδομών.

3.β: Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων και κοινωνικών επενδύσεων, αναχαίτιση brain drain, δράσεις κατάρτισης εργαζομένων, ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού, στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία), καταπολέμηση φτώχειας, προστασία ευάλωτων ομάδων, προώθηση δια βίου μάθησης.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

- Υγεία (εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης)
- Απασχόληση (ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών)

- iii. Κοινωνική συνοχή (ενίσχυση δράσεων πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης ενεργειακής φτώχειας)
- iv. Παιδεία (βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών)
- v. Αθλητισμός (ενίσχυση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού)

Επιλέγονται οι εξής οκτώ προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους πέντε ειδικούς στόχους της κοινωνικής ανάπτυξης:

Διάγραμμα 4: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου κοινωνικής ανάπτυξης για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Υγεία: υποδομές, εξοπλισμός
- Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (όπως προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)
- Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑμεΑ
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών και αγροτικών περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών
- Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)
- Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
- Διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

- Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)

Στις προαναφερόμενες προτεραιότητες (που ακολουθούν όπως και σε όλους τους στόχους την προτεινόμενη από το Υπουργείο ονοματολογία, όπως δόθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2020) δύνανται να προστεθούν προσαρμοσμένα και οι εξής που έχουν σημανθεί ως σημαντικές για την ΠΔΜ στο ερωτηματολόγιο που ακολούθησε την 1^η εγκύκλιο:

- Συμμετοχή σε επενδυτικά οχήματα με σκοπό την συγχρηματοδότηση στοχευμένων επενδύσεων με προσανατολισμό την κοινωνική συνοχή
- Λοιπές υποδομές και δράσεις βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Λοιπές δράσεις ενίσχυσης των υποδομών και υπηρεσιών στήριξης της εκπαίδευσης
- Λοιπές δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων

Στόχος 4: Ανάπτυξη Υποδομών

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

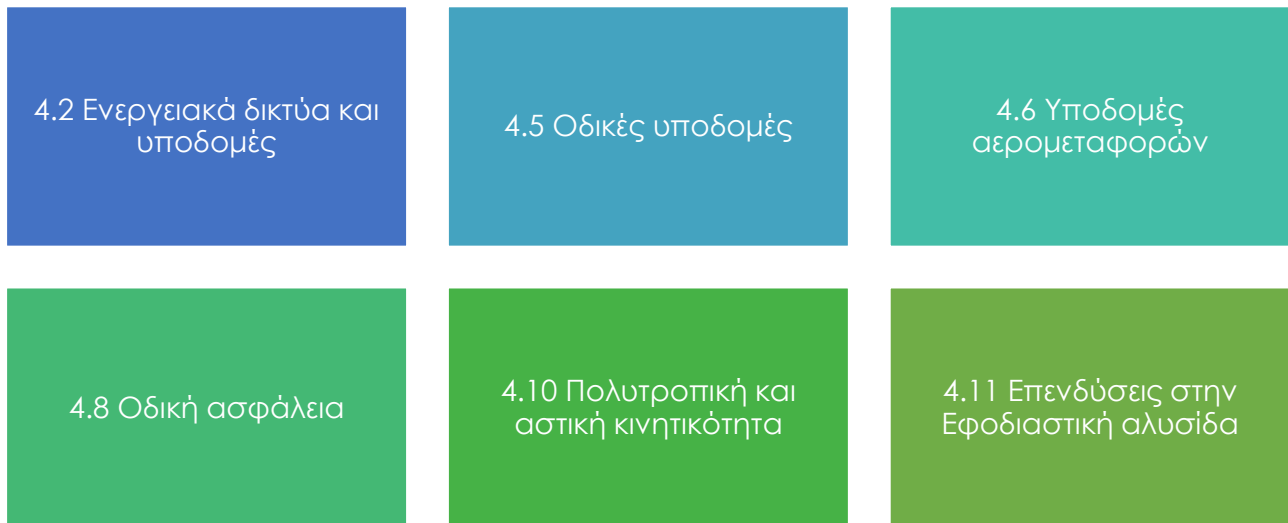
Ολοκλήρωση κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας – Κοζάνη – όρια Νομού Λάρισας», ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος της Ε65, ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, βελτίωση λειτουργίας των δύο αεροδρομίων, ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής και βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ανάπτυξη δομών – υποδομών εξυπηρέτησης ΑμεΑ, δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας, ανάπτυξη συστημάτων ψηφιοποίησης μεταφορών, ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη επενδύσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

- i. Δίκτυα (οδικά)
- ii. Μεταφορές (βιώσιμες, ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, έξυπνες, ασφαλείς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα)
- iii. Εφοδιαστική αλυσίδα

Επιλέγονται οι εξής έξι προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους τρεις ειδικούς στόχους της ανάπτυξης υποδομών:

Διάγραμμα 5: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ανάπτυξης υποδομών για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

- Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές
- Οδικές υποδομές
- Υποδομές αερομεταφορών
- Οδική ασφάλεια
- Πολυτροπική και αστική κινητικότητα
- Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα

Στις προαναφερθείσες προτεραιότητες (που ακολουθούν όπως και σε όλους τους στόχους την προτεινόμενη από το Υπουργείο ονοματολογία, όπως δόθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2020) δύνανται να προστεθούν προσαρμοσμένα και οι εξής που έχουν σημανθεί ως σημαντικές για την ΠΔΜ στο ερωτηματολόγιο που ακολούθησε την 1^η εγκύκλιο:

- Ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους

Στόχος 5: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Κύριες στρατηγικές επιλογές στόχου - Κατηγορίες έργων και δράσεων

Προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, προώθηση τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος όπως και βελτίωση των συναφών υποδομών για την ανάδειξη της ΠΔΜ ως την Πράσινη Περιφέρεια των Λιμνών της χώρας, σύνδεση περιφερειακών και εθνικών πολιτικών – δράσεων με εκτεταμένες και στοχευμένες πρωτοβουλίες σε προγράμματα της ΕΕ, δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού και ανάδειξη τους, δράσεις προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού, Συμπληρωματικές σημειακές δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών και λοιπών συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα, ενίσχυση σχεδιασμού και εφαρμογής των Σχεδίων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ, ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) με έμφαση στη στήριξη της μετάβασης ενεργειακών περιοχών.

Ειδικοί Στόχοι σε ιεράρχηση:

- i. Βιομηχανία (μεταποίηση)
- ii. Αγροδιατροφικός τομέας
- iii. Τουρισμός
- iv. Πολιτισμός

Που συνδυαστικά αφορούν στην:

- Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.
- Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Επιλέγονται οι εξής οκτώ προτεραιότητες που θα πρέπει να εξυπηρετήσουν τους δύο ειδικούς στόχους της ενίσχυσης της εξωστρέφειας:

Διάγραμμα 6: Ιεράρχηση προτεραιοτήτων του στόχου ενίσχυσης της εξωστρέφειας για την ΠΔΜ

Οι βασικές προτεραιότητες της ΠΔΜ σε ιεράρχηση είναι:

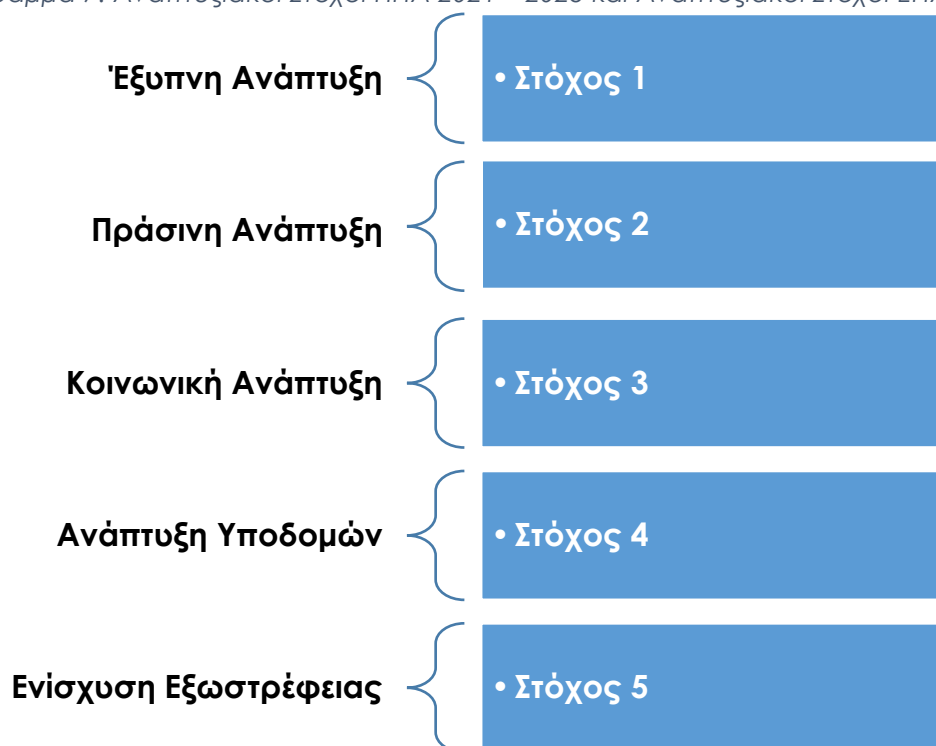
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
- Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (όπως συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)
- Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
- Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (όπως health & wellness, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)
- Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
- Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα
- Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού

2. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ

Οι πέντε Αναπτυξιακοί Στόχοι (καλούμενοι και ως Στόχοι ή/και Στόχοι Προτεραιότητας εφεξής) του ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΜ ταυτίζονται με τους πέντε αντίστοιχους Αναπτυξιακούς Στόχους – πυλώνες του ΕΠΑ και περιλαμβάνουν όλους τους επί μέρους Άξονες Προτεραιότητας που επιλέγονται για τη Δυτική Μακεδονία.

Διάγραμμα 7: Αναπτυξιακοί Στόχοι ΠΠΑ 2021 – 2025 και Αναπτυξιακοί Στόχοι ΕΠΑ

Στους στόχους αυτούς προστίθεται και ένας 6^{ος} που αφορά στην υποστήριξη του προγράμματος.

Ακολουθούν πινακοποιημένα οι ταυτότητες των στόχων του προγράμματος συνολικά:

Στόχος 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη» (Σ1)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ1
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Έρευνα & Ανάπτυξη (Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών) ΕΑΣ2: Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα (Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ) ΕΑΣ3: Ψηφιακός μετασχηματισμός (Εκμετάλλευση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις αυτοδιοικήσεις)
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Έξυπνη Ανάπτυξη

Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Η Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη & Καινοτομία (ΕΤΑΚ) αποτελεί το όχημα για την σταδιακή βελτίωση των παραγωγικών δεικτών, της απασχόλησης και της ανάπτυξης της περιφερειακής οικονομίας και αυτά επιδιώκει ο Στόχος 1 μέσω των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν συμπληρωματικά σε λοιπές συγχρηματοδοούμενες συναφείς πρωτοβουλίες.
Κατηγορίες Δράσεων:	Προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ σε ισόρροπη ανάπτυξη και άλλων στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ, ενίσχυση των προσπαθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων, προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Η ενίσχυση της φέρουσας ικανότητας επιχειρήσεων, επαγγελματιών και επιστημόνων να καινοτομούν και να μεγεθύνονται με στοιχεία καινοτομίας με την υποστήριξη της Περιφέρειας και του Πανεπιστημίου.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας,

Στόχος 2 «Πράσινη Ανάπτυξη» (Σ2)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ2
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Προστασία του περιβάλλοντος (σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας) ΕΑΣ2: Μετάβαση σε κυκλική οικονομία (Ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία) ΕΑΣ3: Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Πράσινη Ανάπτυξη
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Προγραμματιζόμενες συμπληρωματικές πράσινες αναπτυξιακές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην προώθηση μιας φιλικής προς το περιβάλλον ανταγωνιστικής οικονομίας στην περίοδο της Δίκαιης Μετάβασης, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της ΠΔΜ σε σχέση με την προστασία και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την ικανοποίηση του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου.
Κατηγορίες Δράσεων:	Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων και μονάδων παραγωγής, ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης και επέκτασής τους, βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών και χρήση ΑΠΕ, εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (Η2 κ.ά.), προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ, προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ, στρατηγική διαχείριση δράσεων πολιτικής και περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ, δράσεις πράσινων πόλεων, ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ' κατηγορίας και επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης

Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Η προστασία του περιβάλλοντος με την φιλική προς αυτό συμπληρωματική εξυπηρέτηση όλων των συναφών υποδομών, η μετάβαση στην κυκλική οικονομία και ο μετασχηματισμός της περιφερειακής οικονομίας μαζί με την αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής αποτελούν θεσμικές υποχρεώσεις της Περιφέρειας και των εν δυνάμει δικαιούχων έργων και δράσεων.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α' βαθμού και νομικά τους πρόσωπα

Στόχος 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη» (Σ3)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ3
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Υγεία (Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης) ΕΑΣ2: Απασχόληση (Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών) ΕΑΣ3: Κοινωνική συνοχή (Ενίσχυση δράσεων πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης ενεργειακής φτώχειας) ΕΑΣ4: Παιδεία (Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών) ΕΑΣ5: Αθλητισμός (Ενίσχυση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού)
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Κοινωνική Ανάπτυξη
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Υποστήριξη συμπληρωματικών έργων – δράσεων που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και τις συνθήκες διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού.
Κατηγορίες Δράσεων:	Συμπληρωματικά έργα και δράσεις : 3.α: Ολοκλήρωση των υποδομών και διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου, βελτίωση και ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων, ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους, βελτίωση αθλητικών υποδομών. 3.β: Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων και κοινωνικών επενδύσεων, αναχαίτιση brain drain, δράσεις κατάρτισης εργαζομένων, ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού, στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία), καταπολέμηση φτώχειας, προστασία ευάλωτων ομάδων, προώθηση δια βίου μάθησης.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις πέραν των επαναλαμβανόμενων ετήσια δαπανών στην Υγεία, σημειικά στην Απασχόληση, έντονα στην Κοινωνική συνοχή και στην Παιδεία όπως και έντονα παρεμβατικά στον Αθλητισμό.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α' βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Μονάδες Υγείας και Πρόνοιας Δυτικής Μακεδονίας

Στόχος 4 «Ανάπτυξη Υποδομών» (Σ4)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ4
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Δίκτυα (οδικά) ΕΑΣ2: Μεταφορές (βιώσιμες, ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, έξυπνες, ασφαλείς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα) ΕΑΣ3: Εφοδιαστική αλυσίδα
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Ανάπτυξη Υποδομών
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Υποστήριξη συμπληρωματικών έργων – δράσεων που βελτιώνουν τις βασικές υποδομές μεταφορών με επικέντρωση στα οδικά δίκτυα και στην οδική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων των ετήσιων επαναλαμβανόμενων δράσεων.
Κατηγορίες Δράσεων:	Σε πρώτο επίπεδο ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου, δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας, βελτίωση λειτουργίας των δύο αεροδρομίων και σε δεύτερο επίπεδο ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής και βιώσιμης αστικής κινητικότητας, ανάπτυξη δομών – υποδομών εξυπηρέτησης ΑμεΑ, ανάπτυξη συστημάτων ψηφιοποίησης μεταφορών, ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη επενδύσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα.
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις πέραν των επαναλαμβανόμενων ετήσια δαπανών στις υποδομές των μεταφορών.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α' βαθμού και νομικά τους πρόσωπα

Στόχος 5 «Ενίσχυση Εξωστρέφειας» (Σ5)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ5
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	ΕΑΣ1: Βιομηχανία (μεταποίηση) ΕΑΣ2: Αγροδιατροφικός τομέας ΕΑΣ3: Τουρισμός ΕΑΣ4: Πολιτισμός
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Ενίσχυση Εξωστρέφειας
Σύντομη περιγραφή Στόχου:	Ιδιαίτερη βαρύτητα στους στόχους της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής κατέχουν οι συμπληρωματικές παρεμβάσεις ενίσχυσης τόσο της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, όσο και του πολιτισμού της, καθώς αυτή η ενίσχυση αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του περιφερειακού παραγωγικού υποδείγματος, αλλά και της ανάδειξης των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων.

Κατηγορίες Δράσεων:	Δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών και λοιπών συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα, προώθηση προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, προώθηση τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος όπως και βελτίωση των συναφών υποδομών για την ανάδειξη της ΠΔΜ ως την Πράσινη Περιφέρεια των Λιμνών της χώρας, δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού και ανάδειξη τους, δράσεις προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Είναι συνεχώς απαραίτητα συμπληρωματικά έργα – δράσεις ενίσχυσης εξωστρέφειας και του πολιτιστικού αποθέματος της Δυτικής Μακεδονίας που έχει οπισθοχωρήσει από το 2010 και μετά λόγω άλλων προτεραιοτήτων.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΟΤΑ α' βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Επιμελητήρια

Στόχος 6 «Υποστήριξη Προγράμματος» (Σ6)

Κωδικός Αναγνώρισης Στόχου:	Σ6
Ειδικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που εξυπηρετούνται:	-
Τίτλος Στόχου ΠΠΑ:	Υποστήριξη Προγράμματος
Σύντομη περιγραφή ΑΠ:	Η Υποστήριξη του Προγράμματος στο πλαίσιο του ΠΠΑ αναφέρεται στην υλοποίηση ενεργειών που αφορούν ιδίως στον προγραμματισμό, στον σχεδιασμό, στην προετοιμασία, στη διαχείριση, στην παρακολούθηση, στην αξιολόγηση, στη δημοσιότητα, στην εφαρμογή και στον έλεγχο του προγράμματος, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Διαχείρισης της ΠΔΜ και των δικαιούχων για την υλοποίηση του προγράμματος.
Κατηγορίες Δράσεων:	Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης. Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ Διενέργεια Επιθεωρήσεων – Πιστοποιήσεων Πληροφόρηση και Δημοσιότητα
Τεκμηρίωση ανάγκης χρηματοδότησης από ΠΠΑ:	Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας για την υποστήριξη του προγράμματος έχουν ιδιαίτερη σημασία για την 1η προγραμματική περίοδο του ΠΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, αναμένεται να προκαλέσει για την υπηρεσία διαχείρισης του ΠΠΑ, σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανόν νέα αντικείμενα εργασιών.
Καθεστώς ενίσχυσης:	Επιχορήγηση
Δυνητικοί Δικαιούχοι:	ΠΔΜ, ΠΤΑ της ΠΔΜ, ΟΤΑ α' βαθμού και νομικά τους πρόσωπα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ

Ακολουθεί ο πίνακας συσχέτισης των προτεραιοτήτων ΠΠΑ με αυτές του ΕΠΑ:

Πίνακας 21: Συσχέτιση των προτεραιοτήτων ΠΠΑ της ΠΔΜ με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ/ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙ ΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΕΥΝΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	1.1	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	×
		1.2	Δημιουργία ερευνητικής τεχνογνωσίας και λύσεων ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα	
		1.3	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	×
		1.4	Συστάδες ανάπτυξης	
		1.5	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)	×
		1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)	×
		1.7	Ηλεκτρονική υγεία (e-health)	
		1.8	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης	
		1.9	Εκσυγχρονισμός του δικαστικού συστήματος	
		1.10	Έξυπνες πόλεις	×
		1.11	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	
2	ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	2.1	Ενεργειακή απόδοση	×
		2.2	Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	×
		2.3	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	×
		2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	×
		2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	×
		2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	×
		2.7	Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)	×

		2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	×
		2.9	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	×
		2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)	×
		2.11	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)	×
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΥΓΕΙΑ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ- ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	×
		3.2	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	×
		3.3	Ενσωμάτωση Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού (α. 1 παρ. 4 ν. 4019/2011) στο εργατικό δυναμικό	
		3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	×
		3.5	Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	
		3.6	Αντιμετώπιση ανισοτήτων στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές (μεταφορικό ισοδύναμο)	
		3.7	Δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων	
		3.8	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	×
		3.9	Δημιουργία πρότυπων μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επαγγελματικής κατεύθυνσης	
		3.10	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	×
		3.11	Ενσωμάτωση Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού (α. 1 παρ. 4 ν. 4019/2011) στην εκπαίδευση.	
		3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	×
		3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	×
		3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	×
		3.15	Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη	
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ - ΔΙΚΤΥΑ	4.1	Υποδομές ΤΠΕ	
		4.2	Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές	×
		4.3	Λιμενικές υποδομές	

	- ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ	4.4	Σιδηροδρομικό δίκτυο	
		4.5	Οδικές υποδομές	×
		4.6	Υποδομές αερομεταφορών	×
		4.7	Υδατοδρόμια	
		4.8	Οδική ασφάλεια	×
		4.9	Ψηφιοποίηση μεταφορών	
		4.10	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	×
		4.11	Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα	×
5	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	5.1	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	×
		5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)	×
		5.3	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	×
		5.4	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	×
		5.5	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	×
		5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	×
		5.7	Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	
		5.8	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	×
		5.9	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)	
		5.10	Προώθηση έρευνας και ανάπτυξης των εγχώριων ορυκτών πρώτων υλών	
		5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	×
		5.12	Δημιουργία και προώθηση εθνικού εμπορικού σήματος	

Πίνακας 22: Περιγραφή των κατηγοριών έργων και δράσεων ανά προτεραιότητα του ΠΠΑ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ/ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ & ΕΠΑ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

1	ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΕΥΝΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	1.1	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	Προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ, Ανάπτυξη στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, Ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ
		1.3	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	Ενίσχυση των προσπάθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων
		1.5	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας
		1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στην αυτοδιοίκηση & τους περιφερειακούς φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα
		1.10	Έξυπνες πόλεις	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα
2	ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	2.1	Ενεργειακή απόδοση	Δράσεις πράσινων πόλεων
		2.2	Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	Ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης & επέκτασής τους, Προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ
		2.3	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	Ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ' κατηγορίας
		2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	Διαχείριση δράσεων πολιτικής & περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ
		2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	Εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (H2 κ.α.)

		2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	Ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων, Επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης.
		2.7	Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)	Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων
		2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων & ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών & χρήση ΑΠΕ
		2.9	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ
		2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ
		2.11	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΥΓΕΙΑ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - ΠΑΙΔΕΙΑ- ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους
		3.2	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων & κοινωνικών επενδύσεων Καταπολέμηση φτώχειας Δράσεις κατάρτισης εργαζομένων
		3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους Προστασία ευάλωτων ομάδων Καταπολέμηση φτώχειας
		3.8	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	Βελτίωση & ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων
		3.10	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	Ολοκλήρωση των υποδομών & διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου

		3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	Αναχαίτιση brain drain Ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού
		3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	Βελτίωση αθλητικών υποδομών
		3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	Στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ - ΔΙΚΤΥΑ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ	4.2	Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές	Στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία)
		4.5	Οδικές υποδομές	Ολοκλήρωση κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας – Κοζάνη – όρια Νομού Λάρισας», ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος του Ε65, ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου
		4.6	Υποδομές αερομεταφορών	Βελτίωση λειτουργίας των δύο αεροδρομίων
		4.8	Οδική ασφάλεια	Δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας
		4.10	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	Ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής & βιώσιμης αστικής κινητικότητας
		4.11	Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα	Ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη επενδύσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα
5	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	5.1	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος
		5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)	Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος
		5.3	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	Δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού & ανάδειξη τους
		5.4	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	Δράσεις προστασίας & ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς

		5.5	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	Δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού
		5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	Δράσεις Βελτίωσης υποδομών χώρων σύγχρονου πολιτισμού και υποστήριξη σχετικών δράσεων
		5.8	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	Δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών κλπ. συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα Σύνδεση περιφερειακών & εθνικών πολιτικών – δράσεων με εκτεταμένες & στοχευμένες πρωτοβουλίες σε προγράμματα της ΕΕ
		5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	Δράσεις προώθησης προϊόντων ΠΟΠ & ΠΓΕ

Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι η εκτίμηση που έχει γίνει για δράσεις και κατηγορίες έργων περιλαμβάνει και αριθμό προτεραιοτήτων του ΠΠΑ της ΠΔΜ για τις οποίες στην παρούσα φάση του αρχικού σχεδιασμού δεν έχει συμπεριληφθεί σχετικός Π/Υ (όπως αυτός περιλαμβάνεται στην ενότητα IV).

Με δεδομένα:

- τον περιορισμό του Π/Υ της περιόδου 2021-2025 με μέγιστο ποσό τα 105 εκ € και τη μεταφορά των ανεκτέλεστων υπολοίπων παλαιότερων ενταγμένων έργων – δράσεων στο ΠΠΑ της τάξης των ~101,8 εκ €
- την πρόοδο του Προγράμματος
- τις εκπτώσεις από τα ενταγμένα έργα, όπως αυτά θα συμβασιοποιούνται και τέλος
- ενδεχόμενες αυξήσεις του Π/Υ (ή συμπλήρωσης του από άλλες πηγές χρηματοδότησης),

η ΠΔΜ θα προσπαθήσει να εντάξει δράσεις και έργα σε όλες τις επιλεγμένες προτεραιότητες, για να διατηρήσει τον αναπτυξιακό χαρακτήρα που επιθυμεί συνολικά για το πρόγραμμα.

Ακολουθεί πίνακας με την αντιστοίχιση προτεραιοτήτων – ενδεικτικών έργων με ειδικούς στόχους, ανάγκες και δυνατότητες ανά αναπτυξιακό στόχο του ΠΠΑ, με βαθμονόμηση της συσχέτισης.

Πίνακας 23: Πράσινη Ανάπτυξη

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Έρευνα και ανάπτυξη	Ψηφιακός μετασχηματισμός	Καινοτομία και επιχειρηματικότητα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
1.1	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	•••	•	••			•	•••			••	•		
1.3	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	••	•	•••			•••	•••	•		•			
1.5	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	•	•	•••	••		•••	•••	••	•	•	••	•	
1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)		•••	•		••	••	•••						
1.10	Έξυπνες πόλεις		•••	•	•		•	•••	•••				•	•

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 24: Πράσινη Ανάπτυξη

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Μετάβαση σε κυκλική οικονομία	Προστασία του περιβάλλοντος	Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού υποδείγματος	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
2.1	Ενεργειακή απόδοση	...	...	...	•		•	••	...			•	•	
2.2	Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	••	...	...			•	•	...				••	
2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα - ενεργειακή μετάβαση	•	...	...	...		...	••	...	...	••	•	...	•
2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων		...	...	•				...				•	
2.9	Ανάπτυξη υποδομών προστασίας		...	...	••				...		•		•	
2.3	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	...	...	•				•	...				•	
2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	...	...	••			••	••	...				•	
2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς		...	••			••		...			•	••	...
2.7	Πράσινη επιχειρηματικότητα	...	...	...			••	••	...				••	
2.11	Πράσινες πόλεις	••	...	••	•		•	•	...	•			•	
2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων	••	...	...	•			•	...				••	

Σημείωση: ... - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 25: Κοινωνική Ανάπτυξη

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Υγεία και αθλητισμός	Απασχόληση	Παιδεία	Κοινωνική συνοχή	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	•••			••	••					•	•••			
3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	•••		•	•	•								•	
3.2	Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης		•••	•	••	•••	•	••	•		••				
3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	•	•	••	•••	•••		•							•
3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών		••		•••	•••		••	•		••	•	•	••	
3.8	Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης			•••		•			•	•	••				
3.10	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ		•	•••				•••			••		•		
3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (brain gain)		••	•••		•		••	•		••			•	

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 26: Ανάπτυξη Υποδομών

		Ειδικοί στόχοι			Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Δίκτυα	Μεταφορές	Εφοδιαστική αλυσίδα	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα														
4.2	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός ενεργειακών δικτύων και υποδομών	...					..	..	...		..	...		
4.5	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός οδικών υποδομών		...	..	•					•		•		
4.6	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός υποδομών αερομεταφορών		...	•								•		
4.8	Οδική ασφάλεια		...		..									
4.10	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα		...	..	..		..	•	..			...		
4.11	Επενδύσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα		..	...								..		

Σημείωση: ... - πολύ ισχυρή συσχέτιση, .. - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

Πίνακας 27: Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Προτεραιότητες και ενδεικτικά έργα		Ειδικοί στόχοι				Ανάγκες							Δυνατότητες		
		Πολιτισμός	Τουρισμός	Αγροδιατροφικός τομέας	Βιομηχανία	Κοινωνικές συνέπειες	Δημοσιονομική πειθαρχία	Αλλαγή παραγωγικού	Τεχνολογικές εξελίξεις	Κλιματική αλλαγή / περιβάλλον	Δημογραφικές εξελίξεις	Λοιπές προκλήσεις	Γεωγραφική θέση	Φυσικό περιβάλλον	Πολιτιστική κληρονομιά
5.1	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	••	•••	•				•					•	••	•••
5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	••	•••	•				•					•	••	•••
5.3	Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	•••	•••					•						•	•••
5.4	Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά - προστασία, ανάπτυξη και προβολή	•••	•••	•				•		•			•	•	•••
5.5	Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα	•••	••			•		•	•						•••
5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	•••	•			•			•						••
5.8	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές			•••	•••	•		•••	•			•	••		
5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό			•••	•••	•		•••	•				••		•

Σημείωση: ••• - πολύ ισχυρή συσχέτιση, •• - ισχυρή συσχέτιση, • - συσχέτιση

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΑ

Το ΠΠΑ όπως και το ΕΠΑ υλοποιείται με τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων. Στο άρθρο 122 του ν. 4635/2019 περιέχονται όλες οι σχετικές προβλέψεις, που αφορούν στους πόρους, τις επιλέξιμες κατηγορίες και τους όρους κατάρτισης του προϋπολογισμού του ΠΠΑ. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι για τον καθορισμό των πόρων του ΠΠΑ λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι προοπτικές της οικονομίας για το χρονικό διάστημα προγραμματισμού, η συμπληρωματικότητα με συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις με στόχο την ενίσχυση του αναπτυξιακού αποτελέσματος, καθώς και η γενικότερη δημοσιονομική στρατηγική της περιφέρειας και της χώρας, όπως αποτυπώνεται στο ισχύον Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ).

Σε ότι αφορά στη Δυτική Μακεδονία η μονοδιάστατη ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα στην ΠΔΜ κατέστησε την περιοχή τα τελευταία 60 και πλέον χρόνια εξαρτώμενη από αυτόν σε μεγάλο βαθμό και σε βάρος άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, με συνέπεια οποιαδήποτε αρνητική εξέλιξη στο συγκεκριμένο κλάδο (όπως παραγωγή ενέργειας με χαμηλό λιγνιτικό αποτύπωμα στην οποία οδηγεί η Συμφωνία των Παρισίων) να επηρεάζει έντονα αρνητικά το εισόδημα και την απασχόληση στην περιοχή, με οδυνηρές συνέπειες για το μέλλον της.

Η ΠΔΜ έχει ανάγκη σημαντικών πόρων για την υποστήριξη της προσπάθειας μετασχηματισμού της οικονομίας της και ταυτόχρονα για την υποστήριξη της προσπάθειας διατήρησης της κοινωνικής συνοχής.

Οι εν δυνάμει δικαιούχοι των πόρων αυτών (όπως αναλυτικά περιγράφεται σε άλλο σημείο του παρόντος) θα πρέπει πέραν των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων να ιεραρχήσουν τις ανάγκες χρηματοδότησης τους από το ΕΠΑ και το ΠΠΑ της ΠΔΜ, τηρώντας τις οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου για εξάντληση των πιθανοτήτων τα έργα που θα ζητούν προς ένταξη στο ΠΠΑ της ΠΔΜ, να είναι αδύνατο να μπορούν να ενταχθούν σε τομεακά προγράμματα ή το οικείο ΠΕΠ.

Ως εκ τούτου, με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία από τα τρέχοντα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 και τις εν δυνάμει συνθήκες του σχεδιασμού της νέας περιόδου 2021-2027, οι δράσεις και τα έργα που θα περιγραφούν στα επόμενα κεφάλαια καλύπτουν τις συνθήκες αυτής της τεκμηρίωσης, καθώς ταυτόχρονα είναι και δράσεις που προκύπτουν από την ανάλυση της στρατηγικής που προηγήθηκε.

Ο σχεδιασμός της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ και η πρόταση για επιμέρους έργα ή ομάδες δράσεων, λαμβάνει υπόψη το σύνολο των έργων – δράσεων που είτε υλοποιούνται, είτε έχουν ενταχθεί προς υλοποίηση, είτε βρίσκονται στη λογική του στρατηγικού σχεδιασμού της ΠΔΜ, εξετάζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τις συνέργειες και τις συμπληρωματικότητες για την κάλυψη των αποτυπωμένων αναγκών, με τις δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο του ΠΕΠ της ΠΔΜ 2014-2020, όπως και με αυτές που χρηματοδοτούνται από ιδίους πόρους της περιφερειακής αρχής. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω συνέργειες, παρακάτω παρατίθενται οι επιμέρους πτυχές τεκμηρίωσης της χρηματοδότησης των

προτεινόμενων δράσεων από το ΠΠΑ σε σύνδεση με τις ανάγκες και ελλείψεις που έχουν διαπιστωθεί ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητες.

Οι χρηματοδοτικές δράσεις του ΠΠΑ στους Αναπτυξιακούς Στόχους καλούνται να συμπληρώσουν, αλλά και να επεκτείνουν με περισσότερους πόρους τις σχετικές δράσεις στο πλαίσιο του οικείου ΠΕΠ, προσδίδοντας περισσότερη ευελιξία και ταχύτητα, με παράλληλο γνώμονα την συμπερίληψη κατά το δυνατόν περισσότερων δικαιούχων και κατηγοριών έργων – δράσεων που δεν είναι εφικτό να χρηματοδοτηθούν βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας και αιρεσιμότητων του ΕΣΠΑ (όπως αρδευτικά έργα, τοπική οδοποιία κ.α.), καθώς και για έργα που η υλοποίηση απαιτεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από την περίοδο επιλεξιμότητας στο ΕΣΠΑ ή έργα των οποίων η αναγκαιότητα προκύπτει από έκτακτες καταστάσεις.

Έξυπνη Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης αποκλειστικά συμπληρωματικών δράσεων του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Έξυπνη Ανάπτυξη', προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογικής έντασης, τον μικρό αριθμό ΜμΕ και κλάδων με αξιόλογη συγκέντρωση ερευνητικού προσωπικού, τον πολύ χαμηλό βαθμό απασχολησιμότητας ερευνητικού προσωπικού σε επιχειρήσεις, την έλλειψη καινοτομικής – ερευνητικής κουλτούρας στις ΜμΕ, το χαμηλός βαθμό διείσδυσης ΤΠΕ στις παραγωγικές και καθημερινές διαρθρωτικών προβλημάτων της ΠΔΜ, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Πράσινη Ανάπτυξη:

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Πράσινη Ανάπτυξη', προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με τις αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον από τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή, την γενικότερη κλιματική αλλαγή, την αύξηση συχνότητας εμφάνισης και έντασης ακραίων φαινομένων, την σημαντική επιβάρυνση του περιβάλλοντος, την υστέρηση στην ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, την μη προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του πλούσιου και διαφοροποιημένου φυσικού / οικολογικού αποθέματος, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Κοινωνική Ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Κοινωνική Ανάπτυξη', προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας στους νέους και στο γενικό ανθρώπινο δυναμικό, στη συνεχή διαρροή εκτός Περιφέρειας εξειδικευμένου δυναμικού, με την ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών υγείας (κυρίως σε έκτακτες συνθήκες) και εκπαίδευσης, την στήριξη των ευπαθών ομάδων, την υποστήριξη αθλητικών υποδομών και την ενθάρρυνση αθλητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της χωρικής συνοχής, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση

των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Ανάπτυξη Υποδομών

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Ανάπτυξη Υποδομών', προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με ελλείψεις στο οδικό δίκτυο που δημιουργούν ενδοπεριφερειακές ανισότητες, με σημαντικά προβλήματα οδικής ασφάλειας, με την ενδοπεριφερειακή ανισορροπία σε σχέση με υποδομές σχετιζόμενες με την εφοδιαστική αλυσίδα, με ελλείψεις σε υποδομές προώθησης της πολυτροπικής κινητικότητας, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Ενίσχυση Εξωστρέφειας', προκύπτει από τις συνεχείς ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογικής έντασης, με την έλλειψη καινοτομικής και εξαγωγικής κουλτούρας στις επιχειρήσεις, με έναν τουριστικό κλάδο που δεν καταφέρνει να αξιοποιήσει στο έπακρο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, την έλλειψη συμπράξεων - δικτύων - συνεταιρισμών που να στηρίζουν την εξαγωγική δραστηριότητα στον τομέα των αγροτικών προϊόντων και την ανεπαρκή προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, με οριζόντιο γνώμονα την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων της Περιφέρειας, όπως και αυτών που πρόσφατα αναδύονται από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Ακολουθούν ενδεικτικά οι κατηγορίες δράσεων που εξαιρούνται από τη δυνατότητα χρηματοδότησης στο υπό εκπόνηση νέο ΕΣΠΑ 2021-2027, για τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΤΑ, ΕΚΤ+ και ΤΔΜ, σύμφωνα και με τη 2^η Εγκύκλιο του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Νοέμβριος 2020). Η εν λόγω παράθεση ενισχύει την τεκμηρίωση για την αναγκαιότητα χρηματοδότησης μιας σειράς έργων και δράσεων από το ΠΠΑ, τα οποία δεν θα δύναται να καλυφθούν από το ΠΕΠ της ΠΔΜ 2021-2027 ή τα εξής Τομεακά Προγράμματα:

ΕΤΠΑ και ΤΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΠΑ / ΤΣ, τα συγκεκριμένα ταμεία δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν:

- Την κατασκευή αεροδρομίων. Εξαιρέση αποτελούν οι δράσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας και της μετρίαση των περιβαλλοντικών επιδράσεων στα υφιστάμενα αεροδρόμια.

- Επενδύσεις σε ΧΥΤΥ/ΧΥΤΑ (landfills) με εξαίρεση τον παροπλισμό τους, την μετατροπή τους και αύξηση της ασφάλειας των υφιστάμενων, με την προϋπόθεση ότι δεν αυξάνεται η δυναμικότητά τους.
- Επενδύσεις για την αύξηση της δυναμικότητας των εγκαταστάσεων εναπομεινάντων αποβλήτων.
- Επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο), με εξαίρεση στις περιπτώσεις που αντικαθιστούν θέρμανση με τη χρήση του άνθρακα.
- Προμήθεια σιδηροδρομικού τροχαίου υλικού. Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση που ο φορέας που έχει αναλάβει τον σιδηρόδρομο στην περίπτωση της πλήρους ιδιωτικοποίησης είναι νεοσύστατη επιχείρηση.
- Τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.
- Τις επενδύσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/EK5 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- Την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.
- Τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 (L 187), εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις ή για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Επιπλέον, το Ταμείο Συνοχής δεν στηρίζει τις επενδύσεις στη στέγαση, εκτός εάν σχετίζονται με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης ή τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

ΕΚΤ+

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού για το ΕΚΤ+, οι κάτωθι κατηγορίες δαπανών δεν είναι επιλέξιμες:

- Η αγορά γης, ακινήτων και η υλοποίηση υποδομών.
- Η αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων, εκτός αν είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή αν αυτά τα είδη αποσβήνονται πλήρως, ή η αγορά τους συνιστά την πιο οικονομική επιλογή.

Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του σχεδίου του Κανονισμού ΤΔΜ, το συγκεκριμένο Ταμείο δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει:

- τον παροπλισμό ή την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.
- την παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού.

- τις προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, εκτός αν επιτραπεί βάσει των εφαρμοστέων κανόνων της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.
- επενδύσεις για την παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή ορυκτών καυσίμων (φυσικό αέριο),

Ακολουθεί πίνακας με την αποτύπωση της τεκμηρίωσης της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΠΠΑ για τα προβλεπόμενα έργα και δράσεις του. Τονίζεται εκ νέου πως η τεκμηρίωση αφορά και σε έργα – δράσεις του ΠΠΑ που μπορούν να ενταχθούν σε αυτό και με την προσθήκη συμπληρωματικών πόρων από άλλα προγράμματα.

Πίνακας 28: Πίνακας τεκμηρίωσης αναγκών χρηματοδότησης από το ΠΠΑ 2021-2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
1.1	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	Προώθηση πολιτικών καινοτόμου επιχειρηματικότητας σε σύνδεση με στοχευμένες ερευνητικές δράσεις, προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών αξιοποίησης ΑΠΕ για τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας της ΠΔΜ, Ανάπτυξη στρατηγικών αλυσίδων αξίας ειδικά στο χώρο της αγροδιατροφής, Ενίσχυση των δομών-υποδομών ΕΤΑΚ με αιχμή το Πανεπιστήμιο ΔΜ και τη Δομή Στήριξης RIS3 της ΠΔΜ	Ανάγκη συμπληρωματικών όρων πέραν των διαθέσιμων στο ΠΕΠ
1.3	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	Ενίσχυση των προσπάθειών μεγέθυνσης των επιχειρήσεων	Ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης των ΜμΕ σε δράσεις ΕΤΑΚ
1.5	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing κλπ.)	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα με αιχμή την ενίσχυση της εξωστρέφειας	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ.)	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στην αυτοδιοίκηση & τους περιφερειακούς φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα	Ανάγκη συμπληρωματικών όρων πέραν των διαθέσιμων στο ΠΕΠ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
1.10	Έξυπνες πόλεις	Προώθηση της χρήσης ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα	Μειωμένη σχετική δραστηριοποίηση των ΟΤΑ μέχρι το 2020
2.1	Ενεργειακή απόδοση	Δράσεις πράσινων πόλεων	Συνεχείς αυξανόμενες ανάγκες ενεργειακών αναβαθμίσεων κάθε είδους
2.2	Στήριξη ΑΠΕ – συμπαράγωγή	Ενίσχυση εναλλακτικών δυνατοτήτων λειτουργίας των συστημάτων τηλεθέρμανσης & επέκτασής τους, Προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων σε ΑΠΕ	Σταδιακή διακοπή χρήσης λιγνίτη από τους ΑΗΣ & Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
2.3	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	Ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε οικισμούς μικρότερους της Γ' κατηγορίας	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης πόρων νέου ΕΣΠΑ 2021-2027
2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	Διαχείριση δράσεων πολιτικής & περιβαλλοντικής προστασίας για το φυσικό οικοσύστημα της ΠΔΜ	Συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες περιβαλλοντικής προστασίας
2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	Εξάλειψη εξάρτησης από στερεά καύσιμα και ανάπτυξη δράσεων με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (H2 κ.α.)	Σταδιακή διακοπή χρήσης λιγνίτη από τους ΑΗΣ & Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	Ολοκλήρωση υποδομών επεξεργασίας αστικών λυμάτων, Επέκταση - αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης.	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
2.7	Πράσινη επιχειρηματικότητα (επαναχρησιμοποίηση, διαχείριση γεωργικών αποβλήτων με χρήση ΑΠΕ κλπ.)	Χωροταξικός σχεδιασμός πολυεπίπεδης αξιοποίησης εξοφλημένων ορυχείων	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων & ιδιωτικών κτιρίων – υποδομών & χρήση ΑΠΕ	Συνεχείς αυξανόμενες ανάγκες ενεργειακών αναβαθμίσεων κάθε είδους
2.9	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
2.10	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Natura κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	Συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες περιβαλλοντικής προστασίας & ανάδειξης
2.11	Πράσινες πόλεις (αστικές αναπλάσεις, εκσυγχρονισμός στόλου αστικών μεταφορών κλπ.)	Προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος της ΠΔΜ	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων υγείας και κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους	Μεγάλες ανάγκες σε υποδομές – εξοπλισμό υγείας
3.2	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	Στοχευμένες παρεμβάσεις προώθησης ανέργων & κοινωνικών επενδύσεων Καταπολέμηση φτώχειας Δράσεις κατάρτισης εργαζομένων	Ειδικές ανάγκες λόγω της απολιγνιτοποίησης
3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	Ανάπτυξη - ενίσχυση σύγχρονων μονάδων κοινωνικής φροντίδας και του εξοπλισμού τους Προστασία ευάλωτων ομάδων Καταπολέμηση φτώχειας	Μεγάλες ανάγκες υποστήριξης ευάλωτων ομάδων
3.8	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	Βελτίωση & ανέγερση νέων σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
3.10	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	Ολοκλήρωση των υποδομών & διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
3.12	Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	Αναχαίτιση brain drain Ειδική ενίσχυση των ΜμΕ για απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	Βελτίωση αθλητικών υποδομών	Δράσεις και έργα μη χρηματοδοτούμενες από το ΕΣΠΑ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών - στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	Στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία)	Μεγάλες ανάγκες για την υποστήριξη των τοπικών πρωτοβουλιών
4.2	Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές	Στήριξη ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (σε πόλεις, πέριξ των υδάτινων όγκων και σε ορεινά – απομακρυσμένα σημεία)	Ειδικές ανάγκες λόγω της απολιγνιτοποίησης
4.5	Οδικές υποδομές	Ολοκλήρωση κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού «Νίκη Φλώρινας – Κοζάνη – όρια Νομού Λάρισας», ολοκλήρωση της κατασκευής του βόρειου τμήματος του Ε65, ποιοτική αναβάθμιση και συμπληρώσεις ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
4.6	Υποδομές αερομεταφορών	Βελτίωση λειτουργίας των δύο αεροδρομίων	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
4.8	Οδική ασφάλεια	Δράσεις ενίσχυσης οδικής ασφάλειας	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
4.10	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	Ανάπτυξη συστημάτων πολυτροπικής & βιώσιμης αστικής κινητικότητας	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
4.11	Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα	Ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη επενδύσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα	Μεγάλες ανάγκες σε δράσεις υποστήριξης δομικών αναπτυξιακών δικτύων υποδομών
5.1	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)	Δράσεις προώθησης τουριστικού προϊόντος	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ ΠΔΜ		ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΠΑ ΠΔΜ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
5.3	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	Δράσεις προστασίας χώρων πολιτισμού & ανάδειξη τους	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
5.4	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	Δράσεις προστασίας & ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
5.5	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	Δράσεις βελτίωσης υποδομών χώρων πολιτισμού	Μειωμένη δυνατότητα αξιοποίησης διαθέσιμων πόρων από το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027
5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	Δράσεις Βελτίωσης υποδομών χώρων σύγχρονου πολιτισμού και υποστήριξη σχετικών δράσεων	Δράσεις και έργα μη χρηματοδοτούμενες από το ΕΣΠΑ
5.8	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	Δράσεις πολυεπίπεδης αντιμετώπισης κοινωνικών κλπ. συνεπειών της μετάβασης με έμφαση στα αστικά κέντρα Σύνδεση περιφερειακών & εθνικών πολιτικών – δράσεων με εκτεταμένες & στοχευμένες πρωτοβουλίες σε προγράμματα της ΕΕ	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ
5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	Δράσεις προώθησης προϊόντων ΠΟΠ & ΠΓΕ	Αναπροσαρμογή οικονομικού μοντέλου της ΠΔΜ

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Τα έργα και οι δράσεις του ΠΠΑ 2021-2025 θα τηρήσουν πλήρως το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων σε ότι αφορά τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Τήρηση της Πολιτικής Κρατικών Ενισχύσεων (άρθρα 107-109 ΣΛΕΕ): Γενική Αρχή: οι κρατικές ενισχύσεις, στο μέτρο που νοθεύουν/αποδυναμώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και απαγορεύονται
- Κρατικές ενισχύσεις ορίζονται ως: «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως»
- Κριτήρια (ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης):

- ο Αποδέκτης/λήπτης να είναι «επιχείρηση»
 - ο Κρατική προέλευση χρηματοδότησης
 - ο Πλεονέκτημα (αποκτά η επιχείρηση)
 - ο Επιλεκτικότητα (μόνο συγκεκριμένη επιχείρηση)
 - ο Νόθευση ή απειλή νόθευσης ανταγωνισμού
 - ο Διατάραξη ενωσιακού εμπορίου
- Τήρηση όλων των κανόνων περί μη οικονομικών δραστηριοτήτων
 - Τήρηση όλων των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων που θα εφαρμόζονται στο ακέραιο και σε εγκαταστάσεις (υποδομές) που εντός των ορίων τους ασκείται οικονομική δραστηριότητα π.χ.: αεροδρόμια

Κατά την κατάρτιση και την υλοποίηση δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζεται η παρ. Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α' 107). Οι προκηρύξεις και οι προσκλήσεις που αφορούν δράσεις και πράξεις κρατικών ενισχύσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΠΑ εκδίδονται από τον αρμόδιο Υπουργό ή Περιφερειάρχη, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, η οποία αφορά την εναρμόνιση με τις προδιαγραφές του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) του άρθρου 57 του ν. 4314/2014, εφόσον η χρήση του προβλέπεται από την απόφαση της παρ. Γ' του άρθρου 129 του παρόντος. Στις προκηρύξεις και στις προσκλήσεις ορίζονται οι δικαιούχοι των ενισχύσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια υπαγωγής, οι προθεσμίες και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Προβλέπεται η δυνατότητα να πιστοποιούνται οι δαπάνες των επί μέρους δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων από ορκωτούς λογιστές, οι οποίοι υποβάλλουν σχετική βεβαίωση για τη νομιμότητα και την κανονικότητα διενέργειας των δαπανών, την ορθή λογιστική καταχώριση και την εξόφλησή τους, καθώς και για το γεγονός ότι οι δαπάνες πραγματοποιήθηκαν εντός της επιλέξιμης περιόδου, αφορούν στο εγκεκριμένο έργο, τηρήθηκαν οι όροι της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης και υπάρχουν επαρκή δικαιολογητικά. Ο ορκωτός λογιστής επιλέγεται από τον δικαιούχο και η δαπάνη για την αμοιβή του είναι επιλέξιμη στο οικείο πρόγραμμα και μέχρι τρεις (3) μήνες μετά από τη λήξη του έργου.

Οι προκηρύξεις των κρατικών ενισχύσεων αναρτώνται στο Πρόγραμμα «Διαύγεια» σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3861/2010 (Α' 112), καθώς και σε διαδικτυακό χώρο του ΕΠΑ, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται όλες οι διαθέσιμες μορφές δημοσιοποίησης που κρίνονται απαραίτητες για τη διασφάλιση της ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της διαφάνειας.

Οι φορείς που χορηγούν σύμφωνα με την παρ. 1 κρατικές ενισχύσεις ήσσονος σημασίας χρησιμοποιούν υποχρεωτικά το Πληροφοριακό Σύστημα Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων

Ήσσονος Σημασίας (ΠΣΣΚΕΗΣ) του άρθρου 57 Α του ν. 4314/2014, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 4605/2019 (Α' 52).

Με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη μπορεί να ανατίθενται στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ. ΕΦΕΠΑΕ) καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούμενων από το ΕΠΑ.

Για τις ανάγκες αξιολόγησης των προτάσεων δράσεων κρατικών ενισχύσεων: α) συστήνεται από κάθε αρμόδιο φορέα Μητρώο Αξιολογητών, με απόφαση Περιφερειάρχη, η οποία καθορίζει, μεταξύ άλλων, τη διαδικασία σύστασης και τήρησης του Μητρώου, τις ειδικότητες, τα ειδικά προσόντα, τα δικαιολογητικά και τη διαδικασία επιλογής των αξιολογητών και εγγραφής τους στο Μητρώο, καθώς και τις ανατιθέμενες σε αυτούς αρμοδιότητες και τους όρους συμμετοχής τους στα προβλεπόμενα στάδια της αξιολόγησης ή β) χρησιμοποιείται το μητρώο αξιολογητών του Ενδιάμεσου Φορέα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΦΕΠΑΕ) ή γ) χρησιμοποιείται άλλο υφιστάμενο Μητρώο. Το ύψος της καταβαλλόμενης στους αξιολογητές αποζημίωσης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Οικονομικών και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015.

Κατά την περίοδο εκπόνησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ και με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν και από τα μεταφερόμενα έργα, εκτιμάται πως δεν θα χρηματοδοτηθούν δράσεις ενίσχυσης ΜμΕ με την αξιοποίηση ενδιάμεσου φορέα για την 1^η περίοδο προγραμματισμού 2021-2025.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ

Ακολουθεί πίνακας με αναφορά των επιλεγμένων δεικτών εκρμών του Προγράμματος τους οποίους θα παρακολουθεί η ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατά την εφαρμογή του από το 2021 και μετά με την υποστήριξη των στελεχών της Δομής Διαχείρισης του. Αναλυτικά η διαδικασία που επιλέγεται περιγράφεται στην Ενότητα II.3 του παρόντος με αναφορά στους δείκτες ανά δράση - έργο. Ακολουθήθηκαν οι οδηγίες του Υπουργείου με τις σχετικές προσαρμογές στις στρατηγικές επιλογές του Προγράμματος.

Πίνακας 29: Δείκτες Εκρμών ΠΠΑ

Τίτλος Δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
Αριθ. έργων για την καινοτομία, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	Αριθμός	CO1.1
Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων	Αριθμός	SO030, T3002
Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα	Αριθμός	SO013
Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	CO22
Αριθμός δημόσιων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Αριθμός	1301
Μήκος καλωδίων ηλεκτρικής ενέργειας (εναέριων και υπόγειων)	Χιλιόμετρα	501
Αριθμός δημόσιων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Αριθμός	1301

Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
Αριθμός Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ενισχύονται	Αριθμός	4901
Αίθουσες διδασκαλίας προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατασκευάζονται - βελτιώνονται	Αριθμός	5101
Αριθμός Δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί, κ.λπ.)	Αριθμός	8714
Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων φυσικής κληρονομιάς	Αριθμός	9101
Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Αριθμός	9401
Μνημεία Αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται αναβαθμίζονται	Αριθμός	9402
Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9404
Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9405
Αριθμός Δράσεων για την ανάπτυξη εργαλείων και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης - καθοδήγησης επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ	Αριθμός	11313
Αριθμός δράσεων υποστήριξης ΑΜΕΑ	Αριθμός	11505
Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Αριθμός	12105
Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Αριθμός	12201
Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ)	Αριθμός	12306
Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις	Αριθμός	12307
Αριθ. έργων για την καινοτομία, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	Αριθμός	CO1.1
Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	Χιλιόμετρα	CO14
Υδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Άτομα	CO18
Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	CO22
Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39
Αγορά εργασίας και κατάρτιση: Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση	Άτομα	CO44
Αριθ. οργανώσεων παραγωγών ή ενώσεων παραγωγών που ενισχύονται για σχέδια παραγωγής και εμπορίας	Αριθμός	CO5.1
Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα	Αριθμός	SO013
Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων	Αριθμός	SO030, T3002
Μονάδες υγείας που βελτιώνονται	Αριθμός	T1626
Κατασκευή – βελτίωση – αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης	Χιλιόμετρα	T2104
Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
Αριθμός ωφελουμένων από δράσεις ενίσχυσης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Αριθμός	T4958

Αριθμός Δράσεων Πολιτικής Προστασίας	Αριθμός	N 001
Αριθμός μελετών ειδικών έργων	Αριθμός	N 002
Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005

ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Δυνητικοί δικαιούχοι του ΠΠΑ 2021-2025 με βάση το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο, όπως και την αναπτυξιακή στρατηγική του παρόντος προγράμματος είναι:

- ⇒ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Διευθύνσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Τεχνικών Έργων ΠΔΜ, οι 4 Διευθύνσεις Τεχνικών Υπηρεσιών των ΠΕ, οι 4 Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Π.Ε.)
- ⇒ Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης
- ⇒ Εταιρεία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας
- ⇒ Αναπτυξιακός Οργανισμός Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Αναπτυξιακές Επιχειρήσεις Καστοριάς και Φλώρινας
- ⇒ Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος

13 Δήμοι της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας:

- ⇒ Αμυνταίου
- ⇒ Άργους Ορεστικού
- ⇒ Βελβεντού
- ⇒ Βοίου
- ⇒ Γρεβενών
- ⇒ Δεσκάτης
- ⇒ Εορδαίας
- ⇒ Καστοριάς
- ⇒ Κοζάνης
- ⇒ Νεστορίου
- ⇒ Πρεσπών
- ⇒ Σερβίων

⇒ Φλώρινας

Δ.Ε.Υ.Α. & Δημοτικές Επιχειρήσεις

⇒ Δ.Ε.Υ.Α Γρεβενών

⇒ Δ.Ε.Υ.Α Καστοριάς

⇒ Δ.Ε.Υ.Α Κοζάνης

⇒ Δ.Ε.Υ.Α Βοίου

⇒ Δ.Ε.Υ.Α Φλώρινας

⇒ ΔΕΤΗΠ Πτολεμαΐδας

⇒ ΔΕΤΕΠΑ Αμυνταίου

⇒ ΔΙΑΔΥΜΑ Α.Ε.

Επιμελητήρια

⇒ Τ.Ε.Ε. – Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας

⇒ ΓΕΩΤ.Ε.Ε. – Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας

⇒ Ο.Ε.Ε. – Περ. Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας

⇒ ΕΒΕ Γρεβενών

⇒ ΕΒΕ Καστοριάς

⇒ ΕΒΕ Κοζάνης

⇒ ΕΒΕ Φλώρινας

⇒ Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και Νομικά του Πρόσωπα

⇒ Κέντρο Περιβάλλοντος Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

⇒ ΕΚΕΤΑ

⇒ Μονάδες Υγείας

⇒ 3^η ΥΠΕ

⇒ Νοσοκομείο Γρεβενών

⇒ Νοσοκομείο Καστοριάς

⇒ Νοσοκομεία Μαμάτσειο – Μποδοσάκειο

⇒ Νοσοκομείο Φλώρινας

Οι δυνητικοί δικαιούχοι ανά στόχο απεικονίζονται στους πίνακες των ταυτοτήτων των στόχων που περιλαμβάνονται σε προηγούμενη ενότητα του παρόντος.

3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΕΠΑ)

Η επιλογή των δεικτών εκροών για την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ γίνεται για πρώτη φορά στηριζόμενη στα ισχύοντα παρομοίων παρεμβάσεων, των Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) σε σχέση με τους δείκτες των προγραμμάτων 2014 – 2020, όπως δόθηκε ως κατεύθυνση από το Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων την περίοδο προετοιμασίας του παρόντος. Με βάση την κατεύθυνση αυτή και με επισκόπηση του συνόλου των έργων – δράσεων του ΠΠΑ, έγινε η επιλογή των Δεικτών Εκροών που αναφέρθηκαν καταρχήν στην ενότητα: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΗΦΘΟΥΝ ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΑ – ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ - **ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ** - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ.

Το σύστημα δεικτών που επιλέχθηκε αποτελεί βασικό εργαλείο στο πλαίσιο της κατάρτισης και της παρακολούθησης κάθε είδους αναπτυξιακών προγραμμάτων, των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών και των συναφών εκθέσεων προόδου.

Οι βασικοί δείκτες που θα χρησιμοποιούνται για την **παρακολούθηση του ΠΠΑ** είναι **δείκτες εκροών**:

- **Δείκτες εκροών** (output indicators)

Δείκτες που αποτιμούν το προϊόν που ευθέως παράγεται από μια πράξη και σχετίζεται άμεσα με τις δράσεις που χρηματοδοτούνται (όπως χιλιόμετρα οδικού δικτύου και επιχειρήσεις που ενισχύονται).

Οι δείκτες εκροών μπορεί να είναι **κοινοί δείκτες** (common indicators) και **ειδικοί δείκτες** (programme specific indicators):

- ο Οι **κοινοί δείκτες εκροών** έχουν οριστεί στους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων, οι ορισμοί τους έχουν προσδιορισθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτιμώνται σε επίπεδο ΕΕ.
- ο Οι **ειδικοί δείκτες εκροών** καθορίζονται από τους φορείς σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στην περίπτωση που οι δράσεις δεν καλύπτονται από κοινούς δείκτες εκροών.

Οι δείκτες αυτοί αποτυπώνουν σε κάθε πρόγραμμα τις εκροές των παρεμβάσεων σύμφωνα με τη λογική της παρέμβασης και τους ειδικούς στόχους στους οποίους συμβάλλουν.

Η παρακολούθηση της εφαρμογής του ΠΠΑ από το 2021 έως το 2025 αποσκοπεί στην αποτύπωση της μεταβολής των τιμών των δεικτών ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί, μέσω του πλέγματος δεικτών εκροών. Αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για τη βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε συνεχή βάση και την προσαρμογή σε μεταβαλλόμενες ανάγκες και συνθήκες.

Η επιλογή των δεικτών εκροών του ΠΠΑ, έγινε με γνώμονα την ανάλυση των επενδυτικών δραστηριοτήτων των προβλεπόμενων δράσεων και έργων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της Στρατηγικής.

Επιλέχθηκαν συγκεκριμένοι Επιχειρησιακοί Δείκτες του Προγράμματος, θεωρώντας ως τιμή 0 για όλους κατά την έναρξη υλοποίησης του ΠΠΑ 2021-2025.

Τιμές στόχοι δεν τέθηκαν στην παρούσα φάση, καθώς δεν θα μπορούσε να είναι ασφαλής η πρόβλεψη τους, δεδομένου πως για όλα τα μεταφερόμενα έργα και τα ενταγμένα έργα του 2020 που καλύπτουν τη συντριπτική πλειοψηφία του διαθέσιμου Π/Υ, δεν υπάρχουν τα σχετικά δεδομένα για την εκτίμηση στόχων του 2025.

Ακολουθεί σε πίνακα η συμβολή του κάθε στόχου του ΠΠΑ στους στόχους του ΕΠΑ (με παράθεση των επιλεγέντων δεικτών εκροών για το ΠΠΑ ανά στόχο). Έχουν επιλεγεί οι κατάλληλοι κοινοί δείκτες εκροών για το προφίλ όλων των έργων – δράσεων του ΠΠΑ οι οποίοι εμπλουτίστηκαν σε ελάχιστες περιπτώσεις με νέους ειδικούς δείκτες εκροών για το ΠΠΑ της ΠΔΜ 2021-2025, χωρίς να έχει γίνει κάποια προεπιλογή συγκεκριμένων δεικτών με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

Εκτιμάται πως η Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ 2021 – 2025 εντός του 2021 θα μπορέσει (συγκεντρώνοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία που σήμερα δεν είναι διαθέσιμα) να θέσει τιμές στόχους για το 2025 και ενδεχομένως να αναθεωρήσει και το αρχικώς επιλεγθέν σύστημα δεικτών εκροών του παρόντος.

Με δεδομένη την πλήρη αντιστοίχιση στόχων και προτεραιοτήτων ΠΠΑ και ΕΠΑ 2021-2025, αναγνωρίζεται αυτόματα η συνδρομή της συμβολής του κάθε Στόχου του ΠΠΑ της ΠΔΜ στην επίτευξη των στόχων του ΕΠΑ 2021-2025.

Πίνακας 30: Αντιστοίχιση Δεικτών Εκροών ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025 με τους στόχους του ΕΠΑ

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
1	1.1	1.1.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ	Αριθ. έργων για την καινοτομία, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις εταιρικές σχέσεις με επιστήμονες	Αριθμός	CO1.1
1	1.3	1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΤΑΚ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων	Αριθμός	SO030, T3002
1	1.5	1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΚ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα	Αριθμός	SO013

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
1	1.6	1.6.1	Δράσεις ανοιχτής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 2016 - 2017 στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	CO22
2	2.1	2.1.1	Ενεργειακή αναβάθμιση Κλειστού Κολυμβητηρίου Γρεβενών	Αριθμός δημοσίων κτηρίων με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης	Αριθμός	1301
2	2.4	2.4.1	Προμήθεια τριών μηχανημάτων έργου στην Π.Ε. Καστοριάς	Αριθμός Δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί, κ.λπ.)	Αριθμός	8714
2	2.4	2.4.2	Καταπολέμηση κουνουπιών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Αριθμός Δράσεων Πολιτικής Προστασίας	Αριθμός	N 001
2	2.4	2.4.3	Πρόγραμμα περισυλλογής, διαχείρισης ή/και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων και κατασχεθέντων οστράκων και λήψη δειγμάτων εγκεφαλικού ιστού από νεκρά βοοειδή και αιγοπρόβατα	Αριθμός Δράσεων Πολιτικής Προστασίας	Αριθμός	N 001
2	2.6	2.6.1	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΟΪΟΥ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ (π.κ. 2105550) (π.κ. 2001ΕΠ00530000)	Κατασκευή – βελτίωση – αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης	Χιλιόμετρα	T2104
2	2.6	2.6.2	Βελτίωση εγκαταστάσεων αντλιοστασίων Δήμου Πρεσπών	Ύδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Άτομα	CO18

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
2	2.7	2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	Αριθμός Δράσεων για την ανάπτυξη εργαλείων και παροχή υπηρεσιών υποστήριξης - καθοδήγησης επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ	Αριθμός	11313
2	2.8	2.8.1	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτημάτων Παλαίστρας - Μελίτης Π.Ε. Φλώρινας	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.2	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτήματος Κρανιώνας Δήμου Καστοριάς	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.3	Παράλληλα έργα αναδασμού αγροκτήματος Αγ. Αντωνίου Δήμου Καστοριάς	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.4	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΕΑΠ 2003	Αριθμός μελετών ειδικών έργων	Αριθμός	N 002
2	2.8	2.8.5	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Σπάρτο ΠΕ Κοζάνης	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.6	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Σισανίου ΠΕ Κοζάνης	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.7	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Λουκαμίου ΠΕ Κοζάνης	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.8	Μελέτη εκούσιου αναδασμού αγροκτήματος Καισαρειάς ΠΕ Κοζάνης	Αριθ. έργων παράλληλου αναδασμού	Αριθμός	N 003
2	2.8	2.8.9	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Μήκος καλωδίων ηλεκτρικής ενέργειας (εναέριων και υπόγειων)	Χιλιόμετρα	501
2	2.9	2.9.1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.2	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
2	2.9	2.9.3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.4	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.5	Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων Νέου Κομάνου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.6	Εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης Δ.Δ. Μικροβάλτου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.7	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Επέκταση αποχετευτικού δικτύου οικισμού Χιλιόδενδρου Δήμου Καστοριάς"	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.8	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Υδρευση - αποχέτευση περιοχής Ιεράς Μονής Μαυριώτισσας"	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.9	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΒΟΘΡΟΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΠΟΦΩΣΦΟΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ (π.κ. 2012ΣΕ44000017)	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.10	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ - ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝΩΝ, ΑΜΟΙΒΩΝ ΟΡΙΟΔΕΙΚΤΩΝ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (ΕΝΟΙΚΙΑ, ΑΜΑΞΑΓΩΓΙΑ), ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΩΝ Κ.Α.	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.11	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Π.Δ.Μ., ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΥΔΑΤΩΝ - ΕΡΓΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΗΣ ΥΔΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΟΛΑΒΑΣ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
2	2.9	2.9.12	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.13	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου Βόρειας Ζώνης Πολυφύτου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.14	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στη λεκάνη του ρέματος «ΚΑΤΙΝΙΣΤΗ» της κοινότητας Πλακίδας του Δήμου Βοίου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.15	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στην θέση Αμάρ Μπέη στην κοινότητα Λιβαδερού του Δήμου Σερβίων	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.16	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Αγίου Γεωργίου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.17	Μελέτη αρδευτικού δικτύου Ασπροκκλησιάς	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.18	Μελέτη για τον εκσυγχρονισμό αρδευτικού δικτύου ΤΟΕΒ Καστοριάς α)Αλιάκμονα β)Κορομηλιάς-Κολοκυνθούς και γ)Κορεστίων	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.19	Μελέτη αρδευτικού δικτύου 1.000 στρ στο Τριγωνικό του Δήμου Σερβίων	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.20	Μελέτες για την κατασκευή λιμνοδεξαμενών και αρδευτικού δικτύου στην περιοχή «ΠΑΤΑΤΟΧΩΡΑΦΑ» Καστανιάς του Δήμου Σερβίων	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.21	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Βατολάκκου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
2	2.9	2.9.22	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Αγάπης	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.23	Μελέτη διερεύνησης και εφαρμογής για την τοποθέτηση μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών παραγωγής κατάντη των φραγμάτων στην Π.Ε. Φλώρινας	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.24	Μελέτη για την επέκταση αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Δασοχωρίου	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.9	2.9.25	Μελέτη για την οριοθέτηση ποταμών Αλιάκμονα και Βενέτικου και των παραποτάμων τους	Αριθμός έργων υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Αριθμός	N 004
2	2.10	2.10.1	Παροχή υπηρεσιών ειδικού επιστημονικού προσωπικού ειδικότητας Π.Ε. Αρχιτεκτόνων για την ωρίμανση της οικολογικής ανάπλασης του παραλίμιου μετώπου του υδροβιότοπου της λίμνης Καστοριάς	Αριθμός μελετών ειδικών έργων	Αριθμός	N 002
2	2.10	2.10.2	ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (π.κ. 2009ΜΠ00580003 & 2011ΜΠ00520003)	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων φυσικής κληρονομιάς	Αριθμός	9101
2	2.10	2.10.3	Μελέτη καθορισμού της βέλτιστης "εποχικής" στάθμης για τη λίμνη της Καστοριάς	Αριθμός μελετών ειδικών έργων	Αριθμός	N 002
2	2.11	2.11.1	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων της Π.Ε. Καστοριάς	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39
2	2.11	2.11.2	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
2	2.11	2.11.3	Μελέτη για ενεργειακή αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του λεβητοστασίου για την αντικατάσταση μέσου καύσης (καύσιμο αέριο) του Νοσοκομείου Καστοριάς	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39
2	2.11	2.11.4	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39
3	3.1	3.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Μονάδες υγείας που βελτιώνονται	Αριθμός	T1626
3	3.2	3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	Αγορά εργασίας και κατάρτιση: Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση	Άτομα	CO44
3	3.4	3.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΜΕΑ	Αριθμός δράσεων υποστήριξης ΑΜΕΑ	Αριθμός	11505
3	3.8	3.8.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ - Α.Π.Χ. – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΑΘΜΙΑΣ & Β'ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Αίθουσες διδασκαλίας προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατασκευάζονται - βελτιώνονται	Αριθμός	5101
3	3.10	3.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ	Αριθμός Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που ενισχύονται	Αριθμός	4901
3	3.12	3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	Αριθμός ωφελουμένων από δράσεις ενίσχυσης της έρευνας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	Αριθμός	T4958
3	3.13	3.13.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ Δ.Α.Κ. (ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ) ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
3	3.13	3.13.2	Συντήρηση - επέκταση αποδυτηρίων και κερκίδων γηπέδου Τ.Κ. Αγίου Παντελεήμονα Δήμου Αμυνταίου	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.3	Βελτίωση και εξοπλισμός "Πατουλίδειου" Αθλητικού Κέντρου Δήμου Πρεσπών	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.4	Συντήρηση Αθλητικού Κέντρου Βελβεντού	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.5	Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.6	Αναβάθμιση υποδομών εγκαταστάσεων γηπέδου ΕΠΣ Δήμου Κοζάνης	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.7	Εξοπλισμός γηπέδων ποδοσφαίρου Δήμου Κοζάνης	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.8	Εξοπλισμός στίβου στο ΔΑΚ Κοζάνης	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.9	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.13	3.13.10	Ωρίμανση του έργου «Εκσυγχρονισμός και επέκταση εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Δήμου Καστοριάς»	Δημιουργία - Αναβάθμιση αθλητικών υποδομών	Αριθμός	N 005
3	3.14	3.14.1	Πράξη Εφαρμογής Πτολεμαΐδας (π.κ. 2002ΜΠ00530023)	Αριθμός μελετών ειδικών έργων	Αριθμός	N 002
3	3.15	3.15.1	Ανακαίνιση - συντήρηση αστυνομικού μεγάρου Πτολεμαΐδας	Αστική ανάπτυξη: Ανέγερση ή ανακαίνιση δημόσιων ή εμπορικών κτιρίων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	CO39
4	4.5	4.5.1	Κατασκευή γέφυρας στη θέση Σιούτσα του Τ.Δ Κατακαλής του Δήμου Δεσκάτης	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
4	4.5	4.5.2	Απαλλοτριώσεις έργου "Λειτουργική ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Εγνατίας οδού Νίκη - Κοζάνη - όρια Ν. Λάρισας / λειτουργική ολοκλήρωση του τμήματος Φλώρινα - Κοζάνη (π.κ. 2006ΕΠ00530002)	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	Χιλιόμετρα	CO14
4	4.5	4.5.3	Βελτίωση οδού Σπήλαιο Πορτίτσα	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.4	Αποκατάσταση, καθιζήσεων οδοστρώματος και προβλημάτων στην Ε.Ο. 2 Φλώρινας - Βίγλας Πισοδερίου "Χιονοδρομικό"	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΗ ΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.6	Αποκατάσταση του εθνικού οδικού δικτύου στην περιοχή της Τ.Κ. Μηλιάς της Π.Ε. Γρεβενών αρμοδιότητας Δ.Τ.Ε. (Έδρα)/Π.Δ.Μ.	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.7	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.8	Κοζάνη – Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρεία	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.9	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.10	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
4	4.5	4.5.11	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.12	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.13	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)-Δικαιούχος Δήμος Φλώρινας	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.14	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)-Δικαιούχος Δήμος Αμυνταίου	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.15	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)-Δικαιούχος Δήμος Πρεσπών	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.16	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.17	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Δήμος Γρεβενών	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.18	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.19	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Δήμος Δεσκάτης	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
4	4.5	4.5.20	Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου (π.κ. 2008ΣΕ44000020)	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.21	Συμπλήρωση - επικαιροποίηση μελέτης για το έργο "Δυτ.Αξ.Ορ.Περ.Δυτ.Μακ εδονίας-Μελέτη βελτίωσης οδικού τμήματος Φλώρινα - Ανταρτικό - Πρέσπες (τμήμα ΤΕΙ-Χιονοδρομικό)	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.22	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΕΔΡΑ)	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
4	4.5	4.5.23	Μελέτη βελτίωσης του οδικού τμήματος "Κοζάνη - Αεροδρόμιο", της Εθνικής Οδού Κοζάνης - Λάρισας (Ε.Ο.3)	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.24	Μελέτη κατασκευής νέας γέφυρας στον ποταμό Μύριχο κατά μήκος της επαρχιακής οδού Εράτυρας Πελεκάνου Π.Ε. Κοζάνης	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.25	Μελέτη αποκατάστασης τοπικών Φθορών στην οδό Βελβεντό - Καταφύγι	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.26	Μελέτες έργων οδοποιίας ΠΕ. Γρεβενών	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.27	Μελέτη βελτίωσης οδού Χρυσαιγής - Τρίκορφο	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.28	Μελέτες βελτίωσης οδού Νησί - Καρπερό	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.29	Μελέτη για τη βελτίωση επαρχιακής οδού δικτύου Βυσσινιά-Βιτσιού	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.30	Μελέτες βελτίωσης δημοτικής οδού Αγίας Παρασκευής - Βασιλίτσα	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
4	4.5	4.5.31	Μελέτες βελτίωσης οδικού τμήματος Καισαρεία - Αιανή με κατασκευή γέφυρας στη θέση «ΧΑΝΔΑΚΑΣ»	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.5	4.5.32	Μελέτη για τη βελτίωση οδού από Τ.Κ. Λιβερών προς Τ.Κ. Ασβεστόπετρας	Συνολικό μήκος νέων ή/και αναβαθμισμένων τμημάτων λοιπού οδικού δικτύου	Χιλιόμετρα	T4402
4	4.8	4.8.1	Προμήθεια οχήματος πολλαπλών χρήσεων - παρελκόμενων	Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
4	4.8	4.8.2	Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην Ε.Ο. 20 (Κοζάνης - Ιωαννίνων)	Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
4	4.8	4.8.3	Βελτίωση παράλληλων έργων στο αγρόκτημα Λιβαδερού	Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
4	4.8	4.8.4	ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΕΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - Ο.Κ.Ω. (π.κ. 2008ΕΠ04100000)	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
4	4.8	4.8.5	Μελέτη εργασιών συντήρησης και αποκατάσταση βλαβών υψηλής γέφυρας Σερβίων	Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Αριθμός	3402
4	4.8	4.8.6	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 4 Τμήμα "Τ.Κ. Δροσοπηγής- όρια Π.Ε. Καστοριάς	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
4	4.8	4.8.7	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 21 "Τ.Κ. Αετού- Τ.Κ. Νυμφαίου"	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Αριθμός	3403
5	5.1	5.1.1	ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις	Αριθμός	12307

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
5	5.2	5.2.1	Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιπατητικού μονοπατιού για την ανάδειξη του Γεωπάρκου στη θέση "Μπουχάρια" της Τ.Κ. Μικροβάλτου	Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9405
5	5.3	5.3.1	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοίμησης Θεοτόκου Εράτουρας Δήμου Βοΐου	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Αριθμός	9401
5	5.3	5.3.2	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Διλόφου	Μνημεία Αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται αναβαθμίζονται	Αριθμός	9402
5	5.4	5.4.1	Αποκατάσταση πετρογέφυρου Ροδοχωρίου	Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9405
5	5.4	5.4.2	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΣ	Μνημεία Αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται αναβαθμίζονται	Αριθμός	9402
5	5.4	5.4.3	Μελέτη ανάπλασης Τ.Κ. Αγίου Αχιλλείου	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9404
5	5.4	5.4.4	Μελέτη για την ανακατασκευή του Γεφυριού του Πασά	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	Αριθμός	9404
5	5.5	5.5.1	Ανακαίνιση και αναβάθμιση παιδικής εφηβικής βιβλιοθήκης Βελβεντού - Β' Φάση	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Αριθμός	9401
5	5.8	5.8.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟΘΗΣΗ - ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΡΟΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (π.κ. 2001ΣΕ00500076 και 2007ΣΕ20500140)	Αριθ. οργανώσεων παραγωγών ή ενώσεων παραγωγών που ενισχύονται για σχέδια παραγωγής και εμπορίας	Αριθμός	CO5.1

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσεων	Τίτλος Έργου	Δείκτης Εκροών	Μονάδα Μέτρησης	Κωδικός Δείκτη
5	5.8	5.8.2	Ανέγερση μουσείου και γραφείων διοίκησης - προμήθεια εξοπλισμού	Αριθ. οργανώσεων παραγωγών ή ενώσεων παραγωγών που ενισχύονται για σχέδια παραγωγής και εμπορίας	Αριθμός	CO5.1
5	5.11	5.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ)	Αριθμός	12306
6	6.1	6.1.1	Πόρος του Περιφ. Ταμείου(Πιν.Ο)	Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Αριθμός	12105
6	6.1	6.1.2	Πόρος Περιφερειακού Ταμείου 1% άρθρου 55 παρ. 1 του ν. 2218/94 και κοινής υπουργικής απόφασης αρ. 45743/31-12-99 (και συνέχεια από 2001ΜΠ00530000)	Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Αριθμός	12105
6	6.2	6.2.1	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Μελέτες, εμπειρογγνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Αριθμός	12201
6	6.2	6.2.2	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021 - 2025 ΤΟΥ ΠΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	Μελέτες, εμπειρογγνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Αριθμός	12201

Ακολουθούν 5 πίνακες όπου σημειώνεται η αναμενόμενη σχετική συνδρομή σε ότι αφορά στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα του ΠΠΑ 2021-2025 και τη συνδρομή τους στα αντίστοιχα του ΕΠΑ σε Εθνικό Επίπεδο ανά στόχο.

Οι τιμές των δεικτών αποτελεσμάτων του ΕΠΑ 2021-2025 (όπως με σαφήνεια αναφέρεται στο εγκεκριμένο ΕΠΑ 2014-2020) θα παρακολουθούνται από το αρμόδιο Υπουργείο σε Εθνικό Επίπεδο.

Πίνακας 31: Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του αναπτυξιακού στόχου Έξυπνη Ανάπτυξη

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Συμβολή ΠΠΑ
Χρήστες του διαδικτύου (% των ατόμων) ¹	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	70% (2019)	83% (2019)	85% (2025)	
Χρήστες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (% των ατόμων) ¹	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	36% (2019)	64% (2019)	70% (2025)	✓
Κάλυψη ευρυζωνικών επικοινωνιών υπερυψηλής ταχύτητας 1 Gbps (% των σχολείων, μεταφορικών κόμβων, δημόσιων υπηρεσιών) ²	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	-	-	100% (2025)	
Βασικές ψηφιακές δεξιότητες (% των ατόμων) ³	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	46% (2019)	57% (2019)	65% (2025)	
Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες - Υποδείκτης DESI ¹	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	46,9 (2019)	62,9 (2019)	70 (2025)	
Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες για επιχειρήσεις (βαθμολογία 0 έως 100) ¹	Δημιουργία ερευνητικής τεχνολογίας και λύσεων ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα	65 (2019)	85 (2019)	90 (2025)	
Διεθνής Κατάταξη Αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος World Economic Forum ⁴	Εκσυγχρονισμός του δικαστικού συστήματος	131	-	50 (2025)	
Δαπάνες Ε&Α, ως % του ΑΕΠ ⁴	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	1,18% (2019)	2,12% (2019)	>2% (2025)	✓
Απασχόληση στη βιομηχανία υψηλής, μέσης-υψηλής τεχνολογίας και σε υπηρεσίες έντασης γνώσης (% της συνολικής απασχόλησης) ⁵	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	37,8% (2019)	46,1% (2019)	>45% (2025)	✓
Αριθμός αιτήσεων για πατέντα - Συγκριτική Κατάταξη με μ.ό. ΕΕ στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας ⁶	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	16% (2018)	100% (2018)	75% (2025)	
Υπολογιστικό νέφος Cloud (% των επιχειρήσεων) ¹	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	7% (2019)	18% (2019)	40% (2025)	
Διεθνής Κατάταξη Ανάπτυξης Clusters - World Economic Forum ⁴	Συστάδες ανάπτυξης	128 (2019)		50 (2025)	
Ποσοστό (%) ατόμων με σοβαρή και μέτρια αναπηρία 16 ετών και άνω που έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο όποτε το χρειάζονται	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	Άτομα με σοβαρή αναπηρία 16 ετών και άνω: 45.7% Άτομα με μέτρια αναπηρία 16 ετών και άνω: 47.7% (Στα άτομα χωρίς αναπηρία ο δείκτης ανέρχεται στο 88.1%)			

Πηγές: ¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή The Digital Economy and Society Index (DESI) 2019. ² Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ευρυζωνικότητας (2020). ³ Ευρωπαϊκή Στρατηγική Δεδομένων 2019-2024. ⁴ World Economic Forum (2019). ⁵ Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης της ΕΕ28 (αξιολόγησης προόδου Ελλάδας από Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβ. 2020). ⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή European Innovation Scoreboard (2019).

Πίνακας 32: Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του αναπτυξιακού στόχου Πράσινη Ανάπτυξη

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Ενεργειακή ανακαίνιση του συνολικού εμβαδού της θερμικής ζώνης των κτιρίων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης	Ενεργειακή απόδοση	-	-	5,4 χιλ. τ.μ. ετησίως ¹	Στόχος του ΕΣΕΚ	✓
Ανακαίνιση και αντικατάσταση κτιρίων κατοικίας με νέα σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης	Ενεργειακή απόδοση	-	-	60 χιλ. κτίρια ετησίως ¹	Στόχος του ΕΣΕΚ	
Μείωση της ενεργειακής ένδειας	Ενεργειακή απόδοση	17,9% (2019) ³	7,3% (ΕΕ 2018) ³	<10%	Ποσοστό ατόμων που δεν μπορούν να συντηρήσουν αρκετά ζεστό το σπίτι τους.	
Μερίδιο ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας	Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	18,0% (2018)	18,9% (ΕΕ 2018)	27% ¹	Στόχος του ΕΣΕΚ και ΣΒΑ της ΕΕ	✓
Ποσοστό κυκλικής χρήσης των υλικών	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	1,6 (2017)	11,2 (ΕΕ 2017)	5	Ποσοστό ανακτημένων υλικών ως ποσοστό της συνολικής χρήσης υλικών.	
Έκθεση σε ατμοσφαιρική ρύπανση από αιωρούμενα σωματίδια (PM2.5)	Πράσινες πόλεις	14,7 μg / m ³ (2016) ²	14,1 μg / m ³ (2016) ²	<12 μg / m ³	Υπολογίζεται με βάση τη μέση συγκέντρωση αιωρούμενων σωματιδίων με διάμετρο μικρότερο των 2,5 μm σε σταθμούς σε αστικές περιοχές, σταθμισμένη με βάση τον αντίστοιχο πληθυσμό.	
Μερίδιο ηλεκτροκίνητων επιβατικών οχημάτων στις ετήσιες νέες ταξινομήσεις	Πράσινες πόλεις	0,4%	-	13% ¹	Στόχος ΕΣΕΚ	

Πηγές: ¹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, Δεκέμβριος 2019. ² Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης της ΕΕ28 (αξιολόγησης προόδου Ελλάδας από Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβ. 2020). ³ Eurostat

Πίνακας 33: Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του αναπτυξιακού στόχου Ανάπτυξη Υποδομών

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Κάλυψη σε οπτικές ίνες έως το κτίριο	Υποδομές ΤΠΕ	≈0 (2018) ¹	29,5% (2018)	30,0%	Fibre To The Premises - FTTP	
Ετοιμότητα δικτύου 5G	Υποδομές ΤΠΕ	0% ¹		100%	Εκχωρηθέν φάσμα ως % του συνολικού εναρμονισμένου φάσματος 5G	
Ποσοστό ηλεκτροδοτημένου σιδηροδρομικού δικτύου	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικού δικτύου	23,4% (2015) ²	53,5% (2015)	55%	-	
Ποσοστό σιδηροδρομικών γραμμών υψηλής ταχύτητας (≥200 Km/h)	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικού δικτύου	0 (2015)	15,5% (Ισπανία 2018:)	15%	-	
Σιδηροδρομικές μεταφορές στο σύνολο των εμπορευματικών μεταφορών	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικού δικτύου	1,8 (2017) ³	23,3 (ΕΕ 2017)	2,07 (+15%)	Ποσοστό επί των συνολικών τονο-χλμ εσωτερικών εμπορευματικών μεταφορών). Ο δείκτης για την ΕΕ περιλαμβάνει και εσωτερικές πλωτές οδούς.	
Χιλιόμετρα αυτοκινητόδρομων ανά εκατ. κατοίκους	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός οδικών υποδομών	148 (2015)	298 (Πορτογαλία 2018)	200 (+35%)	-	✓
Εμπορευματικές Οδικές Μεταφορές (δισεκ. τονό-χλμ)	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	15,0 (2015)	-	13,5 (-10%)	Λευκή Βίβλος 2011: Το 30% των οδικών εμπορευματικών μεταφορών σε αποστάσεις άνω των 300 km πρέπει να στραφεί σε άλλα μέσα μεταφοράς, όπως ο σιδηρόδρομος ή τα πλωτά μέσα έως το 2030. Έως το 2050 το ποσοστό αυτό πρέπει να υπερβεί το 50% με τη βοήθεια διαμόρφωσης αποτελεσματικών και οικολογικών εμπορευματικών διαδρόμων.	
Μετακινήσεις με λεωφορεία και τρένα στο σύνολο των επιβατικών μεταφορών	Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	17,5 (2017) ³	17,2 (ΕΕ 2017)	19,8 (+15%)	Ποσοστό επί των συνολικών επιβατό-χλμ εσωτερικών μεταφορών.	

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Δείκτης ποιότητας λιμενικών υποδομών ⁵	Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός λιμενικών υποδομών	4,8 (2019)	5,8 (Δαβία 2019)	5,5	Ο δείκτης Ποιότητας Λιμενικών Υποδομών βασίζεται στην αντίληψη των στελεχών επιχειρήσεων για τις λιμενικές εγκαταστάσεις της χώρας τους. Οι τιμές του κυμαίνονται από 1 (λιμενική υποδομή που θεωρείται εξαιρετικά υπανάπτυκτη) έως 7 (λιμενική υποδομή θεωρείται αποτελεσματική βάσει διεθνών προτύπων).	

Πηγές: ¹ The Digital Economy and Society Index (DESI) 2019, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. ² Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014 – 2025 (ΣΠΕΜ). ³ Έκθεση χώρας -Ελλάδα 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, SWD(2020) 507 final. ⁴ Sustainable development indicators, Eurostat. ⁵ Global Competitiveness Report, World Economic Forum.

Πίνακας 34: Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του αναπτυξιακού στόχου Κοινωνική Ανάπτυξη

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Σύνολο νοσοκομειακών κλινών, ανά 1000 κατοίκους	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	4,2 (2017)	4,7 (απλός μ.ο. ΟΟΣΑ 2017)	4,5	Αριθμός κλινών που συντηρούνται, στελεχώνονται και είναι άμεσα διαθέσιμες προς χρήση (σύνολο κλινών για θεραπευτική και ψυχιατρική περίθαλψη)	
Αριθμός μονάδων Μαγνητικής Τομογραφίας (MRI), εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	26,5 (2017)	34,7 (Γερμανία 2017)	30	Πλήθος εξοπλισμού ανά 1 000 000 κατοίκους	
Αριθμός σαρωτών Αξονικής Τομογραφίας (CT) εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	34,2 (2017)	35,1 (Γερμανία 2017)	35	Πλήθος εξοπλισμού ανά 1 000 000 κατοίκους	
Συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και άλλες υπηρεσίες για παιδιά κάτω των 3 ετών, ως ποσοστό του πληθυσμού της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας	Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	<10% (2017)	-	33%	Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν παιδιά κάτω των 3 ετών και ανήκουν στην κατηγορία ISCED 0 (International Standard Classification of Education)	
Συμμετοχή στην επίσημη παιδική μέριμνα ή εκπαίδευση παιδιών κάτω των 3 ετών που διαβιών σε συνθήκες κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE)	Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	<10% (2016)	-	33%	Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν παιδιά κάτω των 3 ετών και ανήκουν στην κατηγορία ISCED 0. Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αντιστοιχεί σε άτομα που είτε διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας, είτε έχουν υποστεί σοβαρή υλική στέρηση ή ζουν σε ένα νοικοκυριό με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, με βάση τους ορισμούς της Eurostat.	

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Μερίδιο διεθνών ή ξένων φοιτητών σε επίπεδο πτυχίου, ως προς το σύνολο συνόλου αυτών	Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	4% (2017)	7% ¹	7%	Ορισμός στόχου με βάση τον Ευρωπαϊκό ΜΟ	
Ποσοστό αποφοίτων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επαγγελματική εκπαίδευση	Πρότυπες μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επαγγελματικής κατεύθυνσης	25% (2017)	46% ¹	46%	Ορισμός στόχου με βάση τον Ευρωπαϊκό ΜΟ	
Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 25-34 ετών, με ανώτερη δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση	Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης	62% (2017)	79% ¹	79%	Ορισμός στόχου με βάση τον Ευρωπαϊκό ΜΟ	✓
Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων, % του πληθυσμού ηλικίας 20-34	Τόνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης	55,3 (2018)	81,7 (2018)	70%	Με βάση το στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ΕΤ 2020) το ποσοστό των απασχολούμενων πτυχιούχων (ηλικίας 20-34 ετών με τουλάχιστον ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και που έχουν τελειώσει την εκπαίδευση τους πριν από 1-3 χρόνια) πρέπει να είναι τουλάχιστον 82%	
Ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων σε δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση	Δράσεις εκπαίδευσης – κατάρτισης εργαζομένων	3,9% (2019) ²	-	15%	Στόχος του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ΕΤ 2020)	
Ποσοστό σχολείων με γρήγορη σύνδεση σε ίντερνετ υψηλής ταχύτητας (1GB)	Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	-	-	100%	Οι ευρωπαϊκοί ευρωζωνικοί στόχοι προβλέπουν ότι έως το 2025 όλα τα σχολεία θα έχουν πρόσβαση σε ίντερνετ υψηλής ταχύτητας (1GB)	
Ποσοστό ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία, ηλικίας 30-34 ετών, που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας ⁴		Άτομα με σοβαρή αναπηρία 30-34 ετών: 12,2% Άτομα με μέτρια αναπηρία 30-34 ετών: 27,7% Άτομα χωρίς αναπηρία 30-34 ετών: 43,4%				

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης	Τιμή στόχος	Σχόλια	Συμβολή ΠΠΑ
Ποσοστό πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης στον πληθυσμό των ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία ηλικίας 18-29 ετών κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας ⁴		Άτομα με σοβαρή αναπηρία: 42.6% Άτομα με μέτρια αναπηρία: 18.2% Άτομα χωρίς αναπηρία: 30.9%				

Σημειώσεις: ¹ Αφορά τον Μ.Ο. από 23 ευρωπαϊκές χώρες όπου υπήρχαν διαθέσιμα δεδομένα. ² Ερώτηση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Έρευνας Εργατικού Δυναμικού που αφορούσε τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες. ³ Οι βασικές δυσκολίες δραστηριότητας περιλαμβάνουν δυσκολίες στην ανύψωση και τη μεταφορά, το περπάτημα, την ακοή, την όραση κλπ. ⁴ European Pillar of Social Rights & European network of academic experts in the field of disability (ANED), European comparative data on Europe 2020 & People with disabilities).

Πηγές: OECD Health Statistics 2019 (τελευταία ανανέωση Νοέμβριος 2019). Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης. OECD Education at a Glance 2019. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συνδεσιμότητα για μια ανταγωνιστική ψηφιακή ενιαία αγορά - Προς μια ευρωπαϊκή κοινωνία Gigabit (Ιανουάριος 2017). Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), 2nd Survey of Schools: ICT in Education. EU-MIDIS, I. I. (2016). Second European Union Minorities and Discrimination Survey Roma–Selected findings. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες (Ιανουάριος 2019). Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Έκθεση χώρας - Ελλάδα 2020 που συνοδεύει το έγγραφο «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωομάδα». Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC) της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

Πίνακας 35: Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του αναπτυξιακού στόχου Ενίσχυση Εξωστρέφειας

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης ΕΕ	Τιμή στόχος (2025)	Συμβολή ΠΠΑ
Εξαγωγές, συνολική αξία ως % του ΑΕΠ ¹	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές & διεθνείς αγορές	37,2%	49,2%	50%	✓
Αρχαιολογικοί χώροι που λειτουργούν με διευρυμένο ωράριο, ως % του συνόλου	Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	-	-	>50%	
% του συνόλου των μουσείων με δυνατότητες ψηφιακής ξενάγησης	Μουσεία, υποδομές και δράσεις σύγχρονου	-	-	>50%	
% του συνόλου των μουσείων & αρχαιολογικών χώρων με εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου	Μουσεία, υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	-	-	>90%	
Αύξηση αφίξεων από ΗΠΑ, Καναδά, Κίνα, Μέση Ανατολή σε σχέση με το 2019	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές.	-	-	50%	

Δείκτης	Προτεραιότητα	Τιμή βάσης	Τιμή σύγκρισης ΕΕ	Τιμή στόχος (2025)	Συμβολή ΠΠΑ
Αύξηση εξαγωγών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ σε σχέση με το 2019	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ	-	-	50%	✓
Αύξηση του αριθμού των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων με διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση σε σχέση με το 2019	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	-	-	50%	✓
Προστιθέμενη αξία που παράγεται από τον τομέα της Βιομηχανίας ως % του ΑΕΠ	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές & διεθνείς αγορές	-	-	15%	
Σύνολο Εταιρικών Επενδύσεων, ως % του ΑΕΠ¹	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές & διεθνείς αγορές	7,3% (2018)	13% (2018)	13%	

Πηγές: ΤΤΕ Ισοζύγιο Πληρωμών. ¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή *The Macroeconomic Imbalance Procedure Scoreboard 2019*.

4. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΡΓΩΝ/ΔΡΑΣΕΩΝ

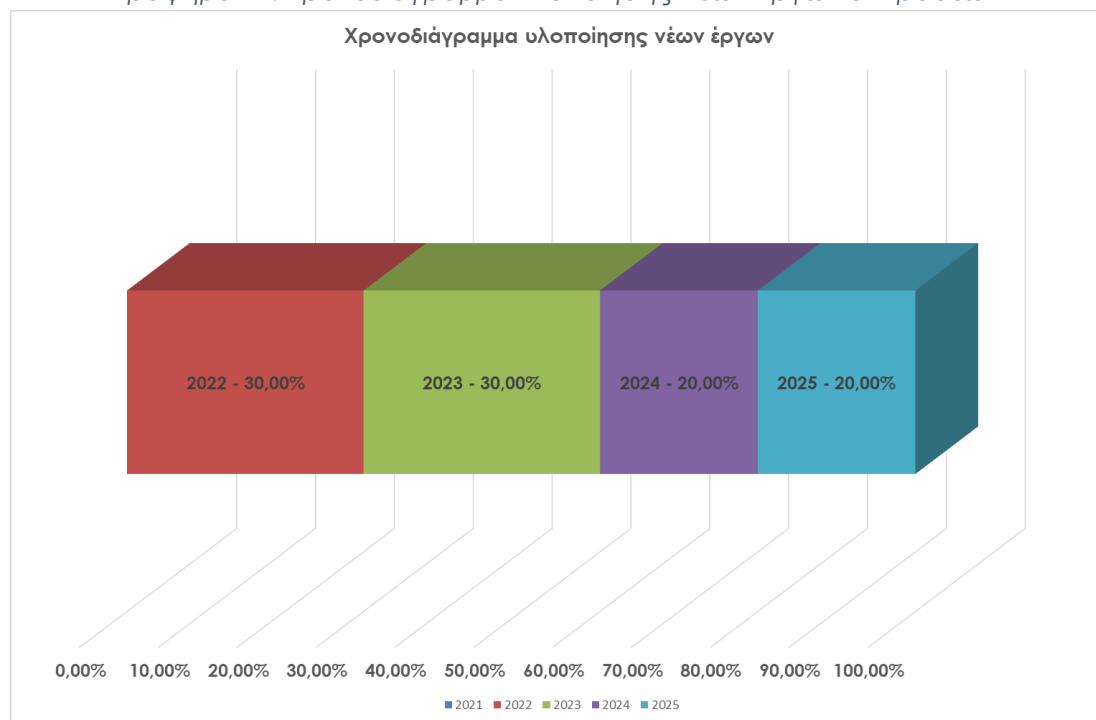
Οι κατηγορίες ανά προτεραιότητα σε ότι αφορά στα νέα έργα – δράσεις του ΠΠΑ 2021-2025 (αυτά δηλαδή που εν δυνάμει θα ενταχθούν από το 2021 και μετά με το νέο ΣΔΕ) εκτιμήθηκαν στη φάση σχεδιασμού του παρόντος Προγράμματος πως μπορεί να είναι οι αναφερόμενες στον επόμενο Πίνακα, στη λογική της συνεισφοράς τους ως προτεραιότητες αναπτυξιακού χαρακτήρα για την κατά το δυνατό ολοκληρωμένη αναπτυξιακή διάσταση του ΠΠΑ 2021-2025:

Πίνακας 36: Πίνακας Νέων Έργων – Δράσεων 2021 - 2025

Στόχος	Προτεραιότητα	Κωδικός Δράσης	Τίτλος Έργου	Προϋπολογισμός (€)
1	1.1	1.1.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΓΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ	150.000,00
1	1.3	1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΤΑΚ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	109.717,19
1	1.5	1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΚ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	500.000,00
2	2.7	2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	400.000,00
3	3.1	3.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	400.000,00
3	3.2	3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	100.000,00
3	3.4	3.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΜΕΑ	250.000,00
3	3.10	3.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ	250.000,00
3	3.12	3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	300.000,00
5	5.1	5.1.1	ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	500.000,00
5	5.11	5.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	250.000,00

Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης νέων έργων και δράσεων του ΠΠΑ της ΠΔΜ (μη ενταγμένα έως το 2020) περιλαμβάνεται στο επόμενο γράφημα και έχει σχετικά οπισθοβαρή λογική:

Γράφημα 42: Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Νέων Έργων & Δράσεων

III. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΣΩΝ - ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Αντικείμενο – Στόχος

Η τεχνική βοήθεια που περιλαμβάνεται στον Στόχο 6: Υποστήριξη Προγράμματος στο πλαίσιο του ΠΠΑ αναφέρεται στην υλοποίηση ενεργειών που αφορούν ιδίως στον προγραμματισμό, στον σχεδιασμό, στην προετοιμασία, στη διαχείριση, στην παρακολούθηση, στην αξιολόγηση, στη δημοσιότητα, στην εφαρμογή και στον έλεγχο του προγράμματος, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Διαχείρισης της ΠΔΜ και των δικαιούχων για την υλοποίηση του προγράμματος.

Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας έχουν ιδιαίτερη σημασία για την 1^η προγραμματική περίοδο του ΠΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, αναμένεται να προκαλέσει για την υπηρεσία διαχείρισης του ΠΠΑ, σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανόν νέα αντικείμενα εργασιών. Στο πλαίσιο αυτό είναι εύλογο να δημιουργηθούν σημαντικές απαιτήσεις: κατάλληλης στελέχωσης, αναζήτησης εξειδικευμένης γνώσης, εξοπλισμού, ανάπτυξης εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, δημοσιότητας, ενημέρωσης καθώς και εκπαίδευσης στελεχών, έτσι ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να ανταπεξέλθουν στις νέες προκλήσεις. Στα παραπάνω προστίθεται και η ανάγκη στήριξης των δυνητικών δικαιούχων των δράσεων / έργων, με στόχο και αυτοί να

βελτιώσουν την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα, αναφορικά με την υλοποίηση των έργων.

Η ΠΔΜ εντάσσει στον προγραμματισμό του ΠΠΑ την υλοποίηση παρεμβάσεων τεχνικής βοήθειας οριζόντιου, αλλά και κάθετου χαρακτήρα, οι οποίες θα αφορούν και θα ενισχύουν ολόκληρη τη δομή – πυραμίδα των φορέων υλοποίησης, των δικαιούχων όπως και της υπηρεσίας διαχείρισης - εφαρμογής του ΠΠΑ 2021-25. Οι παρεμβάσεις αυτές θα υποστηρίζουν το σύνολο των αναπτυξιακών στόχων και των προτεραιοτήτων του ΠΠΑ.

Παράλληλα, όπως προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 134 ν. 4635 (Α' 167), αλλά και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην υπ' αριθ. πρωτ. 95189/2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β' 3961) «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Προγραμματικής Περιόδου 2021 – 2025», το ΠΠΑ περιλαμβάνει τον παρόντα στόχο προτεραιότητας υποστήριξης προγράμματος, με δράσεις που εξειδικεύουν τις ανάγκες τεχνικής βοήθειας – υποστήριξης, στο επίπεδο των επιμέρους χωρικών ενοτήτων παρέμβασης. Ειδικότερα, ο άξονας προτεραιότητας της τεχνικής βοήθειας περιλαμβάνει οριζόντιες και κάθετες παρεμβάσεις που υποστηρίζουν το σύνολο των στόχων και των προτεραιοτήτων του προγράμματος, υπηρετώντας τις ανάγκες του συστήματος διαχείρισης, καθώς και των δικαιούχων έργων - δράσεων, σε χωρικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, οι αντίστοιχες δράσεις του ΠΠΑ της ΠΔΜ λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις οριζόντιες παρεμβάσεις τεχνικής βοήθειας του προγραμματισμού του ΥΠΑνΕπ.

Βασικοί στόχοι της διοικητικής υποστήριξης - τεχνικής βοήθειας είναι:

- αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του ΠΠΑ
- ωρίμανση έργων
- τεχνική υποστήριξη δυνητικών δικαιούχων έργων
- εξασφάλιση δημοσιότητας και πληροφόρησης φορέων και πολιτών

Τομείς δράσης

Τα έργα ως ενέργειες της διοικητικής υποστήριξης - τεχνικής βοήθειας του Προγράμματος αφορούν σε υπηρεσίες και προμήθειες:

- στον προγραμματισμό,
- στον σχεδιασμό,
- στην προετοιμασία,
- στη διαχείριση,
- στην παρακολούθηση,
- στην αξιολόγηση,

- στη δημοσιότητα,
 - στην εφαρμογή και
 - στον έλεγχο του ΠΠΑ,
- καθώς και
- σε δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Διαχείρισης, όπως και των δικαιούχων για την υλοποίηση του.

Συνίστανται ιδίως στην προμήθεια αγαθών και λήψη υπηρεσιών, στην κάλυψη δαπανών, καθώς και σε κάθε άλλη απαραίτητη δαπάνη που αποσκοπεί στην ενίσχυση της υλοποίησης των στόχων του ΠΠΑ.

Στον παρόντα στόχο συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικές κατηγορίες ενεργειών που αφορούν ιδίως στα εξής:

- Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης.

Ενδεικτικά:

- ο Διαμόρφωση ειδικών θεσμικών / μεθοδολογικών / διαχειριστικών εργαλείων,
- ο Ανάπτυξη / επέκταση συστημάτων πληροφορικής / διεπαφών / βάσεων δεδομένων

- Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ

Ενδεικτικά:

- ο προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού,
- ο αγορά ή/ και ανάπτυξη λογισμικού,
- ο δαπάνες μετακινήσεων,
- ο δαπάνες εμπειρογνομόνων,
- ο εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και συμβούλων τεχνικής υποστήριξης της ΔΙΑΠ της ΠΔΜ κατά προτίμηση σε εξειδικευμένα θέματα,
- ο δράσεις ανάπτυξης στατιστικών συστημάτων παρακολούθησης δεικτών
- ο ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης,
- ο μελέτες / εμπειρογνομosύνες για την εξειδίκευση - εφαρμογή του ΠΠΑ,
- ο ενδιάμεση αξιολόγηση – αναθεώρηση του ΠΠΑ,
- ο καταβολή ποσοστού 1% επί των πληρωμών που υλοποιεί το ΠΠΑ της ΠΔΜ,
- ο παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων,
- ο οργάνωση ή / και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια, κλπ.

Στις ενδεικτικές δράσεις υποστήριξης της υλοποίησης του ΠΠΑ περιλαμβάνεται επίσης η στήριξη της επάρκειας των δυνητικών δικαιούχων:

- Διενέργεια επιθεωρήσεων – πιστοποιήσεων

Ενδεικτικά: Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την πραγματοποίηση επιθεωρήσεων επαλήθευσης της υλοποίησης των δημοσίων έργων υποδομής (περιλαμβανομένης και της ποιότητας), που υλοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος, διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων / πιστοποιήσεων.

- Πληροφόρηση και δημοσιότητα

Ενδεικτικά: παροχή πληροφόρησης και πρόσβασης για το ΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικών με την εξέλιξη της υλοποίησης του, ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Προγράμματος, τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία (ενδεικτικά, δημοσίευση προσκλήσεων – προκηρύξεων).

Επισημαίνεται ότι οι δράσεις του Στόχου: Υποστήριξη προγράμματος, εκτός από την τρέχουσα αναπτυξιακή περίοδο 2021-25, δύνανται να αφορούν και στην προπαρασκευή της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Ο Στόχος 6 και στα δύο τμήματα – προτεραιότητες στα οποία χωρίζεται **6.1 Διοικητική Υποστήριξη και 6.2 Τεχνική Βοήθεια** περιλαμβάνει τις ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της υποστήριξης των εμπλεκόμενων διοικητικά υπηρεσιών, όπως και της τεχνικής βοήθειας, αλλά και των δυνητικών δικαιούχων. Θα υποστηρίξει την υλοποίηση των στόχων και προτεραιοτήτων του ΠΠΑ στο σύνολό του, καθώς και τη λειτουργία του συστήματος και της δομής διαχείρισής του, ενώ τέλος δεν συσχετίζεται με προτεραιότητα του ΠΠΑ. Περιλαμβάνονται και τα ποσά που αναλογούν στο ΠΠΑ της ΠΔΜ ως υπόλογος για τη διαδικασία πληρωμών πλήθους έργων – δράσεων.

- Προϋπολογισμός

Ο προϋπολογισμός, του Άξονα Προτεραιότητας της Τεχνικής Βοήθειας στο πλαίσιο του ΠΠΑ, με βάση το εδάφιο 3 της παρ. 3 του άρθρου 134 του ν. 4635/2019 (Α'167) «καθορίζεται ως ποσοστό μέχρι 1% των συνολικών πιστώσεών τους.»

Για τον υπολογισμό του μέγιστου ύψους του π/υ της τεχνικής βοήθειας σε ότι αφορά στο ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν ληφθεί υπόψη τα δεδομένα του επόμενου Πίνακα, (όπως δόθηκε ως οδηγία από το ΥΠΑΝΕΠ), ως εξής:

- Αρχικά υπολογίζεται το 1% του μέσου όρου του ορίου δαπανών εθνικού σκέλους του συνόλου των Περιφερειών για τα έτη 2021- 2024, πολλαπλασιαζόμενου επί 5 έτη.
- Ο μέγιστος προϋπολογισμός της Τεχνικής Βοήθειας του κάθε ΠΠΑ προκύπτει ως κατανομή του παραπάνω ποσού με βάση τον λόγο συμμετοχής της κάθε περιφέρειας στον συνολικό π/υ των ΠΠΑ του ΕΠΑ.

Πίνακας 37: Προϋπολογισμός του Άξονα της Τεχνικής Βοήθειας των ΠΠΑ

(Μ.Ο. συνολικού ορίου ΜΠΔΣ Περιφερειών 2021 – 24*5 έτη) *1% = 10.000.000,00
Όριο Στόχου ΠΠΑ 1%

Περιφέρεια - ΠΠΑ	% συμμετοχής στο σύνολο των ΠΠΑν Π/Υ των ΠΠΑ	Όριο Άξονα ΤΒ ΠΠΑ 1%
Αν. Μακεδονία - Θράκη	6,44%	644.000,00€
Αττική	17,98%	1.798.000,00€
Βόρειο Αιγαίο	4,55%	455.000,00€
Δυτική Ελλάδα	12,04%	1.204.000,00€
Δυτική Μακεδονία	4,69%	469.000,00€
Ήπειρος	5,28%	528.000,00€
Θεσσαλία	8,22%	822.000,00€
Ιόνια Νησιά	3,47%	347.000,00€
Κεντρική Μακεδονία	8,43%	843.000,00€
Κρήτη	7,79%	779.000,00€
Νότιο Αιγαίο	4,04%	404.000,00€
Πελοπόννησος	5,58%	558.000,00€
Στερεά Ελλάδα	11,50%	1.150.000,00€
Σύνολο	100,01%	10.001.000,00€

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων

Στο πλαίσιο του παραπάνω μέγιστου ορίου, ο καθορισμός του προϋπολογισμού του άξονα τεχνικής βοήθειας έγινε με βάση τον προγραμματισμό / προτεραιοποίηση, από τη ΔΙΑΠ της ΠΔΜ, κατάλληλων δράσεων / ενεργειών που θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ενίσχυση της λειτουργικής της επάρκειας για στην επίτευξη των τιθέμενων αναπτυξιακών στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και δυνατότητες του ΠΠΑ της ΠΔΜ.

Ακολουθεί πίνακας με τους δείκτες εκροών των δράσεων τεχνικής βοήθειας & διοικητικής υποστήριξης που εκτιμάται πως μπορούν να χρηματοδοτηθούν έως το 2025, όπως και οι δυνητικοί δικαιούχοι της τεχνικής βοήθειας αυτής:

Πίνακας 38: Δείκτες Εκροών Στόχου 6: Υποστήριξη Προγράμματος (Τεχνική Βοήθεια – Διοικητική Υποστήριξη)

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ 2021 - 2025	Αριθμός Προτεραιότητας	Προτεραιότητα ΠΠΑ 2021-2025	Συνοπτική περιγραφή δείκτη	Είδος δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης 2021	Τιμή στόχου 2025	Κωδικός δείκτη στο ενιαίο σύστημα παρ/σης δεικτών ΕΣΠΑ 2014 - 2020	Δυνητικοί Δικαιούχοι
Υποστήριξη προγράμματος	6.1	Διοικητική Υποστήριξη	Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση/διαχείριση που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται	Εκροών	Αριθμός	0	2	12103	ΠΔΜ
	6.1	Διοικητική Υποστήριξη	Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Εκροών	Αριθμός	0	10	12105	ΠΔΜ & ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΠΑ
	6.1	Διοικητική Υποστήριξη	Αριθμός επιχορηγούμενων φορέων	Εκροών	Αριθμός	0	15	-	ΠΔΜ, ΠΤΑ & ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΠΑ
	6.2	Τεχνική Βοήθεια	Αριθμός εκδηλώσεων (ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης)	Εκροών	Αριθμός	0	5	12305	ΠΔΜ
	6.2	Τεχνική Βοήθεια	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκροών	Αριθμός	0	8	12201	ΠΔΜ & ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΠΠΑ

IV. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

Στο πλαίσιο του ΠΠΑ η Περιφέρεια εντάσσει στον Π/Υ του προγράμματός της όλα τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν μελλοντικά για την περίοδο αναφοράς από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ, όλα τα έργα που έχουν ενταχθεί το 2020 και όλα τα έργα που συγχρηματοδοτούνται ήδη από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ και έχουν εξορθολογιστεί με ενέργειες της ΔΙΑΠ σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο κατά το 2020.

Ειδικά για την κατηγορία των επαναλαμβανόμενων δράσεων έχουν γίνει ήδη οι όποιες απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις που είχαν στόχο την αποδέσμευση πόρων, διαθέσιμους πλέον για άλλες δράσεις – έργα.

Σε ότι αφορά στην κατηγορία αντιμετώπισης των φυσικών καταστροφών υπάρχει μια νέα προσέγγιση με βάση τις τρέχουσες συνθήκες και κυρίως τις κατευθύνσεις που προέρχονται από το νέο ΕΠΑ της χώρας.

Στην 1^η αυτή περίοδο του ΠΠΑ ως θεσμοθετήθηκε, η ΠΔΜ έχει κάνει ετήσιες κατανομές, τόσο με βάση τις ανάγκες της, τις σχετικές προβλέψεις με βάση την εμπειρία των στελεχών της ΔΙΑΠ, όσο και με βάση τις ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από τα υφιστάμενα έργα – δράσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σύμφωνα με τις επίσημες οδηγίες για την περίοδο 2021-2025 στα 105 εκ. €, εκ των οποίων τα ~101,79 εκ. € περίπου αφορούν σε συνεχιζόμενα έργα – δράσεις ενταγμένα έως 31/12/2020, ενώ τα περίπου 3,21 εκ. € αφορούν σε νέα έργα – δράσεις που αναμένεται να ενταχθούν εν δυνάμει με το νέο ΣΔΕ του ΠΠΑ.

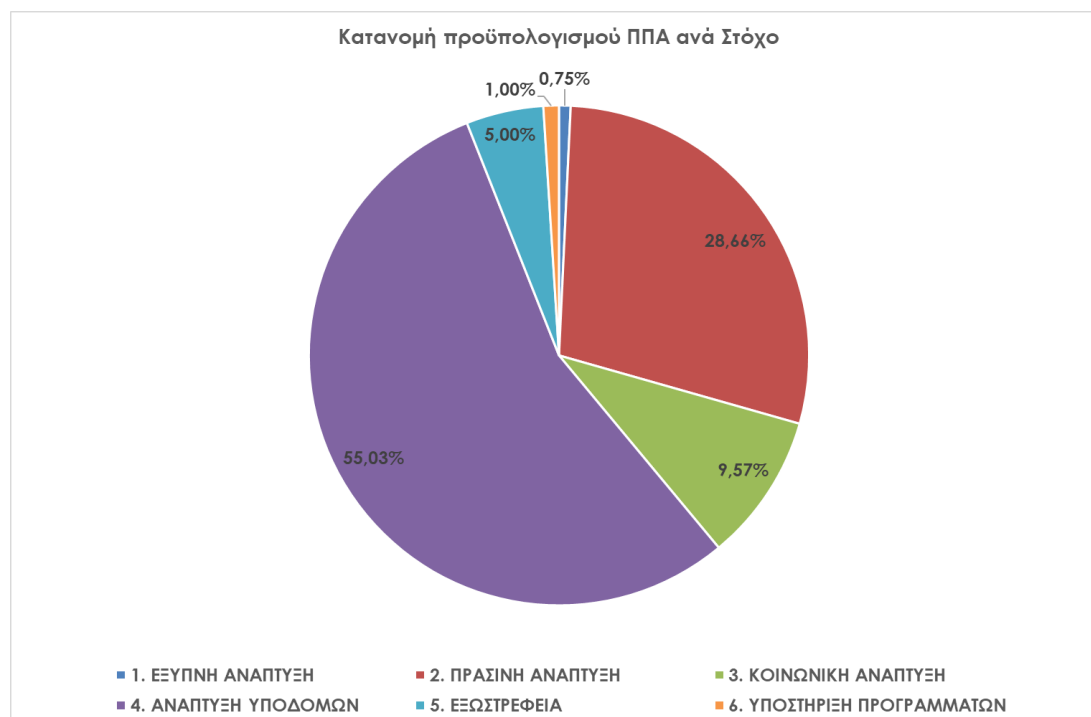
1.1 ΚΑΤΑΝΟΜΗ Π/Υ ΑΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΤΟΧΟ ΠΠΑ

Το μεγαλύτερο ποσοστό της χρηματοδότησης των έργων – δράσεων (~83,00%) του ΠΠΑ με πόρους του ΕΠΑ εξυπηρετεί τους Αναπτυξιακούς Στόχους «Ανάπτυξη Υποδομών» και «Πράσινη Ανάπτυξη». Το 1% του Π/Υ του ΠΠΑ εξυπηρετεί τις ανάγκες για Τεχνική Βοήθεια.

Πίνακας 39: Κατανομή Π/Υ ανά Αναπτυξιακό Στόχο ΠΠΑ

Αναπτυξιακός Στόχος ΠΠΑ	Προϋπολογισμός	Συμβολή στο ΠΠΑ
1. Έξυπνη Ανάπτυξη	784.904,39	0,75%
2. Πράσινη Ανάπτυξη	30.092.612,74	28,66%
3. Κοινωνική Ανάπτυξη	10.044.071,27	9,57%
4. Ανάπτυξη Υποδομών	57.779.105,46	55,03%
5. Ενίσχυση Εξωστρέφειας	5.249.306,14	5,00%
6. Υποστήριξη Προγράμματος	1.050.000,00	1,00%
Σύνολο	105.000.000,00	100,00%

Γράφημα 43: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του ΠΠΑ της ΠΔΜ στους Αναπτυξιακούς Στόχους

Οι κρίσιμες Προτεραιότητες ανά Στόχο που συγκεντρώνουν για την ΠΔΜ τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση για την περίοδο 2021-2025, είναι κατά σειρά Στόχου:

- Στόχος 1: Προτεραιότητα 2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.) για την υποστήριξη του πρωτογενή τομέα, του φυσικού περιβάλλοντος και λοιπών τομέων με ~ 22,4 εκ €
- Στόχος 3: Προτεραιότητα 3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης για την συμπληρωματική υποστήριξη τους στα λοιπά χρηματοδοτικά εργαλεία με ~ 2,6 εκ €
- Στόχος 3: Προτεραιότητα 3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής των πολιτών με ~ 5,9 εκ €
- Στόχος 4: Προτεραιότητα 4.5 Οδικές υποδομές σε όλη την ΠΔΜ ως τη βασικότερη αναπτυξιακή δράση του έργου με αντίκτυπο σε όλες της αναπτυξιακές εκφάνσεις της με ~ 26,5 εκ €
- Στόχος 4: Προτεραιότητα 4.8 Οδική ασφάλεια σε όλη την ΠΔΜ επίσης ως τη βασικότερη αναπτυξιακή δράση του έργου συμπληρωματική της Προτεραιότητας 4.5 με αντίκτυπο σε όλες της αναπτυξιακές εκφάνσεις της με ~ 31,2 εκ €
- Στόχος 5: Προτεραιότητα 5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς ως κεντρικό σημείο παρέμβασης που αφορά στις προσπάθειες εξωστρέφειας της ΠΔΜ με προσέλκυση ειδικού τουρισμού με ~ 3,8 εκ €

Η ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων (άξονες προτεραιότητας) ανά Στόχο με βάση τη χρηματοδοτική βαρύτητα τους απεικονίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 40: Ιεραρχημένη Κατανομή Π/Υ των Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων του ΠΠΑ ανά Στόχο Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας ΠΠΑ	Προϋπολογισμός
1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	500.000,00
1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	150.000,00
1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	109.717,19
1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	25.187,20
1.10 Έξυπνες πόλεις	0,00
Σύνολο Στόχου 1 – Έξυπνη Ανάπτυξη	784.904,39
2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	22.418.339,86
2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	3.048.990,74
2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	1.673.160,00
2.1 Ενεργειακή απόδοση	1.456.000,00
2.11 Πράσινες πόλεις	1.018.900,00
2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα	400.000,00
2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	39.200,00
2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	38.022,14
2.2 Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	0,00
2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	0,00
2.5 Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	0,00
Σύνολο Στόχου 2 – Πράσινη Ανάπτυξη	30.092.612,74
3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	5.877.799,64
3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	2.634.892,94
3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	400.000,00
3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	300.000,00
3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	250.000,00
3.10 Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	250.000,00
3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	221.328,69
3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης	100.000,00
3.15 Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη	10.050,00
Σύνολο Στόχου 3 – Κοινωνική Ανάπτυξη	10.044.071,27
4.8 Οδική ασφάλεια	31.250.997,61
4.5 Οδικές υποδομές	26.528.107,85

4.2 Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές	0,00
4.6 Υποδομές αερομεταφορών	0,00
4.10 Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	0,00
4.11 Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα	0,00
Σύνολο Στόχου 4 – Ανάπτυξη Υποδομών	57.779.105,46
5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	3.778.913,94
5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	500.000,00
5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	394.700,00
5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	250.000,00
5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	145.500,00
5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	94.192,20
5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	86.000,00
5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	0,00
Σύνολο Στόχου 5 – Ενίσχυση Εξωστρέφειας	5.249.306,14
6.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	581.000,00
6.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	469.000,00
Σύνολο Στόχου 6 – Υποστήριξη Προγραμμάτων	1.050.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	105.000.000,00

1.2 ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ Π/Υ

Στην 1^η προγραμματική περίοδο εφαρμογής του ΠΠΑ η ΠΔΜ, όπως και κάθε φορέας, έχει τη δυνατότητα να ανακατανείμει χρονικά τον προϋπολογισμό που της αναλογεί, βάσει των αναγκών της, αλλά και των χαρακτηριστικών του προγράμματος της, καθώς αναγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα αυτής της περιόδου που προκύπτει από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών - δράσεων από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ.

Σε αντίθεση με την κρατούσα λογική της ετήσιας ισοκατανομής των οικονομικών πόρων που φαίνεται να αποτελεί γνώρισμα της πρακτικής των πολυετών προγραμμάτων, όπως για παράδειγμα το ΕΣΠΑ 2014-2020, η ΠΔΜ εφαρμόζει καταρχήν (συνεκτιμώντας τη σύσταση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης για την κατά το δυνατό εμπροσθοβαρή εκτέλεση του προγράμματος) τη λογική του αυξημένου προϋπολογισμού κατά την έναρξη του προγράμματος.

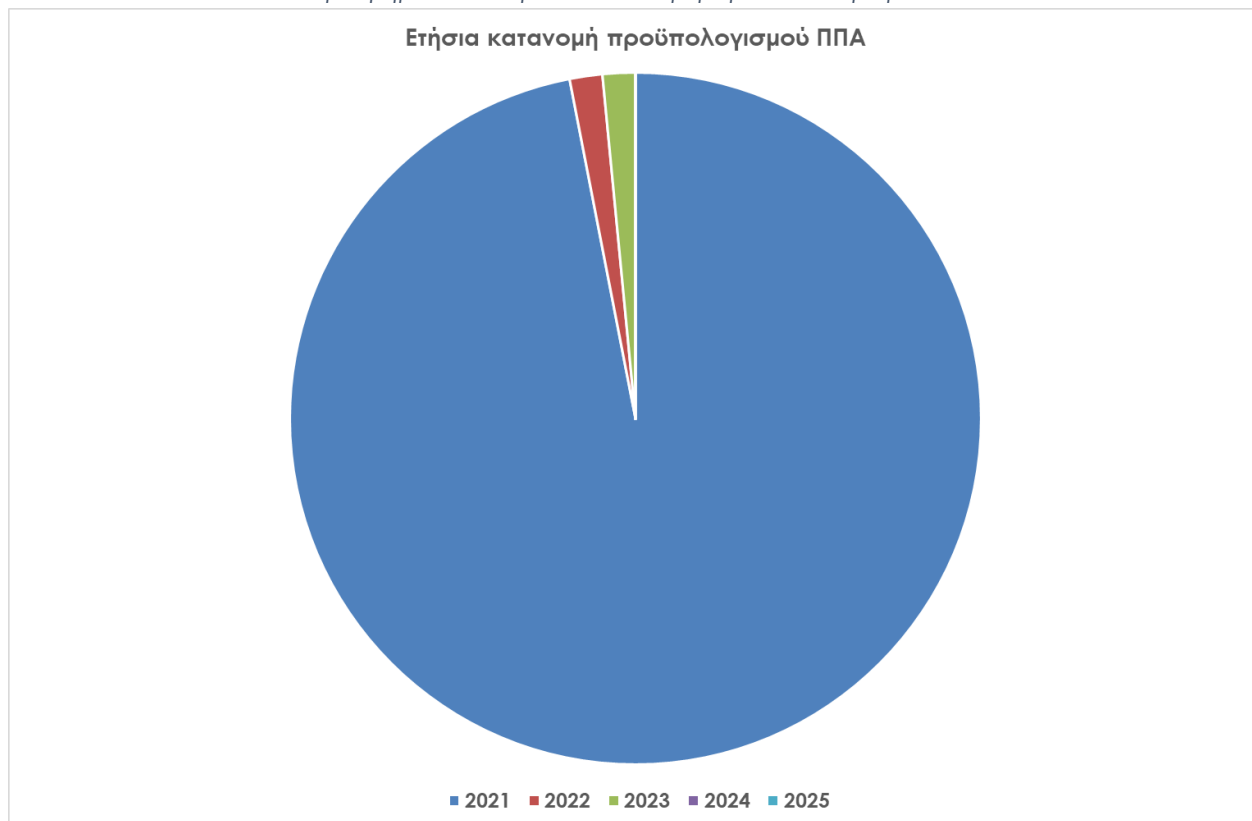
Δεδομένη ως προς την εμπροσθοβαρή προσέγγιση είναι και η ανάγκη για υποστήριξη της οικονομίας της περιοχής για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης και των νέων προκλήσεων λόγω της πανδημίας ήδη από το 2021.

Η εμπροσθοβαρής κατανομή του προϋπολογισμού του ΠΠΑ της ΠΔΜ παρουσιάζεται ανά έτος και ανά στόχο προτεραιότητας στον ακόλουθο χρηματοδοτικό πίνακα.

Πίνακας 41: Χρηματοδοτικός πίνακας με κατανομή ανά έτος και Στόχο Προτεραιότητας

	1. Έξυπνη Ανάπτυξη	2. Πράσινη Ανάπτυξη	3. Κοινωνική Ανάπτυξη	4. Ανάπτυξη Υποδομών	5. Ενίσχυση Εξωστρέφειας	6. Υποστήριξη Προγράμματος	Σύνολα (Ποσοστιαία ετήσια κατανομή του προϋπολογισμού ανά Στόχο)
2021	25.187,20	29.692.612,74	8.744.071,27	57.779.105,46	4.499.306,14	1.050.000,00	101.790.282,81 (96,94%)
2022	379.858,60	200.000,00	650.000,00	0,00	375.000,00	0,00	1.604.858,60 (1,53%)
2023	379.858,60	200.000,00	650.000,00	0,00	375.000,00	0,00	1.604.858,60 (1,53%)
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 (0,00%)
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00 (0,00%)
Σύνολα	784.904,39	30.092.612,74	10.044.071,27	57.779.105,46	5.249.306,14	1.050.000,00	105.000.000,00 (100,00%)

Γράφημα 44: Ετήσια Κατανομή Προϋπολογισμού ΠΠΑ

1.3 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΠΑ

Πίνακας 42: Χρηματοδοτικός Πίνακας ΠΠΑ 2021-2025 της ΠΔΜ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ⁴ (σε ευρώ)					
Α/Α ³	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ¹ / ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ² ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΤΗ					
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2021	2022	2023	2024	2025	ΣΥΝΟΛΟ
1	1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	25.187,20	379.858,60	379.858,60	0,00	0,00	784.904,39
1.1	1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	0,00	75.000,00	75.000,00	0,00	0,00	150.000,00
1.1.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ						
1.3	1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	0,00	54.858,60	54.858,60	0,00	0,00	109.717,19
1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΤΑΚ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ						
1.5	1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	0,00	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	500.000,00
1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΤΑΚ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
1.6	1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	25.187,20	0,00	0,00	0,00	0,00	25.187,20

1.6.1	Δράσεις ανοιχτής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης 2016 - 2017 στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας						
1.10	1.10 Έξυπνες πόλεις	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	29.692.612,74	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	30.092.612,74
2.1	2.1 Ενεργειακή απόδοση	1.456.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.456.000,00
2.1.1	Ενεργειακή αναβάθμιση Κλειστού Κολυμβητηρίου Γρεβενών						
2.2	2.2 Στήριξη ΑΠΕ – συμπαραγωγή	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.3	2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.4	2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	1.673.160,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.673.160,00
2.4.1	Προμήθεια τριών μηχανημάτων έργου στην Π.Ε. Καστοριάς						
2.4.2	Καταπολέμηση κουνουπιών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας						
2.4.3	Πρόγραμμα περισυλλογής, διαχείρισης ή/και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων και κατασχεθέντων οστράκων και λήψη δειγμάτων εγκεφαλικού ιστού από νεκρά βοοειδή και αιγοπρόβατα						
2.5	2.5 Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

2.6	2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων	39.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39.200,00
2.6.1	ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΟΪΟΥ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ (π.κ. 2105550) (π.κ. 2001ΕΠ00530000)						
2.6.2	Βελτίωση εγκαταστάσεων αντλιοστασίων Δήμου Πρεσπών						
2.7	2.7 Πράσινη επιχειρηματικότητα	0,00	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	400.000,00
2.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ & ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
2.8	2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	3.048.990,74	0,00	0,00	0,00	0,00	3.048.990,74
2.8.1	Παράλληλα έργα αναδάσμου αγροκτημάτων Παλαίστρας - Μελίτης Π.Ε. Φλώρινας						
2.8.2	Παράλληλα έργα αναδάσμου αγροκτήματος Κρανιώνας Δήμου Καστοριάς						
2.8.3	Παράλληλα έργα αναδάσμου αγροκτήματος Αγ. Αντωνίου Δήμου Καστοριάς						
2.8.4	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΕΑΠ 2003						
2.8.5	Μελέτη εκούσιου αναδάσμου αγροκτήματος Σπάρτο ΠΕ Κοζάνης						
2.8.6	Μελέτη εκούσιου αναδάσμου αγροκτήματος Σισανίου ΠΕ Κοζάνης						
2.8.7	Μελέτη εκούσιου αναδάσμου αγροκτήματος Λουκαμίου ΠΕ Κοζάνης						
2.8.8	Μελέτη εκούσιου αναδάσμου αγροκτήματος Καισαρείας ΠΕ Κοζάνης						

2.8.9	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ					
2.9	2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)	22.418.339,86	0,00	0,00	0,00	22.418.339,86
2.9.1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ					
2.9.2	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ					
2.9.3	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ					
2.9.4	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ					
2.9.5	Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων Νέου Κομάνου					
2.9.6	Εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης Δ.Δ. Μικροβάλτου					
2.9.7	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Επέκταση αποχετευτικού δικτύου οικισμού Χιλιόδενδρου Δήμου Καστοριάς"					
2.9.8	Επιχορήγηση ΔΕΥΑ Καστοριάς για το έργο: "Υδρευση - αποχέτευση περιοχής Ιεράς Μονής Μαυριώτισσας"					
2.9.9	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΒΟΘΡΟΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΠΟΦΩΣΦΟΡΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ (π.κ. 2012ΣΕ44000017)					
2.9.10	ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ -ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΩΝ, ΑΜΟΙΒΩΝ ΟΡΙΟΔΕΙΚΤΩΝ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (ΕΝΟΙΚΙΑ, ΑΜΑΞΑΓΩΓΙΑ), ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΟΡΓΑΝΩΝ Κ.Α.					

2.9.11	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Π.Δ.Μ. , ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΥΔΑΤΩΝ - ΕΡΓΑ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΗΣ ΥΔΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΡΓΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΟΛΑΒΑΣ	
2.9.12	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΓΓΕΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	
2.9.13	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου Βόρειας Ζώνης Πολυφύτου	
2.9.14	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στη λεκάνη του ρέματος «ΚΑΤΙΝΙΣΤΗ» της κοινότητας Πλακίδας του Δήμου Βοίου	
2.9.15	Μελέτη για την κατασκευή φράγματος στην θέση Αμάρ Μπέη στην κοινότητα Λιβαδερού του Δήμου Σερβίων	
2.9.16	Μελέτη για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Αγίου Γεωργίου	
2.9.17	Μελέτη αρδευτικού δικτύου Ασπροκκλησιάς	
2.9.18	Μελέτη για τον εκσυγχρονισμό αρδευτικού δικτύου ΤΟΕΒ Καστοριάς α)Αλιάκμονα β)Κορομηλιάς-Κολοκυνθούς και γ)Κορεστίων	
2.9.19	Μελέτη αρδευτικού δικτύου 1.000 στρ στο Τριγωνικό του Δήμου Σερβίων	
2.9.20	Μελέτες για την κατασκευή λιμνοδεξαμενών και αρδευτικού δικτύου στην περιοχή «ΠΑΤΑΤΟΧΩΡΑΦΑ» Καστανιάς του Δήμου Σερβίων	
2.9.21	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Βατολάκκου	

2.9.22	Μελέτες για την κατασκευή NET METERING στο αρδευτικό δίκτυο της τοπικής κοινότητας Αγάπης						
2.9.23	Μελέτη διερεύνησης και εφαρμογής για την τοποθέτηση μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών παραγωγής κατάντη των φραγμάτων στην Π.Ε.Φλώρινας						
2.9.24	Μελέτη για την επέκταση αρδευτικού δικτύου στην τοπική κοινότητα Δασοχωρίου						
2.9.25	Μελέτη για την οριοθέτηση ποταμών Αλιάκμονα και Βενέτικου και των παραποτάμων τους						
2.10	2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	38.022,14	0,00	0,00	0,00	0,00	38.022,14
2.10.1	Παροχή υπηρεσιών ειδικού επιστημονικού προσωπικού ειδικότητας Π.Ε. Αρχιτεκτόνων για την ωρίμανση της οικολογικής ανάπλασης του παραλίκμιου μετώπου του υδροβιοτόπου της λίμνης Καστοριάς						
2.10.2	ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (π.κ. 2009ΜΠ00580003 & 2011ΜΠ00520003)						
2.10.3	Μελέτη καθορισμού της βέλτιστης "εποχικής" στάθμης για τη λίμνη της Καστοριάς						
2.11	2.11 Πράσινες πόλεις	1.018.900,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.018.900,00
2.11.1	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων της Π.Ε.Καστοριάς						
2.11.2	Μελέτη για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων ΠΕ ΚΟΖΑΝΗΣ						

2.11.3	Μελέτη για ενεργειακή αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του λεβητοστασίου για την αντικατάσταση μέσου καύσης (καύσιμο αέριο) του Νοσοκομείου Καστοριάς						
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
3	3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	8.744.071,27	650.000,00	650.000,00	0,00	0,00	10.044.071,27
3.1	3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	0,00	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	400.000,00
3.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
3.2	3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης	0,00	50.000,00	50.000,00	0,00	0,00	100.000,00
3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
3.4	3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
3.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΜΕΑ						
3.8	3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	2.634.892,94	0,00	0,00	0,00	0,00	2.634.892,94
3.8.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ - Α.Π.Χ. – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ Α' ΘΜΙΑΣ & Β' ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						

3.10	3.10 Διεθνοποίηση των ΑΕΙ	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
3.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ						
3.12	3.12 Προσέλκυση καταρτισμένων Ελλήνων από το εξωτερικό (Brain Gain)	0,00	150.000,00	150.000,00	0,00	0,00	300.000,00
3.12.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠανΔΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ						
3.13	3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	5.877.799,64	0,00	0,00	0,00	0,00	5.877.799,64
3.13.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ Δ.Α.Κ. (ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ) ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ						
3.13.2	Συντήρηση - επέκταση αποδυτηρίων και κερκίδων γηπέδου Τ.Κ. Αγίου Παντελεήμονα Δήμου Αμυνταίου						
3.13.3	Βελτίωση και εξοπλισμός "Πατουλίδειου" Αθλητικού Κέντρου Δήμου Πρεσπών						
3.13.4	Συντήρηση Αθλητικού Κέντρου Βελβεντού						
3.13.5	Κλειστό κολυμβητήριο Άργους Ορεστικού						
3.13.6	Αναβάθμιση υποδομών εγκαταστάσεων γηπέδου ΕΠΣ Δήμου Κοζάνης						
3.13.7	Εξοπλισμός γηπέδων ποδοσφαίρου Δήμου Κοζάνης						
3.13.8	Εξοπλισμός στίβου στο ΔΑΚ Κοζάνης						
3.13.9	ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ						
3.13.10	Ωρίμανση του έργου «Εκσυγχρονισμός και επέκταση εγκαταστάσεων του υφιστάμενου Ναυταθλητικού Κέντρου Δήμου Καστοριάς»						

3.14	3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	221.328,69	0,00	0,00	0,00	0,00	221.328,69
3.14.1	Πράξη Εφαρμογής Πτολεμαΐδας (π.κ. 2002ΜΠ00530023)						
3.15	3.15 Ασφάλεια, προστασία και δικαιοσύνη	10.050,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.050,00
3.15.1	Ανακαίνιση - συντήρηση αστυνομικού μεγάρου Πτολεμαΐδας						
4	4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	57.779.105,46	0,00	0,00	0,00	0,00	57.779.105,46
4.2	4.2 Ενεργειακά δίκτυα και υποδομές	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.5	4.5 Οδικές υποδομές	26.528.107,85	0,00	0,00	0,00	0,00	26.528.107,85
4.5.1	Κατασκευή γέφυρας στη θέση Σιούτσα του Τ.Δ Κατακαλής του Δήμου Δεσκάτης						
4.5.2	Απαλλοτριώσεις έργου "Λειτουργική ολοκλήρωση του κάθετου άξονα της Εγνατίας οδού Νίκη - Κοζάνη - όρια Ν. Λάρισας / λειτουργική ολοκλήρωση του τμήματος Φλώρινα - Κοζάνη (π.κ. 2006ΕΠ00530002)						
4.5.3	Βελτίωση οδού Σπήλαιο Πορτίτσα						
4.5.4	Αποκατάσταση, καθιζήσεων οδοστρώματος και προβλημάτων στην Ε.Ο. 2 Φλώρινας - Βίγλας Πισοδερίου "Χιονοδρομικό"						
4.5.5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΗ ΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ						
4.5.6	Αποκατάσταση του εθνικού οδικού δικτύου στην περιοχή της Τ.Κ. Μηλιάς της Π.Ε. Γρεβενών αρμοδιότητας Δ.Τ.Ε. (Έδρα)/Π.Δ.Μ.						
4.5.7	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας - Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης						

4.5.8	Κοζάνη – Ρύμνιο / Κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρειά	
4.5.9	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς	
4.5.10	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	
4.5.11	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	
4.5.12	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)-Δικαιούχος ΠΕ Φλώρινας	
4.5.13	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Φλώρινας)-Δικαιούχος Δήμος Φλώρινας	
4.5.14	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Αμυνταίου)-Δικαιούχος Δήμος Αμυνταίου	
4.5.15	Υποδομές οδοποιίας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Φλώρινας (Δήμος Πρεσπών)-Δικαιούχος Δήμος Πρεσπών	
4.5.16	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	
4.5.17	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Γρεβενών) - Δικαιούχος Δήμος Γρεβενών	

4.5.18	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Π.Ε. Γρεβενών	
4.5.19	Βελτίωση πρόσβασης σταβλικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων Γρεβενών Α' Φάση (Δήμος Δεσκάτης) - Δικαιούχος Δήμος Δεσκάτης	
4.5.20	Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου (π.κ. 2008ΣΕ44000020)	
4.5.21	Συμπλήρωση - επικαιροποίηση μελέτης για το έργο "Δυτ.Αξ.Ορ.Περ.Δυτ.Μακεδονίας-Μελέτη βελτίωσης οδικού τμήματος Φλώρινα - Ανταρτικό - Πρέσπες (τμήμα ΤΕΙ-Χιονοδρομικό)	
4.5.22	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΕΔΡΑ)	
4.5.23	Μελέτη βελτίωσης του οδικού τμήματος "Κοζάνη - Αεροδρόμιο", της Εθνικής Οδού Κοζάνης - Λάρισας (Ε.Ο.3)	
4.5.24	Μελέτη κατασκευής νέας γέφυρας στον ποταμό Μύριχο κατά μήκος της επαρχιακής οδού Εράτυρας Πελεκάνου Π.Ε. Κοζάνης	
4.5.25	Μελέτη αποκατάστασης τοπικών Φθορών στην οδό Βελβεντό - Καταφύγι	
4.5.26	Μελέτες έργων οδοποιίας Π.Ε. Γρεβενών	
4.5.27	Μελέτη βελτίωσης οδού Χρυσανγής - Τρίκορφο	
4.5.28	Μελέτες βελτίωσης οδού Νησί - Καρπερό	
4.5.29	Μελέτη για τη βελτίωση επαρχιακής οδού δικτύου Βυσσινιά-Βιτσιίου	
4.5.30	Μελέτες βελτίωσης δημοτικής οδού Αγίας Παρασκευής - Βασιλίτσα	

4.5.31	Μελέτες βελτίωσης οδικού τμήματος Καισαρειά - Αιανή με κατασκευή γέφυρας στη θέση «ΧΑΝΔΑΚΑΣ»						
4.5.32	Μελέτη για τη βελτίωση οδού από Τ.Κ.Λιβερών προς Τ.Κ.Ασβεστόπετρας						
4.6	4.6 Υποδομές αερομεταφορών	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.8	4.8 Οδική ασφάλεια	31.250.997,61	0,00	0,00	0,00	0,00	31.250.997,61
4.8.1	Προμήθεια οχήματος πολλαπλών χρήσεων - παρελκόμενων						
4.8.2	Αποκατάσταση, σταθεροποίηση κατολισθήσεων πρανών στην Ε.Ο. 20 (Κοζάνης - Ιωαννίνων)						
4.8.3	Βελτίωση παράλληλων έργων στο αγρόκτημα Λιβαδερού						
4.8.4	ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΙΟΝΙΣΜΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΕΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - Ο.Κ.Ω. (π.κ. 2008ΕΠ04100000)						
4.8.5	Μελέτη εργασιών συντήρησης και αποκατάσταση βλαβών υψηλής γέφυρας Σερβίων						
4.8.6	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 4 Τμήμα "Τ.Κ.Δροσοπηγής- όρια Π.Ε. Καστοριάς						
4.8.7	Μελέτη για τη βελτίωση της ασφάλειας της Επ.Ο. - 21 "Τ.Κ.Αετού- Τ.Κ.Νυμφαίου"						
4.10	4.10 Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

4.11	4.11 Επενδύσεις στην Εφοδιαστική αλυσίδα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	4.499.306,14	375.000,00	375.000,00	0,00	0,00	5.249.306,14
5.1	5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	0,00	250.000,00	250.000,00	0,00	0,00	500.000,00
5.1.1	ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ						
5.2	5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	145.500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	145.500,00
5.2.1	Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιπατητικού μονοπατιού για την ανάδειξη του Γεωπάρκου στη θέση "Μπουχάρια" της Τ.Κ. Μικροβάλλτου						
5.3	5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	394.700,00	0,00	0,00	0,00	0,00	394.700,00
5.3.1	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοίμησης Θεοτόκου Εράτυρας Δήμου Βοΐου						
5.3.2	Αποκατάσταση Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Διλόφου						
5.4	5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	3.778.913,94	0,00	0,00	0,00	0,00	3.778.913,94
5.4.1	Αποκατάσταση πετρογέφυρου Ροδοχωρίου						
5.4.2	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΣ						

5.4.3	Μελέτη ανάπλασης Τ.Κ. Αγίου Αχιλλείου						
5.4.4	Μελέτη για την ανακατασκευή του Γεφυριού του Πασά						
5.5	5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	94.192,20	0,00	0,00	0,00	0,00	94.192,20
5.5.1	Ανακαίνιση και αναβάθμιση παιδικής εφηβικής βιβλιοθήκης Βελβεντού - Β' Φάση						
5.6	5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.8	5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	86.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86.000,00
5.8.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΘΗΣΗ - ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΡΟΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ						
5.8.2	Ανέγερση μουσείου και γραφείων διοίκησης - προμήθεια εξοπλισμού						
5.11	5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	0,00	125.000,00	125.000,00	0,00	0,00	250.000,00
5.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΠΓΕ ΣΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ						
6	6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	1.050.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.050.000,00
6.1	6.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	581.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	581.000,00
6.1.1	Πόρος του Περιφ. Ταμείου (Πιν.Ο)						

6.1.2	Πόρος Περιφερειακού Ταμείου 1% άρθρου 55 παρ. 1 του ν. 2218/94 και κοινής υπουργικής απόφασης αρ. 45743/31-12-99 (και συνέχεια από 2001ΜΠ00530000)						
6.2	6.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	469.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	469.000,00
6.2.1	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
6.2.2	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021 - 2025 ΤΟΥ ΠΠΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ						
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ							105.000.000,00
ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ							

	Προκαθορισμένη αναδιπλούμενη λίστα.
	Δεν συμπληρώνεται.

- (1) Το ΠΠΑ έχει μόνο ένα Υποπρόγραμμα.
- (2) Ο άξονας προτεραιότητας του ΠΠΑ συμπίπτει με προτεραιότητα του ΕΠΑ.
- (3) Οι κωδικοί των Αναπτυξιακών Στόχων του ΕΠΑ και των προτεραιοτήτων του ΕΠΑ (αξόνων προτεραιοτήτων του ΤΠΑ/ΠΠΑ) δόθηκαν σε πίνακα με τίτλο "Κωδικοί Αναπτυξιακών Στόχων και Προτεραιοτήτων του ΕΠΑ".
- (4) Στους προϋπολογισμούς για τα συνεχιζόμενα λαμβάνεται υπόψη το 'ανεκτέλεστο' (προϋπολογισμός στο ύψος των συμβάσεων μείον τις πληρωμές προηγούμενων ετών).
- (5) ΔΡΑΣΗ: αφορά ομοειδή έργα (συμπληρώνεται με κεφαλαία).
- (6) Ονοματισμένο έργο: αφορά μόνο ένα έργο (συμπληρώνεται με πεζά).

V. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

1. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΠΑ ΜΕ ΕΠΑ

Για τη συμβατότητα της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ με το ΕΠΑ ακολουθούν σχόλια και με την ολοκλήρωση τους παρουσιάζεται ένα σχετικό επεξηγηματικό γράφημα.

Σε ότι αφορά:

1.α Στόχοι του ΠΠΑ

Ταυτίζονται πλήρως με τους στόχους του ΕΠΑ.

Ακολουθείται η λογική των 5 στόχων της νέας περιόδου με σκοπό την επί μέρους συμβολή του ΠΠΑ στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών με τη χρήση του ΠΔΕ.

1.β Ειδικοί στόχοι του ΠΠΑ

Ταυτίζονται πλήρως με τους ειδικούς στόχους του ΕΠΑ, προσαρμοζόμενοι στις περιφερειακές ανάγκες και στρατηγικές ανά στόχο.

Έχει τεθεί εξ αρχής ως στρατηγική επιλογή της ΠΔΜ η προσπάθεια μιας ισορροπημένης εφαρμογής δράσεων που αφορούν στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες και στους πέντε πυλώνες ανάπτυξης, ακολουθώντας πλήρως τη νέα λογική αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων του ΠΔΕ για την περίοδο 2021-2025.

1.γ Προτεραιότητες ΠΠΑ

Το ΠΠΑ είναι πλήρως συμβατό με το ΕΠΑ σε ότι αφορά τον Στόχο 2 της Πράσινης Ανάπτυξης, καθώς περιλαμβάνει εν δυνάμει δράσεις σε όλες τις προτεραιότητες. Η ανάδειξη της πράσινης ανάπτυξης ως βασικού αναπτυξιακού στόχου της ΠΔΜ πηγάζει κυρίως από την ανάγκη για προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, η πράσινη ανάπτυξη συνάδει και με την προσπάθεια για πληρέστερη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας στα πρώτα χρόνια της μετάβασης στη μεταλινιτική εποχή.

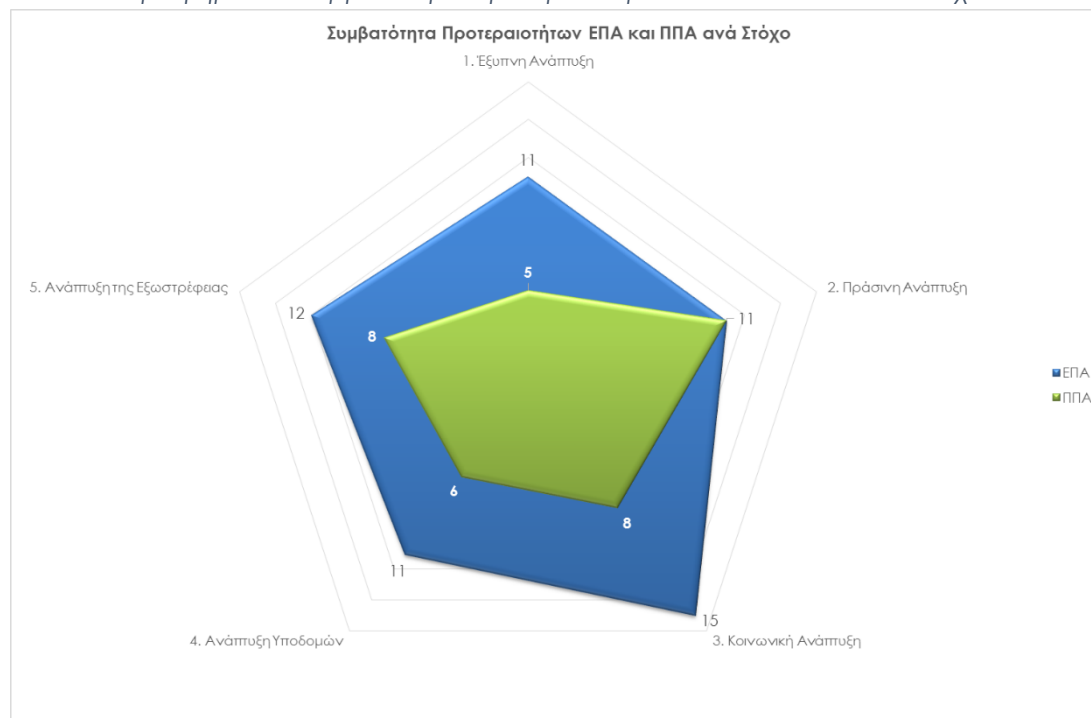
Σε ότι αφορά στον Στόχο 1 της Έξυπνης Ανάπτυξης, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει επιλεκτικά δράσεις σε 5 το πολύ από τις 11 προτεραιότητες του ΕΠΑ. Οι περιορισμένοι πόροι του ΠΠΑ που θα κατευθυνθούν στον Στόχο αυτό θα εστιάσουν σε δράσεις υποστήριξης της προετοιμασίας της περιοχής για τον οικονομικό μετασχηματισμό της μεταλινιτικής περιόδου.

Σε ότι αφορά στον Στόχο 3 της Κοινωνικής Ανάπτυξης, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει επιλεκτικά δράσεις σε 8 το πολύ από τις 15 προτεραιότητες του ΕΠΑ. Οι δράσεις θα αφορούν αποκλειστικά αντικείμενα υποδομών και όχι σχετικές δράσεις που χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Σε ότι αφορά στον Στόχο 4 της Ανάπτυξης των Υποδομών, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις σε 6 το πολύ από τις 11 προτεραιότητες του ΕΠΑ, με προτεραιότητες στα δίκτυα.

Τέλος, σε ότι αφορά στον Στόχο 5 της Ανάπτυξης της Εξωστρέφειας, το ΠΠΑ θα χρηματοδοτήσει δράσεις σε 8 το πολύ από τις 12 προτεραιότητες του ΕΠΑ, με έμφαση στον πολιτισμό και τον τουρισμό.

Γράφημα 45: Συμβατότητα Προτεραιοτήτων ΕΠΑ και ΠΠΑ ανά Στόχο

2. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ (ΤΕΤΡΑΕΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ 3852/10, ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑ κλπ.)

Ο σχεδιασμός της περιφερειακής πολιτικής της ΠΔΜ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 έλαβε υπόψη μία σειρά από παράγοντες του ευρύτερου εθνικού και ευρωπαϊκού πλαισίου, οι οποίοι περιλαμβάνουν το μακροοικονομικό περιβάλλον της ΠΔΜ καθώς και μια σειρά από πολιτικοοικονομικές και θεσμικές εξελίξεις που το προσδιορίζουν, όπως αυτές εξελίσσονταν στο εθνικό και το κοινοτικό περιβάλλον. Τέτοιες εξελίξεις αποτέλεσαν η έξοδος της χώρας από τα προγράμματα στήριξης και η είσοδος της στον θεσμό του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι δεσμεύσεις και οι μεταμνημονιακές υποχρεώσεις της, οι κατευθυντήριες γραμμές για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι νέοι στόχοι πολιτικής των Ταμείων και η εγκεκριμένη Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της χώρας.

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030», όπως αυτή εγκρίθηκε στο Eurogroup της 27^{ης} Απριλίου 2018 αποσκοπεί στη μετάβαση σε ένα δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς αναπτυξιακό πρότυπο, με όρους κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, μέσα από την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση ενός πλέγματος μεταρρυθμίσεων και πολιτικών για την ενίσχυση του μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού δυναμικού της Ελλάδας, την τόνωση των επενδύσεων, την υποστήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία νέων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς και την αναβάθμιση του κράτους πρόνοιας. Η Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική στηρίζεται στους εξής άξονες παρέμβασης:

- Δημοσιονομική σταθερότητα: Δημοσιονομική σταθερότητα, με σταθερή ανάπτυξη άνω του 2%, και ανθεκτικότητα στις εξωτερικές κρίσεις.
- Βιώσιμη ανάπτυξη: Κύριοι στόχοι είναι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας, η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων, η δημιουργία περισσότερων και ποιοτικότερων θέσεων εργασίας, η βελτίωση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας σε βασικούς κλάδους, η ενίσχυση των start – ups και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Ποιοτικές και προσβάσιμες υποδομές για την ανάπτυξη. Θα αναπτυχθούν στρατηγικές για τον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών και των εφοδιαστικών αλυσίδων, της ψηφιακής οικονομίας, της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου, της διαχείρισης των υδάτων, της προώθησης των διασυνοριακών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και υποδομών κλπ.
- Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη μέσω της ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, της κοινωνικής προστασίας, της καθολικής υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής και πράσινης οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της περιφερειακής και εδαφικής συνοχής και της ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, της συμπερίληψης της Νέας Γενιάς και της Πολιτικής για το Παιδί.

Περαιτέρω, οι Συστάσεις της Επιτροπής για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Εαρινού Εξαμήνου (Ιούλιος 2020) συνθέτουν ένα αναλυτικό πλαίσιο που προσδιορίζει το σύνολο σχεδόν των επιμέρους διαστάσεων του περιφερειακού προγραμματισμού. Στον πυρήνα των Συστάσεων για την Ελλάδα βρίσκονται η ανάγκη ώστε η χώρα να επιτύχει βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και να αντιμετωπίσει τις υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες, συνεχίζοντας και ολοκληρώνοντας τις μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις μεταπρογραμματικές δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωομάδας στις 22 Ιουνίου 2018 και να επικεντρώσει την επενδυτική οικονομική πολιτική στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών και της εφοδιαστικής, της περιβαλλοντικής προστασίας, της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των έργων διασύνδεσης, των ψηφιακών τεχνολογιών, της έρευνας και ανάπτυξης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων, της απασχολησιμότητας, της υγείας και της ανάπλασης των αστικών περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανισότητες και την ανάγκη διασφάλισης της κοινωνικής ένταξης.

Οι συστάσεις εξειδικεύονται σε μία σειρά τομείς, οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα τον σχεδιασμό της στρατηγικής της Περιφέρειας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Συνοπτικά, οι συστάσεις αυτές περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την ποιότητα των θεσμών, με στόχο την ενίσχυση των επενδύσεων και την προσέλκυση επιχειρήσεων. Ειδικότερα η αύξηση των επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη θα συμβάλει καθοριστικά στη στήριξη πιο μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

- Αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς στην Ελλάδα, καθώς και για την άρση των αναπτυξιακών φραγμών σε καινοτόμους τομείς. Η προώθηση της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, με μεγαλύτερη συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η βελτίωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και η αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου μάθηση είναι σημαντικές για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Παρεμβάσεις για τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης, την προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και στην ενίσχυση των συνθηκών για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, με έμφαση στους νέους και τις γυναίκες και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.
- Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και στην ανάπτυξη κέντρων ημερήσιας φροντίδας. Η στήριξη των απόρων και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών που κινδυνεύουν από τη φτώχεια, των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των προσφύγων, με παράλληλη μέριμνα για την εξομάλυνση των γεωγραφικών ανισοτήτων, θα βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη στην Ελλάδα.
- Συνέχιση των επενδύσεων στον τομέα της πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.
- Απαιτούνται νέες επενδύσεις για την αύξηση των πολυτροπικών μεταφορών και την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της αστικής ανάπτυξης. Ανάγκη μείωσης της εξάρτησης των μεταφορών από το πετρέλαιο, μείωσης του κόστους μεταφοράς, βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών και των προτύπων ασφαλείας και αύξησης της διεύθυνσης των ευφυών συστημάτων μεταφορών.
- Η επεξεργασία των στερεών αποβλήτων και των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων είναι ο κυριότερος τομέας στον οποίο απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις προκειμένου να ευθυγραμμιστούν τα πρότυπα περιβαλλοντικής προστασίας της χώρας με εκείνα της υπόλοιπης ΕΕ. Οι επενδύσεις πρέπει να επιδιώκουν τον περιορισμό της υγειονομικής ταφής και της μηχανικής-βιολογικής επεξεργασίας και να ενισχύουν σύγχρονες τεχνικές. Επιπλέον είναι αναγκαία η αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων, ενώ απαιτούνται επίσης επενδύσεις για τη βελτίωση της επεξεργασίας των υδάτων, την καταπολέμηση της αλάτωσης των υπόγειων υδάτων, καθώς και μέτρα στήριξης για την πρόληψη των πλημμυρών και την αποκατάσταση της φυσικής ροής των ποταμών.
- Βελτίωση των ενεργειακών υποδομών για τη μείωση του ενεργειακού κόστους για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η περαιτέρω ανάπτυξη των εμπορικών υποδομών φυσικού αερίου θα συμβάλει στην ανάπτυξη της αγοράς.

- Επενδύσεις για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας και της κοινωνίας. Η χώρα πρέπει ιδίως να επενδύσει στην τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας, προκειμένου να καλύψει την από-επένδυση που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης. Παράλληλα απαιτείται βελτίωση της ευρυζωνικής συνδεσιμότητας υψηλότερης ταχύτητας για την υποστήριξη των δυναμικών επιχειρήσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό. Η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού αποτελεί τροχοπέδη για την εξεύρεση εργασίας και εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων.
- Συστήνονται ανανεωμένες στρατηγικές «έξυπνης εξειδίκευσης» σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και πρόσθετα μέτρα για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών αδυναμιών του συστήματος έρευνας και καινοτομίας, για την τόνωση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη με γνώμονα την αγορά, οι οποίες παραμένουν χαμηλές και επηρεάζουν αρνητικά το αναπτυξιακό δυναμικό της Ελλάδας.
- Ζήτημα διατομεακού χαρακτήρα αποτελούν οι επενδύσεις για την ανάπλαση των υποβαθμισμένων αστικών, νησιωτικών και ορεινών περιοχών οι οποίες είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση της απώλειας και της υποβάθμισης της ποιότητας του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η βιώσιμη ανάπλαση μειονεκτουσών και/ή αποβιομηχανοποιημένων περιοχών στα τρία μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας και στα κυριότερα περιφερειακά αστικά κέντρα, είναι μια μεσοπρόθεσμη προτεραιότητα. Στις πιο μακροπρόθεσμες προτεραιότητες περιλαμβάνονται η ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων, η αναβάθμιση των συστημάτων κινητικότητας και ασφάλειας, η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η περιβαλλοντική προστασία και η βελτίωση της ανθεκτικότητας σε φυσικούς κινδύνους και κοινωνικοοικονομικές κρίσεις.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω στρατηγικών στόχων και κατευθύνσεων της ΠΔΜ για την επόμενη προγραμματική περίοδο, το ΠΠΑ της Περιφέρειας είναι απολύτως συμβατό σε σχέση με:

- Την Στρατηγική «Ευρώπη 2020».
- Το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) 2014 -2020.
- Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ της περιόδου 2021-2027.
- Το πρόγραμμα Horizon Europe και τα λοιπά διαπεριφερειακά προγράμματα.
- Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (2020).
- Τις Εθνικές Στρατηγικές.

Ειδική αναφορά στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Η Στρατηγική «Ευρώπη 2020» χρησιμεύει ως πλαίσιο αναφοράς για δραστηριότητες που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν θεσπιστεί οι κάτωθι στόχοι με χρονικό ορίζοντα το 2020:

- Απασχόληση: Να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών
- Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A): Να επενδύεται το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ στην E&A
- Κλιματική αλλαγή και ενέργεια: να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990. Το 20% της ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές. Να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20%.
- Εκπαίδευση: Να μειωθεί κάτω από 10% το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Τουλάχιστον το 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την ανώτατη εκπαίδευση.
- Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός: Να μειωθεί κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Ειδικά για τη συμβατότητα, αλλά και για τη σύνδεση – συνέργεια της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ με το υπό εκπόνηση 4ετές επιχειρησιακό πρόγραμμα Ν.3852, όπως και του νέου ΠΕΠ 2021-2027, που θα ολοκληρωθούν αμφότερα στα μέσα του 2021, συμπληρώθηκαν οι ακόλουθοι πίνακες, αφού έγιναν οι απαραίτητες συγκρίσεις με τα διαθέσιμα στοιχεία από τη ΔΙΑΠ της ΠΔΜ και την ΕΥΔΕΠ του ΠΕΠ της ΠΔΜ (Νοέμβριος 2020):

Πίνακας 43: ΠΠΑ 2021 – 2025 και 4ετές ΕΣ Ν.3852

Ενότητες υπό εκπόνηση 4ετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος Ν. 3852	Συμβατότητα – Σύνδεση – Συνέργεια – Αξιοποίηση υπό εκπόνηση ΠΠΑ
1.Εισαγωγή	
Θεσμικό Πλαίσιο	-
Σκοπός και Στόχοι	-
Διαδικασία Κατάρτισης	-
Διάρθρωση - Περιεχόμενο	-
2.1 Περιγραφή – Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της ΠΔΜ	
2.1.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΔΜ	x
2.1.2 Βασικά χαρακτηριστικά ΠΔΜ ανά τομέα ανάπτυξης	x
2.1.3 Βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της ΠΔΜ ως οργανισμού	x

2.2 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	
2.2.1 Δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στην περίοδο 2015-2019	×
2.2.2 Αξιολόγηση οργάνωσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών της ΠΔΜ. Δυνατότητες και αδυναμίες	-
2.2.3 Κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης ΠΔΜ	×
Καθορισμός της Στρατηγικής της ΠΔΜ	
3.1 Εισαγωγή	×
3.2 Στρατηγική	×

Πίνακας 44: Συμβατότητα Στρατηγικής ΠΠΑ 2021– 2025 και ΠΕΠ ΠΔΜ 2021- 2027

Αποτύπωση παρούσας κατάστασης	Ταύτιση
Διάγνωση βασικών αναγκών	Ταύτιση
Ιεράρχηση κύριων στρατηγικών επιλογών	Συμπληρωματικότητα
Αποτύπωση οράματος	Ταύτιση
(5) Στόχοι πολιτικής ΠΕΠ – (5) Αναπτυξιακοί Στόχοι ΠΠΑ	Ταύτιση σε επίπεδο στρατηγικής & συμπληρωματικότητα σε επίπεδο δράσεων και έργων με χρηματοδότηση από το ΠΠΑ Συμπληρωματικότητα στον Στόχο Πολιτικής 5 για μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της
Βαρύτητα ανά στόχο πολιτικής & αναπτυξιακό στόχο	Διαφοροποίηση στους στόχους 1 & 5 – Το ΠΠΑ εστιάζει σε δράσεις – έργα των στόχων 2 – 3 & 4. Το ΠΠΑ δεν περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις που χρηματοδοτεί το ΕΚΤ

3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της ΠΔΜ, βάσει και της καταγραφής των αναγκών και των ελλείψεων που έχουν αναφερθεί ήδη στο παρόν, παρουσιάζει ένα συνεκτικό μίγμα πολιτικής και έργων - δράσεων, δίνοντας σημαντική έμφαση στην υλοποίηση και συντήρηση έργων ανάπτυξης υποδομών και πράσινης ανάπτυξης. Τα έργα υποδομών του προγράμματος έστω και αν δεν μπορούν να χαρακτηριστούν στην πλειοψηφία τους ως μεγάλα έργα με σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία (λόγω και του περιορισμένου Π/Υ του ΠΠΑ), επιφέρουν αξιοσημείωτες βελτιώσεις στο επίπεδο της χωρικής ενότητας που υλοποιούνται, προσδίδοντας ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στην τοπική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αφορούν ουσιαστικά παρεμβάσεις με ιδιαίτερα βαρύτητα, διότι έρχονται να

καλύψουν ανάγκες που δεν κατέστη εφικτό να αντιμετωπιστούν με πρότερα χρηματοδοτικά πλαίσια.

Η υλοποίηση των εν λόγω έργων αναμένεται να έχει οικονομικές επιπτώσεις, με άμεσο αντίκτυπο σε τομείς όπως η εργασία, το εμπόριο, το εισόδημα και άλλες εν γένει οικονομικές δραστηριότητες. Επίσης, οι επιπτώσεις αυτές σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία, την χωρική κατανομή και εγκατάσταση των επιχειρήσεων, την βελτίωση της απασχόλησης, την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού και του πολιτισμού κ.ά., ικανοποιώντας με αυτό τον τρόπο το περιεχόμενο της στόχευσης για Έξυπνη Ανάπτυξη και Ενίσχυση της Εξωστρέφειας, στόχο με χαμηλά ή καθόλου μετρήσιμα αποτελέσματα τα τελευταία χρόνια.

Η προώθηση των έστω και περιορισμένων μεγάλων έργων εντούτοις, αναμένεται να επιφέρει και σημαντικά οφέλη στην κοινωνική διάσταση και συνοχή της Περιφέρειας, μιας και προφανείς επιπτώσεις επιδιώκεται να είναι η αναβάθμιση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής σε ένα πιο λειτουργικό αστικό περιβάλλον, όπως και σε ένα προστατευμένο φυσικό τοπίο, με μέριμνα για την αιεφόρο διατήρηση τους κατά την περίοδο της μετάβασης στη μεταλινιτική εποχή. Η ενίσχυση και διασφάλιση των βασικών υποδομών σε μια περιοχή συνδέεται οριζόντια (έχει εντοπισθεί σε κάθε διεθνές παράδειγμα) με βελτίωση της κοινωνικής ζωής, της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης και της δυνατότητας αποδοτικότερης αξιοποίησης των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που είναι και το ζητούμενο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη κάθε χωρικής ενότητας.

Ως προς την παραγωγική δραστηριότητα:

Τα μεγάλα έργα που αφορούν μεταφορικές υποδομές επηρεάζουν σημαντικά τον βαθμό αλληλεπίδρασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στην περιοχή διέλευσής τους όσο και στο σύνολο των περιφερειών, ακόμα και σε εθνικό επίπεδο. Η βελτίωση της προσβασιμότητας των τοπικών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών ενισχύει την πρόσβαση στις αγορές. Η δυνατότητα αυτή διευκολύνει σημαντικά την διάθεση των τοπικών προϊόντων και υλών σε περισσότερα σημεία αυξάνοντας την παραγωγική διαδικασία. Βέβαια, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που δημιουργούνται από τη βελτίωση συγκεκριμένα των μεταφορικών υποδομών προϋποθέτει την ύπαρξη ανάλογης περιφερειακής στρατηγικής, αλλά και τη βούληση της επιχειρηματικής κοινότητας και των τοπικών κοινωνιών για να εξελιχθούν.

Επίσης, παραγωγικοί τομείς που θα μπορούσαν να ευνοηθούν μακροπρόθεσμα από την υλοποίηση ανάλογων μεγάλων έργων υποδομών είναι ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας, κυρίως μέσα από την παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων, αλλά και ο τριτογενής τομέας κυρίως μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών. Αυτός είναι και ένας λόγος για τον οποίο πολλοί τοπικοί παραγωγικοί φορείς πίεζαν διαχρονικά για την κατασκευή των έργων αυτών.

Ως προς την προσέλκυση επενδύσεων:

Η ολοκλήρωση των παλαιών και η δημιουργία νέων έργων υποδομών αναμένεται να συμβάλει συμπληρωματικά και στην προσέλκυση νέων επενδύσεων. Μεγάλα έργα όπως η

ολοκλήρωση των οδικών αξόνων κ.α. είναι δυνατό να αποτελέσουν κίνητρο για την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων στην ΠΔΜ σε συνδυασμό με τα ειδικά κίνητρα που προβλέπει το ΣΔΑΜ. Επίσης, η δυνατότητα της γρήγορης πρόσβασης των τοπικών επιχειρήσεων απευθείας στις ευρωπαϊκές αγορές μπορεί να ενισχύσει την εφαρμογή νέων παραγωγικών μοντέλων και καινοτόμων μεθόδων επεξεργασίας, ανάπτυξης και προώθησης των προϊόντων.

Ως προς την προσέλκυση απασχόλησης:

Επιπλέον, δημιουργία έργων υποδομών και άλλων μεγάλων έργων είναι δυνατό η προσφέρει νέες αναπτυξιακές δυνατότητες στην Περιφέρεια με παράλληλη θετική επίπτωση και στην απασχόληση. Η κατασκευή αυτών των έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής όπου υλοποιείται κάθε έργο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επίσης, μετά την ολοκλήρωση των έργων, αναμένεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για επιμέρους παραγωγικούς κλάδους από την πιθανή προσέλκυση επενδύσεων και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

Όσο αφορά την ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας, η συμβολή των έργων υποδομών ήταν και παραμένει προφανώς πολύ μεγάλη. Η συνολική βελτίωση του οδικού δικτύου εκτιμάται ότι συντελεί ουσιαστικά στην προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών, κυρίως του εσωτερικού, με συνέπεια την ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και του περιφερειακού εισοδήματος.

Δεδομένου του περιορισμένου αρχικού Π/Υ για την πενταετία 2021-2025 και των μεταφερόμενων έργων που καλύπτουν σημαντικό ποσό εξ' αυτού, δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα μεγάλα έργα, με πολύ σημαντική πραγματικά επίδραση στην οικονομία της Περιφέρειας.

Έργα με μικρότερης κλίμακας επίδραση στο οικονομικό περιβάλλον θεωρούνται τα ακόλουθα με κύριο κριτήριο τον αναπτυξιακό τους χαρακτήρα και τον Π/Υ τους > 800.000 € (στα έργα αυτά δεν περιλαμβάνονται οι επαναλαμβανόμενες δράσεις).

Πίνακας 45: Μεγάλα έργα του ΠΠΑ και επιπτώσεις στην περιφερειακή οικονομία

A/A	Έργο ή Δράση	Στόχος	Αναμενόμενες επιπτώσεις
1	Ανέγερση μουσείου και γραφείων διοίκησης – προμήθεια εξοπλισμού	5	Ενίσχυση προσπάθειών εξωστρέφειας & ενδυνάμωσης του μοναδικού προϊόντος του Συνεταιρισμού Κρόκου
2	Ασφαλτόστρωση δρόμου Κλεισούρα - Βλάστη	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε δύο τουριστικά δημοφιλή χωριά της ΠΔΜ

3	Βελτίωση οδού Σπήλαιο Πορτίτσα	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε δημοφιλή τουριστικό προορισμό της ΠΔΜ
4	Αποκατάσταση καθιζήσεων οδοστρώματος και προβλημάτων στην Ε.Ο.2 Φλώρινας – Βίγλας Πισοδερίου «Χιονοδρομικό»	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε χιονοδρομικό κέντρο της ΠΔΜ
5	Αποκατάσταση του εθνικού οδικού δικτύου στην περιοχή της Τ.Κ. Μηλιάς της Π.Ε. Γρεβενών αρμοδιότητας Δ.Τ.Ε. (Έδρα)/ΠΔΜ	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε κτηνοτροφική περιοχή
6	Βελτίωση οδικού τμήματος της οδού Βουνάσας – Ελάτης εντός των ορίων της Π.Ε. Κοζάνης	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή
7	Κοζάνη – Ρύμνιο / κατασκευή τμήματος Κήπος - Καισαρεία	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή
8	Υποδομές για την στήριξη της επιχειρηματικότητας στην Π.Ε. Καστοριάς	5	Στήριξη επιχειρηματικών υποδομών Δήμου Καστοριάς
9	Ναυταθλητικό Κέντρο Καστοριάς	3	Ενίσχυση αθλητικών – τουριστικών υποδομών Δήμου Καστοριάς
10	Οδοποιία στην περιοχή του ορεινού όγκου Γράμμου	4	Βελτίωση της πρόσβασης σε ορεινή περιοχή

4. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ / ΟΡΓΑΝΩΝ

Το ΠΠΑ της ΠΔΜ αποτελεί σαφέστατα συμπληρωματικό χρηματοδοτικό εργαλείο και μάλιστα μικρής σχετικά κλίμακας με βάση την αναμενόμενη ετήσια κατανομή έως το 2025, το οποίο λειτουργεί και συνεργεί στη λογική αυτή με τους συγχρηματοδοτούμενους πόρους από την ΕΕ, όπως και με λοιπούς εθνικούς πόρους.

Έχει μνημονευτεί και ανωτέρω πως για λόγους καλύτερης διαχειριστικής παρακολούθησης τόσο της συμπληρωματικότητας με τις πολιτικές των Ευρωπαϊκών Ταμείων – Οργάνων, όσο και συνολικά της επιχειρησιακής στρατηγικής της ΠΔΜ την περίοδο 2021-2025, υπάρχει ταύτιση των στόχων του ΠΠΑ με αυτούς της στρατηγικής της ΕΕ 2021-2027 με τον εκσυγχρονισμό της πολιτικής για τη συνοχή, η οποία αποτελεί τη βασική επενδυτική πολιτική της ΕΕ και μία από τις πλέον απτές εκφράσεις της αλληλεγγύης.

Τεκμηρίωση συμπληρωματικότητας

Περισσότεροι από τους μισούς χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ διοχετεύονται μέσω των πέντε (5) Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), τα οποία διαχειρίζονται από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ. Στόχος αυτών των Ταμείων είναι η συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη διασφάλιση βιώσιμων και υγιών συνθηκών τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στο περιβάλλον. Τα ΕΔΕΤ εστιάζουν κυρίως σε 5 τομείς:

- Έρευνα και καινοτομία

- Ψηφιακές τεχνολογίες
- Στήριξη της οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- Μικρές επιχειρήσεις

Τα ΕΔΕΤ (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία) είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη και επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - τους εργαζομένους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία.
- Το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το οποίο χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος σε χώρες στις οποίες το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το οποίο εστιάζει στην επίλυση των ιδιαίτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ.
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), το οποίο βοηθά τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών.

Όσο αφορά τη συμπληρωματικότητα του ΠΠΑ με τις πολιτικές των ανωτέρω ευρωπαϊκών ταμείων εντοπίζονται τα εξής:

Ως προς το ΕΤΠΑ παρουσιάζεται έντονη συμπληρωματικότητα μεταξύ Περιφερειακών και Εθνικών Δράσεων για την ανάπτυξη της Έρευνας και Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Στο ίδιο πλαίσιο θα αξιοποιηθούν οι αντίστοιχοι πόροι του ΕΠΑ και των ΠΠΑ, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των ΜμΕ για την μετάβασή τους στο νέο μοντέλο ανάπτυξης, καθώς και η προώθηση επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια, με την ταυτόχρονη ενίσχυση των αναγκαίων υποδομών.

Εντοπίζεται επίσης συμπληρωματικότητα για δράσεις προώθησης της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ σε τελικούς τομείς ενεργειακής κατανάλωσης, την ανάπτυξη «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο καθώς και τη βελτίωση της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων και προστατευόμενων ειδών. Ομοίως και με έργα ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα με έργα υποδομών και δικτύων που διευκολύνουν τη μετάβαση μεταξύ των ενοτήτων της περιφέρειας αλλά και έξω από αυτή.

Ως προς το ΕΚΤ παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα μεταξύ εθνικών δράσεων ενεργητικής απασχόλησης και δράσεων για ανέργους με δράσεις του ΕΠΑ για την εκπαίδευση ανέργων ώστε να ενταχθούν εκ νέου στην αγορά εργασίας καθώς και μεταξύ δράσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Τέλος, ως προς το ΕΓΤΑΑ εντοπίζεται συμπληρωματικότητα σε δράσεις αναγκαίας στήριξης της αγροτικής παραγωγής με στόχο την αποφυγή επέκτασης της υποβάθμισης των εδαφών και της ερημοποίησης της υπαίθρου της ΠΔΜ.

Ειδικότερα σε ότι αφορά στην Περιφερειακή Ανάπτυξη και Συνοχή μετά το 2020: αποτυπώνεται το νέο πλαίσιο με μια ματιά, και μνημονεύονται τα σημεία όπου το ΠΠΑ της ΠΔΜ θα λειτουργήσει συμπληρωματικά σε αυτή.

Έμφαση δίδεται σε πέντε επενδυτικές προτεραιότητες, όπου η ΕΕ βρίσκεται σε καλύτερη θέση για να παράγει αποτελέσματα. Οι επενδύσεις της ΕΕ την περίοδο 2021-2027 θα καθοδηγούνται από πέντε κύριους στόχους:

Οι περιφερειακές αναπτυξιακές επενδύσεις θα εστιάσουν περισσότερο στους στόχους 1 και 2, ενώ το ΠΠΑ εστιάζει περισσότερο στους στόχους 2 & 3.

Το 65 % έως το 85 % των πόρων του ΕΠΑ και του Ταμείου Συνοχής θα κατανεμηθεί σε αυτές τις προτεραιότητες, ανάλογα με τον σχετικό πλούτο των κρατών μελών. Οι 5 στόχοι είναι:

- μια εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια πιο πράσινη Ευρώπη χωρίς ανθρακούχες εκπομπές, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια πιο κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

Μια προσέγγιση προσαρμοσμένη στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Η πολιτική συνοχής εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση 3 κατηγορίες (λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες σε μετάβαση, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες).

Η μέθοδος κατανομής των πόρων εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Προστίθενται νέα κριτήρια (όπως η ανεργία των νέων, το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, η κλιματική αλλαγή καθώς και η υποδοχή και ένταξη των μεταναστών) ώστε να αντικατοπτρίζεται καλύτερα η πραγματικότητα του τόπου. Οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες θα εξακολουθήσουν να λαμβάνουν ειδική στήριξη της ΕΕ.

Η πολιτική συνοχής στηρίζει περαιτέρω τις αναπτυξιακές στρατηγικές που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και ενισχύει τον ρόλο των τοπικών αρχών στη διαχείριση των κονδυλίων. Ενισχύεται επίσης η αστική διάσταση της πολιτικής για τη συνοχή, καθώς το 6% των πόρων του ΕΤΠΑ διατίθεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, και καταρτίζεται ένα νέο πρόγραμμα δικτύωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τις αστικές αρχές, η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά στην ενίσχυση του ρόλου των αστικών αρχών για αστικές παρεμβάσεις μικρής κλίμακας, μη χρηματοδοτούμενες από το ΠΕΠ.

Απλούστευση: συντομότεροι, λιγότεροι και σαφέστεροι κανόνες

Για τις επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες που επωφελούνται από τη στήριξη της ΕΕ, το νέο πλαίσιο προσφέρει λιγότερη γραφειοκρατία και απλούστερους τρόπους αξίωσης πληρωμών με τη χρήση απλουστευμένων επιλογών κόστους. Για τη διευκόλυνση των συνεργειών, ένα ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων καλύπτει πλέον 7 ταμεία της ΕΕ τα οποία αποτελούν αντικείμενο από κοινού διαχείρισης με τα κράτη μέλη («επιμερισμένη διαχείριση»). Η Επιτροπή προτείνει επίσης λιγότερο επαχθείς διαδικασίες ελέγχου για τα προγράμματα με ιστορικό καλών επιδόσεων, καθώς και αυξημένη προσφυγή στα εθνικά συστήματα και επέκταση της αρχής του «ενιαίου ελέγχου», ώστε να αποφεύγονται οι διπλοί έλεγχοι.

Ένα πιο ευέλικτο πλαίσιο

Το νέο πλαίσιο συνδυάζει την αναγκαία σταθερότητα στον προγραμματισμό των επενδύσεων με το κατάλληλο επίπεδο δημοσιονομικής ευελιξίας για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων γεγονότων. Μια ενδιάμεση επανεξέταση θα καθορίζει αν απαιτούνται αλλαγές στα προγράμματα για τα δύο τελευταία έτη της περιόδου χρηματοδότησης, με βάση τις νέες προτεραιότητες, τις επιδόσεις των προγραμμάτων και τις πλέον πρόσφατες συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ).

Εντός ορισμένων ορίων, θα είναι δυνατή η μεταφορά πόρων στο πλαίσιο των προγραμμάτων χωρίς να απαιτείται επίσημη έγκριση της Επιτροπής. Ειδική διάταξη καθιστά ευκολότερη την κινητοποίηση πόρων της ΕΕ από την πρώτη ημέρα σε περίπτωση φυσικής καταστροφής.

Ενισχυμένη σύνδεση με το ευρωπαϊκό εξάμηνο και την οικονομική διακυβέρνηση της ένωσης

Η πολιτική συνοχής στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις για ένα περιβάλλον φιλικό προς τις επενδύσεις, όπου οι επιχειρήσεις θα μπορούν να ακμάζουν. Στην νέα περίοδο θα διασφαλίζονται η πλήρης συμπληρωματικότητα και ο συντονισμός με το νέο, ενισχυμένο πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά στην κατεύθυνση αυτή.

Interreg: εξάλειψη των διασυνοριακών εμποδίων και στήριξη διαπεριφερειακών έργων καινοτομίας

Θα διευκολυνθεί η διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία χάρη στη νέα δυνατότητα των περιφερειών να χρησιμοποιούν μέρος του δικού τους μεριδίου κατανομής πόρων για τη χρηματοδότηση έργων οπουδήποτε στην Ευρώπη από κοινού με άλλες περιφέρειες.

Η νέα γενιά προγραμμάτων διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας («Interreg») θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τα διασυνοριακά εμπόδια και να αναπτύξουν κοινές υπηρεσίες. Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός νέου μέσου για τις παραμεθόριες περιοχές και τα κράτη μέλη που επιθυμούν να εναρμονίσουν τα νομικά τους πλαίσια, τον Ευρωπαϊκό Διασυνοριακό Μηχανισμό.

Βασισμένη σε μια επιτυχημένη πιλοτική δράση την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία των διαπεριφερειακών καινοτόμων επενδύσεων. Περιφέρειες που διαθέτουν ισοδύναμες δυνατότητες «έξυπνης εξειδίκευσης» θα λαμβάνουν ενισχυμένη στήριξη για τη δημιουργία πανευρωπαϊκών ομάδων σε τομείς προτεραιότητας, όπως τα μαζικά δεδομένα, η κυκλική οικονομία, η προηγμένη μεταποίηση και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο.

Το ΠΠΑ λειτουργεί επίσης συμπληρωματικά σε έργα κυρίως διασυνοριακής διάστασης.

Ενισχυμένοι κανόνες για την καλύτερη απόδοση των επενδύσεων της ΕΕ

Όλα τα προγράμματα θα εξακολουθήσουν να έχουν ένα πλαίσιο επιδόσεων με ποσοτικοποιημένους στόχους (αριθμός νέων θέσεων εργασίας ή πρόσθετη πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες). Το νέο πλαίσιο καθιερώνει μια ετήσια επανεξέταση των επιδόσεων, με τη μορφή διαλόγου πολιτικής μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τα προγράμματα και της Επιτροπής. Οι επιδόσεις των προγραμμάτων θα αξιολογούνται επίσης και κατά την ενδιάμεση επανεξέταση. Για λόγους διαφάνειας, και προκειμένου οι πολίτες να μπορούν να παρακολουθούν τη συντελούμενη πρόοδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν κάθε δύο μήνες όλα τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την υλοποίηση, οπότε και η πλατφόρμα ανοικτών δεδομένων για τη συνοχή θα επικαιροποιείται αυτόματα.

Το ΠΠΑ θα λειτουργήσει επίσης στη λογική αυτή.

VI. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

1. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σε όλα τα στάδια υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ θα λαμβάνονται υπόψη και θα συνεκτιμώνται οι προσδιοριστικοί παράγοντες της βιώσιμης ανάπτυξης, κατά το σκέλος και το μέγεθος που εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΠΔΜ σε εναρμόνιση με τον εθνικό και ευρωπαϊκό σχεδιασμό.

Η χώρα, ακολουθώντας τις πρωτοβουλίες των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) (<https://sdgs.un.org/goals> & <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/greece>) έχει ξεκινήσει από το 2019, τη διαδικασία εκπόνησης του Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής για τους ΣΒΑ, το οποίο θα αποτυπώνει, μεταξύ άλλων, το σύνολο των κεντρικών και μακροπρόθεσμων

μέτρων πολιτικής που έχουν ή πρόκειται να υιοθετηθούν από τη χώρα μας, προκειμένου να εφαρμοστεί, με ισόρροπο και ολοκληρωμένο τρόπο, το σύνολο των ΣΒΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία αποκτά για τη χώρα μας, η αξιόπιστη ποσοτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που επιφέρουν οι πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο σύνολο της κοινωνίας. Προς την κατεύθυνση αυτή, ο αρμόδιος φορέας έχει προχωρήσει κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης με τα αρμόδια Υπουργεία και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) [συμπεριλαμβανομένης της 4ης συνάντησης του διυπουργικού συντονιστικού δικτύου που διεξήχθη στις 13/3/2019], στην υιοθέτηση μιας δέσμης εθνικών δεικτών, με τους οποίους θα παρακολουθείται η πρόοδος εφαρμογής των ΣΒΑ κατά τα επόμενα έτη. Οι εν λόγω δείκτες, οι οποίοι θα επικαιροποιούνται και θα προσαρμόζονται, κάθε φορά, ανάλογα με τις εξελίξεις σε επιμέρους πολιτικές προτεραιότητες και τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα, έχουν επιλεγεί τόσο από το σύνολο των 232 υιοθετηθέντων από τον ΟΗΕ σχετικών δεικτών, όσο και από το αντίστοιχο πλαίσιο των 100 δεικτών της Eurostat.

Η επιλογή των δεικτών έγινε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Συμβατότητα με την ελληνική πραγματικότητα, υφιστάμενες συνθήκες και ανάγκες.
- Συνάφεια με τις 8 Εθνικές Προτεραιότητες για τους ΣΒΑ, τις οποίες υιοθέτησε η χώρα μας, σε υψηλό πολιτικό επίπεδο το 2017, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών, και οι οποίες καλύπτουν το σύνολο των 17 ΣΒΑ, και απηχούν, με ολοκληρωμένο τρόπο, και τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), και
- Διαθεσιμότητα στατιστικών δεδομένων από την ΕΛΣΤΑΤ, τα Υπουργεία και το σύνολο των Φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος.

Οι εθνικές προτεραιότητες για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

Μετά την ολοκλήρωση της χαρτογράφησης και προτεραιοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) από τα υπουργεία και με τη συνεισφορά προτάσεων από τους κοινωνικούς εταίρους και ενδιαφερόμενους φορείς, η κυβέρνηση κατέληξε στο παρακάτω πλαίσιο εθνικών προτεραιοτήτων, οι οποίες συνδέονται με αντίστοιχους ΣΒΑ, και για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί ή πρόκειται να αναπτυχθούν οι κατάλληλες δράσεις, πολιτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις.

Α. Εθνικές προτεραιότητες προσανατολισμένες στα αποτελέσματα (outcome oriented)

- Προώθηση μιας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8, 9).
- Προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8).
- Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΣΒΑ 1, 2, 3).

- Μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους (ΣΒΑ 10, 5).
- Προώθηση μιας υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4).
- Ενίσχυση της προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάση για κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλού άνθρακα (ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15).

Β. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στις διαδικασίες (process oriented)

- Οικοδόμηση αποδοτικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών (ΣΒΑ 16,17).
- Ενίσχυση και προώθηση ανοιχτών, συμμετοχικών και δημοκρατικών διαδικασιών (ΣΒΑ 16,17).

Συμπερασματικά, σε σχέση και με τους στόχους που εξυπηρετούν οι στόχοι προτεραιότητας του ΠΠΑ της ΠΔΜ, προκύπτει με σαφήνεια ο υψηλός βαθμός της συμβολής του προγράμματος στους στόχους που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο για την βιώσιμη ανάπτυξη.

Αναλυτικότερα:

Η ΠΔΜ, με βάση την τυπολογία της «Ευρώπης 2020» για τις περιφέρειες, κατατάσσεται σε αυτές «που δεν καθοδηγούνται από την Επιστήμη και την Τεχνολογία» όσον αφορά στην Έξυπνη Ανάπτυξη, **στις «αγροτικές περιφέρειες πλησίον αστικών περιφερειών», όσον αφορά στη Βιώσιμη Ανάπτυξη** και στις περιφέρειες με μέτρια απόδοση όσον αφορά στην Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς.

Αναγκαία προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη δημιουργία φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και για την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής αποτελεί ο χωροταξικός και πολεοδομικός Σχεδιασμός. Σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχει το περιφερειακό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού, το οποίο θεσμοθετήθηκε το 2003-2004 και σήμερα βρίσκεται σε φάση αναθεώρησης (όπως προβλέπει ο Ν. 2742/99). Η αναθεώρηση λαμβάνει υπόψη την ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή συνέργεια του χωρικού σχεδιασμού, αξιοποιώντας μεταξύ άλλων, τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής των υδατικών διαμερισμάτων και τα σχέδια διαχείρισης πλημμυρών.

Το ΠΠΑ θα συμβάλει στην προσπάθεια για βιώσιμη ανάπτυξη της ΠΔΜ με τις δράσεις - έργα που θα υλοποιηθούν, καθώς θα ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή των πράξεων οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η αποδοτικότητα των πόρων, ο μετριασμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σε αυτήν, η ανθεκτικότητα σε καταστροφές, όπως και η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

Δεδομένου ότι η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στην κατάρτιση του προγράμματος αποτελεί επιταγή, εφαρμόζεται η Οδηγία 2001/42 /ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001 (L 197) (εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων - ΣΠΕ) σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην κατάρτιση και την υλοποίηση του ΠΠΑ. Η εν λόγω Οδηγία 2001/42/ΕΚ και γενικότερα η αρχή της αειφορίας και

της βιώσιμης ανάπτυξης εμπεριέχουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό στο παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνεται και η αρχή της «Αναμενόμενης Επίπτωσης στο περιβάλλον».

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του Προγράμματος 2021-2025, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση αποτελεί μια διαδικασία «παράλληλη και συμπληρωματική» με την εκπόνηση του.

Σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου (Σεπτέμβριος 2020) όλα τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΠΑ απαιτείται να υποβληθούν σε διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης, σύμφωνα με την υπ' αρ. 107017/ 2006 κοινή απόφαση των Υπουργών (Β'125). Υπεύθυνη για την εφαρμογή της παραπάνω ΚΥΑ είναι η Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Σε κάθε περίπτωση η ενσωμάτωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης έχει ληφθεί υπόψη κατά το σχεδιασμό του ΠΠΑ και συγκεκριμένα:

1. Κατά την εκπόνηση του ΠΠΑ, λήφθηκε υπόψιν η υφιστάμενη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΣΜΠΕ του ΠΕΠ 2014-2020 και η υπό εκπόνηση αντίστοιχη μελέτη του ΠΠΑ 2021-2025.
2. Η ΣΜΠΕ του ΠΕΠ 2014 -2020 έχει ολοκληρώσει πλήρη διαβούλευση με τις περιβαλλοντικές αρχές της χώρας για την τήρηση της και το ίδιο θα ισχύσει και για τη ΣΜΠΕ του ΠΠΑ 2021-2025.
3. Κατά την εξειδίκευση των κριτηρίων επιλογής των πράξεων σε σχέση με τη συμμόρφωση στη ΣΜΠΕ (του ΠΕΠ 2014-2020 κατ' επέκταση και του ΠΠΑ) ανά στόχο προτεραιότητας θα συμπεριλαμβάνονται στο ΣΔΕ του ΠΠΑ και θα εγκρίνονται αρμοδίως.

Το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο περί περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων λαμβάνει πλήρη μέριμνα «δέουσας εκτίμησης» σύμφωνα με την Οδηγία οικοτόπων και πτηνών, το ν. 4014/2011 αρ. 10 και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' επιταγήν αυτού.

Η συνολική αντιμετώπιση σε σχέση με την τήρηση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης θα εφαρμόζεται κατά περίπτωση και ανάλογα με τη φύση των έργων - δράσεων.

Τέλος, σε ότι αφορά στη **Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) των αστικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας**, αναφέρεται ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020 προβλέπει τη χρηματοδότηση Στρατηγικών ΒΑΑ στα πέντε αστικά κέντρα, της Δυτικής Μακεδονίας: Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Πτολεμαΐδας και Φλώρινας. Οι Στρατηγικές των ΒΑΑ αξιολογήθηκαν θετικά από την ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σύμφωνα με κριτήρια που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ. Με απόφαση του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας (27-03-2018) εγκρίθηκαν οι στρατηγικές ΒΑΑ των Δήμων και ορίσθηκαν ως ενδιάμεσοι φορείς οι δήμοι για την κάθε μια από τις αστικές περιοχές, στην οποία αναγράφονται τα καθήκοντα / αρμοδιότητες που τους ανατίθενται. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία προόδου όλα τα εγκεκριμένα ΕΣΣΒΑΑ έχουν επιδείξει πολύ μικρή πρόοδο στην υλοποίηση των προβλεπόμενων παρεμβάσεων και για το λόγο αυτό σε ότι αφορά στο ΠΠΑ οι σχετικές συμπληρωματικές παρεμβάσεις θα αφορούν μόνο σε ώριμες μελετητικά δράσεις – έργα υψηλής προτεραιότητας.

2. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί γενική αρχή, οι δύο ουσιαστικές πτυχές της οποίας είναι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς, ιδίως, στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικογενειακό βίο.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε μια νέα διάταξη προκειμένου να ενισχύσει την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που συνδέεται άμεσα με την ισότητα των ευκαιριών. Το άρθρο αυτό προβλέπει τη δυνατότητα λήψης από το Συμβούλιο των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου, χάρη στο πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και συμπληρώνει τις ενέργειες των κρατών μελών για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2000, περιλαμβάνει κεφάλαιο με τίτλο «Ισότητα», το οποίο προβλέπει τις αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ισότητας ανδρών και γυναικών και της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας. Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται επίσης στα δικαιώματα του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

Αναλυτικότερα παρουσιάζονται:

Η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης

Η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης έχει ως στόχο τη διασφάλιση ισότητας στη μεταχείριση των ατόμων ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου, φυλής, ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Η απαγόρευση κάθε διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας προβλέπεται στο άρθρο 12 (πρώην άρθρο 6) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η συνθήκη του Άμστερνταμ περιέλαβε στη συνθήκη ΕΚ ένα νέο άρθρο 13, για να συμπληρώσει την εγγύηση της απαγόρευσης των διακρίσεων που προβλέπεται στις συνθήκες και να την επεκτείνει στις άλλες περιπτώσεις που προαναφέρονται.

Η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

Από το 1957, η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας καθιέρωσε την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών. Το άρθρο 141 ορίζει ότι παρέχεται ίση αμοιβή στους άνδρες και στις γυναίκες για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία. Από το 1975, έχει εκδοθεί σειρά οδηγιών που επεκτείνουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην επαγγελματική προώθηση με στόχο την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης στον χώρο εργασίας και, εν συνεχεία, στους τομείς της κοινωνικής ασφάλισης, των νομικών καθώς και των επαγγελματικών καθεστώτων.

Η Επιτροπή προσέθεσε στα πολυετή προγράμματα προώθησης της ίσης μεταχείρισης, τα οποία εισήχθησαν τη δεκαετία του 1980, μια κοινοτική στρατηγική (2001-2005), με στόχο τη

θέσπιση πλαισίου δράσης, στο οποίο όλες οι κοινοτικές δράσεις να μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της εξάλειψης των ανισοτήτων και της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ έχει ως στόχο τη συμπλήρωση του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του άρθρου 141 (που αφορά μόνο την ισότητα της αμοιβής), ενσωματώνοντας την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών στο άρθρο 2 της συνθήκης ΕΕ, στο οποίο απαριθμούνται τα καθήκοντα της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2000, ορίζει ότι: «Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, περιλαμβανομένων της απασχόλησης, της εργασίας και των αποδοχών».

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών δικαιωμάτων

Με την ευκαιρία της 50ής επετείου της οικουμενικής διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Δεκέμβριο 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (3-4 Ιουνίου 1999) αποφάσισε να αναλάβει εργασίες με σκοπό την εκπόνηση ενός Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως στόχος τέθηκε η συγκέντρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που ισχύουν σε επίπεδο Ένωσης σε ένα μόνο κείμενο ώστε να καταστούν αυτά περισσότερο σαφή.

Ο Χάρτης καθορίζει, μέσω των 54 άρθρων του που συγκεντρώνονται σε επτά κεφάλαια, τα θεμελιώδη δικαιώματα όσον αφορά την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την ιδιότητα του πολίτη και τη δικαιοσύνη. Περιλαμβάνει δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Πρόκειται ιδίως για τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία των δεδομένων, τη βιοηθική ή το δικαίωμα ορθής διαχείρισης.

Ακολουθεί περιγραφή προβλέψεων για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την αποφυγή των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της υλοποίησης του προγράμματος, και ιδίως αναφορικά με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων στοχευόμενων ομάδων που κινδυνεύουν να πέσουν θύματα παρόμοιων διακρίσεων, και ιδίως τις απαιτήσεις για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.

Τα Κ-Μ της ΕΕ οφείλουν να διασφαλίζουν την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την πρόληψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής του κάθε προγράμματος (συγχρηματοδοτούμενου ή μη), ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων - στόχων που κινδυνεύουν από διακρίσεις και, ιδίως, τις απαιτήσεις για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες.

Η καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και η προαγωγή της ισότητας ευκαιριών, καθώς και η διασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ, διατρέχει οριζόντια το ΠΠΑ, ενώ επιπλέον υπάρχει η πρόθεση να λαμβάνονται συγκεκριμένες ενέργειες για την:

- ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση
- προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας
- καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Οι κύριοι στόχοι για την προώθηση των ανωτέρω μέσα από το ΠΠΑ είναι:

(α) προώθηση της κοινωνικής ένταξης, πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και όλων των μορφών βίας και διακρίσεων

(β) ένταξη σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας

(γ) καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων και έμφυλων στερεοτύπων

Στο πεδίο της αποτροπής της μη διάκρισης και την ενίσχυση της προσβασιμότητας, οι κύριοι στόχοι του ΠΠΑ καλύπτουν:

α) ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας

β) ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση

γ) προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας

δ) καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού

Σκοπός των ειδικών δράσεων είναι η παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους χωρίς διακρίσεις.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν σημαντική συμβολή και όλοι οι δικαιούχοι έργων – δράσεων θα δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων.

Προτεραιότητες που επιδιώκεται να εξυπηρετηθούν μέσω συμπληρωματικών δράσεων και έργων από το ΠΠΑ είναι:

1) η λειτουργία δομών και η διεύρυνση παροχής υπηρεσιών σε άτομα που αποτελούν τις ευάλωτες και ειδικές ομάδες που ειδικά στην περιφέρεια οι ανάγκες αυτές εντοπίζονται κυρίως σε ηλικιωμένους οι οποίοι αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν, σε άτομα με αναπηρία, σε άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενο αλλά και σε άτομα με οικονομική αδυναμία συγκεκριμένα σε γεωγραφικές περιοχές των ορεινών όγκων της ΠΔΜ.

2) δράσεις κοινωνικής φροντίδας και προστασίας

3) η συνέχιση της λειτουργίας δομών πρόνοιας και η δημιουργία νέων

4) η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας προωθώντας την κοινωνική και οικονομική ένταξη

τους (όπως με την προώθηση της γυναικείας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας) με ιδιαίτερη μέριμνα για όσες εκ των γυναικών αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις (όπως γυναίκες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις γυναίκες – γονείς ατόμων με αναπηρία κ.λπ.), ώστε να ενισχυθεί η γυναικεία απασχόληση σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην ΠΔΜ.

Τέλος, κατά τη διάρκεια εφαρμογής του ΠΠΑ προβλέπεται η ανάληψη πρόσθετων πρωτοβουλιών για:

- την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια διαβούλευση και σε περιφερειακές αναπτυξιακές ημερίδες
- τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του ΠΠΑ και των ειδικότερων δράσεων του.
- τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβασιμότητας, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων. Τηρώντας και εφαρμόζοντας τις σχετικές διατάξεις για την ισότητα των ευκαιριών και την κατάργηση των διακρίσεων θα υλοποιηθούν δράσεις στο πλαίσιο εφαρμογής του ΠΠΑ της ΠΔΜ και κυρίως σε ότι αφορά στον Στόχο 3 του προγράμματος.

3. ΣΥΜΒΟΛΗ ΠΠΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί σήμερα αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναγνωρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ, η ισότητα των φύλων αποτελεί πολιτικό και αναπτυξιακό στόχο, τόσο σε επίπεδο χάραξης και εφαρμογής εθνικής πολιτικής, όσο και σε επίπεδο έργων των οποίων η υλοποίησή τους χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρχή των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες εμπεριέχεται ως στόχος στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ήδη από το 1988.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει ότι λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις όλων των γενικών μέτρων και παρεμβάσεων στην αντίστοιχη θέση των γυναικών και των ανδρών κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

Η έννοια αυτή καλύπτει επίσης τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ειδικών συμπληρωματικών μέτρων και παρεμβάσεων με στόχο να προωθηθεί η ισότητα και να δύνανται οι γυναίκες να συμμετέχουν και να ωφελούνται εξίσου με τους άνδρες. Στην Ελλάδα, μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις σε πολλά επίπεδα έχουν ήδη διαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο για την *de jure* τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης στη βάση του φύλου σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των πολιτών.

Επιπλέον, μια σειρά από μελέτες και έργα έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των ανισοτήτων ανάμεσα στα φύλα, σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι επίσημες στατιστικές που τηρούνται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ενσωματώνουν τη μεταβλητή του φύλου προκειμένου να είναι εφικτή η συγκριτική τους μελέτη.

Ακολουθεί περιγραφή της συμβολής του ΠΠΑ της ΠΔΜ στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και, κατά περίπτωση, ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε επίπεδο ΠΠΑ και πράξης.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Καν. (ΕΕ) τα κράτη-μέλη διασφαλίζουν την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τα στάδια της προετοιμασίας, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης όλων των προγραμμάτων που υλοποιούν.

Οι κύριοι στόχοι για την προώθηση της ισότητας των φύλων μέσα από το ΠΠΑ της ΠΔΜ καλύπτουν τους ακόλουθους τομείς:

- (α) ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας
- (β) προώθηση της κοινωνικής ένταξης των γυναικών, πρόληψη και καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας και όλων των μορφών βίας λόγω φύλου
- (γ) ένταξη της διάστασης του φύλου σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας
- (δ) στήριξη της οικογένειας, και της εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής
- (ε) ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια ζωή και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων
- (στ) καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου και των έμφυλων στερεοτύπων
- (ζ) ένταξη της ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές, παρακολούθηση και αξιολόγησή τους.
- (ι) ιδιαίτερη μέριμνα για όσες εκ των γυναικών αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις όπως γυναίκες με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις, γυναίκες - γονείς ατόμων με αναπηρία, γυναίκες μετανάστριες, κ.λπ.

Η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ άλλων και μέσω:

- της ενίσχυσης των προγραμμάτων που διασφαλίζουν τη στήριξη και προστασία της οικογένειας και συμβάλλουν στην ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας με διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε ομάδες που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

- της ενίσχυσης και ενθάρρυνσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης με χορήγηση διοικητικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών κινήτρων και τη δημιουργία δομών επιχειρηματικής συμβουλευτικής,
- της υποστήριξης της συλλογικής γυναικείας επιχειρηματικότητας (γυναικείων συνεταιρισμών),
- της στήριξης κοινωνικών δράσεων και κοινωνικής επιχειρηματικότητας, και την προώθηση του εθελοντισμού

Όλα τα παραπάνω μπορούν να ενισχυθούν μέσα από δράσεις προβολής, προώθησης και παροχής κινήτρων όπως:

- διοργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων για την προβολή των προϊόντων και δραστηριοτήτων των γυναικείων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών,
- εκστρατείες ενημέρωσης εργαζομένων και επιχειρήσεων με θέμα την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών,
- ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων για την αντιμετώπιση διακρίσεων με βάση το φύλο ή συνδυασμό του φύλου με άλλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας, καθώς και διαφορών στους μισθούς και στις συντάξεις ανάλογα με το φύλο,
- ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στήριξης της γυναικείας απασχόλησης επικεντρώνοντας στις μακροχρόνιες άνεργες γυναίκες και τις γυναίκες που βιώνουν πολλαπλές διακρίσεις.
- βελτίωση των δεξιοτήτων και χρηματοδοτική ενίσχυση των επιχειρήσεων για την απασχόληση των γυναικών σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης.

Ο συνδυασμός ορισμένων από τα παραπάνω θα έχει σαν αποτέλεσμα την βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και προοπτικών των γυναικών και τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στη δημόσια ζωή και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προώθηση της ισότητας των φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια προετοιμασίας και υλοποίησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ περιλαμβάνουν:

- Την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια διαβούλευση και σε περιφερειακές αναπτυξιακές ημερίδες στη διαδικασία σχεδιασμού, αρμόδιων δημόσιων φορέων και κοινωνικών οργανώσεων
- Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση, τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης, όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της

iii. Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων για την τήρηση της αρχής της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης, καθώς και για την ενίσχυση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία, κατά τη διαδικασία επιλογής, υλοποίησης και αξιολόγησης πράξεων για συγχρηματοδότηση (όπου είναι εφικτό).

Τέλος, η συμμετοχή φορέων ισότητας στη διαδικασία σχεδιασμού είναι διασφαλισμένη και εφαρμόζεται στο πλαίσιο της διαβούλευσης στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στην Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων η οποία εκπονεί το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ισότητας των Φύλων 2014-2020.

Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιηθούν δράσεις κυρίως σε ότι αφορά στον Στόχο 3 του Προγράμματος.

Οι στόχοι πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ της ΠΔΜ έχουν σημαντική συμβολή και όλοι οι δικαιούχοι έργων και δράσεων θα δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων.

4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο πλαίσιο της ισόρροπης ανάπτυξης, η οποία αποτελεί ευρωπαϊκό και εθνικό στόχο σύμφωνα με τα σχετικώς οριζόμενα στην υπό αρ.οικ. 107017/2006 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β'1225), πριν από την υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων, είναι απαραίτητη η αξιολόγηση και η εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται αυτά να έχουν στο περιβάλλον, ώστε να προωθούνται η αειφόρος ανάπτυξη και μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά στην αποτελεσματική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων και τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) σχεδίων και προγραμμάτων, η εθνική νομοθεσία έχει προσαρμοστεί, πλήρως στο σχετικό ενωσιακό δίκαιο. Δεδομένου ότι η ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στην κατάρτιση κάθε είδους Προγράμματος αποτελεί επιταγή, θα εφαρμοστεί ο σχετικός νόμος που εφαρμόζει την οδηγία 2001/42 σχετικά με την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ορισμένων Σχεδίων και Προγραμμάτων, όπως έχει εναρμονιστεί στο εθνικό δίκαιο καθώς αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην κατάρτιση και την υλοποίηση των Προγραμμάτων 2021-2025 και στην αναζήτηση αειφόρων λύσεων.

Για την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό της συλλογής, διαχείρισης και ανταλλαγής δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, αλλά και την εύκολη πρόσβαση του πολίτη στην περιβαλλοντική πληροφορία ενσωματώθηκε η Οδηγία INSPIRE στο εθνικό δίκαιο και διεξάγονται παράλληλες δράσεις για την αναζήτηση και μεταφόρτωση στατιστικής και γεωχωρικής πληροφορίας. Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει συσταθεί Γραφείο Πράσινων Συμβάσεων και Περιβαλλοντικών Προτύπων, με σκοπό την ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης περιβαλλοντικών κριτηρίων στις Δημόσιες Συμβάσεις. Για την αποτελεσματική εφαρμογή των πράσινων δημόσιων συμβάσεων έχει

εκπονηθεί ένα εθνικό σχέδιο δράσης, το οποίο λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες προμηθειών του δημοσίου, την ετοιμότητα της ελληνικής αγοράς και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το περιβάλλον κατέχει κεντρική θέση στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΠΠΑ της ΠΔΜ για την περίοδο 2021-2025. Στο επίπεδο της προστασίας του περιβάλλοντος συνεχίζεται να προωθούνται κάποιες δράσεις που έχουν σκοπό να αντιμετωπίσουν την αρνητική επίδραση που έχει προκαλέσει η μακροχρόνια δραστηριότητα της ΔΕΗ και που αφορούν στην παρακολούθηση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, των εδαφών και του υδροφόρου ορίζοντα στις προσβεβλημένες περιοχές, στην αποκατάσταση ανενεργών λατομικών χώρων. Μεγάλη βαρύτητα δίνεται και σε δράσεις περιβαλλοντικής παρακολούθησης, αλλά και βελτίωσης των υφιστάμενων συνθηκών στα αστικά κέντρα και στις κοντινές βιομηχανικές περιοχές, όπου και εντοπίζονται τα εντονότερα περιβαλλοντικά προβλήματα. Στο επίπεδο του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπόψη και το ανεκμετάλλευτο δυναμικό της ΠΔΜ, προωθούνται δράσεις για την αποκατάσταση, διατήρηση και αξιοποίηση των εδαφο-υδατικών πόρων και της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των τόπων NATURA 2000, καθώς και δράσεις για την προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς με παράλληλο στόχο την ανάδειξη τουριστικών προορισμών και την αύξηση της επισκεψιμότητάς τους.

Στο επίπεδο της ορθολογικής χρήσης και απόδοσης των πόρων λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ο εκ των πραγμάτων επαναπροσδιορισμός της σχέσης της ΠΔΜ με τις ελάχιστες πλέον δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη, με παράλληλη μεγάλη αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα παραγωγής ενέργειας. Προς την κατεύθυνση αυτή προωθούνται δράσεις για την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας (βιομάζα / βιοαέριο, βιοκαύσιμα, συστήματα αξιοποίησης χαμηλής θερμότητας, αξιοποίησης υποπροϊόντων, αποβλήτων, αζώτου, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών) καθώς και δράσεις που στοχεύουν στην βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της εξοικονόμησης ενέργειας (ανάπτυξη - επέκταση δικτύων τηλεθέρμανσης, αξιοποίηση φυσικού αερίου, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού και αναβάθμιση ενεργειακού κελύφους σε κτίρια, δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης) σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται επίσης στην απαίτηση για συμπληρωματικές δράσεις αντιμετώπισης των υδάτινων πόρων (Σχέδια Διαχείρισης σε επίπεδο Λεκάνης Απορροής και προώθηση ενεργειών για την ορθολογική χρήση τους (παρακολούθηση ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών, οριοθέτηση υδατορεμάτων, κατασκευή φραγμάτων / λιμνοδεξαμενών, εξοικονόμηση και επαναχρησιμοποίηση νερού, οικονομική αποτίμηση χρήσεων ύδατος), καθώς και για την αποδοτικότερη αξιοποίηση των εδαφικών πόρων στον πρωτογενή τομέα μέσω της μείωσης των εισροών και της χρήσης καταλληλότερων καλλιεργειών.

Στο επίπεδο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, παράλληλα με τις προαναφερόμενες δράσεις που αποσκοπούν στην εξοικονόμηση των διαθέσιμων ενεργειακών και φυσικών πόρων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση τεχνολογιών για την μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε υφιστάμενες δραστηριότητες, στην ανάπτυξη δράσεων με βάση το υδρογόνο καθώς και στην ανάπτυξη συστημάτων δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα και αξιοποίησης του ως βιοκαυσίμου.

Στο επίπεδο της πρόληψης των κινδύνων και της διαχείρισης καταστροφών σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου υπάρχει πρόβλεψη για δημιουργία Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης, με κεντρική διαχείριση, για όλα τα έργα φυσικών καταστροφών των Περιφερειών. Επομένως δεν υπήρξε ανάγκη τη περίοδο εκπόνησης του ΠΠΑ να ληφθούν αυτές υπόψη προϋπολογισμό τους.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η συνολική συνέπεια των έργων υποδομών και λοιπών δράσεων του ΠΠΑ αναμένεται να είναι από ουδέτερη έως και θετική τόσο για το φυσικό περιβάλλον, όσο και για την ποιότητα ζωής των ανθρώπων.

VII. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΔΟΜΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΑ 2021-2025

Η δομή του συστήματος που αφορά συνολικά στο ΕΠΑ περιλαμβάνει τις υπηρεσίες / τους φορείς που αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες διαχείρισης και ελέγχου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ν. 4635/2019 και είναι:

- Η Υπηρεσία Συντονισμού (ΥΣ) του ΕΠΑ (ΥΣ-ΕΠΑ): Η Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, υποστηριζόμενη από τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π.), αποτελεί την κεντρική Υπηρεσία Συντονισμού του ΕΠΑ. Συντονίζει τη διαδικασία κατάρτισης του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του, παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων, ιδίως ως προς την επίτευξη των στόχων και εισηγείται στον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων το σχετικό ΣΔΕ και την κατανομή των προβλεπόμενων αποθεματικών. Η ΥΣ-ΕΠΑ υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων-ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.
- Οι Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΥΔ), οι οποίες ορίζονται για κάθε Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Τομεακό ή Περιφερειακό).
- Ο Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΦΕΠΑΕ), στον οποίο δύναται να ανατίθενται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή Περιφερειάρχη στο πλαίσιο του παρ. 5 του άρθρου 138 του ν. 4635/2019 καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων, ή άλλοι ενδιάμεσοι φορείς, που μπορεί να τους ανατίθεται συγκεκριμένα καθήκοντα διαχείρισης, υπό την εποπτεία της οικείας Υπηρεσίας Διαχείρισης.
- Οι ad hoc ομάδες ελέγχου του άρθρου 129γ του ν. 4635/2019 ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων με σκοπό τη διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων και μπορεί να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες εγγεγραμμένους στο «Μητρώο Εμπειρογνώμωνων σε Δημοσιονομικούς Ελέγχους και Ελέγχους» της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, να ανατίθεται η διενέργεια των ελέγχων σε ορκωτούς ελεγκτές λογιστές ή ελεγκτικές εταιρείες του ν. 4449/2017 (Α' 7).

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΠΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ

Η Υπηρεσία Διαχείρισης (ΥΔ), στην οποία ανατίθενται αρμοδιότητες διαχείρισης του συνόλου του ΠΠΑ, υποδεικνύεται από την περιφέρεια κατά την υποβολή του παρόντος. Με την απόφαση έγκρισης του προγράμματος από τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων θα κατανεμηθεί στην ΠΔΜ ο προϋπολογισμός του οικείου προγράμματος και θα ορισθεί η Υπηρεσία Διαχείρισης, στην οποία ανατίθεται η διαχείριση των αντίστοιχων πόρων.

Η ΥΔ του ΠΠΑ υπάγεται διοικητικά στον Περιφερειάρχη της ΠΔΜ και είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του οικείου ΠΑ, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠΑ και των ΤΠΑ/ΠΠΑ.

Οι αρμοδιότητες που εκτελεί η ΥΔ, όπως και κάθε Υπηρεσία Διαχείρισης καθορίζονται στο άρθρο 131 του ν. 4635/2019 και στο ΣΔΕ καταγράφονται αναλυτικά οι διαδικασίες εφαρμογής αυτών. Οι αρμοδιότητες αφορούν, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, στην ενεργοποίηση των προγραμμάτων, στην επιλογή και ένταξη των έργων, στη χρηματοοικονομική διαχείριση, στην παρακολούθηση των έργων και του προγράμματος, στις επαληθεύσεις, στους ελέγχους, στην αξιολόγηση έργων και προγράμματος, τυχόν περιοδικές και στην ενδιάμεση έκθεση, όπως και στον απολογισμό.

Η αρχή του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων εντός της ΥΔ (Μονάδες/ Τμήματα) είναι αναγκαία για λόγους χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Για τις δράσεις κρατικών ενισχύσεων μπορεί να ανατίθενται, με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη, καθήκοντα διαχείρισης στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (ΕΦΕΠΑΕ). Στην εν λόγω περίπτωση, όπως και κάθε φορά που ορίζεται Ενδιάμεσος Φορέας (ΕΦ), η ΥΔ διατηρεί την ευθύνη της διαχείρισης για το σύνολο του ΠΑ, ενώ εποπτεύει / παρακολουθεί συστηματικά την εκτέλεση των καθηκόντων ή αρμοδιοτήτων διαχείρισης από τον ΕΦ και, εφόσον απαιτείται, λαμβάνει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα. Η ΥΔ κοινοποιεί στην ΓΔΔΕ και στη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Π.Δ.Ε. την Απόφαση ορισμού τυχόν ΕΦ.

Ο ΕΦ αποδέχεται επιτόπιες επιθεωρήσεις από την ΥΔ και παρέχει σε αυτήν τα αναγκαία στοιχεία, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η κατά τον δέοντα τρόπο άσκηση των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί.

Εκτός από τις επιθεωρήσεις της ΥΔ, ο ΕΦ αποδέχεται επιτόπιους ελέγχους από όλα τα αρμόδια εθνικά ελεγκτικά όργανα/αρχές και παρέχει όλα τα αναγκαία στοιχεία για την απρόσκοπτη διενέργεια των ελέγχων αυτών.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Για την επίτευξη της προγραμματισμένης μέσω του ν. 4635/2019 μεταρρύθμισης όσον αφορά στον προγραμματισμό και στην διαχείριση των εθνικών πόρων του ΠΔΕ, σε ότι αφορά στην ΠΔΜ η Υπηρεσία Διαχείρισης (ΥΔ) για τη διαχείριση του συνόλου του ΠΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας, θα διαθέτει την κατάλληλη και κυρίως θα διαθέτει την επαρκή διοικητική και

διαχειριστική ικανότητα. Αυτό απαιτείται καθώς οι ανάγκες που πρέπει να καλυφτούν είναι σε πολλές περιπτώσεις νέες και απαιτείται σημαντική αντίστοιχη τεχνογνωσία.

Η διοικητική ικανότητα της ΥΔ εκτιμάται με βάση την:

επάρκεια της οργανωτικής δομής ή / και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών που θα συμμετέχουν στην διαχείριση των ανατιθέμενων πόρων του ΠΠΑ.

Η υποχρέωση κάλυψης του κριτηρίου αφορά στην ελάχιστη αναγκαία για τη διαχείριση του προγράμματος υπηρεσιακή οργάνωση του επιλεχθέντα φορέα διαχείρισης.

Το σύνολο των εμπλεκόμενων στα στάδια διαχείρισης του προγράμματος θα είναι διακριτά, καθώς επίσης διακριτά θα είναι και τα όργανα λήψης αποφάσεων όπου απαιτείται.

Η διοικητική ικανότητα της ΥΔ που θα υλοποιήσει το εγκεκριμένο ΠΠΑ, αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα:

- Το Οργανόγραμμα της, που θα αποτυπώνει επίσης με επαρκή ανάλυση τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών/ Διευθύνσεων/ Τμημάτων/ Υπηρεσιακών Μονάδων, που θα είναι υπεύθυνες για τα διάφορα στάδια διαχείρισης του ΠΠΑ,
- Τον αριθμό του προσωπικού/στελεχών και την κατανομή του στις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες /(Διευθύνσεις/Τμήματα/Υπηρεσιακές Μονάδες),
- Τα προσόντα και την εμπειρία του προσωπικού,
- Το θεσμικό πλαίσιο που τον διέπει (όπως ιδρυτικός νόμος, προεδρικό διάταγμα, ΥΑ συγκρότησής του, καταστατικό λειτουργίας, κλπ.).
- Την κατανομή των αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό της προτεινόμενης ΥΔ, με την οποία διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής του διαχωρισμού των καθηκόντων, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν στην αξιολόγηση και επιλογή των έργων, στις επαληθεύσεις και στις επιτόπιες επιθεωρήσεις.
- Στην ύπαρξη οδηγιών για την διασφάλιση της αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων μέσω κατάλληλης πολιτικής διαχωρισμού καθηκόντων.
- Την εξασφάλιση της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής και της επιμόρφωσης των στελεχών στην άσκηση του συγκεκριμένου καθήκοντος.

Η ΠΔΜ ασκεί καθήκοντα διαχείρισης, αλλά είναι ταυτόχρονα και δικαιούχος για ορισμένες δράσεις και έργα, οπότε θα διασφαλίζεται η σαφής διάκριση καθηκόντων μεταξύ των στελεχών που εμπλέκονται με την προκήρυξη έργων και την ανάθεση συμβάσεων και εκείνων που διενεργούν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις/επιθεωρήσεις των έργων αυτών.

Τα στελέχη της ΥΔ που θα υλοποιήσουν το ΠΠΑ 2021-2025 θα διαθέτουν εμπειρία στην διαχείριση αντίστοιχων προγραμμάτων (όπως ΕΣΠΑ, ΕΟΧ, HORIZON, ΘΗΣΕΑΣ, ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ, κ.λπ.) ή δράσεων/έργων.

Στην συνέχεια παρουσιάζεται το υπόδειγμα της δομής της Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΠΑ της ΠΔΜ 2021 - 2025, που θεωρούμε ότι διαθέτει την απαραίτητη διοικητική ικανότητα.

Δεδομένου ότι **ορίζεται η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) της ΠΔΜ ως Υπηρεσία Διαχείρισης ολόκληρου του ΠΠΑ 2021 – 2025** διερευνάται παράλληλα η υφιστάμενη υπηρεσιακή δομή της, ούτως ώστε να προσαρμοστεί, είτε προσθέτοντας νέα τμήματα / μονάδες, είτε επαναπροσδιορίζοντας τις αρμοδιότητες των υπάρχοντων τμημάτων / μονάδων ως προς εκείνες που προβλέπονται στο άρθρο 129 του Ν.4635/19, ενώ σε πρώτη φάση ορίζονται συγκεκριμένα στελέχη με αρμοδιότητα τη διαχείριση του Προγράμματος.

Ειδικότερα οι ανάγκες που θα καλυφθούν για τη διαχείριση του ΠΠΑ είναι οι ακόλουθες:

Ενότητα Α: Προγραμματισμός και Αξιολόγηση:

Αρμοδιότητες σχετιζόμενες με τον προγραμματισμό (όπως & την ενεργοποίηση) και την αξιολόγηση του προγράμματος

- Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής στο επίπεδο της Περιφέρειας και η εκπόνηση σχετικών μελετών.
- Η κατάρτιση – αναθεώρηση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ).
- Η σύνταξη, έκδοση, δημοσιοποίηση πρόσκλησης δράσης / ανακοίνωσης πρόθεσης χρηματοδότησης, καθορισμός κριτηρίων επιλογής των προτεινόμενων έργων του ΠΠΑ.
- Η συγκέντρωση προτάσεων δικαιούχων, έλεγχος πληρότητας και αρτιότητας των προτάσεων για την ένταξη έργων στο ΠΠΑ, αξιολόγηση των προτάσεων, έκδοση απόφασης ένταξης.
- Η προετοιμασία και υποβολή προτάσεων για εγγραφή των έργων στο ΠΠΑ.
- Η ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, τους κανόνες επιλεξιμότητας, τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του ΠΠΑ.
- Η μέριμνα για την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων (erdf, ΠΣ-ΕΠΑ), προκειμένου να παρακολουθείται η εξέλιξη του φυσικού αντικείμενου των έργων του ΠΠΑ και κυρίως οι χρηματορροές του, συγκέντρωση των απαραίτητων δεδομένων για την πιθανή αξιολόγηση του ΠΠΑ, καθώς και η σύνταξη της πρότασης αναθεώρησής τους, όταν διαπιστώνεται σχετική ανάγκη.
- Η σύνταξη τακτικών και εκτάκτων ενδιάμεσων εκθέσεων προόδου καθώς και έκθεση ολοκλήρωσης του ΠΠΑ.

Ενότητα Β: Διαχείριση Έργων

Αρμοδιότητες σχετιζόμενες με την παρακολούθηση, επαλήθευση έργων και διοικητικών δαπανών του ΠΠΑ, επιτόπιες επιθεωρήσεις

- Η διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και γενικά η παρακολούθηση της υλοποίησης του ΠΠΑ.
- Παρακολούθηση της υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται για την τήρηση του όρου (18 μήνες) ανάληψης της νομικής δέσμευσης από την ένταξη του έργου.

Η παρακολούθηση του έργου αφορά τόσο στην παρακολούθηση της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου (με επιτόπιες επιθεωρήσεις που προγραμματίζονται σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα), όσο και του οικονομικού αντικείμενου (διοικητική επαλήθευση των οικονομικών στοιχείων που υποβάλλονται από τον δικαιούχο). Η διοικητική επαλήθευση μπορεί να είναι δειγματοληπτική ή πλήρης για όλες τις πληρωμές. Στην πρώτη πληρωμή προτείνεται να γίνεται διοικητικός έλεγχος για όλα τα έργα, ενώ στην συνέχεια αναλόγως της προόδου δήλωσης των δαπανών οι έλεγχοι μπορεί να είναι δειγματοληπτικοί. Η διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων θα γίνεται με την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου δειγματοληψίας και επιθυμητός στόχος είναι να πραγματοποιηθεί τουλάχιστον μία σε κάθε έργο κατά την υλοποίηση του. Κατά την ολοκλήρωση των έργων πρέπει η ΥΔ να αποφασίσει για την αναγκαιότητα διενέργειας επιτόπιας επιθεώρησης.

- Η τήρηση αρχείων με τα αποδεικτικά στοιχεία των διοικητικών επαληθεύσεων και επιτόπιων επιθεωρήσεων που πραγματοποιεί η ΥΔ όπως επίσης η παρακολούθηση των ευρημάτων που προέκυψαν από τις επαληθεύσεις/επιθεωρήσεις αυτές.
- Η παρακολούθηση των επιτόπιων επιθεωρήσεων/ελέγχων που πραγματοποιούνται σε έργα του ΠΠΑ από άλλους εθνικούς φορείς π.χ. Δι.Δι.Ε.Π, ad hoc ομάδες ελέγχου, ΣΔΟΕ κλπ. και η παρακολούθηση της τήρησης όλων των συστάσεων που έχουν γίνει στον δικαιούχο.
- Στην ενότητα αυτή ανήκει και η αρμοδιότητα για τη διαχείριση, των τυχόν παρατυπιών και υπονοιών απάτης, όπως για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών (εισήγηση για την έκδοση σχετικών αποφάσεων δημοσιονομικών διορθώσεων).

Σε κάθε περίπτωση θα διασφαλίζεται η τήρηση όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και των δικαιολογητικών εγγράφων για την πρόοδο επίτευξης των στόχων του έργου και την ολοκλήρωση του, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ενότητα Γ: Οργάνωση και Υποστήριξη

- Περιλαμβάνονται όλες οι αρμοδιότητες διοικητικής οργάνωσης και υποστήριξης του ΠΠΑ, όπως επίσης και οι αρμοδιότητες της ΥΔ ως δικαιούχου για έργα τεχνικής βοήθειας, εξασφαλίζοντας έτσι την απαιτούμενη διακριτότητα από τις αρμοδιότητες διαχειριστικών επαληθεύσεων.

Το προσωπικό που θα εργαστεί στις παραπάνω ενότητες είναι 3-5 τουλάχιστον στελέχη στις ενότητες Α και Β και 2 τουλάχιστον στην ενότητα Γ με την ύπαρξη των ειδικοτήτων του

οικονομολόγου, του μηχανικού και του νομικού να έχουν προτεραιότητα. Ο αριθμός των στελεχών είναι σε συνάρτηση πάντα με τον συνολικό αριθμό των έργων που καλούνται να διαχειριστούν κάθε φορά και με το διατιθέμενο Π/Υ της Τεχνικής Βοήθειας για την κάλυψη συμπληρωματικών αναγκών σε μη μόνιμο προσωπικό. Όλα τα στελέχη θα υπάγονται στη ΔΙΑΠ ως μόνιμο ή/και έκτακτο προσωπικό.

Στην ΠΔΜ οι τρεις ενότητες αρμοδιοτήτων θα υπάγονται στην ορισμένη ως Υπηρεσία Κατάρτισης & Διαχείρισης του ΠΠΑ (Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού).

Συνοψίζοντας, αναφέρεται ότι η ΠΔΜ κατά την υποβολή του ΠΠΑ, ορίζει την ΥΔ, έχοντας λάβει υπόψη της τα ανωτέρω και προγραμματίζει να διαθέτει για την έναρξη εφαρμογής του ΠΠΑ τα ακόλουθα:

- **Τις απαραίτητες οργανωτικές μονάδες σε δημιουργία**
- **Το στελεχιακό δυναμικό που θα απασχολείται στις εμπλεκόμενες μονάδες με στόχο να είναι επαρκές και να έχει την αρμόδια ειδικότητα και εμπειρία για την εφαρμογή του προγράμματος**

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Για την προετοιμασία, αλλά κυρίως για την υλοποίηση και εξέλιξη του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της ΠΔΜ για την περίοδο 2021-2025, είναι απαραίτητο ένα σύνολο κανονισμών και οδηγιών. Οι κανονισμοί και οι οδηγίες αυτές έχουν σκοπό την ορθολογική, χρηστή και σωστή υλοποίηση του ΠΠΑ, με κανόνες, για την μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων από την υλοποίησης έργων και δράσεων του.

Μνημονεύονται ακολούθως οι κανονισμοί, οι οδηγίες, η νομοθεσία και εν γένει το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τον τρόπο δράσης του ΠΠΑ της ΠΔΜ 2014-2020.

- Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (98).
- Ο ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης -Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87/Α/7-7-2010).
- Ο ν.4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»].
- Ο ν.4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις».
- Η υπ' αρ. 95189 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β' 3961) Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 – 2025.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) είναι το σύνολο των κανόνων και διαδικασιών, που εφαρμόζουν οι διοικητικές αρχές διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠΑ, των ΤΠΑ και των ΠΠΑ 2021-2025, με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή τους και ειδικότερα των ΤΠΑ και ΠΠΑ και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των εθνικών πόρων. Το ΣΔΕ είναι κοινό για όλα τα Προγράμματα Ανάπτυξης (ΠΑ), καθώς προβλέπει στοιχεία που εφαρμόζονται οριζόντια για όλα τα ΠΑ. Συγκεκριμένα:

- Οι αρμοδιότητες που ασκούνται από όλες τις Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΥΔ) είναι κοινές.
- Η κατανομή των αρμοδιοτήτων αυτών στο εσωτερικό των Υπηρεσιών Διαχείρισης, ακολουθεί την ίδια τυπολογία, ώστε να εξασφαλίζεται η διάκριση των βασικών λειτουργιών μίας ΥΔ:
 - Προγραμματισμού και Αξιολόγησης.
 - Διαχείρισης έργων. Στη λειτουργία αυτή εντάσσονται και οι αρμοδιότητες διοικητικών επαληθεύσεων και επιτόπιων επιθεωρήσεων.
 - Οργάνωσης και Υποστήριξης.
- Το Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ, το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των διαδικασιών που πρέπει να εφαρμόζονται, είναι ενιαίο για όλα τα έργα (κρατικών και μη κρατικών ενισχύσεων) και όπου υπάρχει διαφοροποίηση για τις επιμέρους κατηγορίες έργων, γίνεται σχετική αναφορά είτε στο πλαίσιο μίας ενιαίας διαδικασίας είτε σε διακριτή διαδικασία. Όταν ο τύπος και η φύση των έργων απαιτούν περαιτέρω εξειδικεύσεις και προσαρμογές, αυτές σχεδιάζονται σε συμβατότητα με τους κανόνες διαχείρισης και τις απαιτήσεις του Εγχειριδίου.
- Οι γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας αφορούν σε έργα και δαπάνες, όπως προβλέπονται στα άρθρα 119 και 122 του ν. 4635/2019. Οι απαιτήσεις για την τήρηση επαρκούς διαδρομής ελέγχου υφίστανται για όλα τα ΠΑ.
- Το Πληροφοριακό Σύστημα, το οποίο χρησιμοποιείται για την τήρηση των δεδομένων χρηματοοικονομικής διαχείρισης, παρακολούθησης, επαληθεύσεων, ελέγχων και δημοσιονομικών διορθώσεων για κάθε έργο, καθώς και για την πιστοποίηση των δαπανών είναι κοινό.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Διαδικασία για την ενεργοποίηση ΠΠΑ

Η πρόσκληση εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη και παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες στους δυνητικούς δικαιούχους σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης των έργων και ιδίως τους κανόνες επιλεξιμότητας, τα κριτήρια επιλογής των έργων, τη μεθοδολογία αξιολόγησης και τη διαδικασία επιλογής και ένταξης, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας υποβολής ενστάσεων, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πρέπει να παραδοθούν

στο πλαίσιο του προτεινόμενου έργου, το σχέδιο χρηματοδότησης, το χρονικό όριο εκτέλεσης και τις πληροφορίες που πρέπει να φυλάσσονται και να γνωστοποιούνται.

Στην περίπτωση συγκεκριμένων έργων (μοναδικής ιδιομορφίας) ή έργων στρατηγικής σημασίας, όπου δεν απαιτείται η έκδοση Πρόσκλησης για την ένταξή τους, αρκεί η ανακοίνωση της πρόθεσης χρηματοδότησης από την ΥΔ προς τον φορέα υλοποίησης του έργου, η οποία παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες στους δυνητικούς δικαιούχους σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης των έργων.

Οι προσκλήσεις για υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης, καθώς και οι ανακοινώσεις της πρόθεσης χρηματοδότησης αναρτώνται στο διαδίκτυο (στην ιστοσελίδα του ΠΠΑ).

Διαδικασία για την επιλογή και έγκριση έργου

Οι δυνητικοί δικαιούχοι υποβάλλουν τις αιτήσεις για χρηματοδότηση ηλεκτρονικά και ενημερώνονται από την ΥΔ για την παραλαβή τους. Όλες οι αιτήσεις χρηματοδότησης με τη συνημμένη τεκμηρίωση, αρχειοθετούνται. Η ΥΔ προβαίνει σε συγκεκριμένες ενέργειες, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι όλες οι αιτήσεις χρηματοδότησης θα αξιολογηθούν με την ίδια διαδικασία και με τη χρήση των εγκεκριμένων κριτηρίων επιλογής έργων. Για την αξιολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων και την παροχή αναλυτικότερων οδηγιών και κατευθύνσεων στις ΥΔ κατά την επιλογή έργων (πλην κρατικών ενισχύσεων) παρέχεται από την ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. σχετικός οδηγός, που θα συμπεριληφθεί στο εγχειρίδιο του ΣΔΕ. Τα επιμέρους κριτήρια επιλογής έργων που περιγράφονται στην πρόσκληση ή στον σχετικό οδηγό (εφαρμογής) για τις δράσεις κρατικών ενισχύσεων, διασφαλίζουν τη συμβολή των έργων στην επίτευξη των ειδικών αναπτυξιακών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας του ΠΠΑ, είναι διαφανή και είναι σύμφωνα με την πρόσκληση, καθώς και με ειδικότερες ρυθμίσεις της εθνικής νομοθεσίας για τα έργα, εφόσον υπάρχουν. Σύμφωνα με το άρθρο 129 του ν. 4635/2019 τα κριτήρια κατηγοριοποιούνται κατ' ελάχιστον στις ακόλουθες ομάδες κριτηρίων: α) πληρότητα και σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και τήρηση του θεσμικού πλαισίου, β) σκοπιμότητα του έργου, γ) ωριμότητα του έργου και δ) επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου. Τα κριτήρια αυτά εξειδικεύονται κατά περίπτωση από τις ΥΔ.

Οι προτάσεις αξιολογούνται από τα στελέχη της ΥΔ, σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής της πρόσκλησης/ακοίνωσης της πρόθεσης χρηματοδότησης. Σε ειδικές περιπτώσεις και για λόγους που τεκμηριώνονται στην πρόσκληση, στο έργο της ΥΔ μπορούν να συνδράμουν αξιολογητές εγγεγραμμένοι είτε σε μητρώο αξιολογητών, που συστήνεται για τον σκοπό αυτό με απόφαση του Περιφερειάρχη, είτε στο μητρώο αξιολογητών του ΕΦΕΠΑΕ ή σε άλλο υφιστάμενο μητρώο.

Οι εξωτερικοί αξιολογητές, καθώς και το προσωπικό που υπηρετεί σε ΥΔ και απασχολείται σε δραστηριότητες που αφορούν στην αξιολόγηση πράξεων, υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης μη σύγκρουσης συμφερόντων. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται άπαξ στην ΥΔ, η οποία και τηρεί σχετικό μητρώο. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και η σχετική τεκμηρίωση καταχωρίζονται ηλεκτρονικά, με ευθύνη της ΥΔ στο πληροφοριακό σύστημα του ΕΠΑ.

Όσον αφορά στα έργα πλην κρατικών ενισχύσεων, μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη απόφαση ένταξης ή απόφαση απόρριψης πρότασης. Σε κάθε περίπτωση οι δικαιούχοι ενημερώνονται εγγράφως ή ηλεκτρονικά για την έκβαση της διαδικασίας αξιολόγησης με την αποστολή της απόφασης ένταξης, σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης, ή της απόφασης απόρριψης πρότασης, στην περίπτωση αρνητικής αξιολόγησης τεκμηριώνοντας πλήρως τους λόγους της απόρριψης.

Στο έγγραφο της απόφασης ένταξης καθορίζονται οι προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση του έργου, ενδεικτικά αναφέρονται: τα παραδοτέα του έργου, οι δείκτες εκροών, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου (προθεσμίες), τα οικονομικά στοιχεία του έργου (χρηματοδοτικό σχέδιο), η αναγκαία δημόσια δαπάνη που θα διατεθεί από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, καθώς και οι υποχρεώσεις του δικαιούχου, κυρίως ως προς την τήρηση εθνικών κανόνων, την τήρηση χρονοδιαγραμμάτων, τη διασφάλιση λειτουργικότητας του έργου, την υποβολή στοιχείων υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του έργου, τη λειτουργία μηχανισμού πιστοποίησης εκτέλεσης του έργου, την αποδοχή επιτόπιων ελέγχων/επιθεωρήσεων από τα αρμόδια όργανα και την τήρηση στοιχείων και δικαιολογητικών.

Διαδικασίες για τη Διοικητική Επαλήθευση Δαπάνης & Επιτόπια Επιθεώρηση Έργου

Στη συνέχεια περιγράφονται οι διαδικασίες που αφορούν στις επαληθεύσεις των έργων, οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο τις διοικητικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τις ΥΔ ή τυχόν ΕΦ αυτών, όσο και στις επιτόπιες επιθεωρήσεις των έργων που διενεργούνται από την ΥΔ ή τη ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π..

Η διαδικασία διοικητικής επαλήθευσης της δαπάνης εφαρμόζεται για κάθε ενταγμένο έργο κατά τη δήλωση της πρώτης πληρωμής και στη συνέχεια δειγματοληπτικά, ανάλογα με τον τύπο του έργου.

Η διαδικασία επιτόπιας επιθεώρησης έργου εφαρμόζεται δειγματοληπτικά κατά τη διάρκεια υλοποίησης των έργων, κυρίως σε έργα στα οποία η επαλήθευση της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου δεν μπορεί να γίνει μετά το πέρας υλοποίησης αυτού, αλλά κατά τη διάρκεια υλοποίησής τους. Στα λοιπά έργα η επιτόπια επιθεώρηση προτείνεται, όταν τα έργα έχουν προχωρήσει αρκετά από άποψη φυσικού και οικονομικού αντικείμενου.

Με τις ως άνω διαδικασίες επαληθεύεται η πραγματοποίηση της πληρωμής των δαπανών που έχουν δηλώσει οι δικαιούχοι, η συμμόρφωση με το εφαρμοστέο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών κανόνων επιλεξιμότητας, με τους όρους της απόφασης ένταξης, με τις πολιτικές της Ένωσης που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τους περιβαλλοντικούς κανόνες, τη διαφάνεια, την προαγωγή της ισότητας, την απαγόρευση των διακρίσεων, τη δυνατότητα πρόσβασης για άτομα με αναπηρία, τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και η φυσική πρόοδος του έργου, μετρούμενη βάσει της επίτευξης της τιμής των δεικτών εκροών και η συμμόρφωσή της με τους όρους της απόφασης ένταξης, η τήρηση των εγγράφων που εξασφαλίζουν επαρκή διαδρομή ελέγχου κ.λπ.

Όταν οι επαληθεύσεις διενεργούνται από ΕΦ, ακολουθούνται οι ίδιες διαδικασίες, ενώ προβλέπεται και η διαδικασία παρακολούθησης ενδιάμεσου φορέα, σύμφωνα με την οποία η

ΥΔ, λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει την τελική ευθύνη για το σύνολο του ΠΑ, παρακολουθεί και εποπτεύει την ορθή εκτέλεση των αρμοδιοτήτων διαχείρισης που έχουν ανατεθεί στον ΕΦ.

Επιμέρους διευκρινίσεις και κατευθύνσεις σε θέματα των διαδικασιών της διοικητικής επαλήθευσης και επιτόπιας επιθεώρησης δίνονται στο εγχειρίδιο του ΣΔΕ, όπου επιπλέον περιγράφονται το εύρος και το είδος των δικαιολογητικών εγγράφων που εξετάζονται κατά τη διοικητική επαλήθευση και επιτόπια επιθεώρηση με βάση την αξιολόγηση του κινδύνου κάθε είδους φακέλου ή δικαιούχου (δειγματοληπτικός έλεγχος παραστατικών) και η μέθοδος δειγματοληψίας για τη διενέργεια των εν λόγω επαληθεύσεων.

Στις εκθέσεις διοικητικής επαλήθευσης ή επιτόπιας επιθεώρησης καταγράφονται μεταξύ άλλων τυχόν παρατυπίες, τα διορθωτικά μέτρα και η προθεσμία συμμόρφωσης του δικαιούχου.

Η ΥΔ έχει την ευθύνη παρακολούθησης της προόδου των διορθωτικών μέτρων και ενεργειών που έχουν προγραμματιστεί για την ανταπόκριση των δικαιούχων στις συστάσεις / ευρήματα των ανωτέρω επαληθεύσεων / επιθεωρήσεων / ελέγχων από τις ad hoc ομάδες ελέγχου, ώστε να διασφαλίζονται η νομιμότητα, η κανονικότητα και η επιλεξιμότητα των έργων που υλοποιεί. Στο πλαίσιο αυτό η ΥΔ συγκεντρώνει τα στοιχεία σχετικά με τα πορίσματα των επαληθεύσεων, επιθεωρήσεων και ελέγχων και την πρόοδο των σχετικών μέτρων και ενεργειών και τα αποτυπώνει στους αντίστοιχους πίνακες του ΠΣ.

Στην περίπτωση που, στο πλαίσιο της διοικητικής επαλήθευσης / επιτόπιας επιθεώρησης / ελέγχου εντοπίζεται παρατυπία που κρίνεται ότι ενέχει ένδειξη απάτης, ενεργοποιείται και η διαδικασία εξέτασης ενδείξεων/αναφοράς υπονοιών απάτης.

Για όλες τις ανωτέρω διαδικασίες, η ΥΔ τηρεί τα σχετικά έντυπα τεκμηρίωσης των διαδικασιών στον φάκελο της πράξης. Όλα τα έντυπα με τις σχετικές πληροφορίες είναι καταχωρισμένα στο πληροφοριακό σύστημα, στο οποίο έχουν πρόσβαση οι ΥΔ και η ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π.

Διαδικασία για την κατάρτιση και υποβολή περιοδικών, ενδιάμεσων και τελικών εκθέσεων υλοποίησης

Σκοπός της διαδικασίας είναι η περιγραφή του τρόπου σύνταξης των περιοδικών, της ενδιάμεσης και της τελικής έκθεσης υλοποίησης του ΠΑ και η υποβολή της στη ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π.

Σύμφωνα με το άρθρο 128 του ν. 4635/2019, η Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ συντάσσει και υποβάλλει στη ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. ενδιάμεση έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή και υλοποίηση του προγράμματος, με συγκεντρωτικά στοιχεία για την οικονομική και φυσική πρόοδό του. Στην έκθεση αναφέρονται οι χρονικές ή άλλες αποκλίσεις που διαπιστώνονται κατά την υλοποίηση του προγράμματος και ο βαθμός επίτευξης των στόχων του ΠΑ. Οι αρμόδιες υπηρεσίες διαχείρισης οφείλουν να χρησιμοποιούν δείκτες εκροής ή άλλους δείκτες, οι οποίοι περιλαμβάνονται αντίστοιχα στα κείμενα των οικείων προγραμμάτων και προσκλήσεων για να αποτυπώσουν την πρόοδο της υλοποίησης.

Η σύνταξη της έκθεσης βασίζεται στα στοιχεία που είναι καταχωρημένα στο πληροφοριακό σύστημα (ΠΣ) με ευθύνη των δικαιούχων, των Υπηρεσιών Διαχείρισης και της ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. για θέματα αρμοδιότητάς τους. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να ενημερώνουν το ΠΣ για την πρόοδο του έργου, κάθε φορά που αλλάζει στάδιο υλοποίησης κάποια ενέργεια ωρίμανσης

ή κάποιο υποέργο. Σε περίπτωση αποκλίσεων από το χρονικό προγραμματισμό, όπως αυτός διατυπώνεται στο Τεχνικό Δελτίο Έργου ή Τεχνικό Δελτίο Υποέργου, ο δικαιούχος επιβάλλεται να αναγράφει τους λόγους καθυστέρησης. Η έγκαιρη ενημέρωση του ΠΣ από τον δικαιούχο για τις ενέργειες ωρίμανσης και για τυχόν προβλήματα, αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω της ρήτηρας απένταξης των έργων που δεν έχουν συμβασιοποιηθεί εντός δεκαοκτάμηνου από την ένταξή τους, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 129 παρ. 5 του ν. 4635/2019.

Η ΥΔ έχει την ευθύνη για την έγκαιρη συλλογή στοιχείων που συνδέονται με τους δείκτες του ΠΑ αρμοδιότητάς τους, καθώς και για την πληρότητα, ποιότητα και αξιοπιστία των δεδομένων αυτών.

Η έγκαιρη ενημέρωση του ΠΣ για τα έργα επιτρέπει τη λήψη επικαιροποιημένων αναφορών σε διάφορα χρονικά σημεία (ετήσια, τριμηνιαία κ.ά.) για κάθε έργο, αλλά και για το επίπεδο υλοποίησης των ΤΠΑ και ΠΠΑ.

Το περιεχόμενο της ενδιάμεσης Έκθεσης προόδου για την εφαρμογή και υλοποίηση διασφαλίζεται μέσω του ΠΣ-ΕΠΑ. Τα δεδομένα, τα οποία χρησιμοποιεί η ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. για την κατάρτιση και υποβολή στον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων της ενδιάμεσης έκθεσης προόδου ως προς την εφαρμογή και υλοποίηση του ΕΠΑ παρέχονται από το ΠΣ-ΕΠΑ. Η διασφάλιση αυτή επιτυγχάνεται μέσω της οργάνωσης των δεδομένων, των αρχών λειτουργίας και της τήρησης των χρόνων ενημέρωσης του ΠΣ-ΕΠΑ, αλλά και αυτόματων ελέγχων του συστήματος.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 135 του ν. 4635/2019, προβλέπεται η δημιουργία πληροφοριακού συστήματος για το ΕΠΑ. Το πληροφοριακό σύστημα ΕΠΑ (ΠΣ ΕΠΑ) λειτουργεί με την επίβλεψη της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Επενδύσεων και αποτελεί το κεντρικό πληροφοριακό σύστημα που υποστηρίζει την εφαρμογή των διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) της προγραμματικής περιόδου 2021-2025 και το μέσο ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων αρχών/φορέων (δικαιούχων, ΥΔ, ΕΦ, ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π.). Κατά την επεξεργασία των πληροφοριών θα διασφαλίζεται η προστασία της ιδιωτικότητας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των φυσικών προσώπων και η προστασία του εμπορικού απορρήτου των νομικών προσώπων.

Στο ΠΣ καταχωρίζονται τα απαραίτητα δεδομένα σε επίπεδο ΕΠΑ και Προγραμμάτων. Οι αρμόδιες αρχές / φορείς θα έχουν την υποχρέωση καταχώρησης όλων των απαραίτητων δεδομένων στο πληροφοριακό σύστημα ΕΠΑ (ΠΣ ΕΠΑ), το οποίο χρησιμοποιείται για τη συλλογή, εγγραφή και αποθήκευση των απαραίτητων πληροφοριών για κάθε έργο. Οι χρήστες έχουν την ευθύνη έγκαιρης καταχώρησης και την ευθύνη για την ακρίβεια, την ποιότητα και πληρότητα των στοιχείων αυτών.

Μέσω του ΠΣ διασφαλίζεται ότι τα οικονομικά στοιχεία για τα έργα τηρούνται στο κατάλληλο επίπεδο διαχείρισης και παρέχουν αναλυτικές πληροφορίες για κάθε έργο ανά δικαιούχο.

Στο ΠΣ αποτυπώνεται η πλήρης διαδρομή ελέγχου, δηλαδή όλη η διαδικασία από την υποβολή στοιχείων πληρωμών από τον δικαιούχο, τα αποτελέσματα των επαληθεύσεων των ΥΔ/ ΕΦ

και των επιτόπιων επιθεωρήσεων των ΥΔ/ΕΦ/ΔΙΔΙΕΠ και λοιπών ελέγχων επί των στοιχείων δαπανών.

ΠΑΡΑΤΥΠΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΗ

Με τη διενέργεια διοικητικών επαληθεύσεων από τις ΥΔ, επιτόπιων επιθεωρήσεων από τις ΥΔ και τη ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. και ελέγχων από τις ad hoc ομάδες διασφαλίζεται η συμμόρφωση των δικαιούχων με τους όρους και τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης των έργων στο πλαίσιο του ΕΠΑ και του ΠΔΕ, καθώς και με τους όρους της απόφασης ένταξης. Στην αντίθετη περίπτωση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 126 παρ. δ του ν. 4635/2019, προβλέπονται κυρώσεις, οι οποίες συναρτώνται με το είδος, την έκταση και τον συστηματικό χαρακτήρα της παρατυπίας.

Επιπλέον, προβλέπεται διακριτή διαδικασία για την εξέταση ενδείξεων απάτης και αναφορά υπονοιών απάτης, η οποία εφαρμόζεται σε περίπτωση ένδειξης απάτης, δηλαδή όταν εντοπίζεται παρατυπία με ενδεχόμενο δόλο.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΣΔΕ

Οι διαδικασίες εφαρμογής των καθηκόντων κάθε Υπηρεσίας Διαχείρισης, όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 131 του ν. 4635/2019, καταγράφονται αναλυτικά και στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ. Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει γραπτές διαδικασίες, τυποποιημένα έντυπα και, όπου απαιτείται, οδηγίες και εγκρίνεται αρμοδίως.

Το εγχειρίδιο διαδικασιών ΣΔΕ δύναται να αναθεωρείται ή να συμπληρώνεται με νέα έγγραφα. Το εγχειρίδιο και κάθε αναθεώρηση που γίνεται στα έγγραφα που περιλαμβάνει, εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αρμόδιο για το ΕΠΑ και κοινοποιείται σε όλες τις ΥΔ που μετέχουν στο σύστημα με ευθύνη της ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. Η ημερομηνία έκδοσης του είναι η αναγραφόμενη στο υποσέλιδο κάθε εγγράφου (διαδικασίας, εντύπου, λίστας, οδηγού).

Η ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. αναρτά το εγχειρίδιο στον επίσημο διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (www.mnec.gr) και στην ιστοσελίδα του ΕΠΑ (www.epa.gov.gr).

Κάθε Υπηρεσία Διαχείρισης έχει την ευθύνη κοινοποίησης του εγχειριδίου σε τυχόν ΕΦ της.

VIII. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ

Η διαχείριση και ο έλεγχος του ΠΠΑ της ΠΔΜ, καθώς και των έργων – δράσεων του από τους αρμόδιους φορείς περιλαμβάνει τις εξής γενικές κατηγορίες ενεργειών, οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω στο ΣΔΕ του προγράμματος.

Ενεργοποίηση ΠΠΑ, προσκλήσεων, ανακοινώσεων και ένταξη έργων - δράσεων

- Για την ένταξη έργων – δράσεων προς χρηματοδότηση από το ΠΠΑ εκδίδεται πρόσκληση από τον Περιφερειάρχη, η οποία περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης των έργων - δράσεων.

- Για την ένταξη συγκεκριμένων έργων – δράσεων ή έργων στρατηγικής σημασίας δεν απαιτείται πρόσκληση και αρκεί η ανακοίνωση της πρόθεσης χρηματοδότησης προς τον φορέα υλοποίησης του συγκεκριμένου έργου - δράσης.
- Οι προτάσεις αξιολογούνται από την Υπηρεσία Διαχείρισης, σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής που ορίζονται στην πρόσκληση ή στην ανακοίνωση της πρόθεσης χρηματοδότησης και κατηγοριοποιούνται, κατ' ελάχιστον, στις ακόλουθες «ομάδες κριτηρίων», οι οποίες εξειδικεύονται στο ΣΔΕ σύμφωνα με το άρθρο 129 του Ν. 4635/2019:
 - α) πληρότητα και σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και τήρηση του θεσμικού πλαισίου,
 - β) σκοπιμότητα του έργου,
 - γ) ωριμότητα του έργου και
 - δ) επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου.

Σε ειδικές περιπτώσεις και για λόγους που θα τεκμηριώνονται στην εκάστοτε πρόσκληση, μπορεί σε αυτή να προβλέπεται η αξιολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων από την Υπηρεσία Διαχείρισης με τη συνδρομή αξιολογητών εγγεγραμμένων είτε σε Μητρώο Αξιολογητών που συστήνεται, για τον σκοπό αυτόν, με απόφαση του Περιφερειάρχη, είτε στο Μητρώο Αξιολογητών του Ενδιάμεσου Φορέα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΦΕΠΑΕ) ή σε άλλο υφιστάμενο Μητρώο. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Οικονομικών καθορίζεται το ύψος της καταβαλλόμενης στους αξιολογητές αποζημίωσης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015 (Α' 176), όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 52 του ν. 4369/2016 (Α' 33) και την παράγραφο 5 του άρθρου 35 του ν. 4484/2017 (Α' 110).

Αναλυτικότερα:

Μετά τη δημοσίευση της εκάστοτε πρόσκλησης – ανακοίνωσης οι δυνητικοί δικαιούχοι του ΠΠΑ της ΠΔΜ υποβάλλουν τις αιτήσεις τους για χρηματοδότηση των προτεινόμενων έργων – δράσεων ηλεκτρονικά και ενημερώνονται στη συνέχεια από την Υπηρεσία Διαχείρισης για την παραλαβή τους. Οι αιτήσεις για χρηματοδότηση των προτεινόμενων έργων – δράσεων συνοδεύονται από το σχετικό υλικό τεκμηρίωσης και τα αρμόδια στελέχη της Υπηρεσίας Διαχείρισης αναλαμβάνουν τη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων στη βάση προκαθορισμένων και εγκεκριμένων κριτηρίων επιλογής έργων. Βασική αρχή είναι η διασφάλιση της εφαρμογής της ίδιας αντικειμενικής, αξιόπιστης και έγκυρης διαδικασίας αξιολόγησης για όλες τις αιτήσεις χρηματοδότησης έργων - δράσεων.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, σχετικά με τη διαδικασία για την επιλογή και έγκριση έργου (Κεφ. 6.2.2.2), για την «αξιολόγηση των υποβαλλόμενων προτάσεων και την παροχή αναλυτικότερων οδηγιών και κατευθύνσεων στις ΥΔ κατά την επιλογή έργων (πλην κρατικών ενισχύσεων) παρέχεται από την ΔΙ.ΔΙ.Ε.Π. σχετικός οδηγός που θα συμπεριληφθεί στο εγχειρίδιο του ΣΔΕ. Τα επιμέρους κριτήρια επιλογής των έργων που

περιγράφονται στην πρόσκληση ή στον σχετικό οδηγό (εφαρμογής) για τις δράσεις κρατικών ενισχύσεων, διασφαλίζουν τη συμβολή των έργων στην επίτευξη των ειδικών αναπτυξιακών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας των ΤΠΑ/ΠΠΑ, είναι διαφανή και σύμφωνα με την πρόσκληση, καθώς και με ειδικότερες ρυθμίσεις της εθνικής νομοθεσίας για τα έργα, εφόσον υπάρχουν».

Για την επιλογή των έργων - δράσεων προς ένταξη και χρηματοδότηση η ΠΔΜ μέσω της Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΠΑ 2021-2025:

α) συντάσσει και, μετά την έγκρισή τους, εφαρμόζει τις κατάλληλες διαδικασίες και κριτήρια επιλογής τα οποία:

- i) διασφαλίζουν τη συμβολή των έργων - δράσεων στην επίτευξη των ειδικών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας
- ii) δεν συνιστούν διακριτική μεταχείριση και είναι διαφανή
- iii) τηρούν τις γενικές αρχές προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών, τη μη διάκρισης και της αειφόρου ανάπτυξης

β) διασφαλίζει ότι κάθε επιλεγμένο έργο - δράση εμπίπτει στο πεδίο δράσεων που ορίζει το πλαίσιο του ΕΠΑ και μπορεί να ενταχθεί σε μια κατηγορία παρέμβασης που εντοπίζεται στο πλαίσιο της προτεραιότητας ή των προτεραιοτήτων του ΠΠΑ της ΠΔΜ

γ) διασφαλίζει ότι παρέχεται στον δυνητικό δικαιούχο έγγραφο που καθορίζει τους όρους για την στήριξη του κάθε έργου - δράσης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών απαιτήσεων που αφορούν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πρέπει να παραδοθούν στο πλαίσιο του έργου ή της δράσης, το σχέδιο χρηματοδότησης και την προθεσμία εκτέλεσης

δ) εξασφαλίζει ότι ο δυνητικός δικαιούχος διαθέτει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα να τηρήσει τους όρους που αναφέρονται στο στοιχείο γ) πριν από την έγκριση του έργου - δράσης

ε) εξασφαλίζει ότι, σε περίπτωση που η υλοποίηση του έργου - δράσης έχει αρχίσει πριν από την υποβολή αίτησης για χρηματοδότηση, τηρείται το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με το εν λόγω έργο - δράση

στ) διασφαλίζει ότι τα έργα - δράσεις που επιλέγονται για στήριξη δεν περιλαμβάνουν δραστηριότητες που αποτελούν τμήμα έργου - δράσης, που έχει υποβληθεί ή θα έπρεπε να υποβληθεί σε διαδικασία ανάκτησης μετά τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιοχής του προγράμματος

ζ) καθορίζει τις κατηγορίες παρέμβασης στις οποίες αποδίδονται οι δαπάνες κάθε έργου ή δράσης.

Στο πλαίσιο ανάπτυξης και εφαρμογής διαδικασιών αξιολόγησης των προτεινόμενων από τους δικαιούχους έργων η ΠΔΜ μπορεί να ορίζει το ακόλουθο πλαίσιο που περιλαμβάνει κριτήρια επιλογής έργων – δράσεων με τις ενδεικτικές περιγραφές τους:

A. Κριτήρια προ-επιλογής (ναι/όχι)

Τα κριτήρια προεπιλογής έχουν τη μορφή μιας λίστας ελέγχου (checklist) και είναι δυαδικής τάξης με τις επιλογές «ναι» ή «όχι». Με τα κριτήρια προ-επιλογής ελέγχονται τα εξής (ναι/όχι):

- Το Τεχνικό Δελτίο Έργου είναι πλήρως συμπληρωμένο.
- Ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση του έργου έχει την αρμοδιότητα εκτέλεσής του με βάση στοιχεία τεκμηρίωσης (π.χ. κανονιστικές αποφάσεις, καταστατικά οργανισμών).
- Διασφαλίζεται η λειτουργία του έργου μετά την ολοκλήρωσή του.
- Το έργο εμπίπτει στους περιορισμούς περί κρατικών ενισχύσεων.
- Το έργο δεν έχει ενταχθεί ή/και χρηματοδοτηθεί από άλλο πρόγραμμα ή φορέα και ως εκ τούτου δεν έχει εξασφαλισμένη χρηματοδότηση.

B. Βαθμολογούμενα κριτήρια επιλογής

Τα βαθμολογούμενα κριτήρια επιλογής αντιστοιχίζονται καταρχήν με τα τέσσερα προτεινόμενα κριτήρια βάσει του άρθρου 129 του ν. 4635/2019, ενώ τους αποδίδονται βαρύτητες με ποσοστιαία έκφραση, ανάλογα με τη σημαντικότητά τους.

B1. Πληρότητα και σαφήνεια περιεχομένου της πρότασης και τήρηση του θεσμικού πλαισίου (βαρύτητα: 20%)

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Σαφήνεια και πληρότητα του φυσικού αντικείμενου όσον αφορά α) στα βασικά τεχνικά λειτουργικά και λοιπά χαρακτηριστικά, β) στη χρονική αλληλουχία ενεργειών, γ) στην αποτύπωση των παραδοτέων και δ) στην τήρηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου.
- Ρεαλιστικότητα προϋπολογισμού σε σχέση με το προτεινόμενο φυσικό αντικείμενο ή και σε σχέση με τον διαθέσιμο προϋπολογισμό των ΑΠ και του ΠΠΑ γενικότερα.
- Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης του έργου σε σχέση με το συνολικό χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος.

B2. Σκοπιμότητα του έργου (βαρύτητα: 40%)

B2.1 Κρισιμότητα της παρέμβασης

- Αναγκαιότητα υλοποίησης του έργου σε σχέση με τους Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους του ΠΠΑ
- Βιωσιμότητα, λειτουργικότητα, αξιοποίηση

B2.2 Αποδοτικότητα/αποτελεσματικότητα παρέμβασης

- Ο αριθμός των άμεσα και έμμεσα ωφελούμενων σε σχέση με τον πληθυσμό της περιοχής παρέμβασης
- Ορατά και μετρήσιμα αναμενόμενα αποτελέσματα και σύνδεση με τους στόχους και τους δείκτες του αντίστοιχου ΑΠ του ΠΠΑ.

B2.3 Καταλληλότητα των προτεινομένων παρεμβάσεων

- Καταλληλότητα σχεδιασμού (μέγεθος, τρόπος υλοποίησης, χωροθέτηση κ.α.) σε σχέση με το πρόβλημα που αντιμετωπίζεται.

B3. Ωριμότητα του έργου (βαρύτητα: 20%)

- Προετοιμασία υλοποίησης του προτεινόμενου έργου – δράσης (μελέτες που έχουν ολοκληρωθεί, στάδιο της εκπόνησης μελετών, προβλεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης μελετών, απόκτηση γης κ.λπ.)
- Βαθμός προόδου διοικητικών ή άλλων ενεργειών οι οποίες είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την υλοποίηση του έργου.

B4. Επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου (βαρύτητα: 20%)

- Προηγούμενη εμπειρία του φορέα στην υλοποίηση συναφών έργων
- Σύνδεση της επιχειρησιακής ικανότητας του φορέα με τις ανάγκες υλοποίησης του συγκεκριμένου έργου
- Επάρκεια της προτεινόμενης ομάδας έργου για την υλοποίηση του έργου.

Μεθοδολογίες αξιολόγησης

Οι βασικές μεθοδολογίες αξιολόγησης που θα χρησιμοποιούνται είναι:

(Α) Άμεση Αξιολόγηση

Εφόσον επιλεγεί η άμεση αξιολόγηση, στην Πρόσκληση ορίζεται η αρχική καθώς και η καταληκτική ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων χρηματοδότησης των δυνητικών δικαιούχων. Η αρχική ημερομηνία θα πρέπει να είναι τουλάχιστον πέντε εργάσιμες ημέρες μετά την ανάρτηση της πρόσκλησης. Κάθε αίτηση που υποβάλλεται αξιολογείται άμεσα χωρίς να απαιτείται να παρέλθει η προθεσμία υποβολής. Εφόσον η αίτηση ικανοποιεί τα κριτήρια που ορίζονται στην Πρόσκληση προωθείται για ένταξη στο ΠΠΑ. Η αξιολόγηση των υποβαλλομένων αιτήσεων συνεχίζεται, με τη σειρά της ημερομηνίας του πρωτοκόλλου υποβολής, μέχρι να εξαντληθεί ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Πρόσκλησης ή αξιολογηθεί ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων.

Στην περίπτωση εξάντλησης του διαθέσιμου προϋπολογισμού, η Υπηρεσία Διαχείρισης ενημερώνει τους δυνητικούς δικαιούχους μέσω της οικείας ιστοσελίδας ΠΠΑ.

(Β) Συγκριτική Αξιολόγηση

Στη συγκριτική αξιολόγηση ορίζεται στην Πρόσκληση η αρχική καθώς και η καταληκτική ημερομηνία μέχρι την οποία πρέπει να υποβληθούν οι αιτήσεις χρηματοδότησης των δυνητικών δικαιούχων, αλλά η αξιολόγηση όλων των προτάσεων πρέπει να ολοκληρωθεί μετά την καταληκτική ημερομηνία και τα αποτελέσματα να ανακοινωθούν ταυτόχρονα για όλες τις προτάσεις. Από τα κριτήρια τα οποία βαθμολογούνται προκύπτει η συνολική βαθμολογία της κάθε πρότασης, βάσει της οποίας θα καθοριστεί η σειρά κατάταξης των προτάσεων. Οι προτάσεις που επιλέγονται για χρηματοδότηση (μέχρι να εξαντληθεί ο διαθέσιμος προϋπολογισμός της Πρόσκλησης) είναι εκείνες με τις υψηλότερες βαθμολογίες, εφόσον ικανοποιούνται και ενδεχόμενες ελάχιστες προϋποθέσεις έγκρισης που προσδιορίζονται στην Πρόσκληση.

Οι ανωτέρω αξιολογήσεις δεν εφαρμόζονται όταν η εκάστοτε Πρόσκληση, αφορά ουσιαστικά ανακοίνωση προς το μοναδικό δικαιούχο της (κυρίως σε ότι αφορά σε επαναλαμβανόμενες δράσεις ή έργα - δράσεις ειδικού χαρακτήρα - στρατηγικής σημασίας).

- Η απόφαση ένταξης των έργων – δράσεων στο ΠΠΑ εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη και περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τον τίτλο, τον προϋπολογισμό και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου, συνοπτική περιγραφή του φυσικού αντικείμενου του, τις υποχρεώσεις του δικαιούχου και άλλους ειδικούς όρους, όταν απαιτείται.
- Η απόφαση ένταξης έργου – δράσης στο ΠΠΑ αποτελεί αυτοδίκαια πρόταση εγγραφής στο ΠΔΕ. Η εγγραφή πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κανονιστικό πλαίσιο του ΠΔΕ.
- Στο ΠΠΑ 2021-2025 μπορεί να εντάσσονται έργα συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβεί το 130% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του οικείου ΠΠΑ. Μετά την έγκριση του ΕΠΑ, το παραπάνω ποσοστό μπορεί να τροποποιείται ανά ΤΠΑ ή ΠΠΑ με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ.
- Για τα έργα τα οποία εντάσσονται στο ΠΠΑ οι νομικές δεσμεύσεις θα πρέπει να αναλαμβάνονται το αργότερο μέσα σε δεκαοκτώ (18) μήνες από την ένταξή τους. Σε αντίθετη περίπτωση, προκειμένου να μην απενταχθούν, απαιτείται αιτιολογημένη έκθεση της Υπηρεσίας Διαχείρισης και έγκριση της Δι.Δι.Ε.Π. με την οποία παρέχεται εύλογη παράταση.

IX. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Δεν αναφέρονται ειδικά και άλλα θέματα.

X. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.

Η ΔΙΑΠ της ΠΔΜ βρισκόταν σε αगाστή και συνεχή συνεργασία με το αρμόδιο υπουργείο από τα τέλη του 2019, καθ' όλη τη διάρκεια του 2020 και μέχρι την ολοκλήρωση και έγκριση του σχεδιασμού του ΠΠΑ στα μέσα του 2021.

Σημαντικά βήματα – milestones στην πορεία υλοποίησης του σχεδιασμού αυτού είναι τα εξής:

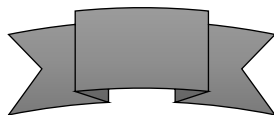
- Παρακολούθηση 1^{ης} ενημερωτικής ημερίδας και λήψη των παρουσιάσεων σχετικά με την παρουσίαση του ΕΠΑ, την ιστοσελίδα του, τις ενέργειες της μεταβατικής περιόδου, στο προτεινόμενο αρχικό ΣΔΕ, τις αρχικές διαδικασίες ΤΒ και το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας σχεδιασμού του ΕΠΑ, των ΤΠΑ και των ΠΠΑ (Νοέμβριος 2019).
- Ενημέρωση επί της εγκυκλίου οδηγιών για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2020 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2021 – 2023 (Φεβρουάριος 2020)
- Ενημέρωση σχετικά με την 1^η εγκύκλιο κατάρτισης του ΕΠΑ (Μάρτιος 2020)
- Ανταπόκριση στην αποστολή του υλικού (με κεντρικό έγγραφο το σχετικό συμπληρωμένο δομημένο ερωτηματολόγιο στρατηγικής) που όριζε η 1^η εγκύκλιος για λογαριασμό της ΠΔΜ προς το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Απρίλιος 2020).
 - ο Το ερωτηματολόγιο περιείχε κείμενο θέσεων με συνοπτική παράθεση των κύριων στρατηγικών επιλογών της ΠΔΜ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ, για την περίοδο προγραμματισμού του ΕΠΑ 2021 – 2025, αναφορά των προβλημάτων, εμποδίων ή αστοχιών που η ΠΔΜ έχει αντιμετωπίσει κατά την υλοποίηση της χωρικής πολιτικής της στο εθνικό ΠΔΕ, καθώς και αρχικές πληροφορίες για τις ανάγκες χρηματοδότησής της ΠΔΜ για την 1^η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ.
- Συμμετοχή σε ενημερωτικές τηλεδιασκέψεις για την πορεία του σχεδιασμού του ΕΠΑ 2021-2025 (Μάιος – Αύγουστος 2020)
- Επί τόπου διαδικασίες διαβούλευσης - ενημέρωσης επί των αναγκών των τοπικών κοινωνιών & των εν δυνάμει δικαιούχων του ΠΠΑ 2021 – 2025, μέσω 13 θεματικών ημερίδων ή εσπερίδων στα δημοτικά συμβούλια όλων των δήμων της ΠΔΜ και συγκέντρωση προτάσεων έργων για τον σχεδιασμό του ΠΠΑ (Ιούλιος 2020)
- Λήψη της απόφασης – εντολής για την «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021-2025» (Σεπτέμβριος 2020).
- Ανάθεση σε σύμβουλο τεχνικής υποστήριξης με επιλογή από τους καταλόγους προμηθευτών και παρόχων υπηρεσιών της ΕΑΣ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με τίτλο Υπηρεσίες Συμβούλου Τεχνικής Υποστήριξης της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την κατάρτιση, την ενημέρωση και το σχεδιασμό του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025» (η σύμβαση υπογράφηκε στις 3 Νοεμβρίου 2020).
- Κυλιόμενες διαδικασίες ενημέρωσης επί των αναγκών των δικαιούχων του ΠΠΑ 2021-2025 μέσω τηλεφωνικών & διαδικτυακών επικοινωνιών λόγω της πανδημίας και των σχετικών περιορισμών δια ζώσης συναντήσεων (Οκτώβριος – Νοέμβριος 2020)

- Κυλιόμενες εβδομαδιαίες συσκέψεις συνεργασίας για την πρόοδο της εκπόνησης και την καταγραφή της στρατηγικής στο γραφείο του Περιφερειάρχη με τη συμμετοχή της ΔΙΑΠ, υπηρεσιακών στελεχών της περιφέρειας και κατά περίπτωση εκπροσώπους του αιρετού πολιτικού προσωπικού (Οκτώβριος – Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2020)
- Ολοκλήρωση εκπόνησης της 1^{ης} έκδοσης του ΠΠΑ (Ιανουάριος 2021)
- Εκπόνηση της 2^{ης} έκδοσης του ΠΠΑ με ενσωμάτωση νέων στοιχείων με βάση τις πρόσθετες οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου (Μάρτιος 2021)
- Ανοικτή δημόσια διαβούλευση του ΠΠΑ (Απρίλιος – Μάιος 2021)
- Έγκριση ΠΠΑ από το Περιφερειακό Συμβούλιο της ΠΔΜ και υποβολή στην ΕΑΣ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων της τελικής έκδοσης (Μάιος 2021)

Στη διάρκεια εκπόνησης του παρόντος:

- Διερευνήθηκε το αναπτυξιακό περιβάλλον και το θεσμικό πλαίσιο όπως αυτά επηρεάζουν τις σχεδιαζόμενες πολιτικές της ΠΔΜ, με κεντρικό γνώμονα την μεγαλύτερη δυνατή συμβολή στους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους.
- Μεθοδεύτηκε η λεπτομερής διάγνωση αναγκών και προκλήσεων που συμπληρωματικά θα καλύψουν έργα – δράσεις ενταγμένα στο ΠΠΑ και κάτω από το νέο πλαίσιο που θα πρέπει να εφαρμοστεί από το 2021, όπως και των προβλημάτων, των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των αναπτυξιακών στόχων της περιόδου μετάβασης της περιοχής, ώστε να καταλήξει σε μια συνεκτική και πλήρως επικαιροποιημένη ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη της οικονομικές, κοινωνικές και χωρικές ανισότητες, όπως και την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.
- Προσδιορίστηκαν οι αναπτυξιακές προοπτικές της ΠΔΜ προσαρμοζόμενες στους αναπτυξιακούς στόχους που τίθενται σε εθνικό επίπεδο από το ΕΠΑ 2021-2025 και λαμβάνοντας τον κατάλληλο επιμερισμό στους σχετικούς Στόχους του ΠΠΑ.
- Σχηματοποιήθηκαν οι χρηματοδοτικοί πίνακες ανά στόχο με τις επιλεχθείσες ετησίως κατανομές.
- Προσδιορίστηκε το μείγμα των δεικτών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.
- Επιλέχθηκε η υπηρεσία διαχείρισης και τέθηκε το σχετικό πλαίσιο – σύστημα διαχείρισης.

Λεπτομέρειες και υλικό από τη συνολική διαδικασία περιλαμβάνεται στο Παράρτημα του παρόντος.

Ειδική Σημείωση:

Ο σχεδιασμός του ΠΠΑ της ΠΔΜ δεν θα ήταν εφικτός χωρίς τη συμβολή και την καθημερινή συνεργασία των στελεχών και του διευθυντή της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, οι οποίοι παρείχαν την καθοδήγηση, την απαραίτητη όσο και σημαντική ενημέρωση σχετικά με τα ενταγμένα έργα και την τροφοδότηση με υλικό και κατευθύνσεις προς την ομάδα σχεδιασμού του ΠΠΑ, τόσο για την καταγραφή και αποτύπωση των εν εξελίξει, συνεχιζόμενων έργων της ΠΔΜ, που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, όσο και για την εκτίμηση και κατανομή των χρηματοδοτικών αναγκών των έργων που έχουν προταθεί να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΠΠΑ 2021-2025.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Α. Επί τόπου διαβούλευση – ενημέρωση μέσω των Δημοτικών Συμβουλίων ΟΤΑ α' βαθμού – Ιούλιος 2020

Η έναρξη της διαβούλευσης και της προετοιμασίας του ΠΠΑ 2021-2025 της Δυτικής Μακεδονίας από τα κάτω προς τα πάνω, έγινε στις 9 Ιουλίου του 2020 με ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων και εν δυνάμει δικαιούχων σε εκδήλωση με φυσική παρουσία στο Αμφιθέατρο της ΠΔΜ, στη ΖΕΠ Κοζάνης. Πραγματοποιήθηκε παρουσίαση από τον Περιφερειάρχη Γ. Κασαπίδη του νέου πλαισίου του ΕΠΑ 2021- 2025 και εν συνεχεία οι εμπλεκόμενοι ενημερώθηκαν ότι κλιμάκιο με επικεφαλής τον Περιφερειάρχη, αρμόδιους Αντιπεριφερειάρχες και στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της ΠΔΜ, θα επισκεφτούν τα 13 Δημοτικά Συμβούλια της ΠΔΜ, όπου σε ανοικτές εκδηλώσεις στους πολίτες θα συζητηθούν οι προτάσεις και οι απόψεις των τοπικών ανά Δήμο εμπλεκόμενων πάνω στο σχεδιασμό του ΠΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και τις συνέργειες αυτού με το νέο ΠΕΠ 2021-2027 και το Στρατηγικό Σχεδιασμό για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση που βρίσκονται ταυτόχρονα σε εξέλιξη.

Εικόνα 1: Έναρξη δημόσιας διαβούλευσης, ΖΕΠ Κοζάνης, 9/7/2020

Οι 13 αυτές διαδικασίες διαβούλευσης & προετοιμασίας επί τόπου όλων των Δήμων της ΠΔΜ πραγματοποιήθηκαν εντατικά εντός του Ιουλίου 2020 εξαντλώντας την ενημέρωση επί του νέου πλαισίου του ΕΠΑ και τις συζητήσεις με τις τοπικές κοινωνίες, μέσω των Δημοτικών τους Συμβουλίων. Ακολουθούν ενδεικτικές φωτογραφίες από τις διαβουλεύσεις :

Εικόνα 2: Δήμος Καστοριάς 28/7/2020

Εικόνα 3: Δήμος Κοζάνης 28/7/2020

Εικόνα 4: Δήμος Νεστορίου 23/7/2020

Εικόνα 5: Δήμος Εορδαίας 24/7/2020

Εικόνα 6: Δήμος Αμυνταίου 21/7/2020

Εικόνα 7: Δήμος Δεσκάτης 17/7/2020

Εικόνα 8: Δήμος Πρεσπών 15/7/2020

Εικόνα 9: Δήμος Γρεβενών 14/7/2020

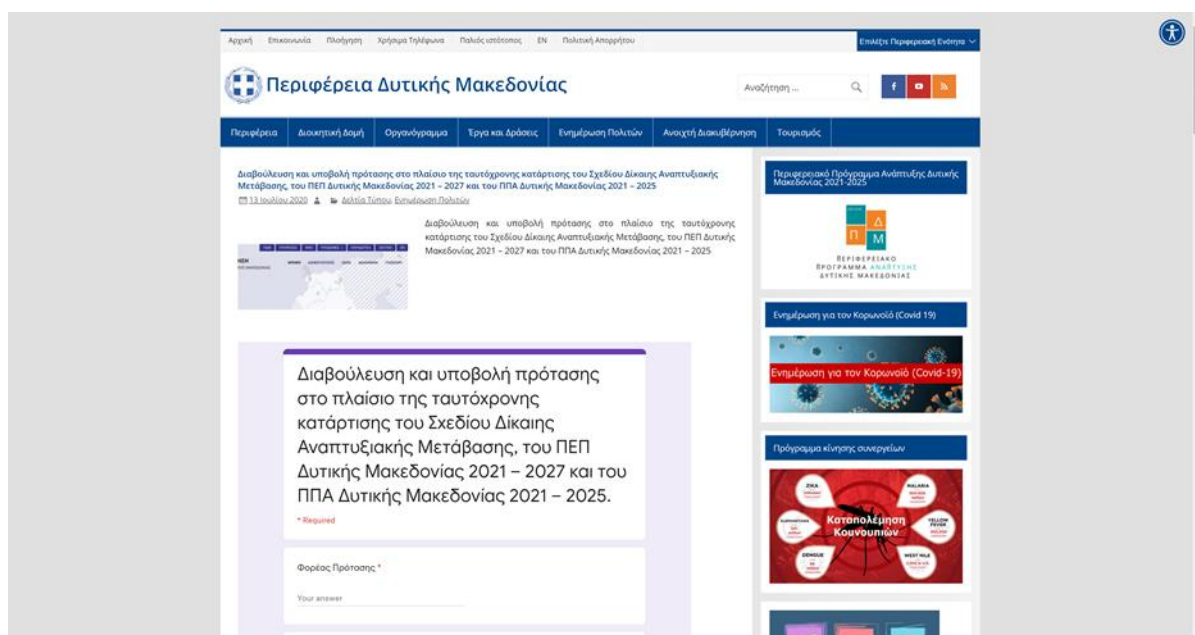

Εικόνα 10: Δήμος Βοΐου 13/7/2020

Β. Διαβούλευση και υποβολή πρότασης στο πλαίσιο της ταυτόχρονης κατάρτισης του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2021 – 2027 και του ΠΠΑ Δυτικής Μακεδονίας 2021 – 2025

Από τις 13 Ιουλίου 2020 όλοι οι φορείς και οι πολίτες της ΠΔΜ είχαν τη δυνατότητα υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο της ταυτόχρονης κατάρτισης του ΠΠΑ Δυτικής Μακεδονίας 2021 – 2025, του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2021 – 2027, μέσω ειδικής φόρμας που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας:

<https://www.pdm.gov.gr/diavoyleysi-kai-ypovoli-protasis-sto-plaisio-tis-taytochronis-katartisis-toy-schediyo-dikaiis-anaptyxiakis-metavasis-toy-pep-dytikis-makedonias-2021-2027-kai-toy-ppa-dytikis-makedonias-2021-2025/>

Εικόνα 11: Φόρμα υποβολής προτάσεων φορέων και πολιτών της ΠΔΜ

Γ. Διαβούλευση ΕΠΑ 2021-2025 – Συνάντηση με το 4ετές Επιχειρησιακό Σχέδιο της ΠΔΜ

Τεχνική Συνάντηση Στελεχών ΔΙΑΠ, Τεχνικής Υπηρεσίας & Γενικού Διευθυντή Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

ΖΕΠ Κοζάνης 26/10/2020, 10.00 πμ – 12.30 μμ.

Συμμετέχοντες:

Πασχάλης Οικονομίδης, Γενικός Διευθυντής Αναπτυξιακού Προγραμματισμού

Ευάγγελος Κουρίας, Διευθυντής ΔΙΑΠ

Νάνσυ Λακίτα, Στέλεχος ΔΙΑΠ

Θεόδωρος Θεοδωρόπουλος, Στέλεχος ΔΙΑΠ

Παρασκευή Χριστοπούλου, στέλεχος ΔΙΑΠ

Ηλίας Γιαννόπουλος, στέλεχος Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών

Κώστας Καραμάρκος, επικεφαλής ομάδας ΣΤΥ εκπόνησης ΠΠΑ 2021-2025

Εικόνα 12: Τεχνική Συνάντηση, 26 Οκτωβρίου 2020

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης της προετοιμασίας του ΠΠΑ 2021-2025 της Δυτικής Μακεδονίας, στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της ΠΔΜ, συζήτησαν για το υπό εκπόνηση ΠΠΑ 2021-2025 και τις απαραίτητες συνέργειες του με το επίσης υπό εκπόνηση τετραετές επιχειρησιακό πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Παρουσιάστηκε από τον διευθυντή της ΔΙΑΠ το πλαίσιο κατάρτισης του ΠΠΑ, από τα στελέχη της ΔΙΑΠ το πλαίσιο κατάρτισης του 4ετούς Επιχειρησιακού Σχεδίου και συζητήθηκαν οι κοινοί

τόποι της στρατηγικής του φορέα, οι εν δυνάμει συνέργειες και η βέλτιστη μεθοδολογία ολοκλήρωσης των δύο κειμένων και των σχετικών διαδικασιών εντός των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων.

Ο εκπρόσωπος των Τεχνικών Υπηρεσιών παρουσίασε τις σχετικές απόψεις σε ότι αφορά στα έργα που υλοποιεί η Υπηρεσία του.

Η συνάντηση ολοκληρώθηκε με τα συμπεράσματα και τα επόμενα βήματα που παρουσίασε ο Γενικός Διευθυντής κος Οικονομίδης.

Εικόνα 13: Τεχνική Συνάντηση, 26 Οκτωβρίου 2020

Σε όλες τις επί μέρους ανταλλαγές απόψεων ο ΣΤΥ εκπόνησης του ΠΠΑ 2021-2025 έκανε συμπληρωματικές παρεμβάσεις στην κατεύθυνση της βέλτιστης συνέργειας και απόλυτης συνάφειας των δύο σημαντικών κειμένων για την ΠΔΜ, όπως με σαφήνεια αναφέρεται στο ΠΠΑ της ΠΔΜ:

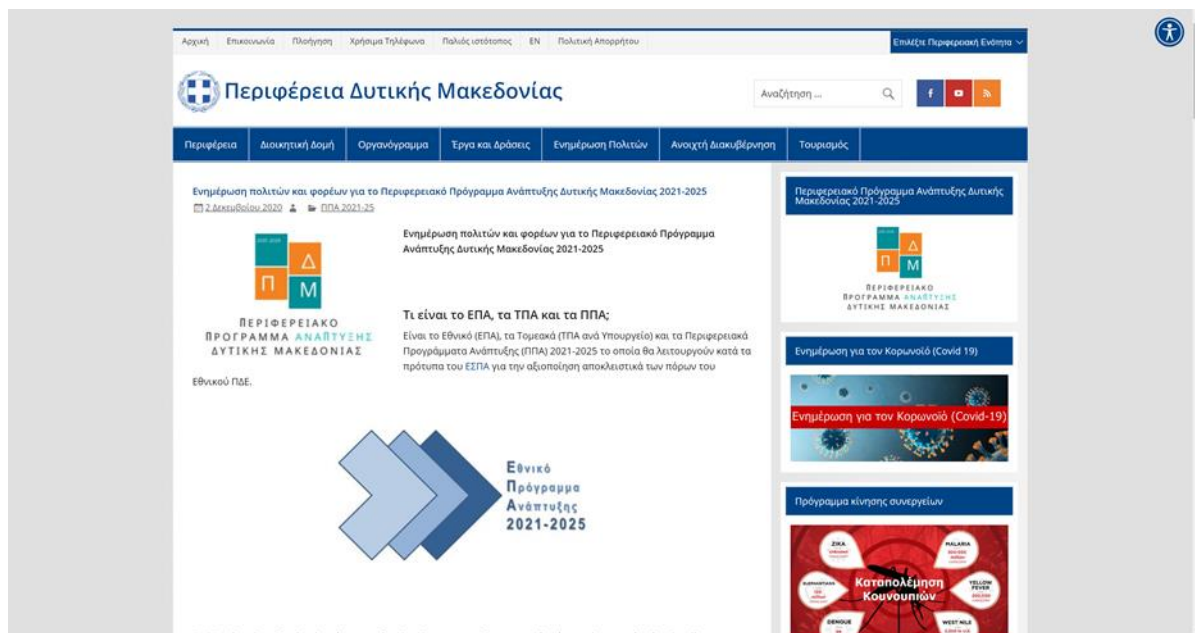
«Το ΠΠΑ προβλέπεται να τελεί σε συνάφεια με το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α'87) που θα ολοκληρωθεί το 2021.»

Για την συμβατότητα της στρατηγικής του ΠΠΑ της ΠΔΜ με τον υπό εκπόνηση 4ετές επιχειρησιακό πρόγραμμα Ν.3852 θα συμπληρωθεί ειδικός πίνακας που θα περιλαμβάνεται και στα δύο τελικά προγραμματικά κείμενα.

Δ. Ενημέρωση πολιτών και φορέων για το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025.

Δ1. Δημοσιεύτηκε στις 02 Δεκ 2020 στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας www.pdm.gov.gr

<https://www.pdm.gov.gr/enimerosi-politon-kai-foreon-gia-to-perifereiako-programma-anaptyxis-dytikis-makedonias-2021-2025/>

Εικόνα 14: Ενημέρωση πολιτών και φορέων για το ΠΠΑ

Τι είναι το ΕΠΑ, τα ΤΠΑ και τα ΠΠΑ;

Είναι το Εθνικό (ΕΠΑ), τα Τομεακά (ΤΠΑ ανά Υπουργείο) και τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025 το οποία θα λειτουργούν κατά τα πρότυπα του ΕΣΠΑ για την αξιοποίηση αποκλειστικά των πόρων του Εθνικού ΠΔΕ.

Το ΕΠΑ είναι ένα εθνικό πολυετές αναπτυξιακό πρόγραμμα που θα χρηματοδοτείται από το αμιγώς εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Ο μεσοπρόθεσμος χαρακτήρας του ΕΠΑ (όπως και του ΕΣΠΑ) επιτρέπει τον επαρκή προγραμματισμό και σχεδιασμό των έργων και των παρεμβάσεων, ώστε να έχουν συνεκτικό χαρακτήρα και να οδηγούν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα σύμφωνα με τους στόχους που τίθενται κάθε φορά, σε αντίθεση με τον υπάρχοντα μονοετή σχεδιασμό του εθνικού ΠΔΕ που δεν επέτρεπε κάτι τέτοιο. Ταυτόχρονα, δίνεται η δυνατότητα στα Υπουργεία και στις Περιφέρειες να οργανώσουν καλύτερα τον συντονισμό των πόρων που διαθέτουν, αλλά και των υπηρεσιών που τους διαχειρίζονται.

Σε ποιο στάδιο βρίσκεται ο σχεδιασμός, πότε ξεκινά το Περιφερειακό Πρόγραμμα της Δυτικής Μακεδονίας και τι θα περιλαμβάνει;

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (ΠΔΜ) έγκαιρα και έγκυρα μέσω της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) με αρμόδιο τον κ. Ευάγγελο Κουρία και τα στελέχη της Υπηρεσίας που ασχολούνται μακροχρόνια με το Εθνικό ΠΔΕ, ακολουθεί τις οδηγίες του Υπουργείου, συγκεντρώνει τα στοιχεία προόδου των υφιστάμενων έργων, εξυγιάνει κάποια από αυτά που δεν παρουσιάζουν στοιχεία προόδου και αφού έχει συγκεντρώσει νέες προτάσεις έργων και δράσεων από τις κατά τόπους επισκέψεις του Περιφερειάρχη και υπηρεσιακών στελεχών στα Δημοτικά Συμβούλια, προετοιμάζει ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό ταυτόχρονα πρόγραμμα για υλοποίηση έως το 2025. Το ΠΠΑ θα μπορεί να αυξήσει τον προϋπολογισμό του και να καλύψει επιπλέον Προγράμματα που θα διαχειρίζεται απευθείας η Περιφέρεια με τη νέα Δομή Διαχείρισης που προετοιμάζεται μεθοδικά από τη ΔΙΑΠ.

Ο Περιφερειάρχης Γ. Κασαπίδης επικεφαλής ενός σφικτού επιτελικού σχήματος ανάπτυξης στρατηγικής καθοδηγεί τον σχεδιασμό αυτό, ο οποίος είναι ιδιαίτερα πιεστικός σε ότι αφορά τόσο στον χρόνο ολοκλήρωσης του, όσο και στην ειδική βαρύτητα του κάθε επί μέρους σχεδίου.

Το 2021 θα πρέπει να ξεκινήσει η εφαρμογή του ΠΠΑ της ΠΔΜ που διαθέτει Π/Υ 105 εκ. € (στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι οφειλές των ενταγμένων έργων των προηγούμενων ετών έως και το 2020).

Περιλαμβάνει 5 Αναπτυξιακούς Στόχους με την προσπάθεια της Περιφέρειας να επικεντρώνεται στην ευθυγράμμιση και στην απόλυτη συνέργεια με το νέο ΠΕΠ 2021-2027, με το τετραετές Επιχειρησιακό Σχέδιο της Περιφέρειας 2020-2023, με τον Στρατηγικό Σχεδιασμό για τη Δίκαιη Μετάβαση και το Ταμείο Ανάκαμψης.

Για πρώτη φορά περιλαμβάνονται δράσεις και έργα (εκτός αυτών που καλούνται ως υποχρεωτικές ετησίως επαναλαμβανόμενες δράσεις) που υποστηρίζουν την έξυπνη και πράσινη ανάπτυξη, τις υποδομές της ΠΔΜ, την κοινωνική ανάπτυξη και την εξωστρέφεια που επιδιώκει emphatικά πλέον η ΠΔΜ.

Το ΠΠΑ θα συζητηθεί και εγκριθεί από το Περιφερειακό Συμβούλιο, θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση και θα κατατεθεί προς έγκριση στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Ομάδα έργου εκπόνησης του ΠΠΑ της ΠΔΜ,

με τον συντονισμό της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού.

Δ2. Δημοσιεύτηκε σε περιφερειακά ΜΜΕ στις 10 Δεκ 2020:

105 εκ. ευρώ για έργα και παρεμβάσεις από το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025 –

Αποτελεσματικότερη διαχείριση, ουσιαστικά αποτελέσματα.

105 εκ. ευρώ είναι το ύψος του προϋπολογισμού του **Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025**, που αποτελεί τμήμα του **Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** και μπαίνει σε εφαρμογή με νέο σύστημα διαχείρισης από το 2021. Το ΠΠΑ Δυτικής Μακεδονίας χρηματοδοτείται από τους **Εθνικούς Πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)** και θα λειτουργεί **κατά τα πρότυπα του ΕΣΠΑ για την αξιοποίηση αποκλειστικά εθνικών πόρων**.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του Προγράμματος:

Η εφαρμογή του θα περιλαμβάνει 5 Αναπτυξιακούς Στόχους, με την προσπάθεια της Περιφέρειας να επικεντρώνεται στην **ευθυγράμμιση** και στην απόλυτη **συνέργεια** με το νέο **ΠΕΠ 2021-2027**, με το τετραετές **Επιχειρησιακό Σχέδιο της Περιφέρειας**, με τον **Στρατηγικό Σχεδιασμό για τη Δίκαιη Μετάβαση** και το **Ταμείο Ανάκαμψης**.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι.

- **Έξυπνη Ανάπτυξη** (έρευνα και ανάπτυξη, ψηφιακός μετασχηματισμός, καινοτομία και επιχειρηματικότητα)
- **Πράσινη Ανάπτυξη** (κυκλική οικονομία, προστασία του περιβάλλοντος, κλιματική αλλαγή)
- **Κοινωνική Ανάπτυξη** (υγεία, απασχόληση, παιδεία / αθλητισμός, κοινωνική συνοχή)
- **Ανάπτυξη Υποδομών** (δίκτυα, μεταφορές, εφοδιαστική αλυσίδα)
- **Εξωστρέφεια** (πολιτισμός, τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, βιομηχανία)/

Ο σχεδιασμός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Ο ιδιαίτερα απαιτητικός σχεδιασμός του ΠΠΑ Δυτικής Μακεδονίας καθοδηγείται από τον Περιφερειάρχη Γιώργο Κασαπίδη, ο οποίος είναι επικεφαλής ενός σφικτού επιτελικού σχήματος ανάπτυξης στρατηγικής. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, έγκαιρα και έγκυρα, μέσω της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού (ΔΙΑΠ) με αρμόδιο τον κ. Ευάγγελο Κουρία και τα στελέχη της Υπηρεσίας που ασχολούνται μακροχρόνια με το Εθνικό ΠΔΕ, ακολουθώντας τις οδηγίες του Υπουργείου, **συγκεντρώνει τα στοιχεία προόδου** των υφιστάμενων έργων, **εξυγιαίνει** κάποια από αυτά που δεν παρουσιάζουν στοιχεία προόδου και έχοντας **συγκεντρώσει νέες προτάσεις έργων και δράσεων** από τις κατά τόπους επισκέψεις του Περιφερειάρχη και υπηρεσιακών στελεχών στα Δημοτικά Συμβούλια, **προετοιμάζει ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό ταυτόχρονα πρόγραμμα για υλοποίηση έως το 2025**.

Στόχος είναι ο σχεδιασμός έργων και παρεμβάσεων με συνεκτικό χαρακτήρα που να οδηγούν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα σύμφωνα με τους στόχους που τίθενται κάθε φορά, σε αντίθεση με τον μέχρι σήμερα μονοετή σχεδιασμό του εθνικού ΠΔΕ που δεν επέτρεπε κάτι τέτοιο.

Το ΠΠΑ θα μπορεί να αυξήσει τον προϋπολογισμό του και να καλύψει επιπλέον Προγράμματα που θα διαχειρίζεται απευθείας η Περιφέρεια με τη νέα Δομή Διαχείρισης που προετοιμάζεται μεθοδικά από την αρμόδια διεύθυνση (ΔΙΑΠ).

Το ΠΠΑ θα συζητηθεί και εγκριθεί από το Περιφερειακό Συμβούλιο, θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση και θα κατατεθεί προς έγκριση στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Ε. Ανάρτηση προς Διαβούλευση για το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025.

Έκθεση αξιολόγησης σχολίων διαβούλευσης (Θα προσαρτηθεί με την ολοκλήρωση της Δημόσιας Διαβούλευσης με μέριμνα της ΔΙΑΠ).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ – ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ – ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ

ΠΔΜ	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας
ΔΙΑΠ	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Σχεδιασμού
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΕΠΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΤΠΑ	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΠΠΑ	Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
π/υ ή Π/Υ	Προϋπολογισμός
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Δι.Δι.Ε.Π.	Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΤΔΜ	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής
ΠΠ	Προγραμματική Περίοδος
ΒΑΑ	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
ΣΕΕ – RIS3	Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
ΤΑΠΤΟΚ	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

SWOT	Ανάλυση δυνατών σημείων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
Ε&Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
ΒΙΠΕ	Βιομηχανική περιοχή
ΒΙΟΠΑ	Βιομηχανικό Πάρκο
ΠΟΠ	Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
ΠΓΕ	Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης
ΚΑΛΟ	Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
ΜμΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΠμΕ	Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
ΕΥΔΕΠ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
ΠανΔΜ	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΕΑΣ	Ειδικός Αναπτυξιακός Στόχος
ΤΒ	Τεχνική Βοήθεια
ΣΔΕ	Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου

Πηγές

- ΕΛΣΤΑΤ <https://www.statistics.gr/>
- Eurostat https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=1-2_demo_r_d2jan
- Σχέδιο MASTERPLAN Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (2020)
- ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Οι επιπτώσεις της μετάβασης στη μετα-λιγνιτική εποχή - Η περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (2020)
- Eurostat <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=18-2_nama_10r_2gdp
- Στοιχεία 2017 – Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=18-2_nama_10r_2gdp
- (https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/myregion/#?reg=EL53&ind=11-2_lfst_r_lfe2emppt)
- <https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/>
- https://interactivetool.eu/RIS/RIS_2.html#a
- Δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκοί πίνακες αποτελεσμάτων καινοτομίας 2019: Οι επιδόσεις της ΕΕ και των περιφερειών της στον τομέα της καινοτομίας αυξάνονται» Βρυξέλλες, 17 Ιουνίου 2019
- <https://vegaia.gr/issue/stoicheia-statistika/>
- https://www.seve.gr/wp-content/uploads/2019/12/%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%A6%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%91_2014-2018_Short-Version.pdf - μελέτη των ΣΕΒΕ (Σύνδεσμος Εξαγωγέων) και ΙΕΕΣ (Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών) «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά Περιφέρεια και Περιφερειακή Ενότητα, Περίοδος 2014 - 2018»
- <http://anaptyxi.gov.gr/el-gr/>, Οκτ. 2020
- <https://sdgs.un.org/goals> & <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/greece>

Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας 2021-2025

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ **ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ